

PROVINCIE UTRECHT

PROGRAMMABEGROTING 2016

PROVINCIE UTRECHT PROGRAMMABEGROTING 2016

Utrecht, september 2015

INHOUD

1.

ONS BELEID OP HOOFDLIJNEN

1.1	Maatschappelijke ontwikkelingen in Utrecht	8
1.2	De provincie als schakel tussen Rijk en gemeenten	8
1.3	Inzet provincie Utrecht	9
1.4	Programma's op hoofdlijnen	13
1.5	De financiën van de provincie in één oogopslag	15
1.6	De financiële begroting in hoofdlijnen	17
1.7	Aan de slag	24

2.

PROGRAMMA'S

2.1	Ruimtelijke ontwikkeling	27
2.2	Landelijk gebied	35
2.3	Bodem, water en milieu	45
2.4	Economische ontwikkeling	55
2.5	Bereikbaarheid	63
2.6	Cultuur en erfgoed	77
2.7	Bestuur en middelen	85

3.

PARAGRAFEN

3.1	Weerstandsvermogen en risicobeheersing	95
3.2	Onderhoud kapitaalgoederen	100
3.3	Financiering / Treasury	109
3.4	Bedrijfsvoering	111
3.5	Verbonden partijen	113
3.6	Grondbeleid	121
3.7	Provinciale belastingen en heffingen	127

4.

BIJLAGEN

4.1	Staat van vaste activa	131
4.2	Staat van verstrekte en opgenomen langlopende leningen en gewaarborgde gelden	137
4.3	Staat van Reserves	138
4.4	Stortingen / onttrekkingen reserves per programma	139
4.5	Staat van voorzieningen en specifieke uitkeringen	141
4.6	Staat van inkomensoverdrachten	142
4.7	Staat van incidentele baten en lasten	144
4.8	EMU saldo 2013 - 2016	152

Afkortingenlijst	155
Colofon	157

1.

ONS BELEID OP HOOFDLIJNEN

1.1	Maatschappelijke ontwikkelingen in Utrecht	8
1.2	De provincie als schakel tussen Rijk en gemeenten	8
1.3	Inzet provincie Utrecht	9
1.4	Programma's op hoofdlijnen	13
1.5	De financiën van de provincie in één oogopslag	15
1.6	De financiële begroting in hoofdlijnen	17
1.7	Aan de slag	24

1.1 Maatschappelijke ontwikkelingen in Utrecht

Het gaat goed met de provincie Utrecht. De provincie is een vitale economische regio. Mensen wonen hier graag, de economie is sterk (we zijn voor de tweede keer aangemerkt als de meest competitieve regio van Europa), er is een diversiteit aan mooie (stads)landschappen met veel beleefbaar cultureel erfgoed en natuur. Om onze positie als meest competitieve regio te behouden moeten de vestigingsfactoren sterk en kwalitatief hoogwaardig zijn. Enkele feiten op een rij:

- Utrecht heeft een van de laagste werkloosheidscijfers van Nederland
- Utrecht heeft de laagste (jeugd)werkloosheid en de hoogst opgeleide bevolking van Nederland
- Het Bruto Regionaal Product (waarde van alle geproduceerde goederen en diensten) ligt ruim 16% boven het landelijk gemiddelde
- Het percentage mensen dat deelneemt aan het arbeidsproces is het hoogste van Nederland (74,2%)
- Utrecht heeft van alle provincies de grootste instroom van werknemers die buiten de provincie wonen
- Er is meer werk aanwezig dan beroepsbevolking (import van arbeid): dit leidt ook tot meer mobiliteit
- Utrecht is relatief gezien grootste groeier van Nederland (inwoners groei 2002 - 2015 bedroeg 28%).

De belangrijkste succesfactoren van onze regio zijn: een aantrekkelijke stad, een gevarieerd landschap, een jonge en hoog opgeleide bevolking en een grote kennis- en dienstensector. Ook door de centrale ligging en door de aanwezigheid van veel kennisinstellingen heeft de provincie een grote aantrekkingskracht om in te wonen, te werken en te studeren. Dit succes willen we continueren. Waar vraagstukken ontstaan denken we in mogelijkheden en kansen samen met onze partners. Waar het provinciaal belang vraagt om actief handelen en keuzen maken, doen we dat.

Dit succes stelt ons wel voor uitdagingen. Door de centrale ligging is Utrecht de draaischijf van Nederland, elke dag verplaatsen zich veel mensen in en uit de provincie. De Staat van Utrecht laat zien dat autoritten in de regio gemiddeld 18% vertraging oplopen. Bijna een derde deel van de fietsritten in de regio zijn vertraagd (dat zijn fietsritten die 14% of langer duren dan je zou mogen verwachten). Dat op een aantal plekken de luchtkwaliteit in de provincie nog niet voldoet aan de wettelijke normen, beschouwen wij als een uitdaging. Tot slot heeft Utrecht net als andere provincies te kampen met effecten van de crisis en een snel veranderde samenleving: meer leegstand van kantoren, winkels en agrarisch vastgoed.

Dit vraagt om een nieuwe rol, waarbij wij ons inzetten voor het behoud van onze economisch sterke positie als regio. De provincie Utrecht heeft een positief migratiesaldo, dat betekent dat er in deze regio meer mensen komen wonen dan dat er vertrekken. De Staat van Utrecht laat zien dat de provincie zich kenmerkt door een hoog cultureel aanbod en gevarieerde natuurgebieden en landschappen. Deze kwaliteiten worden door bedrijven mede genoemd als reden om zich in onze regio te vestigen.

Als het gaat om het opwekken van duurzame energie ligt er nog een grote taak. In de provincie wordt nog maar 2,1% van onze energie duurzaam opgewekt, terwijl dit landelijk al 4% is, zo blijkt uit de Staat van Utrecht. De regio is daarmee nog een eind verwijderd van de landelijke afspraken (14%) en provinciale doelstellingen (10%) voor 2020.

1.2 De provincie als schakel tussen Rijk en gemeenten

Provincies en andere overheden werken in een snel veranderende maatschappelijke omgeving die zich steeds meer ontwikkelt naar een netwerksamenleving. Provincies zijn de afgelopen jaren op een andere manier naar de ontwikkeling van de samenleving en de economie gaan kijken. Het geloof in de maakbaarheid van de samenleving en de oplossing van vele maatschappelijke problemen door overheidsoptreden is afgenomen. Er ontstaat een nieuwe balans tussen overheid, maatschappelijk middenveld en de private sector, gekenmerkt door nieuwe netwerken. De dynamiek van de netwerksamenleving vraagt om een

interactieve en participatieve rol van de provincies. Wij laten ruimte voor initiatief van inwoners, organisaties en ondernemers.

Maatschappelijke ontwikkelingen en opgaven zijn leidend en bepalen de inzet van de provincie. Dit betekent dat provincies over geografische en bestuurlijke grenzen heen kijken. Gemeentelijke, provinciale en nationale grenzen zijn ondergeschikt aan de maatschappelijke opgaven. Meer dan ooit zijn de opgaven op gebieden als stedelijke ontwikkeling, werkgelegenheid, onderwijs, huisvesting, energie en duurzaamheid met elkaar verbonden.

Door de grote dynamiek in de samenleving verschuiven accenten in de traditionele lange termijnopgaven sneller. De in korte tijd volledig gewijzigde huisvestingsvraag is daarvan een voorbeeld. Inzicht hebben in zulke ontwikkelingen is essentieel voor de agenderende en verbindende rol die provincies hebben. De huidige door landelijke planbureaus verzamelde en beschikbare informatie is daarvoor te beperkt. Voor het bepalen van regionaal beleid is de provincie niet alleen de regionale belangenbehartiger, maar ook 'kennismakelaar' en is een regionale kennishuishouding noodzakelijk.

De provincie profileert zich als regionale belangenbehartiger die vanuit verschillende rollen bijdraagt aan het oppakken van maatschappelijke opgaven. De verschillende rollen die de provincie kan vervullen, maken creativiteit in de taakvervulling noodzakelijk. Het vraagt om bestuurders en volksvertegenwoordigers die elkaar en hun maatschappelijke partners vinden in het agenderen en (onconventioneel) oplossen van regionale problemen. Dat kán betekenen dat zaken anders uitpakken dan voorzien of zelfs ronduit mislukken. Visie, risico nemen, netwerkvaardigheden, bereidheid tot samenwerken, tact en bescheidenheid zijn hierbij kernkwaliteiten.

1.3 Inzet provincie Utrecht

Om de gunstige situatie te behouden en te versterken werken we continu aan een duurzame groei met een goede balans tussen ruimtelijke, economische en sociale ontwikkelingen. Ook in de coalitieperiode 2015 - 2019 werken wij aan de aantrekkelijkheid van de provincie. Dat is het doel van ons beleid en onze uitvoeringsprojecten. Dit willen wij doen door te verbinden, bij te dragen aan transformaties en systeemveranderingen en vooral door te realiseren: focus op onze kerntaken en deze waar nodig versterken.

Pijlers van inzet provincie Utrecht

Utrecht verbindt

De samenleving verandert: we kunnen het als overheid niet alleen. Het maatschappelijk middenveld neemt steeds vaker initiatief om zelf zaken te regelen en te organiseren. De overheid wordt steeds minder een alles van bovenaf bepalende spelverdeler en steeds meer een gelijkwaardige speler tussen andere maatschappelijke spelers in netwerken van bedrijven en kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties en inwoners.

Wij zetten onze koers door in verbinding met inwoners en onze partners (bedrijven, instellingen, maatschappelijke organisaties en medeoverheden). In onze aanpak en uitvoering hebben wij een belangrijke coördinerende rol waarin wij partijen aan elkaar verbinden. We hebben vertrouwen in de samenleving, in de kracht van mensen, en leggen daarom meer nadruk op de eigen verantwoordelijkheid en ruimte voor ondernemerschap. Dit sluit niet uit dat wij voor daadkracht zorgen en daar waar nodig een regisserende rol pakken om regionale vraagstukken op te lossen.

Met 'Utrecht verbindt' willen we het volgende bereiken:

- de impact van ons handelen is zichtbaar en heeft voor inwoners, ondernemers en partners een duidelijke meerwaarde
- wij zijn effectiever en efficiënter in het realiseren van doelen en resultaten
- wij ontwikkelen en realiseren grote opgaven in verbinding met onze omgeving
- wij brengen het resultaat in kaart met een jaarlijkse evaluatie onder stakeholders en inwoners

Utrecht transformeert

We zien grote vraagstukken en nieuwe trends op ons afkomen zoals de toenemende druk op het stedelijk gebied, een veranderende woon- en zorgbehoefte van ouderen, een andere visie van mensen op mobiliteit, een toename van leegstaande gebouwen, een groeiende toestroom aan vluchtelingen en een hogere urgentie om onafhankelijker te worden van fossiele brandstoffen. Veel van deze ontwikkelingen vragen om andere rol met nieuwe accenten omdat de omgeving en gedrag van mensen onomkeerbaar verandert. Omdat het grensoverstijgende vraagstukken zijn die op grotere schaal moeten worden aangepakt, heeft juist hier de provincie een toegevoegde waarde. Wij gaan een aanjaagrol vervullen bij duurzame ontwikkelingen waar transformatie en systeemverandering nodig is, te beginnen met het aanjagen van schone energie en het terugdringen van de leegstand van vastgoed. We zien de Staat van Utrecht als een belangrijke bron om dergelijke opgaven te detecteren. Concreet richten wij ons op het terugdringen van leegstand van kantoren en detailhandel, het versnellen en opschalen van energiebesparing en duurzame energie en het verminderen van de uitstoot in verkeer en vervoer.

Met 'Utrecht transformeert' willen we het volgende bereiken:

- voor duurzame energieopwekking liggen wij in 2019 op koers (in 2020 10% van het totaal)
- in 2019 is de kantorenmarkt gezonder en zijn duidelijke keuzen gemaakt met partners over de ontwikkeling van winkelcentragebieden
- de (leef)kwaliteit en veiligheid van binnenstedelijke gebieden met leegstand is verbeterd door transformatie van functies, gebouwen en/of gebieden

Utrecht realiseert

In onze aanpak staan maatschappelijke opgaven centraal en wij zorgen ervoor dat de vraagstukken daadwerkelijk worden aangepakt. Wij zetten ons ingezette beleid voort met een sterke focus op uitvoering. We blijven op zoek naar nieuwe aanpakken en instrumenten die het oppakken van ieders eigen rol en verantwoordelijkheid stimuleren. We blijven ons focussen op onze kerntaken en zullen die verder versterken. Het bereiken van doelen staat voorop, regels zetten we alleen in ter ondersteuning daarvan. De samenleving vraagt steeds vaker om een daadkrachtige en transparante overheid, die resultaten boekt, toegankelijk is en bereid is kennis en gegevens te delen. Open data kunnen voor iedereen economisch rendement opleveren en dragen bij aan de democratie. Inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers willen met de overheid, en dus ook het middenbestuur, in gesprek kunnen komen over onderwerpen die hen raken. Wij zijn open en transparant over onszelf en onze gegevens. Alle relevante documenten, gegevens en onderzoeksrapporten zijn eenvoudig te vinden. In onze dienstverlening hebben we duidelijke aanspreekpunten, die wij gaan versterken en optimaliseren.

Met 'Utrecht realiseert' willen we het volgende bereiken:

- de waardering van onze samenwerkingspartners voor de provincie als daadkrachtige en betrouwbare partner neemt elk jaar toe
- de waardering van inwoners en bezoekers voor onze regio als een aantrekkelijke en recreatieve leefomgeving blijft hoog
- de waardering van ondernemers voor onze regio als een aantrekkelijke leefomgeving en een sterk vestigingsklimaat blijft hoog

1.4 Programma's op hoofdlijnen

Hier schetsen wij onze programma's op hoofdlijnen. In hoofdstuk 2 treft u per programma een uitgebreide beschrijving aan van onze prioriteiten, mijlpalen, lopende activiteiten en financiën.

1. Ruimtelijke ontwikkeling

Wij willen met ons ruimtelijk beleid de kwaliteit van stad en landelijk gebied hoog houden en versterken. Daarmee dragen wij bij aan het goede leef- en vestigingsklimaat van de provincie. We zetten nog sterker dan de afgelopen periode in op hergebruik en transformatie. De Provinciale Aanpak Kantorenleegstand zetten we voort en breiden dit uit met de aanpak van leegstand op detailhandelslocaties (zie programma 4). Wij willen onze dorpen en steden vitaal houden. Daarom dient de ontwikkeling van wonen vooral in bestaand stedelijk gebied plaats te vinden. Bij de herijking van de PRS sturen we op de ontwikkeling van uitnodigingsplanologie.

2. Landelijk gebied

Utrecht heeft mooie landschappen met een grote diversiteit en beleefbare natuur met ruime recreatiemogelijkheden. Het realiseren van nieuwe en beleefbare natuur is voor ons een belangrijke prioriteit. We werken aan de verdere realisering van het Nationaal Natuurnetwerk (NNN) en de al geplande (drie) ecoducten. Landbouw en landgoederen leveren een belangrijke bijdrage aan de aantrekkelijkheid van het landelijk gebied. Deze kwaliteiten maken onze provincie uniek binnen de Randstad. Ook in 2016 zetten wij ons in voor de aantrekkelijkheid van ons landelijk gebied. Hier liggen kansen voor natuur, toeristische bekendheid en recreatie.

3. Bodem, water en milieu duurzame ruimtelijke ontwikkeling

Een gezonde en veilige leefomgeving is een voorwaarde om Topregio te kunnen zijn. Bodem, water en milieu hebben onze volle aandacht. Samen met de waterschappen en het Rijk zorgen wij voor goed ingepaste dijken die ons beschermen tegen hoog water. Voldoende (drink)water van goede kwaliteit is cruciaal voor ons. De druk op de bodem neemt toe. Samen met gemeenten werken wij aan gebiedsgerichte maatwerkoplossingen.

4. Regionale economie

De economische kracht van een regio wordt steeds meer bepaald door de beschikbaarheid van en de interactie tussen arbeid, kapitaal, kennis en ruimte. 'Human capital' is daarbij een belangrijke vestigingsfactor. Wij stimuleren de economie van Utrecht door het bundelen van krachten van bedrijfsleven, kenniscentra, onderwijs en overheid. Met de Economic Board Utrecht (EBU) willen wij maatschappelijke vraagstukken omzetten in economische kansen. Samenwerking met economische regio's als Noordvleugel en FoodValley vinden wij belangrijk. Wij ondersteunen het Utrecht Science Park (USP) als krachtige motor van onze regionale economie en als basis voor onze kennisindustrie. Een aantrekkelijk toeristisch-recreatief aanbod draagt direct bij aan de aantrekkelijkheid van ons vestigingsklimaat én levert nieuwe banen en meer bestedingen op. We richten een professioneel routebureau op, dat de routenetwerken van fietsen, wandelen en varen in samenhang gaat onderhouden en ontwikkelen. Dit leidt tot meer gebruik, een betere kwaliteit en een grotere zichtbaarheid. Wij komen tijdig met een plan van aanpak om samen met inwoners, onderwijsinstellingen, bedrijven en gemeenten te werken aan de versterking van onze Europese toppositie.

De afgelopen coalitieperiode hebben we al resultaten bereikt op het gebied van duurzame energie. Hiermee realiseren wij niet alleen nieuwe bedrijvigheid, maar ook oplossingen voor maatschappelijke vraagstukken, zoals energieneutrale woningen en wonen zonder zorgen. Het aandeel schone energie in de provincie ligt echter onder het landelijk gemiddelde. Wij gaan ons energiebeleid daarom intensiveren om zo bij te dragen aan de energietransitie, die zich in onze samenleving voltrekt.

5. Bereikbaarheid

Mobiliteit verbindt mensen en bereikbaarheid is van groot belang voor onze economische vitaliteit. De essentie van ons mobiliteitsbeleid is een goede bereikbaarheid per auto, fiets en openbaar vervoer in een gezonde en verkeersveilige omgeving. Provinciale wegen pakken we met de Trajectaanpak integraal aan, waarbij we bereikbaarheid en de verkeersveiligheid verbeteren, en ook kansen benutten voor versterking van landschappen, stad- en platteland-verbindingen, leefomgeving en ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden. Wij werken aan fietsverbindingen, zodat in de toekomst alle belangrijke werklocaties, scholen en knooppunten veilig, comfortabel en snel bereikbaar zijn per fiets. Het ontlasten van de openbaar vervoer terminal Utrecht Centraal en het bereikbaar houden van Utrecht Science Park (USP) zijn speerpunten. Wij staan voor een goed openbaar vervoerssysteem, niet alleen in de drukke regio's, maar ook in kleine kernen en wijken. Namens gemeenten zijn wij opdrachtgever voor Regiotaxi. Onrendabele OV-lijnen blijven voor ons een belangrijk aandachtspunt, evenals het organiseren van vraaggericht OV. Doorstroming, bereikbaarheid, verkeersveiligheid en gezondheid van onze inwoners hebben een hoge prioriteit. Op landelijk niveau zijn wij actief betrokken bij het programma Beter Benutten Vervolg, dat zich richt op gedragsverandering van de reizigers. Wij willen de markt stimuleren om met slimme oplossingen te komen voor bereikbaarheidsknelpunten. Innovaties in autogedrag vormen hiervan een onderdeel.

6. Cultuur en erfgoed

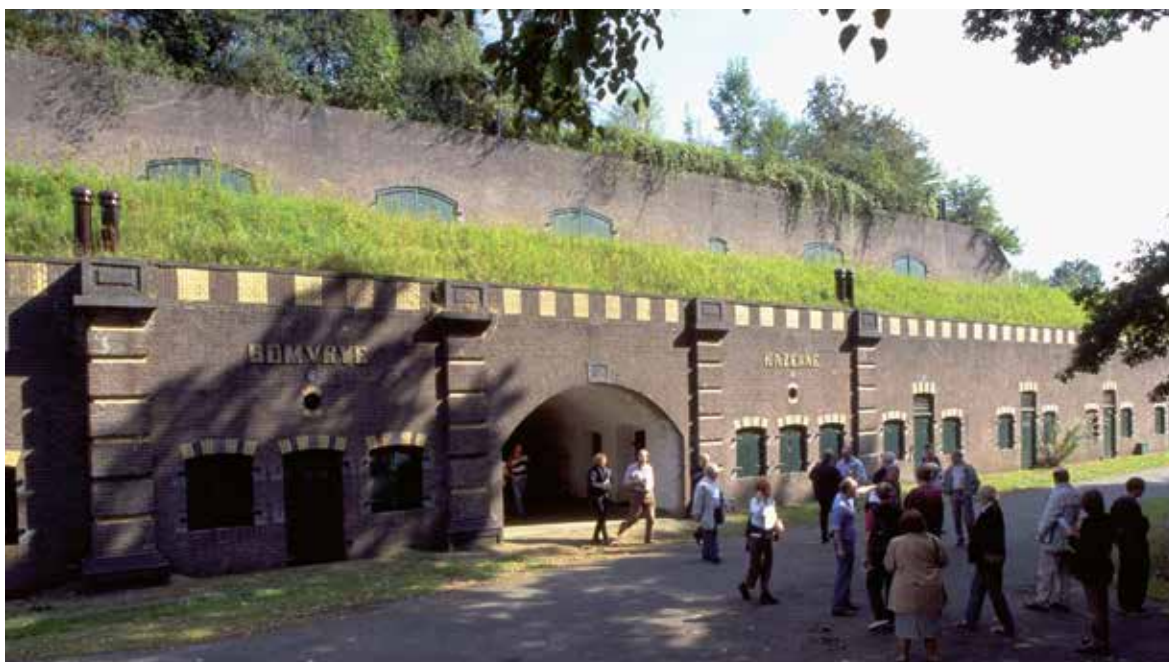
Cultuur en erfgoed dragen bij aan verbinding tussen mensen, aan (inter)nationale naamsbekendheid van de provincie en aan werkgelegenheid. Zeker voor een topregio met kennis- en creatieve industrie als pijlers zijn ze belangrijk. Daarom willen wij een waardevolle culturele omgeving behouden en versterken, zorgen voor goed onderhouden en beleefbaar erfgoed en een hoogwaardige culturele basisinfrastructuur ontwikkelen. Een goed voorbeeld zijn de ontwikkelingen op Park Vliegbasis Soesterberg.

7. Bestuur en middelen

Samen maken we de provincie. Wij laten daarbij ruimte voor initiatief bij inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers. We denken in mogelijkheden en kansen en werken aan verbinding en samenwerking. Onze toezichthoudende taak voeren we uit volgens de afgesproken principes: risicogericht, proportioneel, op afstand waar het kan, ingrijpen waar het moet. We gaan effectief en efficiënt om met onze middelen. We zijn kritisch op de omvang van onze organisatie en ons bestuur. In het uitvoeren van onze rol gaan we minder voor subsidies en meer voor het vernieuwend inzetten van onze middelen en cofinanciering. Samen met Provinciale Staten willen we een nieuwe aanpak ontwikkelen, vanuit onderling vertrouwen en in verbinding met het maatschappelijk middenveld en inwoners.

Wij werken flink aan duurzaamheid in het Huis van de provincie. In onze eigen bedrijfsvoering zorgen wij voor energiebesparing en hanteren we scherpe duurzaamheidscriteria. Wij rapporteren jaarlijks over behaalde resultaten voor bijvoorbeeld energieverbruik, water en afvalscheiding. Bij inkoopprocessen stimuleren wij circulaire aanbesteding en innovatieve producten en diensten en houden we rekening met eerlijke handel. We gaan de eerste Fairtrade provincie worden.

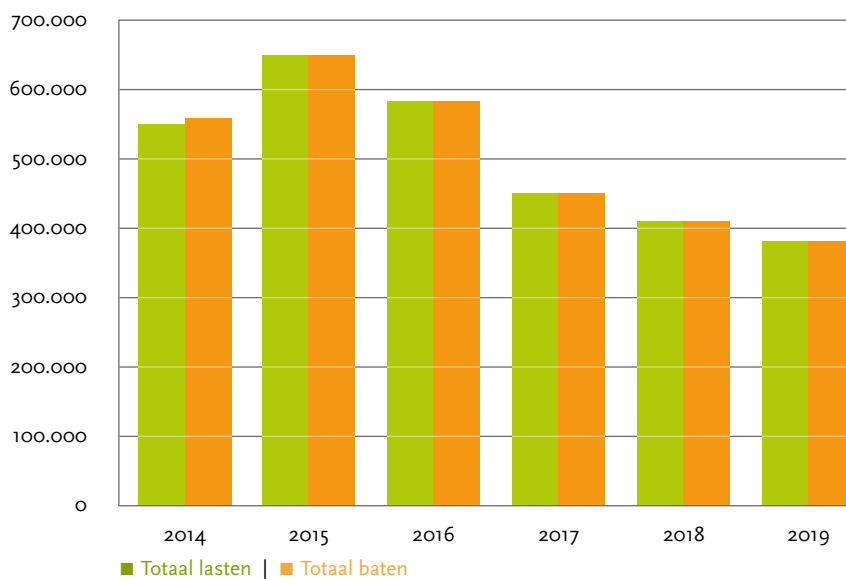

1.5 De financiën van de provincie in een oogopslag

In de onderstaande drie grafieken wordt in één oogopslag een beeld getoond van de ontwikkelingen in onze baten en lasten, de saldi van de programma's en de stand van de reserves. Voor een meer uitgebreide financiële beschouwing wordt verwezen naar paragraaf 1.6 'De financiële begroting op hoofdlijnen'. De bedragen in de grafieken zijn x € 1.000. Het totaal aan begrote lasten over 2016 is ongeveer € 582 mln. (2015: € 658 mln.). In 2014 was dit € 562 mln. In 2019 zal dit nog maar € 385 mln. zijn. Dit is vooral een gevolg van het dalen van de bijdrage Verkeer en Vervoer.

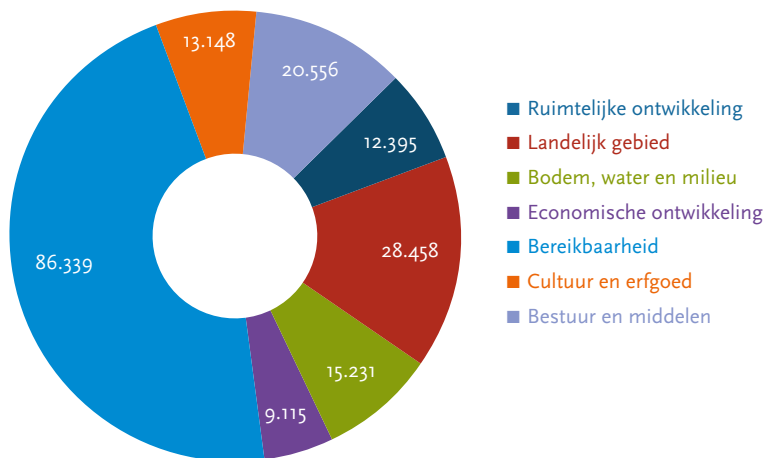
Grafiek 1: Ontwikkeling Lasten en Baten 2014 - 2019 (x 1000 €)

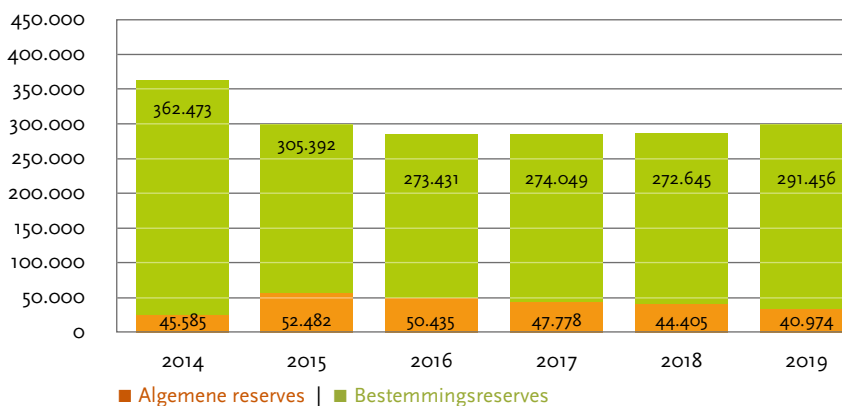

Onderstaande grafiek laat de verdeling van de saldi van lasten en baten over de programma's zien. Veruit de meeste middelen geven wij uit binnen het programma Bereikbaarheid, waarin wij werken aan het realiseren van een doelmatig verkeers- en (openbaar) vervoersysteem, het verbeteren van de verkeersveiligheid en het verminderen van de negatieve effecten hiervan op de kwaliteit van de leefomgeving. In hoofdstuk 2 Programma's wordt per programma meer inzicht gegeven in lasten, baten en beschikbare dekkingsmiddelen.

Grafiek 2: Saldi van de programma's 2016 (x 1000 €)

Grafiek 3: Stand van reserves 2014 - 2019 (x 1000 €)

Onze reserves bestaan uit bestemmingsreserves en algemene reserves. Uit bovenstaande grafiek blijkt dat wij in de periode 2014 tot en met 2016 een deel van de bestemmingsreserves inzetten voor het realiseren van onze beleidsopgaven. Vanaf 2016 blijven de bestemmingsreserves gelijk of stijgen weer. Over deze periode zijn echter ook nog niet alle uitgaven bekend die uit de bestemmingsreserves gedekt worden (incidentele lasten). De algemene reserves dalen vanaf 2016 door de onttrekkingen voor de dekking van het coalitieakkoord. In de Nota reserves en voorzieningen (PS 3 februari 2014) liggen de kaders vast en wordt aangegeven wat de aard, omvang en duur van de bestemmingsreserves is. Zie ook paragraaf 1.6.4 voor de mutaties in de reserves.

1.6 De financiële begroting in hoofdlijnen

Vertrekpunt voor de Begroting 2016 zijn de oorspronkelijke ramingen uit de Begroting 2015. Vervolgens zijn de Statenbesluiten verwerkt, inclusief de Kadernota 2015 en Najaarsrapportage 2015. De inkomsten uit algemene middelen zijn herzien op basis van de meest recente cijfers en prognoses. Tot slot is de provinciale meerjarenbegroting bijgesteld voor nominale ontwikkelingen (loon- en prijscompensatie). Voor de looncompensatie wordt uitgegaan van de gestegen werkgeverslasten. Prijscompensatie is alleen toegekend indien er sprake is van contractuele afspraken waarin indexeringsafspraken zijn opgenomen.

Tabel 1: Financieel meerjarenperspectief (x 1000 €)

		2014	2015	2016	2017	2018	2019
Saldi programma's incl. overhead	(A)	-190.303	-212.230	-185.242	-152.227	-154.727	-134.062
Stelposten	(B)	-359	-400	-1.923	-3.823	-5.503	-7.623
Algemene dekkingsmiddelen	(C)	161.903	156.710	153.204	154.014	155.812	158.519
Saldo begroting bruto = (A+B+C)	(D)	-28.759	-55.920	-33.961	-2.036	-4.418	16.834
Mutaties in reserves	(E)	38.463	55.889	34.005	2.036	4.774	-15.380
Saldo begroting netto	(F)	9.705	-31	44	0	356	1.454

Analyse ten opzichte van Kadernota 2015

De Begroting 2016 laat voor de jaarschijf 2016 een netto begrotingsoverschot zien van € 44.000. Bij de Kadernota 2015 werd nog uitgegaan van een netto begrotingsoverschot van € 5.683 mln. Dit verschil wordt verklaard door:

- negatief accres Provinciefonds in meicirculaire 2015;
- hogere opbrengst opcenten motorrijtuigenbelasting;
- hoger Treasuryresultaat;
- middelenbeslag Coalitieakkoord;
- diverse wijzigingen begroting 2016: o.a. vrijval loon/ prijscompensatie (zie 1.6.3.), egalisatie saldi 2016 en 2017.

Tabel 2: Verschillenanalyse ten opzichte van de Kadernota (x 1000 €)

Verschillenanalyse meerjarig	2015	2016	2017	2018	2019
Begrotingsoverschot Kadernota 2015 (zonder Coalitieakkoord)	2.858	5.683	5.413	4.392	4.184
Accres (trap-op-trap-af) Provinciefonds	-2.658	-4.546	-6.139	-6.148	-6.198
Aanpassing Opcenten Motorrijtuigen belasting	0	1.177	1.762	2.358	2.960
Aanpassing Treasuryresultaat	900	3.160	3.164	3.638	4.184
Coalitieakkoord 2015-2019	-2.858	-5.683	-5.413	-4.392	-4.184
Diverse wijzigingen begroting 2016	0	253	1.213	508	508
Overige mutaties Najaarsrapportage 2015	1.727	0	0	0	0
Saldo begroting 2016	-31	44	0	356	1.454

Analyse incidenteel-structureel

Structurele baten en lasten worden in beginsel jaarlijks in de begroting, meerjarenraming en jaarrekening opgenomen. Indien de structurele lasten worden gedekt door de structurele baten is er sprake van 'materieel' begrotingsevenwicht. Voor het begrip incidenteel kan gedacht worden aan baten en lasten die zich gedurende maximaal vier jaar voordoen. De incidentele lasten komen meestal via de besluitvorming over nieuw beleid tot stand, vaak via de Kadernota (voorheen Voorjaarsnota). Incidentele baten zijn de onttrekkingen uit reserves, niet-structurele specifieke uitkeringen en bijdragen van derden.

Om de baten en lasten en het (materieel) sluitend zijn van de begroting goed te kunnen beoordelen, is inzicht in het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de incidentele baten en lasten van belang. In onderstaande tabel is het meerjarig beeld opgenomen, onderverdeeld in structurele en incidentele baten en lasten. De onderverdeling in de realisatiecijfers 2014 is technisch niet mogelijk waardoor in alle tabellen de baten en lasten voor 2014 onder structureel zijn opgenomen.

Uit onderstaand overzicht van de structurele en incidentele baten en lasten is af te leiden dat er een structureel begrotingsoverschot bestaat. Dat zetten wij voor een deel in om incidentele uitgaven te dekken.

Tabel 3: Meerjarig beeld incidenteel en structureel (x 1000 €)

Meerjarig beeld van structurele en incidentele baten en lasten		Bedragen					
		Realisatie 2014	2015	2016	2017	2018	2019
Structurele materiele lasten		421.682	78.035	90.616	88.990	84.320	83.646
Structurele personele lasten		65.050	57.056	57.324	57.324	57.324	57.324
Stelposten		359	400	1.923	3.823	5.503	7.623
Structurele stortingen in reserves		74.482	12.644	10.039	11.084	11.084	11.084
Totaal structurele lasten (A)		561.574	148.135	159.902	161.221	158.231	159.677
Structurele baten		296.430	20.269	13.336	12.200	12.050	8.962
Beschikbare dekkingsmiddelen		161.903	156.710	153.204	154.014	155.812	158.519
Structurele onttrekkingen reserves		112.946	12.033	11.686	11.358	11.358	11.358
Totaal structurele baten (B)		571.279	189.012	178.226	177.572	179.220	178.839
Saldo structurele baten en lasten (B-A) (C)		9.705	40.877	18.324	16.351	20.989	19.162
Incidentele lasten programma's		0	457.909	377.692	247.319	214.331	185.928
Incidentele stortingen in reserves		0	52.019	44.668	44.519	39.859	39.327
Totaal incidentele lasten (D)		0	509.928	422.360	291.838	254.190	225.255
Incidentele baten programma's		0	360.501	327.054	229.206	189.198	183.874
Incidentele onttrekkingen reserves		0	108.519	77.026	46.281	44.359	23.673
Totaal incidentele baten (E)		0	469.020	404.080	275.487	233.557	207.547
Saldo incidentele baten en lasten (E-D) (F)		0	-40.908	-18.280	-16.351	-20.633	-17.708
Netto begrotingssaldo (C+F)		9.705	-31	44	0	356	1.454

1.6.1 Saldi van de programma's

De saldi van de programma's (lasten min baten) nemen geleidelijk af van ongeveer € 212 mln. in 2015 naar ongeveer € 134 mln. in 2019. De daling wordt vooral veroorzaakt door een afname in incidentele lasten. Deze zijn vaak nog niet geraamd voor deze jaren.

Tabel 4: Saldi van de programma's 2014 - 2019 (incl. overhead) (x 1000 €)

Saldi van de programma's (incl. overhead)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
o1 Ruimtelijke ontwikkeling	-15.362	-20.920	-12.395	-9.395	-8.895	-8.895
o2 Landelijk gebied	-42.140	-51.803	-28.458	-27.140	-27.085	-27.085
o3 Bodem, water en milieu	-15.570	-18.929	-15.231	-14.527	-14.527	-14.373
o4 Economische ontwikkeling	-7.680	-10.961	-9.115	-8.215	-8.465	-8.315
o5 Bereikbaarheid	-73.157	-60.148	-86.339	-60.252	-63.115	-44.528
o6 Cultuur en erfgoed	-11.851	-15.014	-13.148	-12.838	-12.838	-12.838
o7 Jeugdzorg	-7.093	-2.226	0	0	0	0
o8 Bestuur & middelen	-17.451	-32.229	-20.556	-19.860	-19.802	-18.028
Totaal saldi	-190.303	-212.230	-185.242	-152.227	-154.727	-134.062

Tabel 4a: Overzicht Baten en Lasten van de programma's 2016 (incl. overhead) (x 1000 €)

OVERZICHT BATEN EN LASTEN PER PROGRAMMA 2016								Bedragen		
Progr.	Omschrijving	Lasten	Baten	Saldo	Mutaties reserves			NETTO		
					Stortingen	Onttrekkingen	Saldo	Programma's	Reserves	Saldo
1	Ruimtelijke ontwikkeling	19.927	7.532	-12.395	2.779	3.030	251	-12.395	251	-12.144
2	Landelijk gebied	51.535	23.077	-28.458	16.033	19.494	3.461	-28.458	3.461	-24.997
3	Bodem, water en milieu	19.100	3.869	-15.231	1.472	1.930	458	-15.231	458	-14.773
4	Economische ontwikkeling	9.151	36	-9.115	2.266	1.244	-1.022	-9.115	-1.022	-10.137
5	Bereikbaarheid	385.649	299.310	-86.339	25.264	52.457	27.193	-86.339	27.193	-59.146
6	Cultuur en erfgoed	14.688	1.540	-13.148	0	300	300	-13.148	300	-12.848
7	Jeugdzorg	0	0	0	0	0	0	0	0	0
8	Bestuur & middelen	25.582	5.026	-20.556	6.338	7.655	1.317	-20.556	1.317	-19.239
Totaal programma's		525.632	340.390	-185.242	54.152	86.110	31.958	-185.242	31.958	-153.284
	Stelposten	1.923	0	-1.923	0	0	0	-1.923	0	-1.923
	Algemene middelen	0	153.204	153.204	0	0	0	153.204	0	153.204
Saldo begroting (bruto)		527.555	493.594	-33.961	54.152	86.110	31.958	-33.961	31.958	-2.003
	Mutaties reserves via programma's	54.152	86.110	31.958						
	Mutaties reserves via algem. Middelen	555	2.602	2.047	555	2.602	2.047		2.047	2.047
Totaal reserves		54.707	88.712	34.005	555	2.602	2.047	0	2.047	2.047
Saldo begroting (netto)		582.262	582.306	44	54.707	88.712	34.005	-33.961	34.005	44

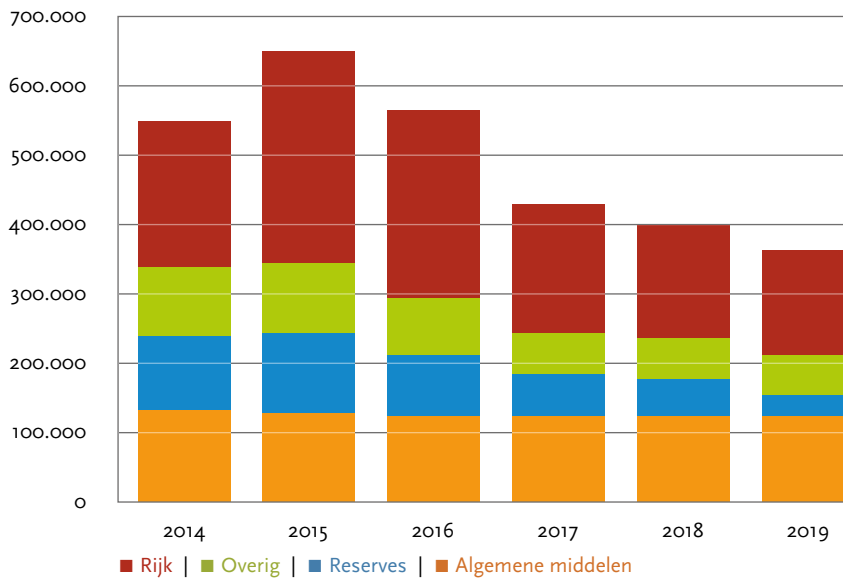
In tabel 4a zijn de saldi van de programma's uitgesplitst naar lasten en baten per programma. Toegevoegd zijn de stortingen in en onttrekkingen aan reserves.

Waarvan worden de programma's betaald?

In onderstaande grafiek is de herkomst van de baten voor het totaal van de programma's te zien over de periode 2014 - 2019.

Grafiek 4: Dekkingsmiddelen programma's 2014 - 2019 (x 1000 €)

De categorieën zijn als volgt gedefinieerd: per programma zijn de binnenkomende middelen in hoofd-categorieën ingedeeld. Dit zijn de bestemmingsreserves die bij het programma horen en de specifieke uitkeringen van het Rijk. Dan blijven er nog diverse programma specifieke inkomsten over die te divers zijn om onder één noemer te vatten. Die vallen onder Overig. Nadat alle programma specifieke lasten en baten zijn verrekend blijft er nog een saldo over. Dit is het beslag op de Algemene middelen. In de grafiek is duidelijk te zien dat onze inkomsten van 2014 naar 2015 stijgen en vervolgens vanaf 2015 weer dalen. Het eerste is een gevolg van het toevoegen van de BDU bijdrage van de BRU, het tweede is een gevolg van het dalen van BDU bijdragen in de komende jaren.

1.6.2 Algemene dekkingsmiddelen

Als provincie hebben wij jaarlijks de beschikking over algemene financiële middelen om de beleidsplannen van Provinciale Staten uit te voeren. Dat zijn de algemene dekkingsmiddelen en deze staan los van de doeluitkeringen met een specifieke bestemming. De algemene dekkingsmiddelen hebben een viertal bronnen:

A. opcenten motorrijtuigenbelasting	€ 115,9 mln.
B. uitkering uit het Provinciefonds van het Rijk	€ 30,9 mln.
C. rente-inkomsten op uitgezette middelen (treasuryresultaat)	€ 6,0 mln.
D. overige algemene inkomsten	€ 0,3 mln.

Wij hechten aan een realistische en solide financiële basis onder ons beleid. De uitvoering van het coalitieakkoord doen wij op een sobere en doelmatige manier, waarbij een scherpe afweging van prioriteiten en kosten het uitgangspunt is. Wij gebruiken alleen de financiële middelen die we nu hebben. Zo kunnen

we tegenvallers opvangen en de provinciale opcenten op de motorrijtuigenbelasting gelijk houden. De algemene dekkingsmiddelen worden hieronder nader toegelicht.

A. Opcenten motorrijtuigenbelasting

Bijna 76% van de algemene dekkingsmiddelen in 2016 bestaat uit de opcenten motorrijtuigenbelasting. Dit is dus de belangrijkste eigen inkomstenbron. Voor de raming van de verwachte opbrengst uit de opcenten MRB in de begroting zal vanaf 2016 worden uitgegaan van de raming die door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties wordt geformuleerd in de meicirculaire Provinciefonds van het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar. Deze raming wordt jaarlijks opgesteld om te komen tot de berekening van de provinciefondsuitkering.

Bij de jaren volgend op 2016 is een jaarlijkse groei in de opbrengst voorzien van 1%. Deze verwachte stijging van de opbrengst is gebaseerd op de landelijke mutatie van de opbrengst per opcent in het jaar 2015 ten opzichte van 2014.

Tabel 5: Opcenten motorrijtuigenbelasting (x 1000 €)

Opcenten Motorrijtuigen belasting	Realisatie 2014	Begroting				
		2015	2016	2017	2018	2019
Stand Kadernota 2015		114.200	114.771	115.345	115.921	116.501
Bijstelling		0	1.177	1.762	2.358	2.960
Opcenten Motorrijtuigen belasting	103.860	114.200	115.948	117.107	118.279	119.461

B. Algemene uitkering Provinciefonds

Het ministerie van Binnenlandse Zaken informeert ons over de ontwikkeling van de algemene uitkering uit het Provinciefonds via circulaire. In deze begroting is de meest recente circulaire (de meicirculaire 2015) verwerkt. Deze meicirculaire leidt tot neerwaartse bijstellingen van onze ramingen van de algemene uitkering provinciefonds. Oorzaken zijn:

- 1) Bijstelling maatstaf belastingcapaciteit Motorrijtuigenbelasting (zeer negatief effect)
- 2) Hogere uitname jeugdzorg dan zelf geraamd (negatief effect)
- 3) Aanpassing uitkeringsfactor, eenheden en bedragen (positief effect)

Tabel 6: Uitkering Provinciefonds (x 1000 €)

Uitkering Provinciefonds	Realisatie 2014	Begroting				
		2015	2016	2017	2018	2019
Stand Kadernota 2015		40.604	35.518	36.527	36.813	37.842
Effecten meicirculaire		-2.658	-4.546	-6.139	-6.148	-6.198
Stand begroting 2016	41.982	37.946	30.972	30.388	30.665	31.644

De getoonde ramingen kennen een relatief hoge mate van onzekerheid, aangezien besluitvorming over de Rijksbegroting in aanloop naar de Miljoenennota hierop effect heeft. Vanaf 2016 wordt de Brede Doeluitkering verkeer en vervoer (BDU) toegevoegd aan het provinciefonds als gedecentraliseerde doeluitkering. De middelen van de BDU zijn op programma 5 geraamd.

C. Treasuryresultaat

Naar verwachting zal begin 2016 € 477 mln. zijn uitgezet in de geld- en kapitaalmarkt. Deze gelden worden uitgezet conform de wet Fido en de bepalingen in de Verordening interne zaken provincie Utrecht 2004. Hiertegenover staan in belangrijke mate beleidsverplichtingen en voorzieningen. Zolang deze middelen niet zijn aangewend (er rusten uiteraard wel claims op), worden deze belegd.

Tabel 7: Treasuryresultaat (x 1000 €)

Treasuryresultaat	Realisatie	Begroting				
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Stand Kadernota 2015		3.197	2.824	3.055	2.930	2.930
Bijstelling		900	3.160	3.164	3.638	4.184
Treasuryresultaat	4.673	4.097	5.984	6.219	6.568	7.114

In de ramingen is rekening gehouden met de overdracht van middelen vanuit de BRU. Verder is uitgegaan van de verwachte rentetarieven voor het verplichte schatkistbankieren en de door De Nederlandse Bank in juni 2015 verwachte rentegroei. Voor 2016 gaan we uit van een rentepercentage voor schatkistbankieren van 0,5%.

D. Overige algemene inkomsten

De overige algemene inkomsten bestaan uit te ontvangen dividenden (€ 0,1 mln.) van de Bank Nederlandse Gemeenten en De Nederlandse Waterschapsbank en de renteopbrengst van het Startersfonds (€ 0,2 mln.)

Tabel 8: Overige algemene inkomsten (x 1000 €)

Overige algemene inkomsten	Realisatie	Begroting				
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Dividend	109	100	100	100	100	100
Overige algemene inkomsten	753	367	200	200	200	200

1.6.3 Stelposten

Stelposten zijn voorlopige reserveringen die later preciezer worden ingevuld. De provincie Utrecht kent vanaf 2015 nog twee stelposten, te weten Onvoorzien en Loon- en prijscompensatie.

Tabel 9: Stelposten (x 1000 €)

	2016	2017	2018	2019
Stelpost Onvoorzien	-400	-400	-400	-400
Stelpost Loon- en prijsontwikkeling	-1.523	-3.423	-5.103	-7.223
Totaal Stelposten	-1.923	-3.823	-5.503	-7.623

Stelpost onvoorzien

Wij reserveren ongeveer 0,25 procent van de jaarlijkse (verwachte) inkomsten¹ uit motorrijtuigenbelasting en provinciefonds voor onvoorzien. Dit is jaarlijks € 0,4 mln.

¹ Ter indicatie: de IFLO (Inspectie Financiën Lokale Overheden) van het ministerie van Binnenlandse Zaken hanteert bij artikel 12-gemeenten voor onvoorzien 0,6 procent van de som van de algemene uitkering en de ozb-capaciteit.

Stelpost loon- en prijscompensatie

De stelpost loon- en prijscompensatie stijgt jaarlijks met een vast bedrag om zo aan onze verplichtingen te kunnen voldoen op het gebied van loonafspraken en prijsontwikkelingen.

Loon- en prijscompensatie wordt vooraf in de begroting toegevoegd voor de nominale ontwikkelingen (loon- en prijscompensatie). Daarbij wordt voor de looncompensatie uitgegaan van de gestegen werkgeverslasten vanwege per saldo gestegen premies. Prijscompensatie is alleen toegekend indien er sprake is van contracten/afspraken waarin indexeringsafspraken zijn opgenomen die nagekomen moeten worden. Indien hierin geen indexeringspercentage wordt vermeld, wordt het percentage voor overheidsconsumptie uit de prognoses CPB CEP 2015 gehanteerd. Voor de begroting 2016 is dat een percentage van 1,0%.

Tabel 10: Mutaties stelpost loon- en prijscompensatie (x 1000 €)

Loon- en prijscompensatie	2016	2017	2018	2019
Stand na Kadernota 2015	-2.200	-4.100	-6.000	-7.900
Inzet looncompensatie	508	508	728	508
Inzet prijscompensatie	169	169	169	169
Stand Begroting 2016	-1.523	-3.423	-5.103	-7.223

1.6.4 Reserves

Voor sommige (incidentele) onderwerpen hebben we gespaard of extra geld opzij gezet. Dit geld hebben wij ondergebracht in gelabelde programmareserves, de zogenoemde bestemmingsreserves. Daarnaast hebben we de algemene reserves. In onderstaande tabel ziet u het saldo van de stortingen en onttrekkingen in de reserves, in deze programmareserves en in de reserves die niet via een programma, maar via de algemene middelen lopen.

Tabel 11: Mutaties in reserves (x 1000 €)

Mutaties in reserves	Realisatie 2014	Begroting				
		2015	2016	2017	2018	2019
Reserves via programmas	-33.711	-53.081	-31.958	621	-1.401	18.811
Reserves via algemene middelen	-4.752	-2.808	-2.047	-2.657	-3.373	-3.431
Saldo mutaties in de reserves	-38.463	-55.889	-34.005	-2.036	-4.774	15.380

Een compleet overzicht van alle reserves vindt u in de Staat van reserves in de bijlagen. Een overzicht van de stortingen en onttrekkingen aan reserves per programma staat in de gelijknamige bijlage. Tabel 12 bevat het overzicht van de mutaties in de reserves via de algemene middelen.

Tabel 12: Mutaties in reserves via Algemene middelen (x 1000 €)

Mutaties in reserves via Algemene middelen	Realisatie 2014	Begroting				
		2015	2016	2017	2018	2019
Algemene reserve	-3.078	-2.808	-2.047	-2.657	-3.373	-3.431
Reserve weerstandsvermogen	-1.111	-	-	-	-	-
Reserve Bedrijfsvoering	-563	-	-	-	-	-
Saldo mutaties in reserves via Algemene middelen-4.752	-2.808	-2.047	-2.657	-3.373	-3.431	

Verrekeningen met de algemene reserve

De mutaties in de algemene reserve betreffen vanaf 2016 de onttrekkingen voor de dekking van het coalitieakkoord.

1.6.5 Conclusies financiën

Op basis van de gepresenteerde overzichten kunnen we een aantal algemene conclusies trekken. Om te beginnen is er in 2016 een netto begrotingsoverschot van € 44.000. In 2017 is de begroting precies sluitend (saldo nihil). Daarna zijn er begrotingsoverschotten oplopend van € 0,356 mln. in 2018 tot € 1,454 mln. in 2019. De begroting is dus meerjarig materieel sluitend. Verder is van belang de relatie tussen de omvang van de risico's en de weerstandscapaciteit. Wij hebben de financiële omvang van de risico's en het risicoprofiel beoordeeld en afgezet tegen de middelen die de provincie heeft om dit op te vangen. Op grond hiervan kan worden geconcludeerd dat het weerstandsvermogen van de provincie Utrecht als ruim voldoende kan worden gekwalificeerd. Voor een uitgebreide uiteenzetting hiervan verwijzen wij naar de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

1.7 Aan de slag

We hebben bewust gekozen om ruimte te bieden voor de inbreng van inwoners én Provinciale Staten. De Staten kunnen hiermee hun positie versterken, vaker het initiatief nemen, inwoners actief betrekken, bepalen welke thema's op de provincie afkomen en dit bespreekbaar maken zonder dat daarvoor al concrete plannen of adviezen van GS voorliggen. We nodigen inwoners, onze partners en alle Statenfracties uit om ook in 2016 samen te werken aan een provincie Utrecht waar het nog beter wonen, werken en recreëren is!

2.

PROGRAMMA'S

De begroting 2016 kent de volgende programma's:

2.1 Ruimtelijke ontwikkeling	27
2.2 Landelijk gebied	35
2.3 Bodem, water en milieu	45
2.4 Economische ontwikkeling	55
2.5 Bereikbaarheid	63
2.6 Cultuur en erfgoed	77
2.7 Bestuur en middelen	85

2.1

RUIMTELIJKE ONTWIKKELING

portefeuillehouders Dhr. P. van den Berg - Dhr. Drs. R.W. Krol - Mw. J. Verbeek-Nijhof

2.1.1 Maatschappelijke context

De provincie Utrecht heeft ruimtelijk gezien een uitstekende uitgangspositie. Mensen wonen, werken, recreëren en studeren hier graag. We zijn een levenskrachtige en aantrekkelijke provincie met een verrassende ruimtelijke kwaliteit van stad en ommeland.

De samenleving vraagt tegenwoordig om een overheid die bij de inrichting van ons land ruimte laat voor ideeën van inwoners, bedrijven en andere partners. Een overheid die hen uitnodigt om vanaf het begin mee te praten over problemen en oplossingen, en die alle belangen daarin meeweegt. Dit wringt met een ingewikkeld stelsel van wet- en regelgeving van de overheid op de afzonderlijke deelterreinen van de fysieke leefomgeving. En bovendien is ook onze provincie niet terughoudend geweest als het gaat om het vastleggen van regels, voorschriften en bepalingen op al die deelterreinen. Om dit aan te pakken bereidt de overheid één integrale Omgevingswet voor. Deze nieuwe wet moet niet alleen leiden tot een begrijpelijker wetgeving, maar zorgt er ook voor dat initiatiefnemers gemakkelijker en sneller hun zaken kunnen regelen, via één loket.

Wij willen met ons ruimtelijk beleid de kwaliteit van stad en landelijk gebied hoog houden en versterken. Daarmee dragen wij bij aan het goede leef- en vestigingsklimaat van de provincie. Wij willen onze dorpen en steden vitaal houden via een geïntegreerde aanpak van stedelijke vernieuwing, met veel aandacht voor een divers woningaanbod en een goed voorzieningenniveau. Bij de herijking van de PRS en PRV beogen we een verdere ontwikkeling van uitnodigingsplanologie, waarbij wij partners uitgedagen met goede initiatieven te komen die de gebiedskwaliteiten benutten én verstevigen. We gaan sterker inzetten op hergebruik en transformatie van vastgoed dat haar aanvankelijke functie heeft verloren, zoals kantoren, agrarische bedrijfsgebouwen en detailhandelslocaties. Wij willen ook ruimtelijke informatie beter en breder beschikbaar stellen. Daarbij richten wij ons op inhoudelijke verbindingen, vernieuwende toepassingsmogelijkheden en samenwerking met partners, ook bij gebiedsgerichte processen.

2.1.2 Onze prioriteiten

- Herijking provinciaal ruimtelijk beleid
- Integrale benadering binnenstedelijke ontwikkeling
- Ruimtelijke ontwikkeling met gemeenten
- Gebiedsontwikkeling met partners
- Transformatie kantoren, detailhandel en agrarisch vastgoed (zie ook programma 4)

[Herijking provinciaal ruimtelijk beleid](#)

In de Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie 2013-2028 (PRS) staat wat wij de komende jaren samen met onze partners willen bereiken op het gebied van ruimtelijke ontwikkeling. In de Provinciale Ruimtelijke Verordening 2013 (PRV) staan de regels waar vooral de gemeenten zich bij het maken van bestemmingsplannen aan moeten houden. Zowel de PRS als de PRV gaan wij herijken. Onder andere stedelijke programma's en nieuwe ruimtelijke vraagstukken, zoals energietransitie, nemen we kritisch onder de loep. Ook nemen wij ervaringen uit het verleden, recente maatschappelijke ontwikkelingen en ideeën van partijen mee. Het proces richten we op een vernieuwende manier in, in nauwe samenwerking met

gemeenten, maatschappelijke organisaties, andere partners en belanghebbenden. Het is de bedoeling om de vernieuwde PRS/PRV in 2017/2018 beleidsneutraal te vertalen naar één integrale Omgevingsvisie en één Omgevingsverordening, zoals bedoeld in de concept-Omgevingswet. De realisatie van het provinciale ruimtelijk beleid intensiveren wij langs de volgende lijnen:

- Het versterken van de samenwerking tussen provincie en gemeente door per gemeente gezamenlijk een Ruimtelijke Agenda op te stellen;
- Het stimuleren van innovaties in samenwerking met onze partners met het Ruimtelijk Actieprogramma (RAP 2016-2019). Dit 'innovatieprogramma' heeft als elementen: durven experimenteren, integraal aanpakken en vernieuwend samenwerken;
- Het oppakken van gebiedsontwikkeling door meerdere provinciale belangen met elkaar te verbinden via het Integraal Gebiedsontwikkelingsprogramma (IGP, 2012-2019).

Integrale benadering binnenstedelijke ontwikkeling

Het realiseren van binnenstedelijke woningbouw is vaak een complexe opgave. Wij hebben goede resultaten bereikt door in ons Programma Wonen en Binnenstedelijke ontwikkeling nauw samen te werken met partners zoals gemeenten, corporaties, ontwikkelaars, financiers en initiatiefgroepen. Wij zetten dit programma voort en geven daarmee een verdere impuls aan vernieuwing van de woningmarkt, door kennisdeling en netwerkopbouw. Hierbij besteden wij ook aandacht aan leefbaarheid, duurzaamheid, energiebesparing en bereikbaarheid. Deze opgave vraagt maatwerk en inzet van diverse (financiële) instrumenten, zoals garantstellingen. De Kadernota Wonen en Binnenstedelijke Ontwikkeling herijken en verbreden we naar een meer geïntegreerde aanpak van de binnenstedelijke ontwikkeling (kantoren, leefomgeving etc.). Na de herijking starten we een Uitvoeringsprogramma Binnenstedelijke Ontwikkeling. Bij de uitvoering, van ons binnenstedelijk beleid en bij transformaties van leegstaand vastgoed sturen wij zoveel mogelijk op het benutten van kansen die openbaarvervoersverbindingen bieden. In het proces sluiten wij aan bij de ambities van Agenda Stad, een samenwerking tussen Rijk, steden en stakeholders om groei, innovatie en leefbaarheid van Nederlandse steden te versterken. Wij voeren in 2016 de volgende langer lopende gebiedsprocessen uit: Wijk bij Duurstede (o.a. herontwikkeling drie kerngebieden), Nieuwegein (o.a. gebied Rijnhuizen), Houten (o.a. gebied De Slinger), Veenendaal (o.a. gebied stationskwartier en Brouwerspoort), Utrecht (o.a. gebied Merwedekanaalzone) en Amersfoort (o.a. gebied Oliemolenkwartier).

Ruimtelijke ontwikkeling met gemeenten

Gemeenten zijn bij de realisatie van provinciaal ruimtelijk beleid onze belangrijkste partner. Wij willen met gemeenten via vroegtijdig overleg en gezamenlijke uitvoering gemeenschappelijke doelen en ambities zoveel mogelijk realiseren. Steeds vaker zijn voor ruimtelijke ontwikkeling initiatieven uit de markt en dus ook andere partners betrokken. In dit proces zijn onze rollen vooral verbindend en faciliterend. De Ruimtelijke Agenda's, die naar verwachting eind 2015 met alle Utrechtse gemeenten zijn ondertekend, vormen de basis voor het realiseren van ontwikkelopgaven. Naast het verbinden van provinciaal beleid met dat van gemeenten blijven wij aandacht besteden aan het continu actualiseren van gemeenschappelijke beleidswensen.

Gebiedsontwikkeling met partners

In 2016 versterken wij de focus van het IGP 2012-2019 en actualiseren wij de daarbij behorende projectenlijst. Als voorbeeld van een nieuwe manier van samenwerken geldt het project Utrecht-Oost/Sciencepark. Een brede coalitie van overheden, kennisinstellingen, bedrijven en maatschappelijke organisaties is in 2013 een proces gestart om de potentie van het gebied nóg beter te benutten. Uitdaging is het versterken van de potentie van het sciencepark en wijdere omgeving zonder dat de kwaliteit van het gebied in de verdrukking komt. Dit laatste is een voorwaarde om als de regio ook op lange termijn aantrekkelijk te zijn als vestigingsplaats voor hoogwaardige (internationale) bedrijven en instellingen. In deze dynamische

omgeving, met toenemende stedelijke en infrastructurele druk, blijft investeren in een stevige groene con-
tramal nodig. Het is belangrijk de gebiedskwaliteit te verbeteren. Door de kwaliteit van de landgoederen
en de Heuvelrug te verbinden met de dynamiek van de stad, ontstaat in Utrecht-oost een 'area of excel-
lence'. Wij dragen bij aan deze ontwikkeling door onder andere ons ruimtelijk en landschappelijk beleid af
te stemmen, door het Utrecht Science Park te steunen en door intensief te werken met partners aan het
verbeteren van de bereikbaarheid.

Mijlpalen Ruimtelijke Ontwikkeling - 2016

Realiseren van ontwikkelopgaven in Ruimtelijke Agenda's Gemeenten	Presentatie Verslag Ruimtelijk Beleid 2015	Dag van de ruimtelijke kwaliteit
Vaststelling Ruimtelijk Actie-programma 2016-2019 (Innovatie-programma)	Vaststelling Kadernota Binnenstedelijke Ontwikkeling	Landschapscafé's (breed netwerk op zoek naar nieuwe benaderingen en inspiratie)
Vaststelling Geactualiseerd Integraal Gebiedsontwikkelingsprogramma 2012-2019	Vaststelling uitvoeringsprogramma Binnenstedelijke Ontwikkeling	Terinzagelegging Ontwerp-Herijkte PRS/PRV

2.1.3 Lopende zaken

Regionale samenwerking

Samenwerking met buurprovincies en Noordvleugelpartners zetten wij voort rondom onder andere NV-Utrecht, Groene Hart en Food Valley. Dit levert gezamenlijke en duidelijke ambities op. Deze ambities kunnen we met het Rijk vastleggen, zoals in de Gebiedsagenda Noord-Holland/Utrecht/Flevoland en in het overleg rond het Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport (MIRT). Onze inzet is er op gericht om deze ambities op de Rijksagenda te houden en op het juiste moment de kansen te benutten.

Stimuleren ruimtelijke kwaliteit

In bestaande situaties én bij nieuwe ontwikkelingen blijven wij aandacht besteden aan toegevoegde ruimtelijke kwaliteit. We kijken dan zowel naar belevingswaarde, gebruikswaarde als toekomstwaarde. De onafhankelijke Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (ARK) stimuleert en verbindt, in afstemming met de Provinciale Commissie Leefomgeving (PCL).

Afronding gebiedsprogramma Hart van de Heuvelrug

Samen met de gemeenten Soest en Zeist realiseren wij de resterende projecten uit het gebiedsprogramma.

Uitplaatsing hinderlijke bedrijven

Wij voeren lopende zaken uit.

Vorbereidingen Omgevingswet

Wij bereiden onze provinciale instrumenten voor op de Laan van de Leefomgeving conform de Ontwerp-Omgevingswet. We verkennen de rol van en het belang voor onze provincie.

Belangrijkste programma's en plannen

Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie 2013 - 2028	>
Provinciale Ruimtelijke Verordening 2013	>
Ruimtelijk Actie- en innovatieprogramma (RAP) 2016 - 2019	>
Integraal Gebiedsontwikkelingsprogramma (IGP) 2012 - 2019	>
Ruimtelijke Agenda Gemeenten	>
Kadernota Binnenstedelijke Ontwikkeling 2013 - 2028	>
Programma Binnenstedelijke Ontwikkeling 2016 - 2019	>
Gebiedsagenda	>
Omgevingswet	>
Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit (ARK)	>

2.1.4 Indicatoren

Naam indicator	Omschrijving	Streef waarde	2014 werkelijk	2015	2016	2017	2018	2019
Verslag Ruimtelijk Beleid	Tijdige voortgangsrapportage gebiedsontwikkeling en uitvoering PRS aan PS	2e Q	2e Q	2e Q	2e Q	2e Q	2e Q	2e Q
Beperking Stedelijk Ruimtebeslag	Percentage van de woningvoorraad die ligt in stadsgewest Utrecht en regio Amersfoort	75%	75%	75%	75%	75%	75%	75%

Naam indicator	Omschrijving	Streef waarde	2014 werkelijk	2015	2016	2017	2018	2019
Aantal Ingediende zienswijzen WRO bij gemeenten	Aantal bestemmingsplannen, waarbij de provincie een zienswijze heeft ingediend als % van het totaal aantal bestemmingsplannen	5 %	4 %	5 %	5 %	5 %	5 %	5 %

Naam indicator	Omschrijving	Streef waarde	2014 werkelijk	2015	2016	2017	2018	2019
Woningbouw	Aantal gemeentelijke bouwplannen dat met het instrumentarium uit de Kadernota Wonen en Binnenstedelijke Ontwikkeling verder in de ontwikkeling is gebracht.	5 %	4 %	5 %	5 %	5 %	5 %	5 %

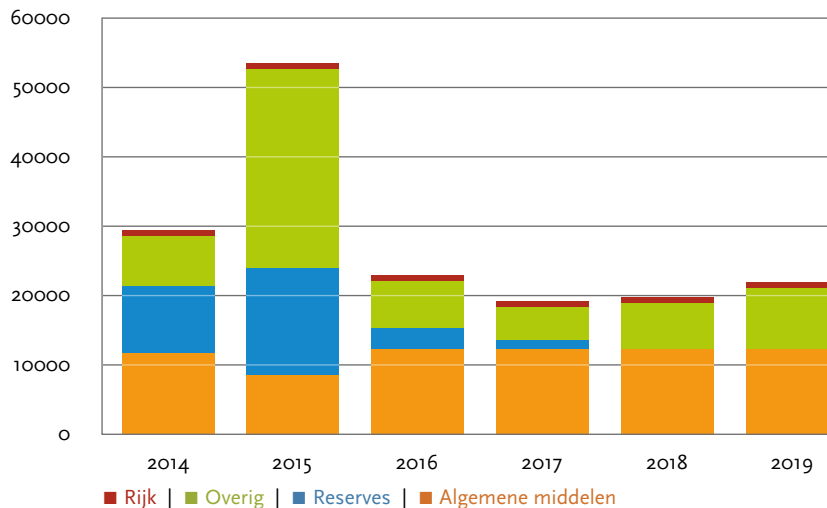

2.1.5 Financieel overzicht op hoofdlijnen (x 1000 €)

Programma 1 - Ruimtelijke ontwikkeling - totalen van de baten en lasten						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Structurele materiele lasten	16.806	1.042	2.281	2.281	2.281	2.281
Apparaatskosten	6.168	6.002	6.547	6.547	6.547	6.547
Subtotaal structurele lasten	22.974	7.044	8.828	8.828	8.828	8.828
Subtotaal incidentele lasten	0	44.274	11.099	7.588	8.300	10.175
Totaal lasten (A)	22.974	51.318	19.927	16.416	17.128	19.003
Structurele baten	7.611	0	0	0	0	0
Incidentele baten	0	30.398	7.532	7.021	8.233	10.108
Totaal baten (B)	7.611	30.398	7.532	7.021	8.233	10.108
Saldo van dit programma (B-A) (C)	-15.363	-20.920	-12.395	-9.395	-8.895	-8.895
Storting in reserves (D)	6.235	2.834	2.779	2.779	2.779	2.779
Onttrekking aan reserves (E)	10.306	15.997	3.030	500	0	0
Beslag op de algemene middelen (C-D+E)	-11.292	-7.757	-12.144	-11.674	-11.674	-11.674

2.1.6 Herkomst financiële middelen

Dekkingsmiddelen programma Ruimtelijke Ontwikkeling (€) (x 1000 €)

Toelichting

Dit programma wordt voornamelijk uit 3 categorieën gefinancierd, te weten de algemene middelen, de provinciale reserves (tot en met 2017) en overige middelen. Deze overige middelen betreffen voornamelijk de verwachte verevening ten behoeve van het project Hart van de Heuvelrug. De provincie zorgt als projecttrekker namelijk voor de uitvoering en de voorfinanciering van de diverse deelprojecten. De dekking uit de provinciale reserves komt voor 2016 en 2017 uit de reserve IGP/RAP en de reserve Wonen

en binnenstedelijke ontwikkeling. Voor 2014 en 2015 betrof de dekking uit de provinciale reserves met name de reserve aanvulling ISV, de reserve Wonen en binnenstedelijke ontwikkeling, reserve IGP/RAP en de projectreserve.

2.1.7 Verschillen 2014 en 2016 (x 1000 €)

Programma 1 - Ruimtelijke ontwikkeling verschillenanalyse Begroting 2016 ten opzichte van Rekening 2014 en Begroting 2015					
	2014	2015	2016	Verschil 2014	Verschil 2015
Lasten					
• Ruimtelijke ontwikkeling	14.048	38.356	14.567	519	-23.789
• Wonen en binnenstedelijke ontwikkeling	8.926	12.962	5.360	-3.566	-7.602
Totaal lasten	22.974	51.318	19.927	-3.047	-31.391
Baten					
• Ruimtelijke ontwikkeling	6.123	30.398	7.532	1.409	-22.866
• Wonen en binnenstedelijke ontwikkeling	1.488	0	0	-1.488	-
Totaal baten	7.611	30.398	7.532	-79	-22.866
Saldo van dit programma	-15.363	-20.920	-12.395	2.968	8.525

Toelichting verschillen ten opzichte van Begroting 2015

In 2016 zijn de lasten circa € 31,4 mln. lager dan in de begroting van 2015. Dat wordt veroorzaakt door:

- Ruimtelijke ontwikkeling (€ 23,8 mln.):
  - Voor het programma Hart van de Heuvelrug en het project Park Vliegbasis Soesterberg zijn er voor 2016 € 22,8 mln. minder uitgaven dan voor 2015 voorzien. De diverse projecten hebben elk hun eigen kasritme, waarbij de daadwerkelijke uitgaven en inkomsten voor een groot deel afhangen van de fase waarin de projecten zich bevinden, waaronder gerealiseerde grondtransacties. De uitgaven worden geactiveerd, dat wil zeggen als activa op de balans geplaatst. Tegenover deze lasten staat dus een ‘administratieve bate’. Bij afronding van een project worden de uiteindelijke kosten verrekend met het Beheerfonds Hart van de Heuvelrug, waarin de financiële verevening tussen alle Hart van de Heuvelrugprojecten gerealiseerd wordt. Zie voor meer informatie de paragraaf grondbeleid.
- Wonen en Stedelijke vernieuwing (€ 7,6 mln.):
  - Het huidige programma Wonen en Binnenstedelijke Ontwikkeling (WBO) 2012-2015 heeft een uitloop naar 2016. Deze zijn begroot in 2016. In 2016 wordt het nieuwe programma 2016-2019 ingericht. De lasten worden op basis van het nieuwe programma begroot. Voor meer informatie zie omschrijving resultaten 2016.

In 2016 zijn de baten circa € 22,8 mln. lager dan in de begroting van 2015. Dat wordt volledig veroorzaakt door:

- Ruimtelijke ontwikkeling (€ 22,8 mln.):
  - Zoals hiervoor onder ‘lasten’ toegelicht in 2016 € 22,8 mln. aan lagere baten voor het programma Hart van de Heuvelrug en de Vliegbasis Soesterberg. Dit omdat de projecten binnen dit programma hun eigen kasritme hebben en er een verevening plaats vindt ten laste van de balans.

Toelichting verschillen ten opzichte van Rekening 2014

In 2016 zijn de lasten circa € 3,0 mln. lager dan in de rekening van 2014. Dat wordt veroorzaakt door:

- Ruimtelijke ontwikkeling (€ 0,5 mln. hoger):
  - Uit de reserve IGP/RAP wordt conform de Voorjaarsnota 2013 de begrote rente gedekt voor Hart van de Heuvelrug. Dit valt in 2016 € 1,0 mln. lager uit ten opzichte van 2014.
  - Hogere lasten in 2016 van € 1,5 mln. door het programma Hart van de Heuvelrug en Park Vliegbasis Soesterberg. In dit programma zitten meerdere projecten die elk hun eigen kasritme hebben en waarbij de uitgaven samenhangen met de fase waar het project zich in bevindt. Zie voor meer informatie de paragraaf grondbeleid.
- Wonen en Stedelijke vernieuwing (€ 3,6 mln. lager): Het huidige programma Wonen en Binnenstedelijke Ontwikkeling (WBO) 2012-2015 heeft een kleine uitloop naar 2016. Deze zijn begroot in 2016. In 2016 wordt het nieuwe programma 2016-2019 ingericht. De lasten worden op basis van het nieuwe programma begroot. Voor meer informatie zie omschrijving resultaten 2016.

In 2016 zijn de baten slechts circa € 0,1 mln. lager dan in de rekening van 2014. Dat wordt veroorzaakt door:

- Ruimtelijke ontwikkeling (€ 1,4 mln. hoger):
  - Hogere baten in 2016 van € 1,5 mln. door het programma Hart van de Heuvelrug en Park Vliegbasis Soesterberg. In dit programma zitten meerdere projecten die elk hun eigen kasritme hebben en waarbij de uitgaven samenhangen met de fase waar het project zich in bevindt. Zie voor meer informatie de paragraaf grondbeleid.
- Wonen en Stedelijke vernieuwing (€ 1,5 mln. lager): Lagere baten door het aflopen van de rijksbijdrage Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing.

2.2

LANDELIJK GEBIED

portefeuillehouder Dhr. Drs. R.W. Krol

2.2.1 Maatschappelijke context

Utrecht heeft mooie landschappen met een grote diversiteit en beleefbare natuur met ruime recreatiemogelijkheden. Landbouw en landgoederen leveren hieraan een belangrijke bijdrage. Deze kwaliteiten maken onze provincie uniek binnen de Randstad.

Het natuurbeleid is de laatste jaren sterk veranderd. De provinciale verantwoordelijkheid bij de uitvoering van het natuurbeleid is door decentralisatie groter geworden. De provincie kiest er voor om de natuur niet alleen te beschermen en in stand houden, maar vooral ook beleefbaar en toegankelijk te maken. Door te kiezen voor een integrale en een gebiedsgerichte aanpak, waarbij niet alleen de natuur aan waarde wint, maar ook andere functies zoals landbouw en recreatie, winnen we aan draagvlak en kwaliteit. Net als bij andere onderwerpen zoeken we naar andere financiële instrumenten voor ontwikkeling en beheer van natuur. In Utrecht zijn bodemdaling, de leefbaarheid van het landelijk gebied en kleine kernen en de ontwikkelingen in het landschap belangrijke vraagstukken.

Ook in 2016 zetten wij ons in voor de aantrekkelijkheid van ons landelijk gebied. Wij gaan de natuur verder versterken en meer beleefbaar maken, het landelijk gebied (inclusief kleine kernen) economisch vitaal houden en onze landschappelijke kwaliteit en diversiteit behouden en waar nodig versterken.

2.2.2 Onze prioriteiten

- Realiseren natuuropgave
- Versterken leefbaarheid kleine kernen
- Bodemdaling
- Leegstand agrarisch vastgoed

Realiseren natuuropgave

Wij hebben de ambitie om de natuur meer beleefbaar te maken, door het dichterbij de samenleving te brengen en de betrokkenheid van de maatschappij bij de natuur te vergroten (Natuurbeleid 2.0). Samen met gemeenten, terreinbeheerders, IVN en Landschap Erfgoed Utrecht (LEU) voeren wij projecten uit. Het Akkoord van Utrecht voeren we onverkort uit. Wij zetten in op de realisatie van 1506 hectare nieuwe natuur tot 2028 waarbij onze voorkeur uitgaat naar zelfrealisatie door particulieren, zonder verwerving van gronden door de provincie. Hiermee gaan we het Nationaal Natuurnetwerk (NNN, tot voor kort de Ecologische Hoofd Structuur - EHS) verder realiseren. De planning uit het Grondstrategieplan is hierbij leidend. We voldoen daarmee aan onze internationale verplichtingen. Om natuur verder te stimuleren bieden wij de ruimte om binnen de 3.000 hectare groene contour natuur op vrijwillige basis te ontwikkelen. Ook gaan wij door met het als natuur inrichten van al verworven gronden. Tot slot biedt ons ruimtelijk beleid ruime mogelijkheden voor verdienmodellen voor natuurbeheer.

Versterken leefbaarheid kleine kernen

De leefbaarheid van het landelijk gebied verdient blijvende aandacht. Vanuit de ervaring dat vitale kernen bijdragen aan een vitaal platteland en vaak de (recreatieve) poort vormen naar het omringende gebied, besteden wij ook aandacht aan kleine kernen. Wij willen de leefbaarheid en regionale economie van het landelijk gebied inclusief kleine kernen stimuleren met nieuwe vormen van vraaggericht openbaar vervoer of andere innovatieve vervoersoplossingen, snel internet, dorpsontwikkelingsplannen, initiatieven die leiden tot meer sociale activiteiten, het vermarkten van kleine kernen, stad en land dichterbij elkaar, regionaal voedsel, fietsveiligheid, enzovoorts. Welke ontwikkelingen kunnen bijdragen aan de leefbaarheid verschilt vaak per situatie. Kleine kernen vragen om maatwerk. Randvoorwaarde voor de inzet van onze middelen vanuit deze aanpak is cofinanciering en actieve inzet vanuit de gemeenschap. Het Europese programma CLLD/Leader (onderdeel van het Europees landbouwfonds voor Plattelandsontwikkeling – ELFPO) sluit hier goed bij aan. Hoewel meer woningen bouwen meestal geen oplossing is voor de leefbaarheidsproblematiek, sluiten wij dit in specifieke situaties niet uit. Waar het economische kansen betreft voor het landelijk gebied en kleine kernen (zoals snelle internetverbindingen) werken wij via het spoor van de Economic Board Utrecht (EBU, zie programma 4). Waar nodig vervullen wij een verbindende rol.

Bodemdaling

Bodemdaling in de veenweidegebieden is een complex vraagstuk en ingrijpen is niet eenvoudig. Door oxidatie van veen zakt de bodem in het veenweidegebied soms meer dan een centimeter per jaar. Dit leidt tot effecten als verzakte wegen en woningen, relatief duur waterbeheer en een forse CO₂ emissie. De melkveehouderij in dit gebied vereist voor een economisch rendabel bedrijf een waterpeil dat meezakt met de bodemdaling; maar juist hierdoor treedt er extra oxidatie op. De maatschappelijke kosten als gevolg van bodemdaling nemen langzaam toe en oplossingen vinden voor de problematiek van de zakkende veenweidegebieden is niet eenvoudig, omdat duurzame maatregelen voor de lange termijn botsen met de huidige belangen. Dat de bodem daalt, is een gegeven. Maar we kunnen wel beïnvloeden hoe het veenweidegebied er in 2030, 2040 of 2100 uitziet. Daarvoor is kennis en innovatie nodig die de provincie samen met waterschappen, gemeenten, buurprovincies en kennisinstellingen ontwikkelt en toepast. Voor de polder Portengen formuleren we samen met gemeente Stichtse Vecht, het hoogheemraadschap en bewoners en ondernemers in 2016 een toekomstvaste oplossing voor het bodemdalingsvraagstuk in dit gebied.

Leegstand agrarisch vastgoed

Om (toekomstige) verrommeling van het landschap tegen te gaan willen we blijvende leegstand van vrijgekomen agrarische opstallen voorkomen. Wij gaan verkennen hoe omvangrijk dit probleem is voor onze provincie. Daarna kunnen we een aanpak en strategie bepalen om verrommeling te voorkomen. Dit doen we samen met de gebiedscommissies. Nieuwe functies in de vrijkomende gebouwen kan blijvende leegstand voorkomen en de (economische) vitaliteit van het platteland vergroten. De belangstelling voor nieuwe functies in vrijgekomen opstallen neemt echter steeds verder af. Om de omvang van het leegstandprobleem niet verder te vergroten, stimuleren wij circulaire bouw van nieuwe agrarische opstallen.

Mijlpalen Landelijk gebied - 2016

Realiseren ecodeuct N227	Start natuurinrichting Peilvak 9	Landschapscafé's (breed netwerk op zoek naar nieuwe benaderingen en inspiratie)
Aangepaste verordening LSV	Start natuurinrichting Palmerswaard en Elsterbuitenwaarden	Afronden realiseren ecologisch verbinding Bijleveld
Afronden natuurinrichting Wilnise Bovenlanden	Afronden natuurinrichting en KRW Modderbeek	Meerjarenprogramma Agenda Vitaal Platteland (AVP) 2016 - 2019
Afronden natuurinrichting		

2.2.3 Lopende zaken

Natuur

- Realisatie natuuropgaven

In 2016 wordt de natuurontwikkeling in onder andere de Wilnisse Bovenlanden, Peilvak 9 van Groot Wilnis Vinkeveen, reservaat Demmerik, de zogenaamde Taartpunt in het Oostelijk Vechtplassengebied en de uiterwaarden van de Neder-Rijn voortgezet en grotendeels afgerond als onderdeel van integrale gebiedsplannen. Verder werken we aan herstel van moerasnatuur in de Natura 2000 gebieden Botshol en Noorderpark (Life+) en We gaan door met de uitvoering van de ecostructuren N226, N227 en N237.

- Financiering natuuropgaven

De realisatie van nieuwe natuur financieren we voor een belangrijk deel uit de opbrengsten van de verkoop van zogenaamde BBL-gronden (BBL staat voor Bureau Beheer Landbouwgronden), een zelfstandig rechtsorgaan dat gronden en gebouwen in het landelijk gebied koopt, verkoopt en verpacht. De afspraak is dat de gebiedscommissies jaarlijks zorgen voor tenminste € 7 mln. Aan verkoop. Vanaf 2016 is voor natuurbeheer naast het bestaande budget van in totaal ongeveer € 12,5 mln. nog € 1 mln. extra beschikbaar gesteld. De verwachting is dat dit budget onvoldoende is vanwege het toenemend areaal aan te beheren natuur. In 2016 doen wij een voorstel voor het verhogen van het beheerbudget.

- Programma Aanpak Stikstof (PAS)

Al jaren is er in Natura 2000-gebieden een overschot aan stikstof (ammoniak en stikstofoxiden). Dit is schadelijk voor de natuur. Het belemmert ook vergunningverlening voor economische activiteiten. In het PAS (2015) werken overheden en maatschappelijke partners samen om de stikstofuitstoot te verminderen en daarmee ook economische ontwikkelingen mogelijk te maken. Met het monitorprogramma van het PAS bewaken wij onze natuurdoelen. In 2016 werken wij aan beheersplannen voor de Natura 2000-gebieden Botshol, Binnenveld, Kolland en Overlangbroek.

- Wet Natuurbescherming

De nieuwe Wet Natuurbescherming leidt een forse intensivering van taken op het gebied van natuur- en landschapsbescherming. De voorbereidingen op de komst van de wet geven wij prioriteit.

- Flora en fauna

Wij willen het aantal overzomerende ganzen terugbrengen (Utrechts ganzenakkoord). Wij hebben rustgebieden aangewezen voor de overwinterende ganzen en werken met een vergoedingsregeling. In 2016 is een aantal verleende ontheffingen van het jachtverbod voor ganzen nog onder de rechter. Voor het reeënbeheer willen wij toewerken naar een meerjarige aanpak, gericht op het voorkomen van aanrijdingen op risicovolle locaties.

Landbouw en landschap

- Economisch vitale landbouw

Wij zetten de uitvoering van ons op een economisch rendabele én duurzame landbouw in de provincie voort. Hierbij maken we gebruik van het Europese programma voor plattelandsontwikkeling POP3 (2015).

- Agrarisch natuurbeheer

Wij zetten onze middelen voor agrarisch natuurbeheer effectiever en gericht in, onder andere door de subsidieregeling voor agrarisch natuurbeheer met ingang van 2016 via agrarische collectieven te laten lopen. Wij financieren het agrarisch natuurbeheer uit de provinciale middelen voor natuur (Jansen-2).

- Handhaving

De Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) voert de 'groene' handhavingstaken uit. De provincie is opdrachtgever. Samen met de RUD werken wij aan de invoering van Wet Natuurbescherming en het doorlichten van de provinciale landschapsverordening.

- Kernkwaliteiten landschap

De provincie Utrecht kent zeven verschillende landschapstypen. Elk landschap kent zijn eigen kernkwaliteit(en). Met de Kwaliteitsgids Utrechtse Landschappen werken wij aan het behouden en verder ontwikkelen hiervan. De Kwaliteitsgidsen worden gebruikt bij door gemeenten bij het opstellen van bestemmingsplannen en door ontwikkelaars bij uitvoeringsplannen. Hierdoor wordt de landschappelijke kwaliteiten versterkt. Speerpunten zijn IGP-projecten, de inpassing van dijkversterking en infrastructuur en kernrandzonevisies.

- Landschappelijke waarden

De bescherming van de meest waardevolle Utrechtse landschapselementen is via de Landschapsverordening geregeld. Wij willen de landschappelijke waarden behouden en verder ontwikkelen. Onze subsidies voor het beheer van landschapselementen zijn geïntegreerd in het Subsiestelsel Natuur en Landschapsbeheer. In 2016 besteden wij aandacht aan de regeldruk. Daarnaast hebben we een structureel provinciaal budget voor landschap.

- Uitvoering

De uitvoering van ons beleid voor het landelijk gebied krijgt voor een belangrijk deel vorm via het Programma Agenda Vitaal Platteland. Hierbinnen werken wij met gebiedscommissies. In 2016 start een nieuwe programmafase. Hiervoor stellen wij het Meerjarenprogramma Agenda Vitaal Platteland 2016 - 2019 op.

Erfgoed

- Zie programma 6, Cultuur en Erfgoed

Recreatie

- Zie programma 4, Economische ontwikkeling

Belangrijkste programma's en plannen

Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie (PRS)	>
Ruimtelijk Actieprogramma (RAP)	>
Integraal Gebiedsontwikkelingsprogramma (IGP)	>
Agenda Vitaal Platteland	>
Natuurbeleid 2.0	>
Akkoord van Utrecht	>

2.2.4 Indicatoren

Naam indicator	Omschrijving	Streef waarde	2014 werkelijk	2015	2016	2017	2018	2019
Behouden en ontwikkelen bestaande natuurwaarden en ontwikkelen samenhangend stelsel van natuurgebieden	Verwerving/ functieverandering nieuwe natuur ¹	1.506 ha ²	230	325 ha	400 ha	500 ha	700 ha	825 ha
Behouden en ontwikkelen bestaande natuurwaarden en ontwikkelen samenhangend stelsel van natuurgebieden	Inrichting nieuwe natuur ¹	4.506 ha ²	320	820 ha	1.000 ha	1.200 ha	1.400 ha	1.600 ha
Behouden en ontwikkelen bestaande natuurwaarden en ontwikkelen samenhangend stelsel van natuurgebieden	Te realiseren ecoducten over provinciale wegen ¹	3	2	2	2	2	3	3
Bodemdaling veenweidegebieden beperken	Hogere grondwaterstanden realiseren in veengebied ¹	1.500 ha ²	0	500 ha	800 ha	1.200 ha	1.500 ha	1.800 ha

¹ Cumulatief vanaf 2012

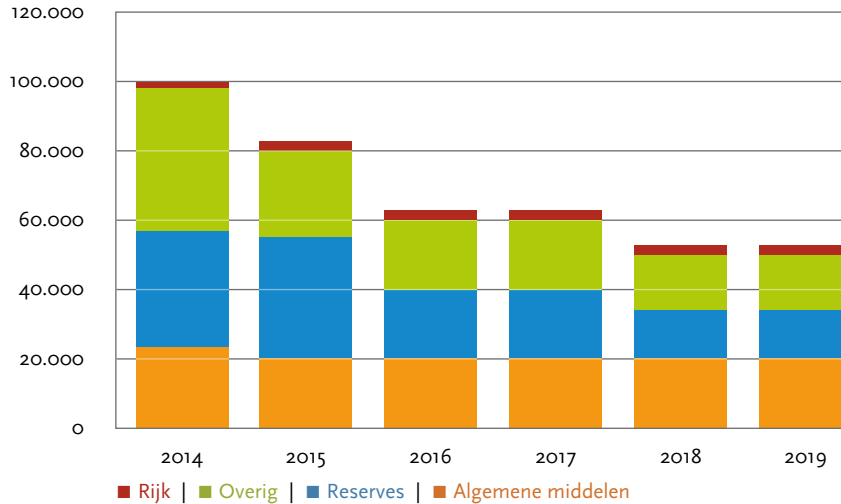
Naam indicator	Omschrijving	Streef waarde	2014 werkelijk	2015	2016	2017	2018	2019
Betere productie omstandigheden voor landbouw	Uitvoeren kavelruil (stuks) ¹	10	9	10	10			

Naam indicator	Omschrijving	Streef waarde	2014 werkelijk	2015	2016	2017	2018	2019
Jaarplan Vergunning verlening heden voor landbouw	Percentage binnen de termijn afgegeven ontheffings-/ vergunningaanvragen	90%	59%	90%	90%	90%	90%	90%

2.2.5 Financieel overzicht op hoofdlijnen

Dekkingsmiddelen landelijk gebied (x 1000 €)

2.2.6 Herkomst financiële middelen

Programma 2 - Landelijk gebied - totalen van de baten en lasten

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Structurele materiele lasten	68.172	23.060	33.779	32.740	27.925	27.925
Apparaatskosten	12.638	11.922	12.343	12.343	12.343	12.343
Subtotaal structurele lasten	80.810	34.982	46.122	45.083	40.268	40.268
Subtotaal incidentele lasten	0	41.787	5.413	5.074	5.134	5.134
Totaal lasten (A)	80.810	76.769	51.535	50.157	45.402	45.402
Structurele baten	38.670	11.517	4.244	3.205	3.205	117
Incidentele baten	0	13.449	18.833	19.812	15.112	18.200
Totaal baten (B)	38.670	24.966	23.077	23.017	18.317	18.317
Saldo van dit programma (B-A) (C)	-42.140	-51.803	-28.458	-27.140	-27.085	-27.085
Storting in reserves (D)	20.703	10.437	16.033	17.072	12.372	12.372
Onttrekking aan reserves (E)	34.091	35.667	19.494	19.215	14.515	14.515
Beslag op de algemene middelen (C-D+E)	-28.752	-26.573	-24.997	-24.997	-24.942	-24.942

Toelichting

Dit programma wordt voor 2016 gefinancierd vanuit de provinciale reserves (Reserve Landelijk Gebied), de algemene middelen en overige dekkingsmiddelen. De overige dekkingsmiddelen betreft voor een groot deel de decentrale bijdrage van het Rijk voor natuurbeheer. De reserves zijn vanaf 2016 nog niet volledig begroot omdat de kasritmes nog moeten worden bepaald, met name vanwege verdere uitwerking van de uitvoeringsprogramma's. Hierdoor is de reserve aan de lage kant begroot.

2.2.7 Verschillen 2014 en 2016 (x 1000 €)

Programma 2 - Landelijk gebied verschillenanalyse Begroting 2016 ten opzichte van Rekening 2014 en Begroting 2015					
	2014	2015	2016	Vershil 2014	Vershil 2015
Lasten					
Kwaliteitsverbetering natuur en landschap	2.793	2.490	2.268	-525	-222
Agrarische zaken en plattelandsontwikkeling	485	458	427	-58	-31
Programmering en uitvoering Agenda Vitaal Platteland	72.449	71.173	46.402	-26.047	-24.771
Vergunningverlening en handhaving groene regelgeving	5.083	2.648	2.438	-2.645	-210
Totaal lasten	80.810	76.769	51.535	-29.275	-25.234
Baten					
Kwaliteitsverbetering natuur en landschap	4	0	0	-4	-
Agrarische zaken en plattelandsontwikkeling	0	0	0	-	-
Programmering en uitvoering Agenda Vitaal Platteland	38.418	24.380	22.986	-15.432	-1.394
Vergunningverlening en handhaving groene regelgeving	249	586	91	-158	-495
Totaal baten	38.671	24.966	23.077	-15.594	-1.889
Saldo van dit programma	-42.139	-51.803	-28.458	13.681	23.345

Toelichting verschillen ten opzichte van Begroting 2015

In 2016 zijn de lasten € 25,2 mln. lager dan in de begroting van 2015. Dat wordt veroorzaakt door:

- Agenda Vitaal Platteland (€ 24,8 mln.):
  - Programma AVP (- € 25,3 mln.): Deze afname is conform het eerder begrote kasritme waarbij vanaf 2015 minder aan lasten voor Programma Agenda Vitaal Platteland wordt begroot. Afhankelijk van vaststelling van een nieuw uitvoeringsprogramma wordt het kasritme voor dit programma geactualiseerd in 2016.
  - Natuurbeheer (€ 1,6 mln. hoger): Deze toename is conform het eerder begrote kasritme in overeenstemming met het kasritme van de bijdrage van het Rijk, waarbij in 2016 een hogere bijdrage wordt ontvangen.
  - Het Groene Hart (- € 1,1 mln.): In 2016 is vooralsnog geen budget geraamd, dat geldt ook voor de bijbehorende baten van derden.
- Overige verschillen (€ 0,4 mln.)

In 2016 zijn de baten € 1,9 mln. lager dan in de begroting van 2014. Dat wordt voornamelijk veroorzaakt door:

- Het Groene Hart (- € 1,1 mln.): Zie lasten.
- Vergunningverlening en handhaving groene regelgeving (- € 0,5 mln.): Het uitvoeringsprogramma woonschepenbeleid is naar verwachting in 2015 afgerond met de verkoop van het laatste woonschip ter waarde van € 0,5 mln.
- Overige mutaties (- € 0,1 mln.)

Toelichting verschillen ten opzichte van Rekening 2014

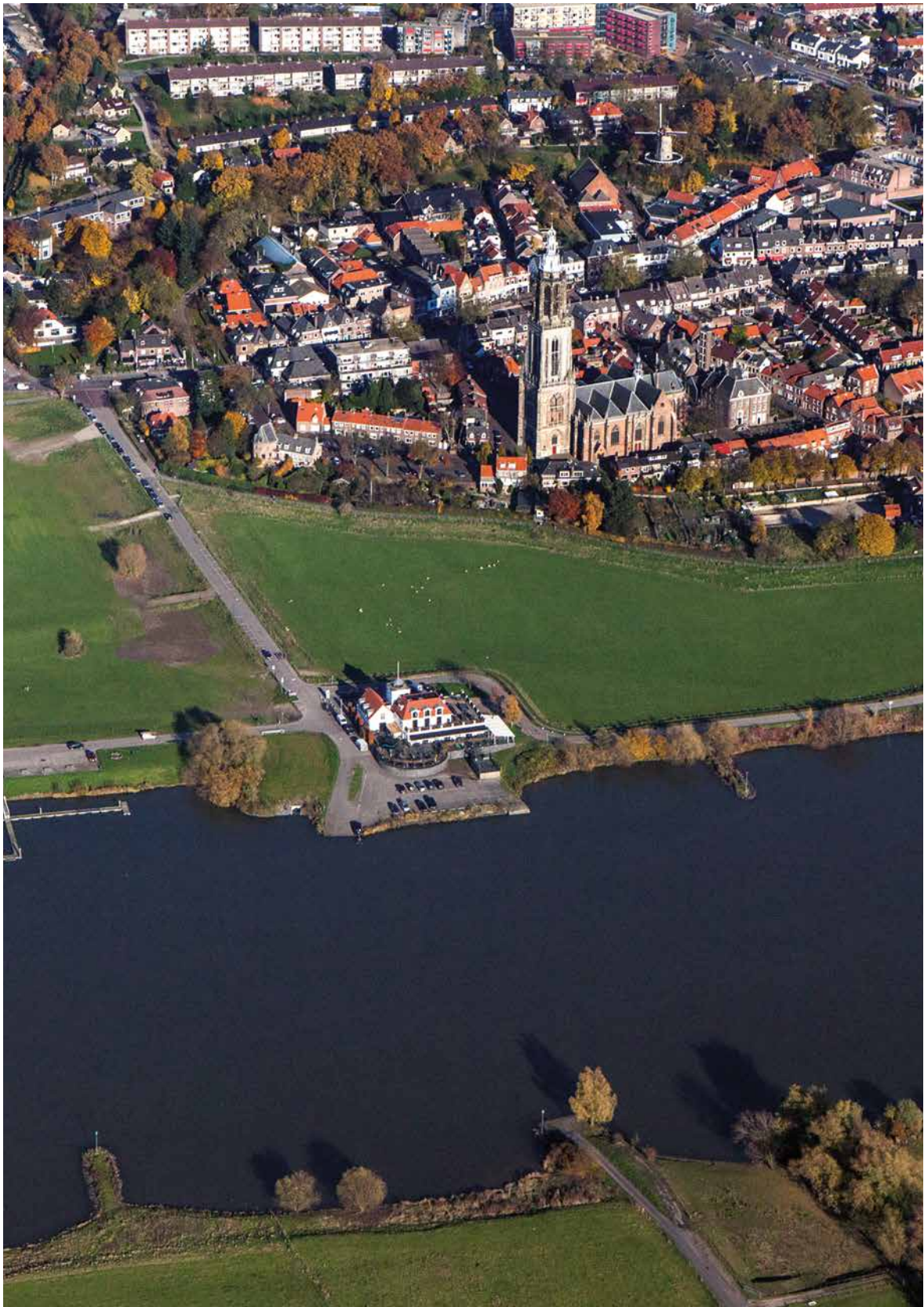
In 2016 zijn de lasten € 29,3 mln. lager dan in de rekening van 2014. Dat wordt veroorzaakt door:

- Kwaliteitsverbetering natuur en landschap (- € 0,5 mln.):
  - In 2014 zijn rijksmiddelen besteed voor de voorbereiding van de PAS. In 2016 is alleen budget voor de uitvoering aanwezig binnen AVP, (- € 0,4 mln.)
  - Overig afwijkingen (- € 0,1 mln.)
- Agenda Vitaal Platteland (- € 26,0 mln.): Deze afname is conform het eerder begrote kasritme waarbij vanaf 2015 minder aan lasten voor Programma Agenda Vitaal Platteland wordt begroot. Afhankelijk van vaststelling van een nieuw uitvoeringsprogramma wordt het kasritme voor dit programma geactualiseerd in 2016.
  - Programma AVP (- € 23,6 mln.): Deze afname is conform het eerder begrote kasritme waarbij vanaf 2015 minder aan lasten voor Programma Agenda Vitaal Platteland wordt begroot. Afhankelijk van vaststelling van een nieuw uitvoeringsprogramma wordt het kasritme voor dit programma geactualiseerd in 2016.
  - Natuurbeheer (- € 1,1 mln.): In 2014 zijn incidenteel meer kosten door een stelselwijziging voor de kostentoe rekening aan het juiste jaar.
  - Het Groene Hart (- € 1,3 mln.): In 2016 is vooralsnog geen budget geraamd, dat geldt ook voor de bijbehorende baten van derden.
- Vergunningverlening en handhaving groene regelgeving (- € 2,6 mln.):
  - Verordening Stikstof (- € 1,2 mln.): De verordening Stikstof Natura 2000, waarvoor de meeste kosten in 2014 hebben plaatsgevonden, is afgerond in 2016.
  - Handhaving Groene regelgeving (- € 0,9 mln.): De afname betreft uren besteed aan handhavingstaken welke vanaf 2015 door de RUD worden uitgevoerd.
  - Woonschepenbeleid (- € 0,5 mln.): Het uitvoeringsprogramma, waarvoor in 2014 uitgaven zijn gemaakt, is naar verwachting in 2015 afgerond.
- Overige verschillen (- € 0,2 mln.).

In 2016 zijn de baten € 15,6 mln. lager dan in de rekening van 2014. Dat wordt veroorzaakt door:

- Agenda Vitaal Platteland (- € 15,4 mln.):
  - Programma AVP (- € 14,1 mln.): Zie lasten.
  - Het Groene Hart (- € 1,3 mln.): Zie lasten.
- Overige verschillen (- € 0,2 mln.).

2.3

BODEM WATER EN MILIEU

portefeuillehouders Mw. J. Verbeek-Nijhof - Mw. A.M.A. Pennarts-Pouw

2.3.1 Maatschappelijke context

Een gezonde en veilige leefomgeving is een voorwaarde om Topregio te kunnen zijn. Bodem, water en milieu hebben onze volle aandacht. Samen met de waterschappen en het Rijk zorgen wij voor goed ingepast dijken die ons beschermen tegen hoog water en een watersysteem dat robuust genoeg is om de extremen op te vangen. Voldoende (drink)water van goede kwaliteit is cruciaal voor ons en voor natuur. Om de samenwerking met de waterschappen te versterken en daarin focus aan te brengen stellen we een gezamenlijke agenda op. Samen met gemeenten werken wij aan gebiedsgerichte maatwerkoplossingen voor bijvoorbeeld geothermie en warmte koude opslag, bij de aanpak van verontreinigingen en bij drinkwaterwinning. We streven naar een zodanige kwaliteit van de fysieke leefomgeving dat optimale voorwaarden ontstaan voor onze provinciale ontwikkelopgaven.

2.3.2 Onze prioriteiten

- Integrale aanpak waterveiligheid
- Doelmatige zoetwatervoorziening
- Duurzame ondergrond
- Een gezonde leefomgeving

[Integrale aanpak waterveiligheid](#)

Onze waterveiligheid wordt voor een groot deel bepaald door primaire en regionale keringen. Volgend op het Deltaprogramma Waterveiligheid stelt het Rijk in 2017 nieuwe waterveiligheidsnormen voor de primaire waterkeringen vast. Deze leiden tot dijkversterkingen voor de Neder-Rijn- en Lekdijken. Anticiperend hierop vindt het project Dijkversterking Centraal Holland plaats, gericht op de noordelijke Lekdijk tussen Amerongen en Schoonhoven. Als provincie participeren we om ruimtelijke en andere opgaven optimaal mee te koppelen met de waterveiligheidsmaatregelen. Ook wijzigt de status van keringen langs de Hollandse IJssel en Amsterdam-Rijnkanaal. De provincie zal de keringen langs de Hollandse IJssel in 2016 via de Waterverordeningen aanwijzen als regionale kering en normeren. Het tweede voor Utrecht belangrijke waterveiligheidsproject is Grebbedijk Deltadijk. Ook dat loopt vooruit op de nieuwe waterveiligheidsnormering en een toekomstige programmering in het Hoogwaterbeschermingsprogramma. De inzet is snel aan de slag te kunnen met waterveiligheidsmaatregelen. Hierbij brengen we met Waterschap Vallei en Veluwe, provincie Gelderland, gemeenten en belangenorganisaties in beeld welke ruimtelijke ontwikkelingen tegelijkertijd met de Deltadijk gerealiseerd kunnen en zullen worden. Waterveiligheid is naast preventie ook gevolgebepaling en calamiteitszorg. De provincie participeert mede in de Coalitie Regio Utrecht voor Ruimtelijke Adaptatie, met Hoogheemraadschap De Stichtse Rijnlanden, de Veiligheidsregio Utrecht en zeven gemeenten, om in de ruimtelijke ordening meer aandacht te krijgen voor wateroverlast, overstromingen, watertekort en hittestress.

[Doelmatige zoetwatervoorziening](#)

Het aanbod van zoetwater is niet altijd toereikend voor de vraag. Daarom heeft het Rijk samen met een groot aantal partners Deltaprogramma Zoetwater opgesteld, dat als basis dient om de zoetwateropgave

gezamenlijk op te pakken. Het programma heeft ook gevolgen voor de provincie Utrecht. Om gebruikers beter te informeren over de huidige en toekomstige beschikbaarheid van zoetwater heeft zij het instrument 'voorzieningsniveau' geïntroduceerd. Met het voorzieningsniveau wordt de beschikbaarheid en verdeling van zoetwater (grond- en oppervlaktewater) weergegeven in natte en in droge situaties. De provincie neemt in 2016 met de waterbeheerders het initiatief om dit instrument regionaal uit te werken in pilotgebieden, zoals Eiland van Schalkwijk. In het kader van de zoetwatervoorziening van West-Nederland wordt voor 2022 de Kleinschalige Wateraanvoer (KWA) uitgebreid en robuuster aangelegd. Voor de delen die in Utrecht liggen, zetten we in op het meekoppelen van kansen op het gebied van o.a. natuur, recreatie en waterveiligheid. In Programma 2 wordt ingegaan op de hiermee sterk verweven problematiek van bodemdaling.

Duurzame ondergrond

Een belangrijke prioriteit is het aanpakken van verontreinigde ondergrond. Samen met medeoverheden is in 2015 het Convenant Bodem en Ondergrond opgesteld. Hierin staan afspraken over de bodemsaneringsopgave en een verdere ontwikkeling naar een duurzaam en efficiënt beheer en gebruik van de bodem en ondergrond. Onze provinciale bodemsaneringsopgave werken wij uit in een nieuw Provinciaal Programma Uitvoering Convenant dat begin 2016 zal worden aangeboden aan de Staten. Onze focus ligt bij de aanpak van spoedlocaties, het afronden van lopende saneringsprojecten en het stimuleren van de aanpak van (nieuwe) verontreinigingen. Daarnaast werken wij aan de transitie van bodemsanering naar duurzaam bodemgebruik, bijvoorbeeld door inzet van gebiedsgericht grondwaterbeheer. In 2016 intensiveren we onze inzet om de drinkwatervoorziening te verduurzamen. Wij maken afspraken met Vitens, het grootste drinkwaterbedrijf van de provincie, onder andere over maatregelen om de toenemende drinkwatervraag op te vangen, om de bestaande waterwinningen robuuster te maken en om waterwinning sterker te positioneren in relatie tot zijn omgeving.

Een gezonde leefomgeving

Voor het realiseren van een gezonde, veilige en aantrekkelijke leefomgeving is het verbinden van ruimtelijke ordening en milieu belangrijk. Onze aandacht richt zich in eerste instantie op het stedelijk gebied omdat daar de gezonde leefomgeving het meeste onder druk staat. Wij zetten ons in om samen met partners gezondheidsknelpunten in het stedelijk gebied op te lossen en te voorkomen. Via binnenstedelijke scans brengen wij de binnenstedelijke kwaliteit in beeld en zoeken naar maatregelen voor een gezonde leefomgeving. Wij denken daarbij ook aan innovatieve financieringsconstructies, bijvoorbeeld in de vorm van health deals met ziektekostenverzekeraars. Wij werken samen met de Economic Board Utrecht (EBU) en het kenniscentrum Healthy Urban Living (KC HUL). Omdat het vaak om complexe vraagstukken gaat, brengen wij expertise in over gezonde leefomgeving bij binnenstedelijke ontwikkeling.

Mijlpalen Bodem, water en milieu - 2016

Provinciaal Programma Uitvoering Convenant (bodemsanering)	Duurzaam toekomstperspectief polder Portengen	Normeren van de kering langs de Hollandse IJssel
Programma Gezonde Leefomgeving	Overeenkomst met Vitens over drinkwatervoorziening	Samenwerkingsagenda met de Utrechtse waterschappen
Beleidsplan VTH 2016-2019		

2.3.3 Lopende zaken

Algemeen

- Integraal Bodem-, Water-, en Milieuplan

Het jaar 2016 is het eerste uitvoeringsjaar van het nieuwe Bodem-, Water- en Milieuplan (BWM-plan). Daarbij is de uitvoeringsagenda leidend. Deze wordt waar zinvol met partners (zoals de waterschappen) opgesteld.

- Vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH)

De provincie heeft het gehele takenpakket op het gebied van Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving opgedragen aan de Regionale Uitvoeringsdienst (RUD) Utrecht, met uitzondering van de groene vergunningverlening. Daarnaast heeft de provincie 4 zogenaamde BRZO-bedrijven (Besluit Risico Zware Ongevallen), waarvoor we de VTH-taakuitvoering hebben opgedragen aan de gespecialiseerde BRZO-RUD Noordzeekanaalgebied.

- Uitvoeringsprogramma VTH

De RUD Utrecht maakt jaarlijks een uitvoeringsprogramma op basis van provinciaal beleid. Wij stellen in 2016 een Beleidsplan VTH 2016-2019 op met een geactualiseerde nalevingsstrategie. Wij voeren verder gesprekken met de RUD en de Omgevingsdienst Regio Utrecht om te komen tot één provincie-brede omgevingsdienst. In 2016 vallen alle gemeentelijke BRZO-bedrijven onder provinciaal bevoegd gezag. De provincie krijgt er 10 BRZO-bedrijven bij. De taakuitvoering van de RUD wordt via diverse kritische presentatie-indicatoren gemonitord. Door periodieke voortgangsoverzichten kan de provincie als opdrachtgever en eigenaar desgewenst tussentijds bijsturen.

Bodem

- Bodemdaling

Voor de gebieden die gevoelig zijn voor bodemdaling zetten we in op het ontwikkelen van gebiedsgericht en gedifferentieerd beleid. We brengen de effecten van bodemdaling verder in kaart en we ontsluiten deze kennis digitaal. Samen met onze partners verkennen we continu waar adaptaties aan de orde zijn en welke instrumenten we het beste kunnen inzetten. Samen met inwoners, gebruikers en beheerders van de polder Portengen (Kockengen) ontwikkelen we in 2016 een duurzaam toekomstperspectief.

- Samenwerking

Om te komen tot een duurzaam en efficiënt beheer en gebruik van de bodem en ondergrond werken wij samen met de andere overheden aan het programma STRONG: het programma rondom de landelijke structuurvisie ondergrond. Wij zetten in op een sterke adviesrol voor provincies voor een integrale en vroegtijdige afweging van ondergrondse functies met andere ondergrondse en bovengrondse belangen.

- Duurzame energie

Ter bevordering van de energietransitie willen wij duurzame bodemenergie stimuleren. Wij stellen interfeerentiegebieden en/of masterplannen op voor warmte- koudeopslagsystemen en adviseren over geothermieprojecten bij initiatieven van de markt. Zie ook programma 4: energietransitie.

Water

- Kader Richtlijn Water (KRW)

De Kader Richtlijn Water (KRW) kent tot 2027 in totaal drie planperioden. De tweede planperiode begint in 2016 en wordt van belang om inzicht te krijgen in de belemmeringen van het doelbereik en om in de uitvoering met nog meer elan die belemmeringen aan te pakken. De provincie Utrecht is verantwoordelijk voor het vaststellen van de doelen voor de KRW oppervlaktewateren en voor en voor de doelen en maatregelen voor KRW Grondwater. Voor het proces bestaat per (deel)stroomgebied van de Rijn een bestuurlijke en ambtelijke organisatie en wordt intensief samengewerkt met maatschappelijke organisaties. Wij nemen deel aan Rijn West en Oost. Veel maatregelen financieren en realiseren wij via de uitvoeringsprogramma's in het landelijk gebied (Programma 2). In samenwerking met waterschappen en aangrenzende provincies stellen wij ecologische referentiewaarden op voor wateren die niet onder KRW vallen.

- Ontwikkelingsprogramma Regionale Keringen

De provincie zet zich in voor het verbeteren van het instrumentarium om regionale keringen aan te wijzen en te normeren. Ook besteedt de provincie aandacht aan het instrumentarium van de waterschappen om de keringen te toetsen en te verbeteren. De provincie actualiseert, waar nodig, overstromingsmodelleringen.

- Uitvoeringsprogramma's Zoetwater (Deltaprogramma)

De provincie werkt, samen met medeoverheden en belangenorganisaties, aan de activiteiten uit de gebiedsgerichte uitvoeringsprogramma's zoetwater. Deze zijn gericht op een robuuste en toekomstbestendige zoetwatervoorziening.

- Verdroging

In 2016 nemen wij in de volgende gebieden maatregelen om de verdroging te reduceren: afronding Kolland Overlangbroek; verschillende deelprojecten binnen het Langbroekerwetering-gebied en Groenraven Oost (werkgebied Hoogheemraadschap de Stichtse Rijnlanden); afronding Meeuwenkampje en Groot Zandbrink (werkgebied Waterschap Vallei en Veluwe); start inrichting Oostelijke Vechtplassen Utrecht (Noorderpark) en start laatste fase herstelplan Botshol (werkgebied Waterschap Amstel, Gooi en Vecht).

Milieu

- Geluid

Wij voeren de maatregelen uit van het actieplan Omgevingslawaai provinciale wegen provincie Utrecht.

- Luchtkwaliteit

We bepleiten bij het Rijk een vervolg op het Nationale Samenwerkingsprogramma Lucht en voeren de regie op het Regionaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (RSL). Voor de toekomst besteden wij extra aandacht aan roet (fijnstof) in verband met een gezonde leefomgeving. We werken samen met ondernemers, maatschappelijke partners, gemeenten en Rijk om schoner en zuiniger vervoer te stimuleren (onder andere het verminderen van gebruik van fossiele brandstoffen).

- Externe Veiligheid

We voeren het Provinciaal Uitvoeringsprogramma Externe Veiligheid uit dat er op gericht is om externe veiligheid goed te borgen in ruimtelijke plannen, vergunningen en gemeentelijk beleid. We zorgen ervoor dat het risicoregister actueel is en dat de provincie dekkende routing voor gevaarlijke stoffen wordt beheerd. Ons streven is dat externe veiligheid in tenminste 90% van de ruimtelijke plannen goed is verwerkt.

Externe veiligheid	Begroting	2016	2017	2018
PUV 2015 - 2018	Uitgaven			
	RUD Utrecht	184.100	184.100	184.100
	ODrU	152.250	152.250	152.250
	BMI uren	54.600	54.600	54.600
	middelen	98.000	98.000	98.000
	Inkomsten			
	Rijksbijdrage	312.325	312.325	312.325
	Reserve PUEV	176.625	176.625	176.625

Belangrijkste programma's en plannen

Provinciaal Uitvoeringsprogramma Externe Veiligheid 2015 - 2018 >

Bodem-, Water- en Milieuplan 2016 - 2021 (ontwerp) >

2.3.4 Indicatoren

Naam indicator	Omschrijving	Streef waarde	2014 werkelijk	2015	2016	2017	2018	2019
Veiligheid regionale waterkeringen	Percentage regionale waterkeringen dat aan de veiligheidsnorm voldoet.	100%	55%	68%	76%	85%	85%	93%

Naam indicator	Omschrijving	Streef waarde	2014 werkelijk	2015	2016	2017	2018	2019
Water-kwantiteit	Aantal TOP-lijst gebieden waar de verdroging is opgelost (cumulatief).	12 TOP 19 SUB-TOP	4 TOP 10 SUB-TOP	10 TOP 19 SUB-TOP	11 TOP 19 SUB-TOP	12 TOP 19 SUB-TOP	12 TOP 19 SUB-TOP	12 TOP 19 SUB-TOP

Naam indicator	Omschrijving	Streef waarde	2014 werkelijk	2015	2016	2017	2018	2019
PUV	Externe veiligheid is bij minstens 95% van de ruimtelijke plannen goed verwerkt.	90%	95%	90%	95%	95%	95%	95%

Naam indicator	Omschrijving	Streef waarde	2014 werkelijk	2015	2016	2017	2018	2019
Jaarplan handhaving	Aantal ontvangen milieu-klachten	600	321	700	650	650	650	650
Beperking Toezichtslast	Percentage binnen de wettelijke termijn afgegeven ontheffings-/ vergunningsaanvragen	90%	67%	90%	90%	90%	90%	90%

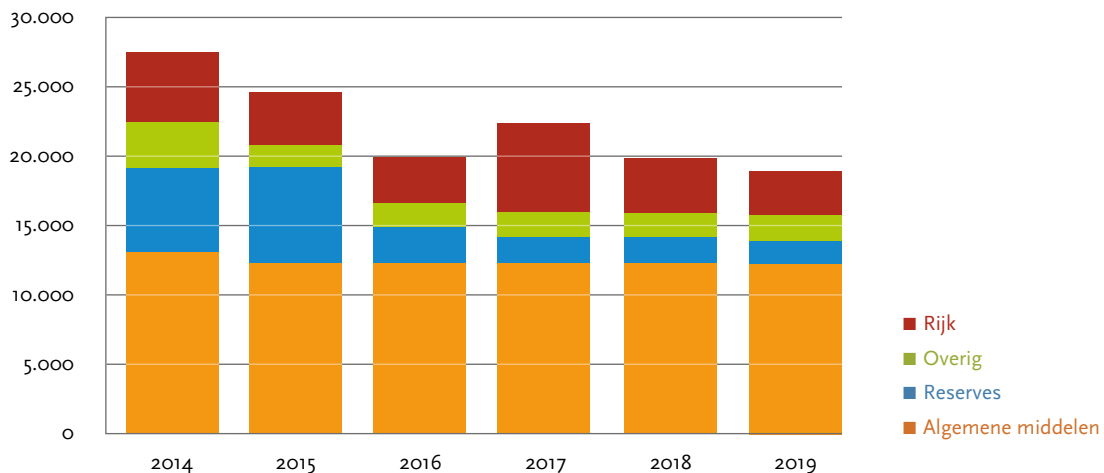

2.3.5 Financieel overzicht op hoofdlijnen (x 1000 €)

Programma 3 - Bodem, water en milieu - totalen van de baten en lasten							
	2014	2015	2016	2017	2018	2019	
Structurele materiele lasten	12.593	10.311	9.554	9.154	9.154	9.154	
Apparaatskosten	10.881	5.418	5.657	5.657	5.657	5.657	
Subtotaal structurele lasten	23.474	15.729	15.211	14.811	14.811	14.811	
Subtotaal incidentele lasten	0	7.325	3.889	6.290	3.585	3.119	
Totaal lasten (A)	23.474	23.054	19.100	21.101	18.396	17.930	
Structurele baten	7.904	1.416	1.416	1.416	1.416	1.416	
Incidentele baten	0	2.709	2.453	5.158	2.453	2.141	
Totaal baten (B)	7.904	4.125	3.869	6.574	3.869	3.557	
Saldo van dit programma (B-A) (C)	-15.570	-18.929	-15.231	-14.527	-14.527	-14.373	
Storting in reserves (D)	5.237	2.124	1.472	1.872	1.872	1.560	
Onttrekking aan reserves (E)	5.501	6.510	1.930	1.626	1.626	1.160	
Beslag op de algemene middelen (C-D+E)	-15.306	-14.543	-14.773	-14.773	-14.773	-14.773	

2.3.6 Financieel overzicht op hoofdlijnen

Dekkingsmiddelen Bodem, water en milieu (x 1000 €)

Toelichting

Dit programma wordt grotendeels gefinancierd vanuit de algemene middelen en voor een kleiner deel uit de reserves en rijksmiddelen. De rijksmiddelen betreffen voornamelijk uitkeringen voor het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (vooral in 2017), de Wet Bodem Bescherming (bodemsanering) en de externe veiligheid. De reserves betreffen voor 2016 en verder voornamelijk de reserve Exploitatieverschillen grondwaterbeheer, reserve PUEV, reserve concessieverlening OV en de reserve projecten (Duurzaam door). Daarnaast wordt jaarlijks ook een deel van dit programma vanuit overige middelen gefinancierd. Dit betreft provinciale leges voor voornamelijk grondwaterbeheer. In 2014 zijn onder overige middelen tevens nog bijdragen ontvangen voor bevoegdheidsverschuiving WABO en vanuit samenwerkingsverbanden als bijdrage in een aantal waterprojecten.

2.3.7 Verschillen 2014 en 2016 (x 1000 €)

Programma 3 - Bodem, water en milieu verschillenanalyse Begroting 2016 ten opzichte van Rekening 2014 en Begroting 2015					
	2014	2015	2016	Vershil 2014	Vershil 2015
Lasten					
Waterveiligheid	1.018	578	380	-638	-198
Leefkwaliteit stedelijk gebied	914	4.549	1.397	483	-3.152
Zoetwatervoorziening	2.512	1.323	2.107	-405	784
Drukte in de ondergrond	369	417	319	-50	-98
Vergunningverlening en handhaving BWM	10.756	8.384	8.397	-2.359	13
Basistaken BVM	7.904	7.803	6.500	-1.404	-1.303
Totaal lasten	23.473	23.054	19.100	-4.373	-3.954
Baten					
Waterveiligheid	3	-	-	-3	-
Leefkwaliteit stedelijk gebied	5	-	-	-5	-
Zoetwatervoorziening	1.102	1.160	1.160	58	-
Drukte in de ondergrond	-	-	-	-	-
Vergunningverlening en handhaving BWM	1.237	178	128	-1.109	-50
Basistaken BVM	5.556	2.787	2.581	-2.975	-206
Totaal baten	7.903	4.125	3.869	-4.034	-256
Saldo van dit programma	-15.570	-18.929	-15.231	339	3.698

Toelichting verschillen ten opzichte van Begroting 2015

In 2016 zijn de lasten circa € 4,0 mln. lager dan in de begroting van 2015. Dat wordt voornamelijk veroorzaakt door:

- Leefkwaliteit stedelijk gebied (€ 3,2 mln.). Dit bestaat voornamelijk uit:
  - Fonds Uitplaatsing Hinderlijke Bedrijven (€ 3,6 mln.) Incidentele middelen uit het coalitieakkoord 2012-2015, voor het laatst in 2015 begroot.

In 2016 zijn de baten slechts € 0,3 mln. lager ten opzichte van de begroting 2015.

Toelichting verschillen ten opzichte van Rekening 2014

Ten opzichte van de rekening 2014 zijn er in 2016 € 4,3 mln. minder lasten begroot. Dat wordt voornamelijk veroorzaakt door:

- Vergunningverlening en handhaving BWM (€ 2,4 mln.)
  - (€ 1,3 mln.) wegens de wisseling bevoegd gezag van de provincie naar de deelnemende gemeenten;
  - (€ 1,1 mln.) door overgang werkzaamheden medio 2014 naar RUD. Het verschil betreft de toerekening van overheadkosten (€ 0,8 mln.) en de lagere kosten in 2014 ten opzichte van de begroting (€ 0,3 mln.).

- Basistaken BWM (€ 1,4 mln.). Dit bestaat voornamelijk uit:
  - Basistaken BWM (€ 0,7 mln.) Een verlaging of beëindiging van een aantal rijksbijdragen, namelijk Nationaal Samenwerkingsprogramma Lucht (€ 0,4 mln.) en voor Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing bodem (€ 0,3 mln.).

In 2016 zijn er ten opzichte van de rekening € 4,0 mln. minder baten begroot. Dat wordt voornamelijk veroorzaakt door:

- Vergunningverlening en handhaving BWM (€ 1,1 mln.)
  - Baten worden nu rechtstreeks door ander bevoegd gezag of RUD geïnd.
- Basistaken BWM (€ 3,0 mln.): Dit bestaat voornamelijk uit:
  - Een verlaging of beëindiging van een aantal rijksbijdragen, namelijk voor Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing bodem (€ 1,1 mln.), Externe Veiligheid (€ 0,6 mln.) en Nationaal Samenwerkingsprogramma Lucht (€ 0,4 mln.).

2.4

ECONOMISCHE ONTWIKKELING

portefeuillehouders Dhr. P. van den Berg - Mw. J. Verbeek-Nijhof - Dhr. B. Krol
Mw. A.M.A. Pennarts-Pouw

2.4.1 Maatschappelijke context

De provincie Utrecht heeft dankzij haar centrale ligging in het land en het hoge opleidingsniveau van de inwoners een sterke positie als vestigingsregio voor het (internationale) bedrijfsleven. De provincie Utrecht is in 2013 door de Europese Commissie voor de tweede keer op rij uitgeroepen tot de meest competitieve regio van Europa. 'Human capital' (onze hoogopgeleide beroepsbevolking) is daarbij een belangrijke vestigingsfactor. Het Utrecht Science Park is een krachtige motor van onze regionale economie. Om onze positie te behouden moeten de vestigingsfactoren sterk en kwalitatief hoogwaardig blijven. De economische kracht van een regio wordt steeds meer bepaald door de beschikbaarheid van en de interactie tussen arbeid, kapitaal, kennis en ruimte. Daarom werken overheden, bedrijven en maatschappelijke partners samen in de Economic Board Utrecht (EBU) om maatschappelijke vraagstukken om te zetten in economische kansen. Internationaal wordt de concurrentie voor het aantrekken van buitenlandse investeringen steeds groter. Dat vraagt om bundeling van de krachten in de regio. Door de economische stagnatie en belangrijke structurele veranderingen in de markt voor bedrijfshuisvesting is de leegstand sterk toegenomen in zowel bedrijfspanden, kantoren als winkelpanden. Het versterken van het vestigingsklimaat en het herstel van de stedelijke dynamiek is onlosmakelijk verbonden met de aanpak van structurele leegstand.

Wij stimuleren de economie van Utrecht door het bundelen van krachten van bedrijfsleven, kenniscentra, onderwijs, maatschappelijke organisaties en overheid. Wij vinden het belangrijk dat de markt (ontwikkelaars, eigenaren, beleggers) investeert in bestaand vastgoed en werklocaties om die hoogwaardig en aantrekkelijk te maken en te houden. We versterken de kwaliteit van onze recreatievoorzieningen en trekken meer toeristen aan. Een aantrekkelijk recreatieaanbod levert een betere leefkwaliteit voor inwoners en meer bezoekers dragen bij aan bestedingen en banen. Samenwerking met economische regio's als Noordvleugel en FoodValley vinden wij belangrijk. Wij gaan ons duurzame energiebeleid intensiveren. De kansen van (V)MBO-ers vraagt extra aandacht van ons.

2.4.2 Onze prioriteiten

- Vergroten innovatiekracht
- Aanpakken leegstand (kantoren, detailhandel)
- Versterken positie (V)MBO-leerlingen
- Stimuleren recreatie en toerisme
- Versterken energietransitie

Vergroten innovatiekracht

De middelen voor ons economisch stimuleringsbeleid zijn rechtsreeks gekoppeld aan de EBU. De EBU stimuleert, initieert en beoordeelt vanuit een triple-helix benadering (Ondernemingen, Overheden en Onderzoek/Onderwijsinstellingen) concrete projecten. De EBU ontwikkelt deze projecten binnen de thema's Groen, Gezond en Slim samen met bedrijven, kennisinstellingen, maatschappelijke organisaties en overheden. De projecten zijn gericht op het oplossen van maatschappelijke vraagstukken en genereren

daarmee nieuwe bedrijvigheid en werkgelegenheid. De EBU wil dat in 2020 € 500 mln. investeringen zijn gedaan, die bijdragen aan de creatie van enkele duizenden banen in de regio. Voor de uitvoering van de EBU agenda is een krachtige, flexibele en compacte supportorganisatie nodig, waarbij de provincie ook in 2016 zorg draagt voor continuïteit. Wij rekenen daarbij op (financiële) steun van andere (overheids-) partners in het netwerk. Het Utrecht Science Park (USP) is een belangrijke broedplaats voor innovatie en een bron voor werkgelegenheids groei in onze regio. De provincie ondersteunt de stichting USP (communicatie, marketing, acquisitie, leefbaarheid), steunt concrete en innovatieve initiatieven op het USP (via de EBU) en is positief over de uitbreiding van het sciencepark met nieuwe locaties voor ontwikkeling en productie (zoals Bilthoven). Ook draagt de provincie bij aan de verdere ontwikkeling van het USP, onder andere op het gebied van mobiliteit en ruimtelijke ontwikkeling (Utrecht Oost). Wij komen tijdig met een plan van aanpak om samen met inwoners, onderwijsinstellingen, bedrijven en gemeenten te werken aan de versterking van onze Europese topositie.

Aanpakken leegstand (kantoren, detailhandel)

In de provincie Utrecht staat ruim 1 miljoen m² kantoren leeg. En in de gemeentelijke bestemmingsplannen is nog eens ruimte voor ruim 3 miljoen m² aan nieuwbouw. Deze leegstand gaat ten koste van de ruimtelijke kwaliteit en heeft negatieve gevolgen voor de binnenstedelijke leefbaarheid. Ook de gevolgen voor de economie zijn groot. Het probleem is structureel, omdat door ICT en Het Nieuwe Werken blijvend mindere vraag naar kantoren is dan in het verleden. Wij pakken dit probleem op een nieuwe manier aan: het reduceren van nieuwbouwmogelijkheden (reductie spoor) en het bieden van praktische hulp bij de herbestemming en transformatie van leegstaande kantoren op bestaande locaties (facilitaire spoor). Deze tweesporenaanpak zetten wij in 2016 voort. Uiteindelijk doel van deze aanpak is om de kwaliteit van bestaande kantoorlocaties te verbeteren en om de stedelijke dynamiek op deze locaties te versterken. Met de Thematische Structuurvisie Kantoren die in 2014 ter inzage heeft gelegen, kondigen we aan dat plan-capaciteit op diverse kantoorlocaties gereduceerd wordt. In 2016 stellen wij het provinciaal inpassingsplan op waarmee deze reductie definitief is. In elke kantoorgemeente met problematische leegstand werken we samen met gemeente en marktpartijen aan transformatie/herontwikkeling.

Groeiende winkelleegstand en structurele veranderingen in de detailhandelssector, zoals de toenemende omvang van aankopen via internet, zetten het functioneren van de retail sector onder druk. Dit heeft ook gevolgen voor de leefbaarheid en het functioneren van steden en dorpen. Een onderzoek, dat in onze opdracht is uitgevoerd, schat in dat de komende jaren minimaal 10% van het aantal verkooppunten zal verdwijnen. Het effect van deze ontwikkelingen is overigens niet overal in de provincie even sterk. In samenspraak met gemeenten en marktpartijen zullen wij afspraken maken over beleid en acties. Uitgangspunt is een hoogwaardig voorzieningenniveau (passend bij een topregio) en levendige stads- en dorpscentra waarbij aan de wensen van de inwoners en bezoekers wordt voldaan.

Versterken positie (V)MBO-leerlingen

In 2016 wil de provincie in nauwe afstemming met maatschappelijke partners bijdragen aan het verbeteren van de positie van (V)MBO'ers in onze provincie. Wij participeren nadrukkelijk in de Human Capital Agenda van de EBU en ondersteunen daarin concrete initiatieven, onder andere vanuit ROC Midden Nederland. Ook willen wij waar noodzakelijk bijdragen aan een verbeterde afstemming tussen opleidingen en werkgevers in de regio.

Stimuleren recreatie en toerisme

In 2016 willen we, samen met gemeenten en routepartners, een nieuw provinciedekkend routebureau oprichten voor fietsen, wandelen en varen. Dit routebureau moet ervoor zorgen dat er een professioneel aanbod komt van recreatieve mogelijkheden: meer gebruik, betere kwaliteit, beter toegankelijk en zichtbaar. Het routebureau draagt ook zorg voor alle voorzieningen en faciliteiten en biedt één loket voor alle gebruikers en aanbieders. Hierbij zullen we extra inzetten op Utrecht als aantrekkelijke fietsregio.

Het nieuwe routebureau wordt gekoppeld aan de recreatieschappen die we aan het omvormen zijn. De transitie van recreatieschappen krijgt prioriteit. We werken met de gemeenten aan minder bestuurlijke drukte en een naar buiten gerichte, professionele organisatie voor recreatieterreinen.

Versterken energietransitie

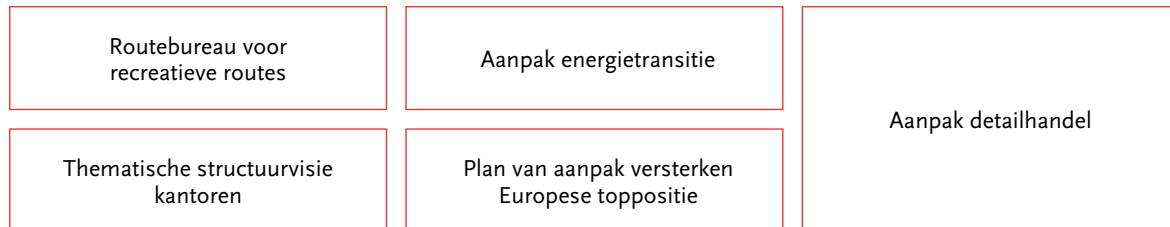
Utrecht presteert onder de maat als het gaat om het opwekken van duurzame energie. In de provincie wordt nog maar 2,1% van onze energie duurzaam opgewekt, terwijl dit landelijk al 4% is, zo blijkt uit de Staat van Utrecht. De regio is daarmee nog een eind verwijderd van de landelijke afspraken (14%) en provinciale doelstellingen (10%) voor 2020. Ook is er nog een grote slag te maken in energiebesparing. Er zijn volop kansen om de energietransitie een impuls te geven, onder andere door duurzame energieopwekking beter te faciliteren (denk bijvoorbeeld aan 'zonnevelden' en biomassa), door bestaande bebouwing beter te isoleren en door mobiliteit slimmer en efficiënter te organiseren. Energietransitie is een prioriteit van de Economic Board Utrecht (EBU). De innovatiekracht in onze regio is groot en er zijn inmiddels vele coalities gevormd om groene economie te stimuleren. Als provincie onderzoeken wij onze toegevoegde waarde. Waar zinvol en mogelijk willen wij sneller en slimmer inspelen op kansen die zich voordoen en voortbouwen op positieve initiatieven en trends (zoals circulaire economie en smart grids). Gedacht kan worden aan het bieden van ruimte aan experimenten, het wegnemen van obstakels (zoals regelgeving), het aangaan van allianties en het proactief inzetten van provinciale (ruimtelijke) instrumenten om energieopwekking en energiebesparing te bevorderen. Uiteindelijk vormen de agenda's van marktpartijen, instellingen, organisaties en inwoners (collectieven) de basis. Ter bevordering van de energietransitie zetten wij, in samenwerking met onze partners, ons in voor het vergroten van de hoeveelheid duurzame bodemenergie. Wij vervullen hierbij onze rol bij het opstellen van interferentiegebieden en/of masterplannen voor warmte- koudeopslagsystemen. Daarnaast richten wij ons op de advisering bij geothermieprojecten bij initiatieven van de markt (zie ook programma 3 bij duurzame ondergrond).

Mijlpalen Economische ontwikkeling - 2016

2.4.3 Lopende zaken

Economie

- EFRO

In 2016 voeren we het Operationeel Programma 'Kansen voor West' 2014-2020 in het kader van het Europees Fonds voor de Regionale Ontwikkeling (EFRO) uit. Via dit programma zetten wij Europese middelen in, samen met nationale en decentrale middelen, voor projecten op het gebied van innovatie en koolstofarme economie. Er ligt een duidelijk verband tussen onze ambitie op het gebied van energietransitie en de innovatieagenda van de EBU.

- Versterken internationaal vestigingsklimaat

Internationale acquisitie en internationale profilering (branding) dragen bij aan onze zichtbaarheid en aantrekkelijkheid als vestigingslocatie. Wij (Invest Utrecht) leveren met onze activiteiten een belangrijke bijdrage aan de realisatie van de doelstellingen van de internationaliseringsagenda van de EBU. In 2016 willen wij niet alleen de regionale maar ook de nationale samenwerking verder versterken.

- Herstructurering bedrijventerreinen

De herstructurering van bedrijventerreinen is de afgelopen jaren slechts mondjesmaat op gang gekomen. Dit is het gevolg van een slechte markt voor bedrijfshuisvesting en bezuinigingen bij gemeenten. In 2016 maken wij met regionaal samenwerkende gemeenten nieuwe afspraken over de ontwikkeling van nieuwe terreinen en de aanpak van herstructurering. De Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht (OMU) zet haar financieel instrumentarium in voor de herontwikkeling van verouderde private kavels op bedrijventerreinen. Voor 2015-2017 wordt ingezet op 22 hectare.

Recreatie en toerisme

- Transitie recreatieschappen

Met de omvorming van de vier recreatieschappen en Recreatie Midden Nederland kan de veranderende vraag naar recreatiemogelijkheden beter worden opgevangen en kunnen we als provincie beter sturen op (boven)regionale doelen. Bijzondere aandacht krijgen de projecten duurzame borging van de recreatieterreinen en routenetwerken, Henschotermeer (eigenaarschap), Vinkeveense Plassen (legakkers) en Loosdrechtse Plassen (herbenutten veenslib).

- Recreatief Hoofd Netwerk (RHN)

In 2016 is het recreatief hoofdnetwerk met 25 Toeristische Opstapplaatsen (TOP's) gereed. Daarmee zijn de toeristische hoogtepunten in onze provincie goed bereikbaar en zichtbaar. In 2016 werken wij aan de digitale ontsluiting, de samenhang tussen en de bekendheid van de TOP's.

- Lopende projecten

Wij realiseren het project Groen Blauwe Structuur Amersfoort (inclusief Vathorst Noord) en de Laakzone (ontwikkelen recreatiegebieden). Zie programma 2, Landelijk gebied.

- Recreatie om de Stad (RodS)

In 2016 willen wij de volgende projecten verder realiseren: IJsselbos-West (Hollandse IJssel-gebied), De Rivier en het deelgebied Parkbos De Haar (Haarzuilens) en het fietspad IJsselwetering (Noord-Zuid verbinding in het Hollandse IJssel-gebied).

- Toerisme en vrijetijdseconomie

Economische benutting van toerisme en vrijetijdseconomie vormt een belangrijk onderdeel van onze economie. Samen met gemeenten, bedrijven en maatschappelijke partners zetten wij in 2016 op versterking van het merk 'Utrecht'. Wij willen onder andere aandacht besteden samen met onze partners aan het stimuleren van toeristische ontwikkeling en ondernemerschap, het inzetten van opendata en hiermee het stimuleren van werkgelegenheid.

Belangrijkste programma's en plannen

Economische Visie 2020	>
Strategische Agenda van de Economic Board Utrecht 2013-2020	>
Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie (PRS)	>
Thematische Structuurvisie Kantoren	>
Visie Recreatie en Toerisme 2020	>

2.4.4 Indicatoren

Naam indicator	Omschrijving	Streef waarde	2014 werkelijk	2015	2016	2017	2018	2019
Innovatie	Multiplier op innovatieprojecten (EBU)				3	3	3	3

Een multiplier van 3 op innovatieprojecten betekent dat we onze bijdrage minimaal verdrievoudigen door het uitlokken van directe private investeringen.

Naam indicator	Omschrijving	Streef waarde	2014 werkelijk	2015	2016	2017	2018	2019
Recreatie	Aantal gerealiseerde projecten	70 projecten in 2012 - 2015	38	15	PM	PM	PM	PM

Momenteel is een Beleidsagenda Recreatie en Toerisme 2016-2019 in voorbereiding. Cijfers voor 2016-2019 zijn nog niet beschikbaar.

Naam indicator	Omschrijving	Streef waarde	2014 werkelijk	2015	2016	2017	2018	2019
Internationale acquisitie	Aantal gerealiseerde investeringsprojecten	40 projecten in 2012 - 2015	14	15	PM	PM	PM	PM

Het Uitvoeringsplan Internationale Acquisitie loopt tot en met 2015, daarom zijn de streefwaarden voor 2016 en verder niet ingevuld. Cijfers voor 2016 en later volgen naar verwachting uit een EBU-Internationaliseringsaanpak (eind 2015).

Naam indicator	Omschrijving	Streef waarde	2014 werkelijk	2015	2016	2017	2018	2019
Accommoderen recreatiedruk om de stad	Aangelegd recreatieterrein rond Utrecht (RodS) ¹ (ha)	170	10	61	111	140	170	
Accommoderen recreatiedruk om de stad	Aangelegd recreatieterrein en groengebied A'foort ¹ (ha)		0	115	138			

¹ Bron: Programma Recreatie om de Stad (RodS)

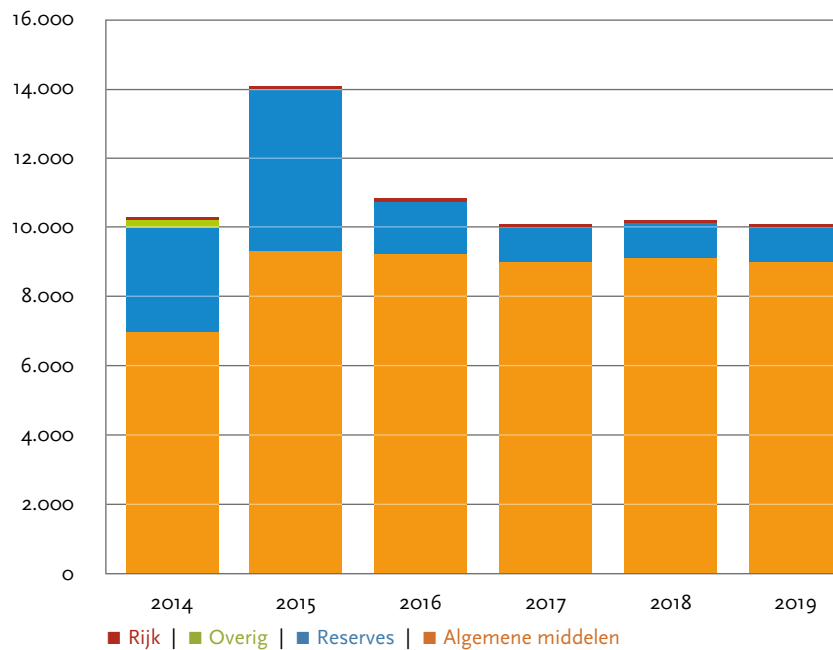
2.4.5 Financieel overzicht op hoofdlijnen (x 1000 €)

Programma 4 - Economische ontwikkeling - totalen van de baten en lasten							
		2014	2015	2016	2017	2018	2019
Structurele materiele lasten		5.307	4.205	3.891	3.891	4.141	4.141
Apparaatskosten		2.947	2.984	2.910	2.910	2.910	2.910
Subtotaal structurele lasten		8.254	7.189	6.801	6.801	7.051	7.051
Subtotaal incidentele lasten		0	3.808	2.350	1.450	1.450	1.300
Totaal lasten	(A)	8.254	10.997	9.151	8.251	8.501	8.351
Structurele baten		574	36	36	36	36	36
Incidentele baten		0	0	0	0	0	0
Totaal baten	(B)	574	36	36	36	36	36
Saldo van dit programma (B-A)	(C)	-7.680	-10.961	-9.115	-8.215	-8.465	-8.315
Storting in reserves	(D)	2.964	3.398	2.266	2.266	2.266	2.266
Onttrekking aan reserves	(E)	2.479	4.079	1.244	644	644	644
Beslag op de algemene middelen (C-D+E)		-8.165	-10.280	-10.137	-9.837	-10.087	-9.937

2.4.6 Herkomst financiële middelen

Dekkingsmiddelen Economische ontwikkeling (x 1000 €)

Toelichting

Dit programma wordt grotendeels gefinancierd vanuit de algemene middelen en onze reserves (met name reserve Projecten, betreft voornamelijk afronding van projecten coalitieakkoord 2007-2010, en het Cofinancieringsfonds Kennis en Innovatie).

2.4.7 Verschillen 2014 en 2016 (x 1000 €)

Programma 4 - Economische ontwikkeling verschillenanalyse Begroting 2016 ten opzichte van Rekening 2014 en Begroting 2015					
	2014	2015	2016	Vershil 2014	Vershil 2015
Lasten					
Economische zaken	4.956	7.362	5.804	848	-1.558
Recreatie	3.298	3.635	3.347	49	-288
Totaal lasten	8.254	10.997	9.151	897	-1.846
Baten					
Economische zaken	490	36	36	-454	-
Recreatie	84	-	-	-84	-
Totaal baten	574	36	36	-538	0
Saldo van dit programma	-7.680	-10.961	-9.115	-1.435	1.846

Toelichting verschillen ten opzichte van Begroting 2015

In 2016 zijn de lasten € 1,8 mln. lager dan in de begroting van 2015. Dat wordt veroorzaakt door:

- Lagere uitgaven bij economische zaken (€ 1,6 mln.)
  - Lagere uitgaven bij het cofinancieringsfonds (€ 1,7 mln.) door een snellere voortgang van een aantal projecten, zodat afrekening in 2015 kon plaatsvinden, terwijl dit voorzien was in 2016.
  - Lasten zijn lager door de éénmalige afkoopsom aan Staatsbosbeheer in 2015 voor de gedeerde erf-pachtinkomsten ad € 0,5 mln. In 2015 waren er ook extra gelden beschikbaar gesteld van het Rijk voor de Green deal collectieve energieprojecten ad € 0,4 mln., terwijl dit in 2016 niet het geval is.
- Hogere uitgaven door extra budget ad € 1 mln. uit het nieuwe collegeprogramma voor de investeringsimpuls energieagenda.

Toelichting verschillen ten opzichte van Rekening 2014

In 2016 zijn de lasten € 0,9 mln. hoger dan in de rekening van 2014. Dat wordt veroorzaakt door:

- Hogere uitgaven bij economische zaken (€ 0,8 mln.)
  - In 2014 waren de lasten bij cofinancieringsfonds hoger door een snellere voortgang van een aantal projecten, zodat afrekening in 2014 kon plaatsvinden, terwijl dit voorzien was in 2015 (0,5 mln.).
  - Hogere uitgaven door extra budget ad € 1 mln. uit het nieuwe collegeprogramma voor de investeringsimpuls energieagenda.

In 2016 zijn de baten € 0,5 mln. lager dan in de rekening van 2014. Dat wordt veroorzaakt door:

- Lagere baten bij economische zaken (€ 0,5 mln.)
  - In 2014 waren de baten hoger door een in de meicirculaire 2014 toegekende ondersteuning van € 0,4 mln. van het Rijk voor collectieve energieprojecten in de vorm van een Aanjaagfaciliteit.

2.5

BEREIKBAARHEID

portefeuillehouder Mw. J. Verbeek-Nijhof

2.5.1 Maatschappelijke context

Onze provincie is zowel het kruispunt van verbindingen als het centrumgebied van Nederland. Mobiliteit verbindt mensen en bereikbaarheid is van groot belang voor onze economische vitaliteit. Het versterkt onze regio als aantrekkelijke vestigingslocatie en draagt bij aan Utrecht als topregio. Doorstroming, verkeersveiligheid en gezondheid zijn hierbij belangrijke aspecten.

Goede verbindingen over weg, spoor en water en luchttransport zijn van doorslaggevend belang voor de ontwikkeling van regio's. De groei van de mobiliteit vlakt landelijk af, maar is in de regio Utrecht nog steeds aanzienlijk. De bereikbaarheidsproblematiek concentreert zich in stedelijke regio's. Er is een kentering van autobezit naar autogebruik, hoewel autobezit in provincie Utrecht nog steeds toeneemt. Omdat ruimte voor nieuwe stedelijke infrastructuur beperkt is, wordt steeds meer geïnvesteerd in 'knooppunten', 'fietsverbindingen' en 'OV-poorten'. De afgelopen jaren is een aantal wezenlijke besluiten genomen over essentiële capaciteitsuitbreidingen van het rijkswegennet in onze provincie.

De essentie van ons mobiliteitsbeleid is een goede bereikbaarheid per auto, fiets en openbaar vervoer in een gezonde en verkeersveilige omgeving. Het ontlasten van OV Terminal Utrecht Centraal en het bereikbaar houden van Utrecht Science Park (USP) voor alle vervoersmodaliteiten zijn speerpunten. Provinciale wegen pakken we met de trajectaanpak integraal aan, waarbij we de bereikbaarheid en de verkeersveiligheid verbeteren, en ook ruimte aan andere beleidsvelden bieden om kansen te benutten voor versterking van landschappen, stad- en platteland-verbindingen, leefomgeving en ruimtelijke ontwikkelingsmogelijkheden. Wij werken aan fietsverbindingen, zodat in de toekomst alle belangrijke werklocaties, scholen en knooppunten veilig, comfortabel en snel bereikbaar zijn per fiets. Wij staan voor een goed openbaar vervoerssysteem, niet alleen in de drukke gebieden, maar ook in kleine kernen en wijken. Namens gemeenten zijn we opdrachtgever voor regiotaxi. Voor de provincie ligt er een opgave voor de autobereikbaarheid met speciale aandacht voor goede aansluitingen op het hoofdwegennet. Verkeersveiligheid en gezondheid van inwoners hebben voor ons een hoge prioriteit. Met de integratie van het BRU in de provincie zijn twee beleidslijnen van kracht voor verkeer en vervoer. Streven is om in 2016/2017 te komen tot de integratie van deze beleidslijnen in één nieuw beleidsplan.

2.5.2 Onze prioriteiten

- Integrale aanpak provinciale wegen (Trajectaanpak)
- Versterken wegennet rond steden (Utrecht, Amersfoort)
- Optimaliseren regionaal OV (schaalsprong)
- Actieplan fiets

[Integrale aanpak provinciale wegen \(Trajectaanpak\)](#)

Onze werkzaamheden aan de provinciale wegen pakken we zoveel mogelijk trajectgewijs op. Dit houdt in dat we naast het verbeteren van de bereikbaarheid en de verkeersveiligheid rekening houden met het benutten van kansen voor versterking van de kwaliteiten van de landschappen, verbindingen tussen

stad- en platteland, kwaliteit van de leefomgeving, duurzaamheid en ruimtelijk ontwikkelingsmogelijkheden. We brengen in beeld waar aanpalende beleidsvelden 'mee kunnen liften' vanuit de gedachte 'werk met werk maken'. Deze integrale aanpak moet ertoe leiden dat we zoveel mogelijk kansen benutten. De Trajectaanpak is een continu proces van onderzoek, besluitvorming, uitvoering en evaluatie, waarbij elk wegtraject in beheer van de provincie ongeveer elke zes jaar aan bod komt. In 2016 leveren we de eerste trajectstudies op en nemen we besluiten over maatregelen op deze trajecten. We werken vanuit assetmanagement: het efficiënt, planmatig en slim beheren van onze bezittingen (wegverharding, lichtmasten, verkeerslichten etc.) en het onderhoud zo op elkaar afstemmen, dat er een optimale balans is tussen prestaties, risico's en kosten. In 2016 presenteren we een strategisch assetmanagementplan en een meerjaren ontwikkel- en beheerplan.

Versterken wegennet rond steden (Utrecht, Amersfoort)

De bereikbaarheid van steden als Amersfoort en Utrecht is niet alleen van belang voor die stedelijke regio's zelf. Daarom zetten wij ons in voor opwaardering van de rijkswegen en de belangrijke gemeentelijke ontsluitingswegen: de Noordelijke Randweg Utrecht en de westelijke ontsluiting Amersfoort. In 2016 richten wij ons bij de rijksprojecten op de kwaliteit van de leefomgeving en een zorgvuldige inpassing en is er bijzondere aandacht voor het functioneren van de aansluiting van de regionale wegen op het Rijkswegennet. Voor de westelijke ontsluiting Amersfoort staat 2016 in het teken van het doorlopen van de bestemmingsplanprocedure, verwerving van percelen, verleggen van kabels en leidingen en aanbesteding. De realisatie kan starten in 2017.

Optimaliseren regionaal Openbaar Vervoer (schaalsprong)

Met de integratie van de verkeers- en vervoertaken van het voormalige BRU is de provincie verantwoordelijk voor het regionale openbaar vervoer in de hele provincie Utrecht. Dit biedt kansen om het OV-product voor de reiziger verder te optimaliseren.

Onze uitgangspunten voor OV van goede kwaliteit zijn: vraaggericht (in omvang en aanbod), betaalbaar (voor reizigers en aanbieders) en betrouwbaar (stipt, laagdrempelig en voldoet aan verwachtingen). Het OV-aanbod per tram en bus richten we vooral op de wensen van de reiziger, die met openbaar vervoer wil reizen en op de wensen van relaties waar openbaar vervoer een duidelijke toegevoegde waarde heeft, vooral qua bereikbaarheid. Goede OV-ontsluiting in samenhang met andere vervoersmodaliteiten (van deur-tot-deur oplossingen) biedt kansen voor stedelijke kwaliteit en ontwikkeling. Dit staat centraal in 2016 bij de regionale MIRT-verkenning, die het startpunt is voor een schaa sprong in het OV. Het gaat hierbij vooral om de bereikbaarheid van het Utrecht Science Park (USP), de overbelasting van het centraal station Utrecht (OVT) en de leefbaarheid van de stad op de corridor Utrecht CS - USP. Dit zijn drie opgaven voor de MIRT-verkenning. In 2016 willen wij samen met onze partners enkele voorkeursvarianten opstellen voor de middellange termijn (realisatie voor 2028). Uitgangspunt is dat de maatregelen passen in een lange termijn perspectief, zoals een mogelijk treinstation op het USP.

Fiets

De (elektrische) fiets stijgt in populariteit. Een derde van de verplaatsingen op korte afstand binnen de provincie Utrecht vindt plaats op de fiets. In de toekomst zal dit mogelijk toenemen, bijvoorbeeld door de opkomst van de elektrische fiets. Het toenemend gebruik van elektrische fietsen leidt tot meer ouden op fietspaden en langere rijafstanden. In 2028 zijn alle belangrijke werklocaties, scholen en knooppunten veilig, comfortabel en snel bereikbaar per fiets. Dit willen wij realiseren door een opwaardering van de utilitaire interlokale hoofdfietsroutes, veiliger routes over parallelwegen voor fietsers, voorrang geven aan de fiets bij ruimtelijke inrichting, een perfect werkend stedelijk fietsnetwerk dat goed aansluit op de provinciale fietsroutes, een optimale match tussen fiets en OV en samenwerking met bedrijven ter bevordering van het fietsgebruik. Het deel van de hoofdfietsroutes dat in beheer van de provincie is, pakken we aan vanuit een integrale benadering (Trajectaanpak). Voor opwaardering van de hoofdfietsroutes in beheer van gemeenten bieden wij gemeenten ondersteuning via het Realisatieplan Fiets en verkeersveiligheid gemeentelijke infrastructuur. In 2016 werken wij samen met gemeenten aan de verbetering van de infrastructuur en de verkeersveiligheid. In de (nabije) toekomst monitoren wij de snelheid en het comfort van onze fietsroutes via een nieuwe systematiek.

Mijlpalen Bereikbaarheid - 2016

Overeenstemming met Rijk over inbreng regionale wensen bij (innovatieve) aanbestedingen van planstudies A27/A12 Ring Utrecht en A27 Houten-Hooipolder.	Afspraken met alle gemeenten voor Realisatie-impuls 2.0	Nieuwe OV-concessie voor provincie Utrecht (streekvervoer)
	Twee voortgangsrapportages Beter Benutten	Verbeteringen ongelijkvloerse spookruisingen, zoals Maarsbergen en Driebergen-Zeist
Uitvoeringsovereenkomsten met gemeenten over fiets en verkeersveiligheid gemeentelijke infrastructuur	Twee-drie voorkeursvarianten OV-bereikbaarheid stad Utrecht en USP (MIRT-verkenning)	Actualisering beleid openbare verlichting
	Diverse trajectstudies in kader van Trajectaanpak	Uitvoering projecten Beter Benutten, zoals ITS en mobiliteitsmanagement

2.5.3 Lopende zaken

Doorstroming en bereikbaarheid

- Mobiliteitsprogramma

Het Mobiliteitsprogramma (2015-2018) is een uitwerking van de Mobiliteitsvisie. In dit programma zijn de doelstellingen uit de Mobiliteitsvisie voor de komende jaren vertaald naar streefwaarden.

- Programma VERDER

Het tot 2020 lopend programma VERDER is gericht op de verbetering van de bereikbaarheid (kortere reistijden en vergroten betrouwbaarheid) voor OV, fiets en auto tussen de economische kerngebieden in de provincie. In 2016 leveren we een aantal maatregelen op uit het regionale VERDER pakket en bereiden we de uitvoering van een aantal maatregelen voor.

- Programma Regionaal Verkeersmanagement

Het programma Regionaal Verkeersmanagement (RVM) is onderdeel van het VERDER programma. Van 2015 t/m 2019 zal de provincie Utrecht (als regievoerder van regio Midden Nederland) samen met haar partners het verkeersmanagementsysteem op het gebied van techniek, processen en organisatie verder optimaliseren. De uitvoering van het programma is overgedragen aan en in beheer genomen door de regiopartners.

- Programma Beter Benutten Vervolg

Het programma Beter Benutten Vervolg heeft tot doel de bereikbaarheid in de regio Midden Nederland te verbeteren door bestaande infrastructuur beter te benutten. Het bestaat uit 27 projecten die Rijk, regio en bedrijfsleven gezamenlijk uitvoeren. De Provincie Utrecht draagt bij aan 21 van de projecten en is de ontvanger van de Rijksbijdrage. Het programma richt zich op 10% reistijdverbetering bij knelpunttrajecten in de spits. Een van de maatregelen is het stimuleren van het mijden van de spits. In 2016 leveren wij twee voortgangsrapportages. Van het totale beschikbare budget hebben wij 10% gereserveerd voor zogenaamde intelligente transportsystemen (ITS). Om vooruitgang te boeken willen wij de markt optimaal faciliteren om slimme maatregelen te realiseren. Denk hierbij aan colonne rijden van vrachtverkeer en zelfsturende auto's die anticiperen op verkeerssituaties.

Openbaar vervoer

- Provinciale OV-Concessies

De provincie Utrecht kent twee openbaar vervoerconcessies: één in de stadsregio Utrecht onder de merknaam U-OV gereden door vervoerder Qbuzz (concessie 'tram en bus regio Utrecht 2013-2023') en één aan de West- en Oostkant van de provincie gereden door vervoerder Connexion (concessie 'provincie Utrecht' verleend in 2008 tot december 2016). Voor de streekconcessie loopt in 2015 een nieuwe aanbesteding. Wij zullen het beleid en de uitvoering van de concessies verder uniformeren. In 2016 stellen wij een jaarrapportage op met de vervoerprestaties voor beide concessies. De jaarlijkse Vervoerplannen voor 2017 willen wij gelijktijdig laten vaststellen.

Belangrijke aandachtspunten in 2016 in beide concessies zijn: een goede doorstroming van het OV, sociale veiligheid, marketing en promotie door de vervoerders, duurzaamheid van materieel en exploitatie, en de aandacht voor verbetering van de OV-chipkaart. Dit laatste vindt plaats in overleg met het Rijk en andere regio's, waarbij transparantie reizigersgemak centraal staan. In 2016 werken wij verder aan de bevordering van een goede doorstroming en ontwikkeling van verkeersontsluitingen vanuit andere programma's.

- Concessie stadsregio

Deze concessie omvat het bus- en tramvervoer (SUNIJ-lijn). Met de partner Qbuzz geven wij in 2016 invulling aan de dienstverlening zodat de doelen worden behaald. Wij participeren actief in het Afstemmingsoverleg Stationsgebied om de overlast voor de reiziger zoveel mogelijk te beperken. Om maximale groei te bewerkstelligen, is voortdurende analyse van het reizigersgedrag nodig, zodat het vervoeraanbod past bij de vervoersvraag. Het in 2014 door het BRU vastgestelde OV- Streefbeeld 2020 is een duidelijk kader voor de ontwikkeling van het openbaar vervoer lijnennet en de bijbehorende infrastructuur. Daarbij is goede doorstroming en afstemming van werkzaamheden en beperken van hinder door gemeenten randvoorwaardelijk voor blijvende goede bereikbaarheid.

- Concessie provincie

De huidige concessie voor de provincie Utrecht (Connexion) loopt 11 december 2016 af. De OV concessie is daarom opnieuw aanbesteed. De nieuwe concessie heeft een looptijd van 7 jaar. In 2016 bereiden wij de nieuwe concessie voor met een nieuwe Vervoerplan en veel aandacht voor duurzaamheid van het nieuwe materieel en stimulering van alternatieve vormen van OV op onrendabele lijnen. Dit laatste mede gelet op de leefbaarheid van kleine kernen. Wij zetten ons tot slot in voor een goede doorkoppeling van de nieuwe Uithoflijn op de bestaande SUNIJ-lijn (de sneltram van Utrecht naar Nieuwegein en IJsselstein).

- Tramlijn Utrecht Centraal - Utrecht Science Park (Uithoflijn)

Deze tramlijn wordt de belangrijkste schakel in de bereikbaarheid van Utrecht Science Park (locatie De Uithof). Vanaf medio 2018 rijdt de tram. De Projectorganisatie Uithoflijn realiseert de tramlijn in opdracht van provincie Utrecht en gemeente Utrecht. In 2016 vindt een groot aantal activiteiten plaats, zoals de werving en opleiding van personeel, de bouw van de nieuwe tramremise en verplaatsen van haltes van een aantal buslijnen om een nieuw tramstation mogelijk te maken. Deze grootschalige ingreep raakt vele reizigers. Wij besteden veel aandacht aan communicatie om de reizigers goed te informeren en te leiden.

- Spoor en knooppunten

Wij zetten de spoorsamenwerking in de Noordvleugel en in de Randstad voort. Doel is om duidelijk te maken dat de ontwikkeling van het personenvervoer per spoor in de Randstad extra inspanningen vergt om de stedelijke centra goed bereikbaar te houden. Wij werken mee aan het Rijksinitiatief voor een toekomstbeeld OV en aan de spoortafel Noordvleugel waaraan Rijk, NS, ProRail en decentrale overheden deel nemen.

- Concrete spoorprojecten

Wij zijn betrokken bij de volgende projecten: Randstadspoor, Programma Hoog Frequent Spoor (PHS), Stationsgebied Driebergen-Zeist en spoorkruising Maarsbergen. Met de spoorinfrastructuurprojecten Randstadspoor en Programma Hoog Frequent Spoor (PHS) van ProRail zal de dienstregeling van de NS komende jaren verschillende kwaliteitsverbeteringen mogelijk zijn. Wij willen dat de verbeterde dienstregeling een positief effect heeft op de regionale bereikbaarheid van de spitsreiziger. Met deze projecten is het spoor nog niet af. Onder andere op de drukke verbinding Utrecht - Harderwijk zijn de gewenste extra sprinters niet eenvoudig haalbaar gebleken. Wij zetten ons bij het Rijk en ProRail in om hier tot nieuwe spoorinvesteringen te komen. Ongelijkvloerse spoorkruisingen dragen voor alle modaliteiten bij tot een verbeterde veiligheid en doorstroming. Voor de realisatie van een ongelijkvloerse spoorkruising bij Maarsbergen is een plan opgesteld in overleg met de bewoners. In maart 2015 is een projectovereenkomst ondertekend. De komende twee jaar zal dit uitgewerkt worden tot een concreet plan dat in de markt gezet kan worden. Oplevering is voorzien in 2021.

Veiligheid, milieukwaliteit en duurzaamheid

- Verkeersveiligheid

Wij willen tussen 2015 en 2028 een continue daling van het aantal verkeersdoden en ziekenhuisgewonden. Met het Uitvoeringsprogramma Verkeersveiligheid 2015-2018 werken we onder andere aan de aanleg duurzaam veilig provinciaal wegennet, gedragsbeïnvloeding ter verbetering van de verkeersveiligheid en handhaving in combinatie met voorlichting/communicatie. We trekken hierin samen op met de andere wegbeheerders.

- Milieukwaliteit

Wij willen de negatieve effecten van mobiliteit op de kwaliteit van de leefomgeving en de gezondheid zoveel mogelijk voorkomen. Waar dat niet kan, zetten wij ons in om deze effecten te minimaliseren binnen het gestelde budget. Bij geluidsoverlast voorzien wij provinciale wegen van geluid reducerend asfalt als de verhouding tussen effect en kosten aan dit criterium voldoet. Voor de jaren tot 2018 is hiervoor al budget beschikbaar gesteld (Actieplan Omgevingslawaaï).

- Innovatie en duurzaamheid

Wij zoeken voortdurend naar innovatieve oplossingen voor mobiliteitsvraagstukken. Denk bijvoorbeeld aan Intelligente Transport Systemen (ITS). In 2016 actualiseren we het beleid voor openbare verlichting. Hierin wordt de laatste stand van zaken op het gebied van (duurzame) verlichting vastgelegd, met ruimte voor experimenten. Alle tramhaltes voorzien wij van duurzame verlichting met verkeersveiligheid als randvoorwaarde en sociale veiligheid als aandachtspunt. Wij blijven deelnemen aan de Green Deal “Duurzame Grond Weg- en Waterbouw”. Bij het openbaar vervoer en de OV-concessies streven wij naar het verlagen van emissies.

Belangrijkste programma's en plannen

Mobiliteitsplan 2015 - 2028	>
Mobiliteitsprogramma t/m 2018	>
VERDER	>
Regionaal Verkeersmanagement	>
Beter Benutten Vervolg	>
OV-concessies	>
Fietsvisie Regio Utrecht	>
Realisatieplan Fiets	>
Uitvoeringsprogramma Verkeersveiligheid 2015 - 2018	>

2.5.4 Indicatoren

Openbaar vervoer

Naam indicator	Omschrijving	Streef waarde	2013 werkelijk	2014	2015	2016	2017	2018
Openbaar vervoer ¹	Gemiddelde waardering reiziger voor alle aspecten OV Concessie Provincie	>7,5	7,3	7,5	>7,5	>7,5	>7,5	>7,5
	Gemiddelde waardering reiziger voor alle aspecten OV Concessie Stadsregio	7,5	7,3	7,5	7,5	7,5	7,5	7,5
Openbaar vervoer	Percentage bussen dat op tijd vertrekt (minder dan 1 minuut te vroeg en minder dan 3 minuten te laat) Concessies Provincie	85%	84.5%	88.8%	85%	85%	85%	85%
	Percentage bussen en trams dat op tijd vertrekt (minder dan 1 minuut te vroeg en minder dan 2 minuten te laat) Concessie Stadsregio	90%	N.v.t.	72.7% (tram) 65.6% (bus)	90%	90%	90%	90%
Openbaar vervoer	Kostendeckingsgraad Concessie Stadsregio ²	64%	62.9% Hele netwerk	65.7% Hele netwerk	64%	64%	64%	64%
	Kostendeckingsgraad Concessie Provincie	50%	45.9%	45.6%	50%	50%	50%	50%

¹ De concessies zijn onder verschillende politieke verantwoordelijkheden aanbesteed (BRU en provincie). Dit verklaart dat indicatoren op dit moment nog verschillend gemeten worden.

² Streefwaarde voor 2020 alleen dragende net.

Automobiliteit

Naam indicator	Omschrijving	Streef waarde	2014 werkelijk	2015	2016	2017	2018	2019
Doorstroming auto	Totaal aantal voertuigverlies-uren op regionale wegennet	PM	PM	PM	PM	PM	PM	PM

• In begroting 2017 worden nieuwe cijfers opgenomen.

Fiets

Naam indicator	Omschrijving	Streef waarde	2014 werkelijk	2015	2016	2017	2018	2019
Doorstroming fiets	Indicator wordt nog ontwikkeld en in de begroting van 2017 opgenomen							
Comfort fiets	Indicator wordt nog ontwikkeld en in de begroting van 2017 opgenomen							

Veiligheid

Naam indicator	Omschrijving	Streef waarde	2014 werkelijk	2015	2016	2017	2018	2019
Onveilige locaties	Aantal onveilige locaties provinciale wegen (≥ 6 letselongeval)	15	16	26	24	22	20	18
Verkeers-gewonden	Aantal ziekenhuis-gewonden (ernstig gewonden) in de provincie Utrecht	100	*	119	115	111	107	103
Verkeers-doden	Aantal verkeersdoden in de provincie Utrecht	23	27	26	25	24	23	23

* Voor 2014 zijn de cijfers nog niet bekend gemaakt. De waarde voor 2013 is 123. Dit betreft alleen de geregistreerde slachtoffers. Vanwege de lage registratiegraad ligt dit getal in werkelijkheid waarschijnlijk hoger.

2.5.5 Financieel overzicht op hoofdlijnen (x 1000 €)

Programma 5 - Bereikbaarheid - totalen van de baten en lasten							
		2014	2015	2016	2017	2018	2019
Structurele materiele lasten		170.589	16.905	16.951	17.192	17.250	17.272
Apparaatskosten		16.986	16.743	17.933	17.933	17.933	17.933
Subtotaal structurele lasten		187.575	33.648	34.884	35.125	35.183	35.205
Subtotaal incidentele lasten		0	339.753	350.765	223.429	192.419	163.835
Totaal lasten	(A)	187.575	373.401	385.649	258.554	227.602	199.040
Structurele baten		114.418	1.087	1.087	1.087	1.087	1.087
Incidentele baten		0	312.166	298.223	197.215	163.400	153.425
Totaal baten	(B)	114.418	313.253	299.310	198.302	164.487	154.512
Saldo van dit programma (B-A)	(C)	-73.157	-60.148	-86.339	-60.252	-63.115	-44.528
Storting in reserves	(D)	29.108	33.862	25.264	25.270	25.310	25.090
Onttrekking aan reserves	(E)	42.400	33.930	52.457	26.156	28.961	10.352
Beslag op de algemene middelen (C-D+E)		-59.865	-60.080	-59.146	-59.366	-59.464	-59.266

Bovenstaande tabel is inclusief de verkeer- en vervoerssystemen van de BRU. In onderstaande tabel wordt het gedeelte van de BRU verder uitgesplitst.

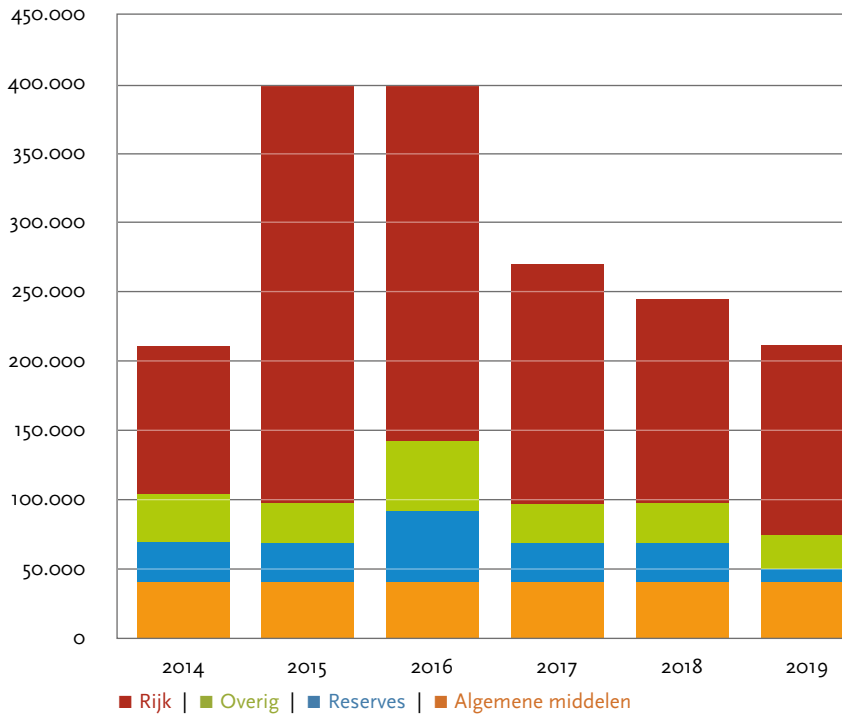
Meerjarenoverzicht verkeer- en vervoersprogramma's (x 1000 €)

Meerjarenoverzicht Verkeer- vervoersprogramma's 2015 - 2019										
Programma's	2015		2016		2017		2018		2019	
	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten	Lasten	Baten
BDU BRU Algemeen	0	0	586	-586	590	-590	615	-615	615	-615
Wegen & Verkeer	40.451	-40.451	9.606	-9.606	9.614	-9.614	9.664	-9.664	9.664	-9.664
Infrastructurele maatregelen OV	54.853	-54.853	24.615	-24.615	24.636	-24.636	24.761	-24.761	24.759	-24.759
OV Concessies	49.456	-49.456	51.078	-51.078	51.173	-51.173	44.773	-44.773	37.687	-37.687
Netwerkontwikkelingen										
Mobiliteit	1.675	-1.675	1.666	-1.666	1.666	-1.666	1.666	-1.666	1.666	-1.666
OV Regiotram Utrecht	21.144	-21.144	21.252	-21.252	21.408	-21.408	28.106	-28.106	35.189	-35.189
Uithoflijn	56.741	-56.741	92.000	-92.000	28.300	-28.300	13.500	-13.500	4.572	-4.572
Totaal Saldi	224.320	-224.320	200.803	-200.803	137.387	-137.387	123.085	-123.085	114.152	-114.152

2.5.6 Herkomst financiële middelen

Dekkingsmiddelen bereikbaarheid (x 1000 €)

Toelichting

Dit programma wordt gefinancierd uit de algemene middelen, de provinciale reserves, rijksuitkeringen en overige middelen. Deze overige middelen betreffen bijdragen van diverse organisaties (waaronder meerdere gemeenten) ten behoeve van onder andere investeringen in wegen en verkeersveiligheid. De rijksbijdragen betreffen voornamelijk de rijksuitkeringen Brede Doeluitkering Verkeer en Vervoer (BDU) en Bereikbaarheidsoffensief Randstad (BOR).

De provinciale reserves ter financiering van de investeringen op dit programma betreffen voornamelijk de reserves Grote Wegenwerken (GWW), de reserve VERDER, de reserve Masterplan Soesterberg en de reserve Projecten, betreft voornamelijk de afloop van projecten Coalitieakkoord 2007 - 2010.

2.5.7 Verschillen 2014 en 2016 (x 1000 €)

Programma 5 - Bereikbaarheid

verschillenanalyse Begroting 2016 ten opzichte van Rekening 2014 en Begroting 2015

	2014	2015	2016	Verschil 2014	Verschil 2015
Lasten					
Doelmatig verkeer- en vervoersysteem	177.937	138.584	162.634	-15.303	24.050
Verkeersveiligheid	5.071	5.636	16.329	11.258	10.693
Kwaliteit leefomgeving	4.566	4.861	4.510	-56	-351
Verkeer en Vervoersystemen BRU	0	224.320	202.176	202.176	-22.144
Totaal lasten	187.574	373.401	385.649	198.075	12.248
Baten					
Doelmatig verkeer- en vervoersysteem	113.307	87.216	86.426	-26.881	-790
Verkeersveiligheid	550	726	12.065	11.515	11.339
Kwaliteit leefomgeving	560	991	16	-544	-975
Verkeer en Vervoersystemen BRU	0	224.320	200.803	200.803	-23.517
Totaal baten	114.417	313.253	299.310	184.893	-13.943
Saldo van dit programma	-73.157	-60.148	-86.339	-13.182	-26.191

Toelichting verschillen ten opzichte van Begroting 2015

In 2016 zijn de lasten € 12 mln. hoger dan in de begroting van 2015. Dat wordt veroorzaakt door:

- Doelmatig verkeer- en vervoersysteem hogere uitgaven (€ 24,1 mln.). Dat wordt veroorzaakt door:
  - Uitgaven ten opzichte van de geprognosticeerde kasritmes projecten BDU (€ 5,5 mln.) voornamelijk als gevolg van start van Beter Benutten programma II.
  - VERDER pakketstudies hogere uitgaven (€ 3 mln.) als gevolg van realisatie projecten bij gemeenten.
  - Projecten GWW hogere uitgaven (€ 10 mln.) door afloop oude projecten en opstarten nieuwe projecten.
  - Mobiliteitsmanagement RVM lagere uitgaven (€ 1 mln.) in verband met afloop programma RVM fase 1.
  - Diverse BOR projecten lagere uitgaven (€ 1,5 mln.) in verband met kasritmewijzigingen BOR projecten.
  - Het project versnelde aanpak Hoevelaken hogere uitgaven (€ 2,7 mln.) in verband afronding project.
  - Hogere uitgaven (€ 4,5 mln.) project Verdiepte ligging Soesterberg door kasritmewijziging van het project.
  - Project Stationsgebied Driebergen-Zeist hogere uitgaven (€ 6,8 mln.) in verband met kasritmewijziging van de vervolgfase van het project.
  - Lagere kosten project herinrichting stationsgebied Driebergen-Zeist (3,5 mln.) door kasritmewijzigingen.
  - Lagere kosten uitvoeringsprogramma pakketstudies (€ 2,3) in verband met afronden programma.

- Verkeersveiligheid hogere uitgaven (€ 7,5 mln.) Dat wordt veroorzaakt door:
  - Lagere uitgaven (€ 3,5 mln.) projecten GWW door opstarten nieuwe projecten en afloop van oude projecten.
  - Hogere uitgaven (€ 11 mln.) projecten BDU door kasritmewijzigingen van projecten.
- Integratie BRU, openbaar vervoer lagere uitgaven (€ 22,1 mln.) Dat wordt veroorzaakt door:
  - Lagere uitgaven (€ 60,5 mln.) voor infrastructurele projecten BDU bij gemeenten.
  - Hogere uitgaven voor het project Uithoflijn (€ 34,4 mln.) i.v.m. wisselende jaarlijkse uitgaven van het project.
  - Hogere uitgaven BDU OV-concessie bus en tram (€ 2,6 mln.) i.v.m. indexering.

In 2016 zijn de baten € 13,9 mln. lager dan in de begroting van 2015. Dat wordt veroorzaakt door:

- Doelmatig verkeer- en vervoersysteem lagere inkomsten (€ 0,8 mln.) Dat wordt veroorzaakt door:
  - Voor mobiliteitsmanagement RVM lagere inkomsten (€ 1,0 mln.) door afloop van het programma fase 1.
- Verkeersveiligheid hogere inkomsten (€ 11,3 mln.) Dat wordt veroorzaakt door:
  - Hogere inkomsten (€ 13,9 mln.) projecten BDU door opstarten nieuwe projecten en afloop van oude projecten.
  - Lagere inkomsten (€ 2,6 mln.) projecten GWW door kasritmewijzigingen van projecten.
- Kwaliteit leefomgeving lagere inkomsten (€ 1 mln.)
  - Projecten GWW lagere inkomsten (€ 0,8 mln.) door kasritmewijzigingen van projecten.
  - Projecten BDU lagere inkomsten (€ 0,2 mln.) door lagere uitgaven.
- Integratie BRU lagere inkomsten (€ 23,5 mln.)
  - Lagere toevoeging uit BDU-inkomsten (€ 61,1 mln.) voor infrastructurele aanpassingen bij gemeenten.
  - Hogere inkomsten (€ 35,4 mln.) voor toename uitgaven project Uithoflijn i.v.m. wisselende jaarlijkse uitgaven van het project.
  - Hogere inkomsten BDU OV-concessie (€ 1,6 mln.).
  - Hogere inkomsten (€ 0,6 mln.) voor algemene kosten behoefte van BRU-integratie.

Toelichting verschillen ten opzichte van Rekening 2014

In 2016 zijn de lasten € 198 mln. hoger dan in de rekening van 2014. Dat wordt veroorzaakt door:

- Doelmatig verkeer- en vervoerssystemen lagere uitgaven (€ 15,3 mln.)
  - Projecten GWW lagere uitgaven (€ 6,2 mln.) door opstarten nieuwe projecten en afloop oude projecten.
  - BDU lagere uitgaven (€ 12,5 mln.) door opstarten nieuwe projecten en afloop oude projecten.
  - VERDER pakketstudies lagere uitgaven (€ 3,4 mln.) als gevolg van lagere uitgaven projecten bij gemeenten.
  - Uitvoeringsprogramma pakketstudies lagere kosten (€ 4,1 mln.) in verband met aflopen programma.
  - Lagere uitgaven herinrichting stationsgebied Driebergen-Zeist door afloop project (€ 7,8 mln.).
  - Project verdiepte ligging Soesterberg hogere uitgaven (€ 7,7 mln.) door realisatie van het project.
  - Hogere storting in de voorziening beheer- en onderhoud wegen (€ 0,9 mln.) door uitbreiding van het wegenareaal.
  - Project Stationsgebied Driebergen-Zeist lagere uitgaven door kasritmewijziging van het project (€ 0,9 mln.).
  - Versnelde aanpak knelpunten Hoevelaken hogere uitgaven (€ 5 mln.) door realisatie van het project
  - Voor Mobiliteitsmanagement RVM lagere uitgaven (€ 3,4 mln.) door afloop van project.
  - BOR projecten hogere uitgaven (€ 1,4 mln.) door kasritmewijzigingen van diverse BOR projecten.

- Verkeersveiligheid hogere uitgaven (€ 11,3 mln.) Dat wordt veroorzaakt door:
  - Hogere uitgaven (€ 11,3 mln.) projecten BDU door opstarten nieuwe projecten en afloop van oude projecten.
- Integratie BRU (€ 202 mln.) toename aan lasten.

In 2016 zijn de baten € 184,9 mln. hoger dan in de rekening van 2014. Dat wordt veroorzaakt door:

- Doelmatig verkeer- en vervoerssysteem lagere inkomsten (€ 26,9 mln.). Dat wordt veroorzaakt door:
  - Projecten BDU lagere inkomsten (€ 9,5 mln.) door opstarten nieuwe projecten en afloop oude projecten.
  - Projecten GWW hogere inkomsten (€ 0,7 mln.) door opstarten nieuwe projecten en afloop van oude projecten.
  - Projecten BOR lagere inkomsten (€ 2,8 mln.) door afloop van diverse BOR projecten.
  - RVM mobiliteitsmanagement lagere inkomsten (€ 3,4 mln.) in verband met afronden RVM programma fase I.
  - Project Stationsgebied Driebergen-Zeist lagere inkomsten (€ 7,8 mln.) in verband met realiseren project.
  - Uitvoering pakketstudies lagere inkomsten (€ 4,1 mln.) in verband met afloop programma.
- Verkeersveiligheid hogere inkomsten (€ 11,5 mln.). Dat wordt veroorzaakt door:
  - Hogere inkomsten (€ 14,5 mln.) projecten BDU door opstarten nieuwe projecten en afloop van oude projecten.
  - Lagere inkomsten (€ 3 mln.) projecten GWW door kasitmewijzigingen van projecten.
- Kwaliteit leefomgeving lagere inkomsten (€ 0,5 mln.)
  - Projecten GWW lagere inkomsten (€ 0,5 mln.) door opstarten nieuwe projecten en afloop van oude projecten.
- Integratie BRU (201 mln.) toename aan baten.

2.6

CULTUUR EN ERFGOED

portefeuillehouder Mw. M. Pennarts-Pouw

2.6.1 Maatschappelijke context

De Romeinse Limes, forten, buitenplaatsen, kerken, molens: in onze regio kun je 2000 jaar geschiedenis zien. Een rijkdom waar we niet alleen trots op mogen zijn, maar die ook nog eens economisch voordeel oplevert. Ook op cultureel gebied is de provincie aantrekkelijk met toonaangevende (internationale) festivals en een hoogwaardige culturele basisinfrastructuur.

Cultuur en erfgoed dragen bij aan verbinding tussen mensen, aan (inter)nationale naamsbekendheid van de provincie en aan werkgelegenheid. Zeker voor een topregio met kennis- en creatieve industrie als pijlers zijn ze belangrijk. Een (sterke) toename van het internationaal toerisme, een ervaring van het 'streekgevoel' en participatiesamenleving met meer vrijwilligers voor bibliotheken, erfgoed en landschap biedt volop kansen. Aan de andere kant staat mede door de economische crisis de culturele sector onder druk. Financiële bestaanszekerheid en de risicobereidheid van cultuurinstellingen neemt af. Ook treffen bezuinigingen en teruglopende inkomsten instellingen niet onevenredig, zodat bijvoorbeeld kasteelmusea kwetsbaar zijn door een sterke terugval van inkomsten. Verder wordt duidelijk dat de kwetsbaarheid van ons erfgoed niet afneemt. Dit wordt mede veroorzaakt door een toenemende ruimtelijke druk, een achterstand in het onderhoud van monumenten en het ontbreken van expertise.

Wij willen een waardevolle culturele omgeving behouden en versterken, zorgen voor goed onderhouden en beleefbaar erfgoed (erfgoedparels) en een hoogwaardige culturele basisinfrastructuur (o.a. cultuur-educatie en bibliotheken) ontwikkelen. Het stimuleren van cultureel ondernemerschap en de borging van cultuur in heldere afspraken met gemeenten staan hoog op de agenda.

2.6.2 Onze prioriteiten

- Nieuwe cultuurnota
- UNESCO-nominatie voor Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW) en Limes
- Culturele ontwikkeling Soesterberg
- Erfgoedparels

Nieuwe cultuurnota

In de Cultuurnota 2012-2015 'Cultuur van U' staan de hoofdlijnen van het provinciale cultuurbeleid. Begin 2016 stellen wij een nieuwe cultuurnota op voor de periode 2016-2019. We richten ons meer dan voorheen op relevante maatschappelijke opgaven en trends, zoals de groei van de steden, cultuurtoerisme, de leefbaarheid van kleine kernen en het opereren in een netwerksamenleving. Het beleid zal op hoofdlijnen niet wijzigen, maar we leggen wel nieuwe accenten. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan het versterken van het erfgoedbeheer, meer investeren in kennis over erfgoed bij gemeenten, het stimuleren van R&D bij cultuur- en erfgoedinstellingen, het cultuureducatiebeleid verbreden en meer aandacht vragen voor cultuur bij gebiedsontwikkelingen. Naar verwachting zullen voor erfgoedparels ook beleidscriteria op het gebied van duurzaamheid, herbestemming en vitaliteit kleine kernen worden toegevoegd. Met de nieuwe cultuurnota kunnen ook wijzigingen worden aangebracht van de begroting. Wij beschouwen 2016 als een overgangsjaar.

UNESCO-nominatie voor Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW) en Limes

De nominatiedossiers voor Limes en Nieuwe Hollandse Waterlinie (NHW) als UNESCO werelderfgoed vormen een belangrijke prioriteit. De Nieuwe Hollandse Waterlinie is geselecteerd om in 2019 mogelijk te worden toegevoegd aan de Werelderfgoedlijst van UNESCO. Het grootste Rijksmonument van Nederland wordt voorgedragen als een uitbreiding van de Stelling van Amsterdam (Werelderfgoed sinds 1996). De Nieuwe Hollandse Waterlinie en de Stelling van Amsterdam vormen samen een uniek en groots monument van wereldformaat. In januari 2018 overhandigt de minister van OCW de uitbreidingsnominatie aan de UNESCO in Parijs. In 2019 maakt UNESCO bekend of de Werelderfgoedstatus definitief wordt toegekend. De Limes is de noordgrens van het oude Romeinse Rijk. Vanwege de grote archeologische betekenis is de Limes ook voorgedragen om benoemd te worden tot UNESCO Werelderfgoed. De provincie werkt in een landelijk samenwerkingsverband aan bescherming, beleving en benutting van de Limes.

Naast beide dossiers zoeken we naar innovatieve en revoluerende mogelijkheden voor de financiering van het behoud en beleefbaar blijven van de NHW en Limes. Daarbij kijken we nadrukkelijk ook naar marktpartijen. De NHW en Limes bieden immers goede kansen voor behoud in combinatie met exploitatie door ondernemingen. Het zichtbaar en beleefbaar maken van Castellum Fectio (een onderdeel van de Limes) ronden we in 2016 af.

Culturele ontwikkeling Soesterberg

De culturele ontwikkeling bij Soesterberg moet bijdragen aan de zichtbaarheid van Park Vliegbasis Soesterberg. De partners, het Utrechts Landschap, het Nationaal Militair Museum, de gemeenten Soest en Zeist en de provincie streven daarbij naar een goede toegankelijkheid, met bijbehorende voorzieningen voor het publiek en een goed balans tussen natuur, erfgoed, recreatie en cultuur.

Erfgoedparels

Het Fonds Erfgoedparels is een belangrijk instrument in het behoud van Rijksbeschermd monumenten. De provincie Utrecht ontvangt hiervoor van het Rijk jaarlijks € 1,5 mln. De provincie stelt zelf ook € 1,5 mln. beschikbaar. De verdeling van deze middelen over de verschillende categorieën rijksmonumenten, en de wijze waarop dat gebeurt, zullen worden vastgesteld met de nieuwe cultuurnota. Maximalisering van private bijdragen en bijdragen van revoluerende fondsen blijft bij de inzet van het Fonds Erfgoedparels een belangrijk aandachtspunt.

Mijlpalen Cultuur en erfgoed - 2016

Cultuurnota 2016 - 2019

Castellum Fectio (onderdeel Limes)

Nieuwe bibliotheekvisie

2.6.3 Lopende zaken

- Ruimtelijk erfgoedbeleid

Wij blijven ons inzetten om gebieden en structuren met een bijzondere cultuurhistorische waarde zoals de buitenplaatszones, militair erfgoed, agrarisch cultuurlandschap en archeologische vindplaatsen te behouden. In 2016 werken we verder aan de (digitale) Cultuurhistorische Atlas, inclusief een kaartlaag voor nieuwe buitenplaatsbiotopen.

- Archeologie

De provincie zet samen met andere publieke en private partijen in op publieksootsluiting van belangrijke archeologische vindplaatsen (o.a. door digitale publiekstoepassing van het Provinciaal Archeologisch Depot). Samen met partners werken wij aan het behoud, beheer, kennisontwikkeling en bevordering van de publieksootsluiting van de Romeinse Limes. Ook verkent de provincie een dreigend ruimtegebrek van het provinciaal archeologisch depot na 2018.

- Bibliotheken

Het nieuwe provinciale bibliothekenbeleid (2014) heeft geleid tot een grotere rol van het Bibliotheek ServiceCentrum (BiSC) als de provinciale serviceorganisatie voor bibliotheken in de provincie Utrecht. De BiSC zorgt voor structurele provinciale diensten zoals ICT, HRM, financiële administratie en logistiek en daarmee voor goede en betaalbare diensten aan onze inwoners.

- Festivals

In 2016 ondersteunen we vier (inter)nationaal bekende festivals: Nederlands Film Festival, Festival Oude Muziek, SPRING en Tweetakt. Daarnaast dragen we bij aan een aantal kleinschalige festivals.

- Stimuleren publieksbereik cultureel erfgoed

In 2016 werken we verder aan UtrechtAltijd.nl, een webportal voor Utrechts Erfgoed, en ontwikkelen we met uRule, een initiatief van het Cultuur Consortium Utrecht, games voor Utrechtse iconen en prioritaire thema's. Het Programma Utrecht Verhaalt vertelt en verbindt Utrechts erfgoed en besteedt aandacht aan exploitatiemogelijkheden van het erfgoed.

- Cultuureducatie

Kunst Centraal en Landschap Erfgoed Utrecht (LEU) stimuleren dat kinderen in het primair onderwijs kennismaken met de rijke cultuur in de provincie met als doel om bij te dragen aan de 21st century skills zoals creativiteit, probleemoplossend denken en ook digitale vaardigheden.

- Samenwerking en ondersteuning

Wij ondersteunen erfgoedbeheerders via Landschap Erfgoed Utrecht (LEU), de Monumentenwacht Utrecht (MU), het Steunpunt Archeologie en Monumenten Utrecht STAMU) en het Restauratie Opleidingsproject. Verder sluiten wij cultuurpacten met gemeenten (sinds 2014). Het doel daarvan is om een gemeenschappelijke agenda te ontwikkelen voor cultuur en erfgoed. We stimuleren gemeenten om in hun ruimtelijk beleid cultuurhistorische waarden te borgen.

Belangrijkste programma's en plannen

Cultuurnota 2012 - 2015	>
Programma cultuur onderneemt	>
Festivals	>
De Utrechtse erfgoedmonitor	>
Erfgoedparels	>
Nieuwe Hollandse Waterlinie	>
Utrecht Verhaalt	>
Utrecht Altijd	>

2.6.4 Indicatoren

Naam indicator	Omschrijving	Streef waarde	2014 werkelijk	2015	2016	2017	2018	2019
Uitvoeringsagenda historische buitenplaatsen	Aantal nieuwe gestarte projecten*	5	4	2				
Monumentenzorg	Aantal verleende subsidie voor restauratieprojecten erfgoedparels	5	14	5	10	10	10	10

* Indicator betreft programma's die tot en met 2015 lopen.

Naam indicator	Omschrijving	Streef waarde	2014 werkelijk	2015	2016	2017	2018	2019
Cultuur educatie	Percentage leerlingen po dat via programma's van KC en LEU structureel in aanraking komt met cultuur educatie	75%	75%	75%	75%	75%	75%	75%

Naam indicator	Omschrijving	Streef waarde	2014 werkelijk	2015	2016	2017	2018	2019
Festivals	Aantal door de provincie ondersteunde festivals*	9	9	9	9			

* Indicator betreft programma tot en met 2016.

Naam indicator	Omschrijving	Streef waarde	2014 werkelijk	2015	2016	2017	2018	2019
Cultuur en ondernemerschap	Aantal organisaties met door- gelichte bedrijfsvoering*	18 in totaal	6	6				

* Indicator betreft programma's die tot en met 2015 lopen.

Naam indicator	Omschrijving	Streef waarde	2014 werkelijk	2015	2016	2017	2018	2019
Bibliotheken	Aantal innovatieve projecten	3 per jaar	3	3	3	3	3	3

Naam indicator	Omschrijving	Streef waarde	2014 werkelijk	2015	2016	2017	2018	2019
Behouden, zichtbaar en beleefbaar maken militair erfgoed	Behouden, zichtbaar en beleefbaar maken binnen de Nieuwe Hollandse Waterlinie ¹	42	24	35	42			
Behouden, zichtbaar en beleefbaar maken militair erfgoed	Behouden, zichtbaar en beleefbaar maken objecten binnen Gebbelinie ¹	17	9	16	16	17		
Completeren recreatieve hoofdnetwerk en landschap beter kunnen beleven	Ontwikkelde recreatieve poorten en Tops (stuks) ¹	23	8	20	23			

¹ Cumulatief vanaf 2012

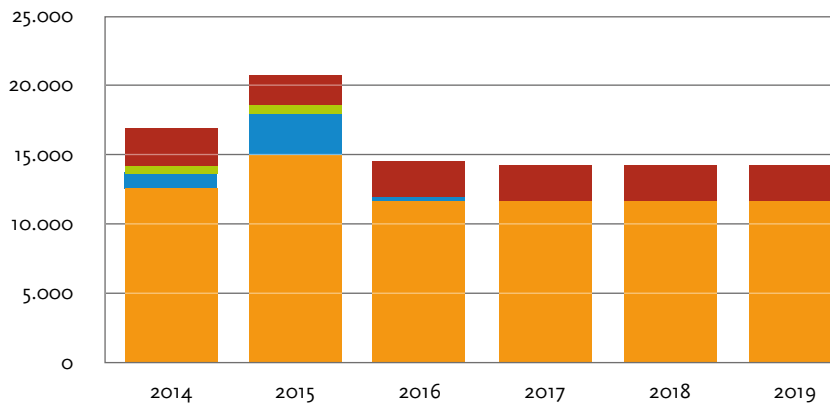

2.6.5 Financieel overzicht op hoofdlijnen (x 1000 €)

Programma 6 - Cultuur en erfgoed - totalen van de baten en lasten						
	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Structurele materiele lasten	12.333	10.593	11.824	11.824	11.824	11.824
Apparaatskosten	1.994	2.016	2.041	2.041	2.041	2.041
Subtotaal structurele lasten	14.327	12.609	13.865	13.865	13.865	13.865
Subtotaal incidentele lasten	0	4.569	823	500	500	500
Totaal lasten (A)	14.327	17.178	14.688	14.365	14.365	14.365
Structurele baten	2.477	1.527	1.527	1.527	1.527	1.527
Incidentele baten	0	637	13	0	0	0
Totaal baten (B)	2.477	2.164	1.540	1.527	1.527	1.527
Saldo van dit programma (B-A) (C)	-11.850	-15.014	-13.148	-12.838	-12.838	-12.838
Storting in reserves (D)	1.479	4.000	0	0	0	0
Onttrekking aan reserves (E)	904	2.855	300	0	0	0
Beslag op de algemene middelen (C-D+E)	-12.425	-16.159	-12.848	-12.838	-12.838	-12.838

2.6.6 Herkomst financiële middelen

Dekkingsmiddelen Cultuur en erfgoed (x 1000 €)

■ Rijk | ■ Overig | ■ Reserves | ■ Algemene middelen

2.6.7 Verschillen 2014 en 2016 (x 1000 €)

Programma 5 - Cultuur en erfgoed verschillenanalyse Begroting 2016 ten opzichte van Rekening 2014 en Begroting 2015					
	2014	2015	2016	Vershil 2014	Vershil 2015
Lasten					
Erfgoed	7.864	10.080	9.229	1.365	-851
Kunsten	3.064	3.659	2.930	-134	-729
Omroep en bibliotheken	2.507	3.079	2.516	9	-563
Maatschappelijke ontwikkeling	893	360	13	-880	-347
Totaal lasten	14.328	17.178	14.688	360	-2.490
Baten					
Erfgoed	2.181	2.052	1.527	-654	-525
Kunsten	224	112	13	-211	-99
Omroep en bibliotheken	0	0	0	-	-
Maatschappelijke ontwikkeling	72	0	0	-72	-
Totaal baten	2.477	2.164	1.540	-937	-624
Saldo van dit programma	-11.851	-15.014	-13.148	-1.297	1.866

Toelichting verschillen ten opzichte van Begroting 2015

In 2016 zijn de lasten € 2,5 mln. lager dan in de begroting van 2015. Dat wordt veroorzaakt door:

- Erfgoed, lagere uitgaven (€ 0,8 mln.)
  - Lagere uitgaven monumentenzorg (€ 1,3 mln.) doordat het niet bestede subsidiebedrag van 2014 ad € 1 mln. en een extra budget uit de reserve monumenten ad € 0,3 mln., toegevoegd was aan het budget in 2015.
  - Lagere uitgaven (€ 0,4 mln.) bij de Limes project door afronding van de eerste fase van het project.
  - Hogere uitgaven door structureel extra budget (€ 0,5 mln.) uit het nieuwe collegeprogramma voor de samenwerking Nieuwe Hollandse Waterlinie.
- Kunsten, lagere uitgaven (€ 0,7 mln.)
  - Lagere uitgaven (€ 0,7 mln.) bij cultureel ondernemerschap 2012-2015 door afronding van het project.
- Omroep en bibliotheken, lagere uitgaven (€ 0,5 mln.)
  - Lagere uitgaven intensivering cultuur (€ 0,4 mln.) doordat project bijna afgerond is.
- Maatschappelijke ontwikkeling, lagere uitgaven (€ 0,3 mln.)
  - Door het stopzetten van de subsidies aan onder andere Cliëntenbelang Utrecht komen de lasten lager uit.

In 2016 zijn de baten € 0,6 mln. lager dan in de begroting van 2015. Dat wordt veroorzaakt door:

- Erfgoed, lagere baten (€ 0,5 mln.)
  - Lagere baten (€ 0,4 mln.) bij het Limes project door afronding van de eerste fase van het project.

Toelichting verschillen ten opzichte van Rekening 2014

In 2016 zijn de lasten € 0,4 mln. hoger dan in de rekening van 2014. Dat wordt veroorzaakt door:

- Erfgoed hogere uitgaven (€ 1,4 mln.)
  - Hogere uitgaven bij monumentenzorg (€ 0,8 mln.) door verhoging van het budget met €1 mln. uit het nieuwe collegeprogramma.
  - Hogere uitgaven door extra budget uit het nieuwe collegeprogramma van € 0,4 mln. voor Utrecht verhaalt, vliegbasis Soesterberg en ondernemerschap.
  - Hogere uitgaven door structureel extra budget (€ 0,5 mln.) uit het nieuwe collegeprogramma voor de samenwerking Nieuwe Hollandse Waterlinie.
  - Lagere uitgaven (€ 0,5 mln.) bij het Limes project door afronding van de eerste fase van het project.
- Kunsten lagere uitgaven (€ 0,1 mln.)
  - Hogere uitgaven doordat zich in 2014 voordelige balansafwikkelingen bij verschillende oude subsidieregelingen en bij de Vrede van Utrecht (€ 0,4 mln.) hebben voorgedaan.
  - Lagere uitgaven bij cultureel ondernemerschap door afronding van het project (€ 0,5 mln.).
- Maatschappelijke ontwikkeling, lagere uitgaven (€ 0,9 mln.)
  - Door het stopzetten van de subsidies aan onder andere Cliëntenbelang Utrecht komen de lasten lager uit.

In 2016 zijn de baten € 0,9 mln. lager dan in de rekening van 2014. Dat wordt veroorzaakt door:

- Erfgoed, lagere baten (€ 0,7 mln.)
  - Lagere baten (€ 0,7 mln.) bij het Limes project door afronding van de eerste fase van het project.
- Kunsten, lagere baten (€ 0,2 mln.)
  - Lagere uitgaven doordat er in 2014 voordelen voor deden bij de afwikkeling bij het budget van Vrede van Utrecht (€ 0,1 mln.) en het PCP project cultuurparticipatie (€ 0,1 mln.) door stopzetten van de projecten.

2.7

BESTUUR EN MIDDELEN

portefeuillehouders Mw. J. Verbeek-Nijhof - Mw. M. Pennarts-Pouw

2.7.1 Maatschappelijke context

De provincie maakt deel uit van de netwerksamenleving, waarin het vertrouwen in klassieke instituten, organisaties, politiek en bestuur niet meer vanzelfsprekend is. Wij zijn een gelijkwaardige partner in de netwerken. Samen maken we de provincie. Wij laten daarbij ruimte voor initiatief bij inwoners, maatschappelijke organisaties en ondernemers. We denken in mogelijkheden en kansen en werken aan verbinding en samenwerking. Onze toezichthoudende taak voeren we uit volgens de afgesproken principes: risicogericht, proportioneel, op afstand waar het kan, ingrijpen waar het moet. We gaan effectief en efficiënt om met onze middelen. We zijn kritisch op de omvang van onze organisatie en ons bestuur. Wij willen open en transparant zijn over onszelf en onze gegevens. In het uitvoeren van onze rol gaan we minder voor subsidies en meer voor innovatiefondsen en revolverende fondsen en cofinanciering. Samen met Provinciale Staten willen we een nieuwe aanpak ontwikkelen, vanuit onderling vertrouwen en in verbinding met het maatschappelijk middenveld en inwoners.

2.7.2 Onze prioriteiten

- Inwonersparticipatie
- Versterken regionale uitvoeringskracht
- Modern middenbestuur

Inwonersparticipatie

Trend in de samenleving is dat inwoners en allerlei instellingen en organisaties zichzelf organiseren, willen meedoen en meepraten. Dit wordt maatschappelijke participatie genoemd. Maatschappelijk initiatief eist duidelijk een grotere en betekenisvollere rol op. De provincie staat verder af van de burger dan de gemeenten, maar er zijn onderwerpen en thema's waar inwoners direct beïnvloed worden door provinciale planvorming of uitvoeringsprojecten. Ook vanuit de samenleving kunnen initiatieven komen die het provinciale taakveld raken (bijvoorbeeld uitnodigingsplanologie en energietransitie). Wij willen als provincie zichtbaar en toegankelijk zijn, ook voor inwoners. Het centraal stellen van de inwoners, vraagt om het verder uitwerken van inwonerbetrokkenheid. Provinciale Staten en Gedeputeerde Staten hebben beiden een rol bij inwonerparticipatie die elkaar aanvullen.

Versterken regionale uitvoeringskracht

Onze samenleving transformeert naar een netwerksamenleving, waarin overheden en andere partijen voortdurend in wisselwerking met elkaar alert en effectief moeten kunnen blijven anticiperen op de aanpak van maatschappelijke opgaven. De opgaven zijn leidend en de overheid kan het niet meer alleen. Vaak betreft het complexe, grensoverschrijdende opgaven met veel betrokken partijen en op variërende schaalniveaus. De provincie wordt meer een gelijkwaardige partner in de netwerken waarmee vitale coalities tot stand worden gebracht. Dat betekent ook vaak niet meer aan het stuur zitten. Van government naar governance. Partners vragen om ander gedrag van de provincie: open, flexibel, ruimte gevend, lerend, luisterend, verbindend en creatief. Gemeenten zijn belangrijke partners. Door de omvangrijke decentralisaties krijgen ze steeds meer een centrale rol. Die vergrote verantwoordelijkheid vergt veel van de kwaliteit van

het lokaal bestuur (bestuurlijk en ambtelijk). Gemeenten kunnen een oplossing zoeken in samenwerking of herindeling. In de praktijk wordt de regio in toenemende mate gezien als oplossing voor lokale problemen. Wij gaan daarom in dialoog met de gemeenten en andere partners in regionaal perspectief werken aan het versterken van de regionale uitvoeringskracht door de voortgang van opgaven te bespreken, hen te ondersteunen indien nodig en door inbreng van onze (strategische) kennis en kunde.

Modern middenbestuur

De provincie wil als modern en (daad)krachtig middenbestuur meegroeien met de eisen die de veranderende samenleving aan haar stelt. We gaan de dialoog met de samenleving aan en luisteren in een vroeg stadium naar ideeën, kennis en expertise. Het gaat om participatie en samenwerking. Van buiten naar binnen kijken en werken is de norm. Het verbinding leggen met netwerken in een sterk veranderende omgeving is een doorlopend proces dat periodiek vraagt om een herijking van de bestuursstijl. Hierin staan rolopvatting, communicatie, gedrag en houding van het bestuur (en ook de provinciale organisatie) centraal.

We zijn een organisatie waar burgers en bedrijven alle relevante documenten, gegevens en onderzoeksrapporten via onze website eenvoudig kunnen vinden. Open data levert economisch rendement op en bevordert de democratie. In onze dienstverlening hebben we duidelijke aanspreekpunten, en deze 'loket-functie' gaan we versterken en optimaliseren. Wij blijven werken aan een gebruiksvriendelijke provinciale website en inzet van social media.

Provinciale Staten (PS) willen niet alleen werken aan een efficiënter en transparanter proces, maar ook vanaf het begin van de beleidsontwikkeling en uitvoering burgers en stakeholders betrekken. In haar werkwijze willen PS extra antennes ontwikkelen voor de externe omgeving. Waar mogelijk willen de Staten gebruik maken van het zogenaamde BOB-model: Beeldvorming, Oordeelsvorming en Besluitvorming. Ook willen PS, om meer tijd te kunnen besteden aan werkbezoeken met maatschappelijke partners en inwoners, efficiënter en effectiever vergaderen. Het aantal commissies is teruggebracht tot drie (BEM, RGW en MME) en er wordt in tijdblokken gewerkt, onder een duovoorzitterschap.

Mijlpalen Bestuur en middelen - 2016

Relatie-evenementen en werkbezoeken GS en cvdK	Jaarlijks een financieel toezichtbeslissing voor gemeenten en gemeenschappelijke regelingen	Werkbezoek Permanente Vertegenwoordigers EU aan Utrecht (EU-voorzitterschap NL)
Integrale rapportage Interbestuurlijk Toezicht (IBT)		Vaststelling Europastrategie 2016-2019 provincie Utrecht
Beleidsplan IBT 2016-2019	Periodieke voortgangsrapportage financieel toezicht gemeenten	Vaststelling Europastrategie 2016-2019 Regio Randstad
Ontwikkelen van het strategisch financieel instrumentarium	Uitvoering diverse EFRO-projecten	Evaluatie functie business-controller

2.7.3 Lopende zaken

- Kabinet Commissaris van de Koning

In 2016 werken wij aan een kwalitatief steeds hoger niveau van inhoudelijke en strategische advisering op het gebied rijkstaken van de CvdK (burgemeestersaangelegenheden, openbare orde en veiligheid, onderscheidingen en gemeentebezoeken) en woordvoering. Bestuurlijke integriteit en ontwikkelingen binnen het burgemeestersambt krijgen extra aandacht. Wij besteden aandacht aan nieuwe en bestaande netwerken en benutten kansen om transparantie, zichtbaarheid en toegankelijkheid kracht bij te zetten. Dit doen we onder andere door het organiseren en benutten van (relatie)evenementen met relevante partners op bestuurlijk, economisch en cultureel gebied.

- Bestuurlijke zaken

Ook in 2016 speelt een aantal complexe ontwikkelingen op nationaal, provinciaal, regionaal en lokaal niveau. Het gaat onder andere om de volgende zaken:

- Decentralisaties in het sociale domein met invloed op de bestuurlijke samenwerking en bestuurskracht van de gemeenten;
  - De bestuurlijke toekomst van de regio Gooi en Vechtstreek;
  - Een mogelijke fusie van gemeenten in de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden (met eventuele consequenties voor provinciegrenzen Zuid-Holland en Utrecht).

- Interbestuurlijk toezicht (IBT)

Met interbestuurlijk toezicht levert de provincie een bijdrage aan de kwaliteit van de uitvoering van medebewindstaken door gemeenten, waterschappen en gemeenschappelijke regelingen. We zijn toezichthouder op de terreinen archieftoezicht, financieel toezicht, huisvesting vergunninghouders, omgevingsrecht en waterschappen. Wij voeren onze interbestuurlijke toezichtrol sober, meer op afstand, proportioneel en risicogericht uit. In principe berust het toezicht bij de gemeenteraad of bij het algemeen bestuur van een organisatie of instelling. Gezien de bezuinigingen en de decentralisaties vanuit het rijk en de tegenvallende grondposities van een groot aantal gemeenten richten wij ons financieel toezicht vooral op de risico's voor het sociale domein. In 2016 stellen we een integrale IBT-voortgangsrapportage op, waarbij zichtbaar is hoe lokale overheden op de verschillende terreinen functioneren (groen, oranje of rood) en presenteren het nieuwe beleidsplan voor 2016-2019.

- Europese zaken

Wij stimuleren en ondersteunen het gebruik van Europese financieringsprogramma's door de provinciale organisatie en onze regionale partners. Dat doen wij in 2016 door expertise en netwerk op te bouwen en uit te wisselen in de regio. Wij leveren een bijdrage aan het beheer en uitvoering van het Randstedelijke EFRO-programma Kansen voor West II en het landelijke Plattelandsontwikkelingsprogramma III. In 2016 voeren wij samen met onze strategische partners, zoals de Economic Board Utrecht, de eerste projecten uit. In 2016 lobbyen wij actief bij de Europese instellingen onder andere op het gebied van luchtkwaliteit, water en natuur, in nauwe samenwerking met onze partners. Wij onderhouden een relevant Europees netwerk door actief te participeren in AIR, ERRIN, ENCORE en PURPLE.

- Communicatie

De inzet van communicatie is erop gericht de interactie tussen provincie en omgeving verder te vergroten. Aan de hand van gebruikersonderzoeken en audits gaan we onze (digitale) communicatiemiddelen verder ontwikkelen. Dit kan resulteren in een website die is ingericht volgens een toptaken-structuur en een doelgroep gerichte inzet van print en online media. Social Media monitoring en Webcare worden verder uitgebouwd zodat de provincie actief blijft reageren op initiatieven en sentimenten uit de omgeving. Door het nadrukkelijker profileren van Utrecht als topregio wordt een krachtig beeld neergezet van waar de provincie Utrecht voor staat.

- Concern control

In 2016 besteden wij speciale aandacht aan het doorlopen van de Plan-Do-Check-Act-cyclus (PDCA) om de kwaliteit van onze processen verder te borgen. Informatievoorziening en -deling zijn daarbij belangrijke factoren. Vanwege strengere eisen van de accountant evalueren wij in 2016 de functie van business controller. Onderdeel van deze evaluatie is een oordeel over de kwaliteit van de inrichting van de Interne Controle. In 2016 besteden we ook aandacht aan het verbeteren van risico alertheid en robuuster sturen op risico's bij projecten.

- Duurzaamheid

Wij werken flink aan duurzaamheid in het Huis van de provincie. In onze eigen bedrijfsvoering zorgen wij voor energiebesparing en hanteren we scherpe duurzaamheidscriteria. Wij rapporteren jaarlijks over behaalde resultaten voor bijvoorbeeld energieverbruik, water en afvalscheiding. Bij inkoopprocessen stimuleren wij circulaire aanbesteding en innovatieve producten en diensten en houden we rekening met eerlijke handel. We gaan de eerste Fairtrade provincie worden.

Belangrijkste programma's en plannen

Interbestuurlijk Toezicht (IBT)	>
Duurzaamheid	>

2.7.4 Indicatoren

Naam indicator	Omschrijving	Streef waarde	2014 werkelijk	2015	2016	2017	2018	2019
Overzicht kwaliteit naleving medebewinds-taken	Percentage gemeenten, gemeenschappelijke regelingen en waterschappen dat onder IBT valt en toezichtinformatie verstrekt	100%		75%	85%	95%	100%	100%

Naam indicator	Omschrijving	Streef waarde	2014 werkelijk	2015	2016	2017	2018	2019
Beoordelen en interveniëren	Percentage gemeenten, gemeenschappelijke waterschappen waarbij, indien nodig, de passende toezichtsinstrumenten worden ingezet	100%		100%	100%	100%	100%	100%

Naam indicator	Omschrijving	Streef waarde	2014 werkelijk	2015	2016	2017	2018	2019
Verbetering kwaliteit naleving medebewinds-taken	Percentage gemeenten gemeenschappelijke regelingen en waterschappen dat opvolging geeft aan vereiste verbeteringen medebewinds-taken	70%		50%	50%	55%	60%	65%

* Bovenstaande indicatoren zijn in de begroting 2015 opnieuw vastgesteld. Er zijn dus nog geen vergelijkende cijfers 2014.

2.7.5 Financieel overzicht op hoofdlijnen (x 1000 €)

Programma 6 - Bestuur en middelen - totalen van de baten en lasten							
		2014	2015	2016	2017	2018	2019
Structurele materiele lasten		12.596	11.881	12.336	11.908	11.745	11.837
Apparaatskosten		11.447	10.990	9.826	9.826	9.826	9.826
Subtotaal structurele lasten		24.043	22.871	22.162	21.734	21.571	21.663
Subtotaal incidentele lasten		0	15.186	3.420	3.055	3.010	1.144
Totaal lasten	(A)	24.043	38.057	25.582	24.789	24.581	22.807
Structurele baten		6.592	4.686	5.026	4.929	4.779	4.779
Incidentele baten		0	1.142	0	0	0	0
Totaal baten	(B)	6.592	5.828	5.026	4.929	4.779	4.779
Saldo van dit programma (B-A)	(C)	-17.451	-32.229	-20.556	-19.860	-19.802	-18.028
Storting in reserves	(D)	7.006	7.080	6.338	6.344	6.344	6.344
Onttrekking aan reserves	(E)	9.061	15.601	7.655	6.841	6.598	4.929
Beslag op de algemene middelen (C-D+E)		-15.396	-23.708	-19.239	-19.363	-19.548	-19.443

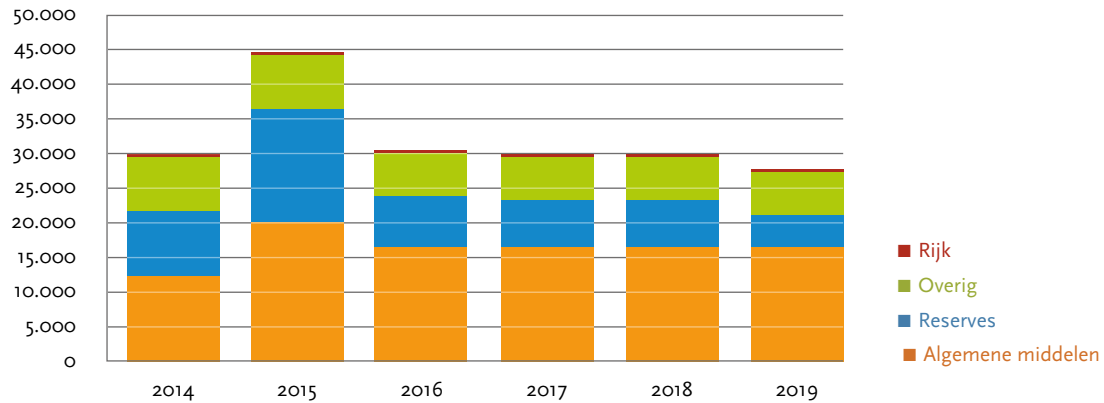
Toelichting

Bovenstaande cijfers zijn inclusief het GS-budget. Dit bedraagt in 2016 € 1.741.000 (t.b.v. jaarwedden GS, wachtgeld/pensioenen, opleidingskosten, interne/externe representatiekosten, kantoorbenodigdheden, bijzondere uitgaven GS en kosten dienstauto's).

2.7.6 Herkomst financiële middelen

Dekkingsmiddelen Bestuur en middelen (x 1000 €)

Toelichting

De uitgaven in 2015 zijn hoger ten opzichte van 2016 vanwege de bijdrage aan het Ecoduct Boele Staal, deze bijdrage wordt onttrokken uit de reserve.

2.7.7 Verschillen 2014 en 2016 (x 1000 €)

Programma 7 - Bestuur en middelen

verschillenanalyse Begroting 2016 ten opzichte van Rekening 2014 en Begroting 2015

	2014	2015	2016	Vershil 2014	Vershil 2015
Lasten					
Provinciale staten	3.047	3.137	2.993	-54	-144
Strategie en bestuurlijke zaken	11.283	15.562	9.881	-1.402	-5.681
Communicatie	3.478	3.190	2.205	-1.273	-985
Kabinetszaken	1.307	1.622	1.221	-86	-401
Bedrijfsvoering	4.928	14.546	9.282	4.354	-5.264
Totaal lasten	24.043	38.057	25.582	1.539	-12.475
Baten					
Provinciale staten	63	34	34	-29	-
Strategie en bestuurlijke zaken	1.602	1.533	840	-762	-693
Communicatie	8	0	0	-8	-
Kabinetszaken	20	35	35	15	-
Bedrijfsvoering	4.899	4.226	4.117	-782	-109
Totaal baten	6.592	5.828	5.026	-1.566	-802
Saldo van dit programma	-17.451	-32.229	-20.556	-3.105	11.673

Toelichting verschillen ten opzichte van Begroting 2015

In 2016 zijn de lasten € 12,5 mln. lager dan in de begroting van 2015. Dat wordt veroorzaakt door:

- Strategie en bestuurlijke zaken (€ 5,7 mln. lager): In 2015 is vanuit het Programmabureau Hart van de Heuvelrug een bijdrage van € 4,7 mln. opgenomen voor onder andere de bouw van het ecoduct Boele Staal. Daarnaast zijn er lagere lasten in 2016 onder andere vanwege het nog niet opgenomen zijn van het project P4 Brussel € 0,7 mln., € 0,3 mln. door invlechting BRU en € 0,1 mln. door project Utrecht 2040. Er zijn € 0,25 mln. hogere lasten door toevoeging uit het coalitieakkoord voor Utrecht promotie, profilering, open data, een-loketfunctie, strategie en Utrecht 2040.
- Bedrijfsvoering (€ 5,3 mln. lager): de structurele verhoging van de personeelslasten (zie kadernota 2015) zijn in 2015 opgenomen onder programma 8 (€ 3,8 mln.) en zijn vanaf 2016 verdeeld over de programma's. In 2016 zijn er € 0,30 mln. hogere frictiekosten o.a. vanwege de cao afspraken. Presto is € 0,7 mln. lager begroot in 2016 vanwege het verloop van het project. Doordat er hogere investeringen zijn in de ICT in 2015, verschuiving uit 2014, is er in 2016 € 0,9 mln. minder begroot.

Toelichting verschillen ten opzichte van Rekening 2014

In 2016 zijn de lasten € 1,5 mln. hoger dan in de rekening van 2014. Dat wordt veroorzaakt door:

- Strategie en bestuurlijke zaken (€ 1,4 mln. lager): Lagere lasten in 2016 vanwege onder andere lagere begrote uitgaven programmabureau Hart van de Heuvelrug (€ 0,3 mln.), Utrecht 2040 (€0,3 mln.) en het nog niet opgenomen zijn van het project P4 Brussel (€ 0,7 mln.).
- Communicatie (€ 1,3 mln. lager): In 2014 is er extra ingezet op de uitvoering van het communicatieplan (€ 1,0 mln.) en vanaf 2016 is er geen budget meer beschikbaar voor de huis-aan-huis bladen € 0,2 mln.).
- Bedrijfsvoering (€ 4,4 mln. hoger): Hogere lasten (€3,8 mln.) vanwege het structureel dekken van een deel van de personeelslasten projectmedewerkers en hogere uitgaven frictiekosten veranderopgave onder andere vanwege cao afspraken. Lagere lasten (€1,1 mln.) vanwege de opname van de negatieve stelpost Desintegratiekosten RUD. Daarnaast is in 2014 het ICT budget met € 1,2 mln. verlaagd ten gunste van de reserve ICT en zijn er in 2016 € 0,5 mln. hogere lasten begroot rondom de ICT investeringen.

Paragrafen

3.1 Paragraaf Weerstandsvermogen en risicobeheersing

3.1.1 Inleiding

Het weerstandsvermogen is de capaciteit waarmee de provincie Utrecht in staat is om op langere termijn aan haar verplichtingen te voldoen en financiële risico's - oftewel tegenvallers – op te vangen. Van belang zijn de mate waarin de provincie risico's wil nemen en de hoogte van de reserve weerstandsvermogen.

Als provincie willen wij risico's niet uit de weg gaan. Het openbaar bestuur speelt zich meer en meer af in een open markt, waarin het aankomt op interactief besturen en actieve participatie. Exponenten hiervan zijn garantstellingen, voorfinancieringen en grondaankopen. Hierdoor kunnen grote projecten van maatschappelijk belang worden uitgevoerd of versneld. Het tijdig signaleren en beheersen van risico's is hierbij essentieel waardoor risicomangement een steeds belangrijker plaats inneemt binnen onze beleidsuitvoering.

Actualiteiten rondom het risicomangement worden beschreven in paragraaf 1.2. De risicoanalyse is opgenomen in paragraaf 1.3. Het uit de risico-inventarisatie voortvloeiende risicoprofiel is opgenomen in paragraaf 1.4, waarna in paragraaf 1.5 het vereiste weerstandsvermogen wordt afgezet tegen de aanwezige weerstandscapaciteit. Paragraaf 1.6 tenslotte, bevat de - op grond van het (gewijzigde) BBV - verplichte basisset van vijf financiële kengetallen.

3.1.2 Actualiteiten risicomangement

A. Financiële kengetallen

Zoals aangekondigd in de meicirculaire provinciefonds 2015 gaat het BBV voorschrijven dat in de paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing een verplichte basisset van vijf financiële kengetallen wordt opgenomen vanaf de begroting 2016 en de jaarstukken 2015. Deze kengetallen beogen statenleden op eenvoudige wijze inzicht te verschaffen over de financiële positie van hun provincie. Deze kengetallen staan opgenomen in de (nieuwe) paragraaf 1.6.

B. Incorporatie risicoprofiel BRU

De afgelopen periode is gewerkt aan het actualiseren en incorporeren van de risico's van de Bestuur Regio Utrecht (BRU) in het PU-risicoprofiel. Daar deze risico's als gevolg van de gemaakte afspraken tot 2020 binnen de Brede Doeluitkering (BDU) opgevangen dienen te worden, zijn deze risico's niet meegenomen in de berekening van de omvang van het vereiste weerstandsvermogen (anders zouden deze risico's twee keer afgedekt worden). Wel zijn deze risico's (voor de volledigheid van het overzicht) opgenomen in het concernrisicoprofiel (zie paragraaf 1.3). De financiële gevolgen van deze risico's zijn hierbij om voorgenoemde reden op nul gesteld.

C. Herijken kader weerstandsvermogen en risicomangement

In de vergadering van provinciale staten van 18 mei jl. is het nieuwe college van gedeputeerde staten geïnstalleerd. In onze verordening interne zaken is vastgesteld dat het college ten minste één maal in de vier jaar een nota weerstandsvermogen en risicomangement ter vaststelling aanbiedt aan provinciale staten. De huidige nota is vastgesteld in de vergadering van provinciale staten van 10 september 2012. De komende periode wordt gewerkt aan het herijken van dit kader.

3.1.3 Risicoanalyse

De onderstaande tabel bevat de tien belangrijkste risico's van de provincie Utrecht. Samen zijn deze risico's goed voor ruim 64% van de berekende omvang van het vereiste weerstandsvermogen, voor geïdentificeerde risico's binnen het risicoprofiel. De getoonde risico's zijn aflopend gesorteerd op hun 'invloed' op de omvang van het vereiste weerstandsvermogen. Voor het overzicht van alle geïdentificeerde risico's wordt verwezen naar onze website: [Concernrisicoprofiel provincie Utrecht, begroting 2016](#)

N.B. de berekende invloed van een ongewijzigd risico (bijvoorbeeld t.o.v. de jaarrekening 2014) op de omvang van het vereiste weerstandsvermogen is bij iedere analyse (in beperkte mate) verschillend. Dit is juist en hangt samen met de simulatietechniek van de toegepaste Monte Carlo-analyse.

No.	Risico	Gevolgen	Kans	Financieel gevolg	Invloed
1	Verlaging kredietwaardigheid financiële instelling waarop wij debiteurenrisico lopen	Financieel - Waardevermindering van onze effectenportefeuille (beleggingsverliezen)	3%	max. € 116.000.000	18.99%
2	Frictiekosten omtrent de volledige	Financieel - Transitiekosten	15%	max. € 10.000.000	8.23%

	integratie van het BRU en overige risico's BRU				
3	De concessiehouders Openbaar vervoer en Regio taxi gaan failliet	Financieel - Er moet een andere vervoerder worden ingehuurd	30%	max. € 5.000.000	8.20%
4	Hart van de Heuvelrug	Financieel - Inkomsten (verkopen)	33%	max. € 3.800.000	6.82%
5	Bestuurlijk besluit om buiten de kaders van de Wet Bodembescherming (Wbb) een bijdrage te doen	Financieel	30%	max. € 2.500.000	4.92%
6	Onvoorzien nader bodemonderzoek en -sanering (onbekende locaties)	Financieel	30%	max. € 3.000.000	4.91%
7	Aanspraak op de borgstelling voor de convenantsleningen van het Nationaal Groenfonds	Financieel - Kosten (als gevolg van de aanspraak op de borgstelling)	10%	max. € 7.500.000	4.05%
8	Hoger uitvallende kosten voor bodemsanering dan o.b.v. onderzoeken is vastgesteld bij bekende locaties	Financieel	30%	max. € 1.790.000	2.93%
9	Zwakke financiële situatie recreatieschappen	Financieel - Bijdragen aan tekort bij recreatieschappen (verbonden partijen)	10%	max. € 5.000.000	2.72%
10	Garantstelling bevoorschotting schade-uitkeringen BIJ12 unit Faunafonds	Financieel - Vanaf 2013 is de provincie financieel verantwoordelijk voor de begroting van het Faunafonds. Onderdeel van deze begroting vormen lastig voorspelbare tegemoetkomingen in schade door beschermde diersoorten en de wisselende marktprijzen van beschadigde gewassen	46%	max. € 1.000.000	2.53%

Totaal geïdentificeerde risico's binnen het risicoprofiel : € 203 mln.

Buiten het risicoprofiel aangehouden reserveringen : € 15 mln.

Deze reserveringen worden niet meegenomen in de NARIS-berekening voor de omvang van het vereiste weerstandsvermogen, maar tellen hiervoor voor de volle 100% mee.

A. Bedrijfsvoeringsrisico's (€ 12,5 mln.)

Gedoeld wordt op onvoorziene risico's waarop geen invloed kan worden uitgeoefend.

We onderscheiden twee typen risico's: 1.) risico's zoals calamiteiten, aansprakelijkheidsclaims etc., waarvoor geen verzekering bestaat of de verzekeringsdekking ontoereikend blijkt en 2.) risico's zoals een verlaging van de uitkeringen uit het provinciefonds, gevolgen van loon- en prijsstijging, renteontwikkelingen en lagere opbrengst uit deelnemingen.

B. Risico's bij projecten met (voor)financiering uit het eigen vermogen (€ 2,5 mln.)

Er lopen meerdere grote projecten die worden (voor)gefinancierd uit het eigen vermogen. Voor alle projecten geldt dat ze duurder of goedkoper kunnen uitvallen, door hogere/lagere grondprijzen, wel of niet meebetalen door derden, hogere of lagere projectkosten en meer/minder vervuiling van water of bodem. Voor al deze projecten geldt dat er naar maatregelen wordt gezocht om de risico's te verkleinen maar hierover is nog geen zekerheid.

3.1.4 Risicoprofiel

De grafiek op de volgende pagina geeft de spreiding weer van de geïdentificeerde risico's. De tabel leest als volgt: de '2' in de cel linksboven geeft aan dat er 2 risico's zijn geïdentificeerd met een kans van voorkomen tot en met 10%, met een maximaal schadebedrag van € 5 mln. of meer. Idealiter bevinden risico's zich zoveel mogelijk linksonder in de tabel (lage kans van voorkomen, laag maximaal schadebedrag).

Financieel	Netto				
	10%	30%	50%	70%	90%
x > € 5.000.000	2	1			
€ 2.500.000 < x < € 5.000.000	3	2	1		
€ 1.000.000 < x < € 2.500.000	5	3			
€ 250.000 < x < € 1.000.000	18	8	3		
x < € 250.000	8	12	6		
Geen financiële gevolgen	5	3	5		
Kans	10%	30%	50%	70%	90%

3.1.5 Conclusie

Weerstandsvermogen

Het totaalbedrag waarover de provincie risico loopt (momentopname), bedraagt € 203 mln., exclusief de bedrijfsvoeringsrisico's (€ 12,5 mln.) en de risico's die wij lopen bij projecten die in de komende jaren worden gefinancierd uit het eigen vermogen (€ 2,5 mln.). Het is echter niet waarschijnlijk dat alle opgenomen risico's zich (tegelijkertijd) voordoen. Met behulp van het statistische systeem NARIS (Monte Carlo-analyse) is berekend dat met een zekerheid van 90 procent (landelijke norm) een weerstandsvermogen van € 13,5 mln. voldoende is om alle risico's op te vangen. Inclusief de bedrijfsvoeringsrisico's en de risico's die wij lopen bij projecten die gefinancierd worden uit het eigen vermogen bedraagt het vereiste weerstandsvermogen daarom € 28,5¹ mln. (€ 13,5 + € 12,5 + € 2,5).

Weerstandscapaciteit

De weerstandscapaciteit zijn de middelen die de provincie heeft om de risico's die zich voordoen op te vangen. Wij maken onderscheid tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit. De incidentele weerstandscapaciteit is het bedrag dat de provincie eenmalig beschikbaar heeft om te gebruiken voor het opvangen van risico's, zonder dat hiervoor beleid hoeft te worden gewijzigd. De structurele weerstandscapaciteit is het bedrag dat de provincie jaarlijks kan gebruiken voor het opvangen van risico's, zonder inhoudelijke beleidswijzigingen. Het doorvoeren van bezuinigingen behoort op zich ook tot de structurele weerstandscapaciteit, maar dat is meestal alleen mogelijk na een inhoudelijke beleidswijziging. In de onderstaande tabel zijn de bedragen weergegeven per ultimo 2015.

Categorie (geprognosticeerd per 31 dec. 2015)	Incidentele weerstandscapaciteit	Structurele weerstandscapaciteit
Saldireserve	€ 20,57 mln.	
Reserve Weerstandsvermogen	€ 31,91 mln.	
Verhogen opcenten MRB*		€ 54,8 mln.
Totaal incidenteel	€ 52,48 mln.	
* Jaarlijks kunnen wij de opcenten op de motorrijtuigenbelasting verhogen. Het maximaal toegestane aantal te heffen opcenten wordt jaarlijks vastgesteld door het Rijk. Het huidige maximum bedraagt ten hoogste 109,1 opcenten. De provincie heft met ingang van 1 april 2008 72,6 opcenten. De onbenutte belastingcapaciteit bedraagt per 1 april 2013 dus 36,5 opcenten. Eén opcent correspondeert met een jaarlijkse opbrengst van ongeveer € 1,5 miljoen. Op dit moment bedraagt de onbenutte belastingcapaciteit dus bijna € 55 miljoen structureel.		

¹ Bij een zekerheid van 95% zou het vereiste weerstandsvermogen € 31,7 mln. bedragen. Bij een zekerheid van 85% zou het vereiste weerstandsvermogen € 26,9 mln. bedragen. Bij een zekerheid van 80% zou het vereiste weerstandsvermogen € 25,7 mln. bedragen.

Stille reserves

Stille reserves betreffen de meerwaarde van activa die (te) laag of tegen nul zijn gewaardeerd, maar verkoopbaar zijn indien men dat zou willen. Gedacht kan worden aan kapitaalgoederen die op de balans staan, maar die in het economisch verkeer een hogere waarde vertegenwoordigen dan de balanswaarde. Hiertoe behoren ook aandelen die een lagere verkrijgingsprijs hebben dan de marktwaarde. Omdat het aanhouden van stille reserves gelieerd is aan een maatschappelijk doel of omdat voor deze goederen moeilijk een private partij kan worden gevonden, worden deze zaken niet tot de weerstandscapaciteit gerekend.

Het beleid omtrent de aanwending van de weerstandscapaciteit

Wanneer risico's geëffectueerd worden voor rekening van de provincie dan heeft dit gevolgen voor de financiële positie en moeten er maatregelen worden getroffen om het gewenste weerstandsvermogen weer te bereiken. Het volgende is van toepassing met betrekking tot risicobeheer:

1. Allereerst worden tijdig beheersingsmaatregelen genomen, zoals het op orde krijgen van processen, de inzet van gekwalificeerd personeel en het verzekeren tegen bepaalde risico's;
2. Indien (genomen) beheersmaatregelen niet werken, dan wordt gekeken of de schade uit de daarvoor bedoelde programmabudgetten kan worden betaald;
3. Als dat niet mogelijk of bestuurlijk ongewenst is, dan zal de reserve Weerstandsvermogen worden aangesproken. Uit de Algemene Reserves wordt voor de reserve Weerstandsvermogen € 31,91 mln. gereserveerd om risico's uit de paragraaf Weerstandsvermogen af te dekken.
4. Indien de € 31,91 mln. uit de reserve Weerstandsvermogen niet toereikend is, zal een beroep worden gedaan op de Algemene Reserve en de Bestemmingsreserves;
5. In het geval de Algemene Reserve en de Bestemmingsreserves tekort schieten, zullen wij een voorstel uitwerken om te bezuinigen.

Conclusie: weerstandsvermogen is ruim voldoende

De relatie tussen de weerstandscapaciteit en de omvang van de risico's kan worden uitgedrukt via de 'ratio weerstandsvermogen'. Hiertoe wordt de beschikbare incidentele weerstandscapaciteit gedeeld door de omvang van de risico's/het risicoprofiel. Als deze ratio 1 bedraagt, dan kunnen wij er vanuit gaan dat wij de risico's voldoende hebben afgedekt. De ratio weerstandsvermogen voor de provincie Utrecht bedraagt ultimo 2015 € 52,48 mln. / € 28,5 mln. = 1,84. Dat is ruim voldoende om de risico's die we lopen op te vangen.

Verloop van de ratio weerstandsvermogen (begroting) in de afgelopen 5 jaar:

Jaar	2016	2015	2014	2013	2012
Ratio	1,84	1,52	1,43	2,10	2,70

3.1.6 Financiële kengetallen

In deze paragraaf is de (nieuwe) set van vijf financiële kengetallen opgenomen.

Het betreft de volgende onderwerpen: netto schuldquote, solvabiliteit, grondexploitatie, exploitatieruimte en belastingcapaciteit. Deze kengetallen beogen statenleden op eenvoudige wijze inzicht te verschaffen over de financiële positie van hun provincie. Ook kunnen provincies ten aanzien van deze onderwerpen onderling op uniforme wijze worden vergeleken (benchmark).

Toelichting berekeningswijze kengetallen

- ∞ Voor de berekening van de kengetallen van de begrotingsjaren 2015 en 2016 zijn onder meer de balansstanden nodig van de "Netto vlottende schuld", "Overlopende passiva", "Uitzettingen < 1 jaar", "Liquide middelen" en "Overlopende activa". Vanwege het feit dat deze balansstanden per jaar aanzienlijk kunnen verschillen en niet (goed) zijn te begroten, is bij de berekening uitgegaan van de stand van de jaarrekening 2014.
- ∞ De normstelling voor deze kengetallen moet nog worden bepaald. Hiermee wordt bedoeld welke minimumwaarden de provincie Utrecht voor deze kengetallen hanteert. In de eerstvolgende paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing (jaarrekening 2015) zal deze normstelling zijn uitgewerkt.
- ∞ Met ingang van 1 januari 2015 maken de verkeer en vervoeractiviteiten van de BRU deel uit van de provincie Utrecht. Dit is er de oorzaak van dat de cijfers van de jaren 2015 en 2016 aanzienlijk afwijken van die van 2014.

1A Netto schuldquote		Rekening 2014	Prim. Begroting 2015	Prim. Begroting 2016
A	Vaste schulden	3.750	4.525	4.525
B	Netto vlottende schulden	6.353	13.485	13.485
C	Overlopende passiva	11.401	257.641	257.641
D	Financiële activa art 36d,e,f	116.322	68.083	32.183
E	Uitzettingen < 1jaar	320.807	503.242	503.242
F	Liquide middelen	2.355	15.820	15.820
G	Overlopende activa	94.547	112.131	112.131
H	Totale baten (excl mutaties reserves)	432.098	626.575	631.449
Ratio: (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%		-118,614%	-67,610%	-61,40%

1B. Netto schuldquote gecorrigeerd voor verstrekte geldeningen		Rekening 2014	Prim. Begroting 2015	Prim. Begroting 2016
A	Vaste schulden	3.750	3.750	3.750
B	Netto vlottende schuld	6.353	13.485	13.485
C	Overlopende passiva	177.825	257.641	257.641
D	Financiële activa art 36b,c,d,e,f	121.528	73.239	37.271
E	Uitzettingen < 1jaar	320.807	503.242	503.242
F	Liquide middelen	2.355	15.820	15.820
G	Overlopende activa	94.547	112.131	112.131
H	Totale baten (excl mutaties reserves)	432.098	626.575	631.449
Ratio: (A+B+C-D-E-F-G)/H x 100%		-81,303%	-68,556%	-62,331%

2. Solvabiliteitsratio		Rekening 2014	Prim. Begroting 2015	Prim. Begroting 2016
A	Eigen vermogen	411.618	343.646	380.056
B	Balanstotaal	643.526	610.000	610.000
Ratio: (A/B) x 100%		63,963%	56,335%	62,304%

3. Kengetal grondexploitatie		Rekening 2014	Prim. Begroting 2015	Prim. Begroting 2016
A	Niet in exploitatie opgenomen bouwgronden	20.382	43.694	39.602
B	Bouwgronden in exploitatie	-	-	-
C	Totale baten (cf art.17 lid c BBV, excl. mutat.reserves)	432.098	626.575	631.449
Ratio: (A+B)/C x 100%		4,717%	6,973%	6,272%

4. Structurele exploitatieruimte		Rekening 2014	Prim. Begroting 2015	Prim. Begroting 2016
A	Totaal structurele lasten	161.736	151.518	163.024
B	Totaal structurele baten	190.127	189.898	194.682
C	Totale structurele toevoegingen aan reserves	12.936	13.205	14.880
D	Totaal structurele onttrekkingen aan reserves	11.728	11.728	11.697
E	Totale baten	559.054	537.024	492.183
Ratio: ((B-A) + (D-C)) / (E) x 100%		4,862%	6,872%	5,785%

5. Belastingcapaciteit: opcenten MRB		Rekening 2014	Prim. Begroting 2015	Prim. Begroting 2016
A	A Aantal opcenten MRB	72,6	72,6	72,6
B	B Landelijk gemiddelde aantal opcenten in jaar er voor	80,6	81,3	82,2
Ratio: (A/B) x 100%		90,074%	89,299%	88,321%

3.2 Onderhoud kapitaalgoederen

3.2.1 Inleiding

Kapitaalgoederen zijn goederen in eigendom van de provincie die de provincie meerjarig ten dienste staan. Deze goederen vragen bij aanschaf (of vervaardiging) veelal substantiële investeringen en vergen daarna regelmatig onderhoud. Het Besluit Begroting en Verantwoording Provincies en Gemeenten (BBV) noemt in dit kader gebouwen, wegen, water, groen en riolering. De belangrijkste kapitaalgoederen van de provincie Utrecht zijn:

- ∞ Provinciale wegen;
- ∞ Traminfrastructuur;
- ∞ Provinciale vaarwegen;
- ∞ Provinciale gebouwen;
- ∞ Grond (zie hiervoor de paragraaf Grondbeleid).

Hierna wordt met betrekking tot deze kapitaalgoederen ingegaan op de volgende aspecten:

- a. Ambitie (en gehanteerde normen voor beheer en onderhoud);
- b. Beheerplan;
- c. Majeure ontwikkelingen;
- d. Achterstanden in onderhoud;
- e. Uit beheerplan voortvloeiende lasten meerjarenperspectief en verloop van voorziening.

3.2.2 Provinciale wegen

Tot het onderhoud van wegen behoort het onderhoud aan verharding, kunstwerken (inclusief ecoducten en faunapassages), verkeersregelinstallaties, wegverlichting en groen (o.a. bermen en beplanting). Dit is conform de indeling zoals die wordt toegepast bij assetmanagement. Assetmanagement is het optimaal beheren van kapitaalgoederen die van waarde zijn voor een organisatie. De invulling van 'optimaal' wordt ingegeven door de doelen die de organisatie nastreeft en de balans tussen prestaties, risico's en kosten.

Algemeen uitgangspunt is dat de wegen duurzaam veilig zijn en dat de doorstroming wordt bevorderd. Naast bereikbaarheid draagt de provincie ook zorg voor een leefbare omgeving.

3.2.2.1 Verharding

38 provinciale wegen	
Specificatie	Lengte
Hoofdrijbaan	301 km
Fietspaden	226 km
Parallelwegen	82 km

stand juni 2015

a. Ambitie

Voor de vaststelling van normen voor onderhoud aan verhardingen wordt de zogenoemde CROW-methode toegepast (CROW is de stichting Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, Water- en Wegenbouw en Verkeerstechiek). Dit is de landelijke systematiek van rationeel wegbeheer. In 2012 is door u het beleid voor het onderhoud van verhardingen vastgesteld voor de periode 2013 - 2017. U heeft toen het ambitieniveau vastgesteld op een kwaliteitsniveau waarbij 5% van het wegennet onvoldoende is, bepaald volgens de CROW-methodiek.

b. Beheerplan

Het beheerplan is een nadere uitwerking van het beleidsplan. Het beheerplan wordt jaarlijks opgesteld en geeft informatie over de kwaliteit van het voorgaande jaar en bevat de planning voor de komende 5 jaar. Het kwaliteitsniveau lag begin 2015 op 94% voldoende, gebaseerd op schademetingen t/m 2014. De verwachting is dat, na de verwerking van de schademetingen uit 2015, zal blijken dat de ambitie van "95% voldoende" in 2016 is gehaald.

c. Majeure ontwikkelingen

In 2016 zal het onderhoud aan de N212 conform trajectaanpak uitgevoerd worden. Uitgangspunten bij trajectaanpak zijn minder hinder voor de weggebruiker en aanpalende beleidsvelden mee laten liften vanuit de gedachte werk met werk maken. De overgang van project naar trajectaanpak kan niet in één keer gebeuren maar zal in een tijdsbestek van 2 á 3 jaar plaatsvinden. Tijdens deze overgang is het mogelijk dat onderhoud eerder of later wordt uitgevoerd. Kosten, afgesproken kwaliteitsnorm en risico's voor de beleidsdoelstellingen veiligheid, doorstroming en leefbaarheid spelen worden meegenomen in deze afweging en zorgen ervoor dat de overgang zo soepel mogelijk verloopt.

d. Achterstanden in onderhoud

-

3.2.2.2 Kunstwerken

Kunstwerken	
Specificatie	Aantal
Bruggen	39
Beweegbare bruggen	7
Viaducten	21
Tunnels	37
Fietsbruggen	16
Ecoducten	3
Duikerbruggen	76
Diverse	2

a. Ambitie

De provincie Utrecht is verantwoordelijk voor het beheer en onderhoud van circa 200 civiele kunstwerken. Met civiele kunstwerken worden onder andere bruggen, viaducten, tunnels, keermuren die deel van de brugconstructie uitmaken (damwanden, geluidsschermen, et cetera) en duikers bedoeld. De strategische onderhoudsfilosofie van de provincie is het kunstwerkenbestand in goede staat te houden (functioneel, veilig en schoon).

b. Beheerplan

In 2010 is het beleidsplan beheer en onderhoud kunstwerken vastgesteld waarin een meer planmatige aanpak wordt voorgestaan op basis van technische staat. Indien een kunstwerk het einde van zijn levensduur nadert zal dat zichtbaar worden in de periodieke (eens per 5 jaar) inspectierapportages. Voor het bepalen van de technische kwaliteitsniveaus van de kunstwerken gebruiken we de NEN 2767-4. De NEN 2767-4 is de norm voor het bepalen van de conditie (conditieniveaus van 1 tot 6, hoe hoger de score hoe eerder het kunstwerk aan onderhoud toe is) van infrastructuur. De conditiescores van onze kunstwerken liggen momenteel tussen 1 en 4. Bij een conditiescore van 4, 5 of 6 zijn onderhoudsmaatregelen vereist.

Bij een (theoretische) restlevensduur van 5 jaar of minder wordt een voorbereidingsplan opgesteld voor het te vervangen kunstwerk. Het definitieve besluit tot de vervanging is afhankelijk van de technische staat van het kunstwerk. In 2016 wordt conform het beheerplan aan ca. 40 kunstwerken onderhoud gepleegd.

c. Majeure ontwikkelingen

Momenteel zijn we bezig met het toepassen van risico gestuurd onderhoud in het kader van asset management

d. Achterstanden in onderhoud

-

3.2.2.3 Verkeerregelinstantaties

Verkeersregelinstantaties	
Specificatie	Aantal
VRI's op kruispunten	106 st
RDI's op rotondes	5 st
Toename VRI's in 2016 door overname of aanleg	4 st
Afname VRI's in 2016 door overdracht en vervallen	2 st

Stand per 1 juli 2015

a. Ambitie

Het onderliggende beleidsstuk "Geregelde kwaliteit verkeerslichtenbeleid" wordt gevolgd. Belangrijk onderdeel binnen het beheer betreft de koppeling van de VRI's aan de verkeersmanagementcentrale (VMC) van het regionale netwerk en aan elkaar volgens de regionaal vastgestelde doorstromingsscenario's. Deze scenario's zijn mogelijk door samenwerking tussen de partners in de regio.

b. Beheerplan

Provincie Utrecht heeft per 1-7-2015 bij 107 kruispunten op haar wegen een volledige verkeersregelinstantatie (VRI) en op 5 rotondes een rotondeseerlinstantatie (RDI) in eigendom. Het aantal VRI's zal in 2016 met 2 st toenemen. Het groot onderhoud aan de VRI's bestaat vooral uit vervanging na einde technische en functionele levensduur, reconstructie van kruispunten en opname plus inregeling binnen het regionale netwerk. In 2016 zullen deze werkzaamheden overeenkomstig planning in 2016 op 6 locaties worden uitgevoerd.

Het beheer en onderhoud van de VRI's is door de afdeling Wegen uitbesteed aan de markt.

c. Majeure ontwikkelingen

Ten behoeve van het optimaal functioneren van het regionale verkeersnetwerk is in 2014 begonnen met het toepassen van BRIK (Bijzondere Realisaties Intelligente koppelingen). In 2016 zullen 26 VRI's voorzien zijn van BRIK. In 2014 is in samenwerking met een aantal regiopartners de Regionale beheercentrale aangeschaft. Deze centrale is in 2015 in gebruik genomen. In 2016 zullen naast de 108 provinciale VRI's er ca. 320 regionale VRI's op aangesloten zijn. De Provincie beheert namens de regio de Regionale beheercentrale.

d. Achterstanden in onderhoud

-

3.2.2.4 Wegverlichting

Wegverlichting	
Specificatie	Aantal
Lichtmasten	9.100 st
Armaturen	10.200 st
Bewegwijzeringsvlaggen met verlichting	1.400 st
Leds in bermen of asfalt	260 st
Schakel – en verdeelkasten	132 st

Stand na overname OVL van gemeenten

a. Ambitie

De ambitie ten aanzien van wegverlichting ligt vast in beleid Duurzaam en verantwoord verlichten 2007-2015. Dit beleid richt zich op zuinig energieverbruik in combinatie met sociale- en verkeersveiligheid. Provincie Utrecht past het beleid toe met in achtname van de vigerende wet en regelgeving. Technische vernieuwingen met bewezen effectiviteit worden, waar mogelijk, toegepast. Zo worden in 2016 ca. 150 lichtmasten (incl. armatuur) vervangen en direct dimbaar gemaakt.

Het aantal lichtpunten in eigendom langs de provinciale wegen groeit in 2015 tot 11.860 (armaturen, bewegwijzering en led). In 2016 wordt geen verdere groei verwacht.

b. Beheerplan

Het beheer en onderhoud wordt uitgevoerd volgens de vastgestelde verlichtingsplannen voor alle wegvakken. Deze plannen zijn opgesteld conform het beleid Duurzaam en verantwoord verlichten 2007-2015.

Het groot onderhoud aan de wegverlichting bestaat vooral uit vervanging na einde technische levensduur en uit reconstructie van wegvakken.

c. Majeure ontwikkelingen

In 2015 worden ca. 1000 lichtmasten overgenomen van gemeenten. Voor overname was de provincie alleen juridisch verantwoordelijk en werd het beheer en onderhoud uitgevoerd door gemeenten. Met het GS stuk van 28 oktober 2014 "overname door de provincie Utrecht van gemeentelijke openbare verlichting langs provinciale wegen" heeft u ingestemd met deze overname.

Om aan het energieakkoord te voldoen zal de provincie door moeten gaan met het beleid om alleen gedimde verlichting te plaatsen en bestaande verlichting zoveel mogelijk om te bouwen naar dimbare verlichting.

In 2016 zal het beleid "Duurzaam en verantwoord verlichten" worden herzien, o.a. toepassing van LED en het energieakkoord zullen hier een plek in krijgen.

d. Achterstanden in onderhoud

De lichtmasten die van gemeenten zijn overgenomen zijn over het algemeen verouderd en zullen in de komende jaren vervangen moeten worden.

3.2.2.5 Onderhoud groen

Het groenbeheer bestaat uit het beheer en onderhoud aan de bermen, sloten, beschoeiing, hagen en bomen langs de provinciale wegen.

Onderhoud Groen	
Specificatie	Omvang-Lengte-Aantal
Gras	ca. 500 hectare
Sloten	250 km
Beschoeiing	16,5 km
Hagen	25 km
Bomen	ca. 40.000 bomen

a. Ambitie

Bermen

De provincie Utrecht past ecologisch wegbermbeheer toe langs een groot deel van haar wegen zoals geformuleerd onder de noemer "Aanleg en beheer, kwaliteit van de leefomgeving" in het Strategisch Mobiliteitsplan Provincie Utrecht 2004 – 2020 (SMPU+). Om ervoor te zorgen dat bij het beheer en onderhoud van wegen voldoende en tijdig rekening gehouden wordt met de aanwezige flora en fauna wordt er gewerkt met de gedragscode provinciale infrastructuur. Deze gedragscode is in het groen bestek geïmplementeerd door aanpassing van de standaard procedures. Bij het groenonderhoud mag de verkeersveiligheid niet in het geding komen.

Boomcontrole

De provincie streeft naar een duurzaam bomenbestand langs de provinciale wegen, waarbij rekening wordt gehouden met het belang van de verkeersveiligheid, de ecologie en het landschap. Voor de beplanting langs de provinciale wegen in Utrecht wordt er samengewerkt om duurzaam beplantingsbestand te handhaven, waarbij rekening is gehouden met het belang van zowel verkeersveiligheid als het belang van ecologie, cultuurhistorie en landschap.

b. Beheerplan

Uitgedrukt in cijfers is dat ca. 500 hectare gras wordt gemaaid, 250 km sloot, 16,5 km beschoeiing onderhouden, 25 km hagen geknipt en ca. 25.000 bomen direct langs de weg, waarvan jaarlijks 1/3 deel een veiligheidscontrole krijgt en wordt onderhouden (snoei/vervanging). Bij dit groenonderhoud komt ca. 7600 ton maaisel vrij, wat duurzaam wordt verwerkt. Daarnaast wordt in het najaar ca 800 ton aan blad afgevoerd.

c. Majeure ontwikkelingen

-

d. Achterstanden in onderhoud

-

e. Uit het beheerplan voortvloeiende lasten meerjarenperspectief en verloop van voorziening

Ter dekking van bovenstaande beheerplannen is de voorziening Beheer en onderhoud wegen ingesteld.

Verloop van de voorziening Beheer en onderhoud wegen 2014 – 2019

(x €1.000)	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Beginsaldo	4.354	3.767	4.390	5.061	5.347	5.833
Storting	8.536	9.435	9.485	9.552	9.610	9.632
Onttrekking	9.123	8.812	8.814	9.266	9.124	9.466
Eindsaldo	3.767	4.390	5.061	5.347	5.833	5.999

Categorie	2015	2016	2017	2018	2019
1. Onderhoud verhardingen	4.489	4.551	4.618	4.646	4.688
2. Renovatie wegverhardingen	1.965	1.950	1.950	1.950	1.950
3. Onderhoud beweegbare kunstwerken	496	350	255	185	625
4. Vervanging verkeersregelinstanties	162	260	740	640	500
5. Groot onderhoud wegverlichting	325	328	328	328	328
6. Vervanging rollend materieel	0	0	0	0	0
7. Onderhoud groenvoorziening	1.375	1.375	1.375	1.375	1.375
8. Algemeen	0	0	0	0	0
Totaal uitgaven	8.812	8.814	9.266	9.124	9.466

De uitgaven lopen enigszins terug. Assets kunnen daarmee sparen om de onderhoudsopgave of vervangingsopgave die voorzien wordt na 2019 op te kunnen vangen. Met behulp van assetmanagement wordt inzicht gegeven in de onderhouds- en vervangingsopgave voor zowel de korte als de lange termijn.

3.2.3 Traminfrastructuur

De provincie Utrecht is verantwoordelijk voor de instandhouding en verbetering van de gehele traminfrastructuur. Deze infrastructuur bestaat uit rijdend materieel (de SIG trams), haltevoorzieningen, (rail)infrastructuur en de remise.

Traminfrastructuur	
Specificatie	volume
SIG trams	26 stuks
Km spoor	20 km
Haltes	23 stuks

a. Ambitie

De veilige exploitatie van het tramsysteem is primair en bepalend voor de beheer en onderhoud uitgangspunten van de traminfrastructuur. Daarnaast bepalen de beschikbaarheidseisen de beheer- en onderhoudsambitie.

b. Beheerplan

De kaders en topeisen voor onderhoudsniveau worden beschreven in het Integrale plan van Eisen tramsysteem regio Utrecht (IPvE).

In het IPvE worden de kwaliteitseisen van het tramsysteem beschreven, welke daarmee dienen als basis voor het meerjaren investerings- en onderhoudsplan (MIP, MJO). Dit plan is in belangrijke mate bepalend voor het meerjarenbeslag op de middelen.

Het MIP/MJO omvat een 5 jaren perspectief van enerzijds de (vervangings)investeringen en anderzijds de benodigde onderhoud- en beheerinspanningen vertaald naar de benodigde financiële middelen. Vanaf het 6^e jaar wordt een globale verdere doorkijk gegeven.

c. Majeure ontwikkelingen

Nieuwe Tramremise

De bestaande tramremise is 30 jaar oud en wordt aangepast en uitgebreid in verband met de komst van nieuw materieel voor de Uithoflijn. Oplevering staat gepland in medio 2017, in aansluiting op de planning van de realisatie van de Uithoflijn.

Uithoflijn

Op 20 juni 2012 is de Bestuursovereenkomst Uithoflijn tussen BRU en Gemeente Utrecht getekend voor de realisatie van de Uithoflijn. Doel van het project Uithoflijn is de aanleg van een vanaf medio 2018 goed functionerend tramvervoersysteem van Utrecht Centraal tot P+R De Uithof, dat goed is ingepast in de omgeving en aansluit op het overige openbaar vervoer. Eind 2014 is de aanbesteding van de infrastructuur en het materieel afgerond. Het project bevindt zich momenteel in de uitvoeringsfase.

Grootschalige vervanging Infrastructuur 2 (GVI-2)

In 2014 is het laatste deel van het project Grootschalige Vervanging Infrastructuur fase 1 (GVI 1c) uitgevoerd. Het gaat om de vervanging van de traminfrastructuur op het gedeelte Utrecht Centraal tot aan Nieuwegein Centrum. In 2018 en 2019 zal fase 2 worden uitgevoerd. Dat betreft de vervanging van de uiteinden van Nieuwegein Centrum naar Nieuwegein Zuid en naar IJsselstein.

d. Achterstanden in onderhoud

-

e. Uit het beheerplan voortvloeiende lasten meerjarenperspectief en verloop van voorziening (excl. investeringsniveau's)

Overzicht MIP MJO 2016-2020		(bedragen x € 1.000)					
Programma OV Regiotram		2015	2016	2017	2018	2019	2020
Omschrijving	Beginsaldo						
Lasten							
Huidige exploitatie		14.220	15.052	15.063	16.208	13.368	12.267
Lasten MIP/MJO 2015-2019		61	843	3.483	9.743	16.770	23.466
Totaal lasten		14.281	15.895	18.546	25.952	30.138	35.733
Baten							
Financieel kader herprioritering BDU		15.339	15.758	15.914	22.612	29.695	33.449
Totaal baten		15.339	15.758	15.914	22.612	29.695	33.449
Saldo lasten en baten		1.058	-137	-2.632	-3.340	-443	-2.284
Buffer specifieke BDU Regiotram	15.479	-1.058	137	2.632	3.340	443	2.284
Saldo		0	0	0	0	0	0

3.2.4 Provinciale vaarwegen

Vaarwegen	
Specificatie	Lengte
Eem, vanaf Amersfoort tot aan het Eemmeer	18 km
Merwedekanaal, vanaf de provinciegrens tot aan de Lek	6 km
Oude Rijn, vanaf de provinciegrens tot aan de gemeentegrens van Woerden	2.5 km

a. Ambitie

Uitgangspunt voor de provinciale vaarwegen is dat zij in 2015 voldoen aan de normen voor vaardiepten, mede gebaseerd op de klassenindeling van de Conferentie van Europese Ministers van Transport (CEMT), de richtlijnen van de Beleidsvisie Recreatietoervaart Nederland (BRTN) en de Commissie Vaarwegbeheerders (CVB) Richtlijnen Vaarwegen 2005. Op dit moment (2015) voldoen wij als gevolg van de baggerwerkzaamheden aan deze norm. Gelet op de voortdurende aanwas van vooral baggerspecie, is het vaarwegprofiel een doorlopend aandachtspunt.

Het kwaliteitsniveau voor de Eem is uitgewerkt in de Eemvisie. In de Eemvisie is het profiel van de Eem gebaseerd op CEMT-klasse III (tot 1.000 ton vrachtschepen). Het visiedocument voorziet in recreatief vaarweggebruik en de mogelijkheid om beroepsvaart tot 1000ton naar Amersfoort mogelijk te maken en te houden.

b. Beheerplan

Het beheerplan van de Eem, wat in nauw overleg met het Waterschap en de gemeente Amersfoort is vastgesteld, voorziet in periodiek onderhoud, vervanging beschoeiingen en baggeren. Deze werkzaamheden worden in de vorm van een meerjarig bestek uitgevoerd. In 2013-14 is er 145.000m³ gebaggerd. In 2015 worden de voorbereidingen voor een nieuw baggerbestek genomen dat in 2016 uitgevoerd zal worden.

Voor wat betreft het Merwedekanaal is het nautisch beheer, het vaarwegbeheer en het onderhoud overgedragen aan de provincie Zuid-Holland. De provincie Zuid-Holland krijgt volgens afspraak een jaarlijkse vergoeding van € 649.000. Om de 4 jaar worden deze bedragen geactualiseerd.

c. Majeure ontwikkelingen

Met het aflopen van de lening van de gemeente Amersfoort, is de storting in de voorziening in 2015 verlaagd. Met de provincie Zuid-Holland zijn de onderhandelingen gestart m.b.t. het actualiseren van de hoogte van de jaarlijkse vergoeding voor het onderhouden van het Merwedekanaal.

d. Achterstanden in onderhoud

-

e. Uit beheerplan voortvloeiende lasten meerjarenperspectief en verloop van voorziening

Ter dekking van de kosten is de voorziening Beheer en onderhoud vaarwegen ingesteld.

Verloop van de voorziening Beheer en onderhoud vaarwegen 2014 – 2019

	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Beginsaldo	17.413	15.494	15.901	15.535	15.962	16.389
Stortingen	1.661	1.327	1.327	1.327	1.327	1.327
Onttrekkingen	3.580	920	1.693	900	900	900
Eindsaldo	15.494	15.901	15.535	15.962	16.389	16.816

Met ingang van 2015 heeft de provincie op grond van de Waterwet vaarwegbeheerders aangewezen. Voor bepaalde wateren, namelijk daar waar het vaarwegbeheer ten opzichte van het reguliere watersysteembeheer tot substantiële meerkosten leidt, geldt de wettelijke verplichting om de kosten hiervan te vergoeden. De kosten welke betrekking hebben op groot onderhoud verlopen ook via de voorziening Beheer en onderhoud vaarwegen.

3.2.5 Provinciale gebouwen

Provinciale gebouwen	
Specificatie	Aantal
Provinciehuis Archimedeslaan 6	1
Monumentale pand Paushuize	1
Dienstwoningen	2
Steunpunten in De Meern en in Huis ter Heide	2

3.2.5.1 Provinciehuis

a. Ambitieniveau

Het provinciehuis bestaat uit 18 verdiepingen en een entreepartij met receptie, koffiëcorner, diverse zitcorners en een restaurant. In het gebouw is ook een ondergrondse parkeergarage aanwezig en een centraal vergadercentrum. Diverse verdiepingen zijn verhuurd.

Om het conditieniveau van het gebouw en de installaties, volgens de NEN 2767, te handhaven op conditiescore 3, is een externe leverancier gecontracteerd. De conditiescore van bouw- en installatiedelen wordt weergegeven op een zespuntsschaal. Conditie score 1 representeert de nieuwbouwstaat en conditiescore 6 de slechtst aan te treffen conditie. Conditie score 3 wordt gedefinieerd als: redelijke conditie met plaatselijk zichtbare veroudering. Het eerste jaar, ingaande op 1 september 2015 en eindigend op 1 september 2016 is een overgangsjaar. Vanaf 1 september 2016 voeren we de regie op het onderhoud en neemt de externe leverancier verantwoording voor de instandhouding van de gebouwen en installaties op zich.

b. Beheerplan

Voor het gebouwbeheer is een meerjaren onderhoudsplanning (MJOP, looptijd tot en met 2022) gemaakt. Vanwege de gekozen onderhoudsstrategie wordt deze in 2016 geactualiseerd om de regievoering op het onderhoud te waarborgen.

c. Majeure ontwikkelingen

Om het Huis voor de Provincie aan de ambities met betrekking tot duurzaamheid te voldoen wordt onderzocht of het huidige gebouwlabel D teruggebracht kan worden naar gebouwlabel C of zelfs B. Concreet vindt onderzoek plaats naar deelname aan de WKO installatie van ASR. Het doel is energiebesparing en besparing op onderhoud. Eventuele investeringsvoorstellen zullen in de kadernota 2016 worden opgenomen. Overige kosten zoals het mogelijk vervangen van de bamboevloer, deel van de dakbedekking, vervanging van de dynamische no-break (noodstroom aggregaat) naar een statische no-break, of aspecten die te maken hebben met duurzaamheid worden in de planning eerder uitgevoerd.

d. Achterstanden in onderhoud

Er zijn geen achterstanden in het onderhoud.

e. Uit het beheerplan voortvloeiende lasten meerjarenperspectief en verloop van de voorziening

De lasten vanuit het beheerplan worden deels ten laste gebracht van de Voorziening Groot onderhoud Provinciehuis en Paushuize.

Bedragen x € 1.000

Voorziening Groot onderhoud Provinciehuis en Paushuize	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Beginsaldo	921	270	359	253	174	127
Stortingen	183	523	183	183	183	183
Onttrekkingen	834	434	289	262	230	135
Eindsaldo	270	359	253	174	127	175

Verloop van de voorziening Groot Onderhoud provinciehuis en Paushuize 2014 – 2019

Naast het onderhoud wat via de voorziening groot Onderhoud loopt, wordt er ook rekening gehouden met vervangingsinvesteringen. Onderstaande tabel geeft het verwachte investeringsbedrag voor de komende jaren weer. Voornamelijk bestaat de investering van 2016 uit het vervangen van de dynamische no-break naar een statisch no-break (€ 1.925.000).

Bedragen x € 1.000

Vervangingsinvestering Provinciehuis en Paushuize	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Verwachte investeringen	304	994	2.176	435	162	0

Overzicht vervangingsinvesteringen Provinciehuis 2014 - 2019

Deze investeringen worden geactiveerd en de daaruit voortvloeiende kapitaallasten worden ten laste van de reserve Huisvesting gebracht. Zie bijlage 'de staat van reserves' voor het verloop van deze reserve.

3.2.5.2 Paushuize en dienstwoningen

a. Ambitie

Paushuize wordt geëxploiteerd door een exploitant, die verantwoordelijk is voor de commerciële verhuur van de ruimten en de cateringvoorzieningen. Paushuize behoort tot de meest duurzame monumentale gebouwen van Nederland en is als cultureel erfgoed door renovatie behouden en wordt voor het publiek in beperkte mate opengesteld. Het gebouw heeft voor de provincie een representatieve functie en vormt de ceremoniële werkplek van de Commissaris van de Koning. Het ambitieniveau voor het onderhoud van het monumentale pand ligt op conditieniveau 3 volgens de NEN 2767. De conditiescore van bouw en installatiedelen wordt weergegeven op een zespuntsschaal. Conditie score 1 representeert de nieuwbouwstaat en conditiescore 6 de slechtst aan te treffen conditie. Conditie score 3 wordt gedefinieerd als: redelijke conditie met plaatselijk zichtbare veroudering. De functievervulling van bouw- en installatiedelen voldoen aan de gestelde verwachtingen. Hiermee wordt voldaan aan het uitgangspunt voor sober en doelmatig onderhoud. De dienstwoningen vallen buiten de exploitatieovereenkomst.

b. Beheerplan

Vanwege het karakter van Paushuize is voor het bouwkundig onderhoud een aannemer gecontracteerd, die gespecialiseerd is in onderhoud van monumentale panden. Deze aannemer en de contractant voor het installatieonderhoud worden vanaf 1 september 2016 geheel verantwoordelijk voor de instandhouding van het gebouw. Doel is instandhouding op het niveau zoals deze nu is en de ambitie nastreven om het duurzaamste monument te blijven met inachtneming van cost-control en soberheid.

c. Majeure ontwikkelingen

Voornemens is om de dienstwoningen gedurende 30 jaar te verpachten om zodoende de opbrengst in te zetten om het onderhoud en beheer gedurende deze periode te waarborgen. Om deze verpachting mogelijk te maken wordt er gewerkt aan de gevel en dakrenovatie.

d. Achterstanden in onderhoud

Er zijn geen achterstanden in het onderhoud.

e. Uit het beheerplan voortvloeiende lasten meerjarenperspectief en verloop van de voorziening

Ten behoeve van het onderhoud van het provinciehuis en Paushuize is een voorziening ingesteld. Zie hiervoor het onderwerp Provinciehuis van deze paragraaf.

3.2.5.3 Steunpunten in De Meern en Huis ter Heide

a. Ambitie

Vanuit het steunpunt Veenweide in De Meern beheert de provincie haar wegen in het westelijk deel van de provincie Utrecht. Op de locatie Huis ter Heide is de Regionale Verkeersmanagement Centrale van de provincie gehuisvest. De Verkeersmanagement Centrale bundelt alle kennis en informatie over verkeer in de provincie Utrecht. Vanuit Huis ter Heide onderhoudt de provincie ook haar wegen in het oostelijk deel van de provincie. Ook voor de steunpunten geldt een conditieniveau 3 conform de NEN 2767.

b. Beheerplan

Voor het gebouwbeheer van de steunpunten is een MJOP gemaakt en deze wordt jaarlijks geactualiseerd. Aan de hand hiervan vindt preventief onderhoud plaats. Ook dit onderhoud is in 2016 uitbesteed en gaat provincie Utrecht de regievoering op zich nemen.

c. Majeure ontwikkelingen

Geen.

d. Achterstanden in onderhoud

Er zijn geen achterstanden in het onderhoud.

e. Uit het beheerplan voortvloeiende lasten meerjarenperspectief en verloop van de voorziening

Ten behoeve van het onderhoud van de steunpunten is een voorziening aanwezig.

Bedragen x € 1.000

Voorziening Steunpunten in De Meern en Huis ter Heide	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Beginsaldo	181	116	119	52	6	17
Stortingen	60	60	60	60	60	60
Onttrekkingen	125	57	127	105	50	43
Eindsaldo	116	119	52	6	17	34

Verloop van de voorziening Groot Onderhoud Kantons 2014 – 2019

3.3 Financiering/Treasury

3.3.1 Provinciale ontwikkelingen

Naar verwachting is begin 2016 het totaal belegd vermogen € 477 mln. Dit bedrag is aanzienlijk hoger dan voorgaande jaren maar dat komt door de samenvoeging met de BRU. Deze gelden worden uitgezet conform de wet FIDO en de bepalingen in de Verordening interne zaken provincie Utrecht 2004. Voor een steeds minder groot deel betreft het middelen uit de oude portefeuille op de kapitaalmarkt. Zo hebben we geen obligaties meer (ook de BRU beleggingen zijn vrijgekomen) en de garantieproducten zijn weer iets afgenomen. De rekening courant van de schatkist (van de provincie en de voormalige BRU samen) groeit daarmee aanzienlijk.

Uitstaand kapitaal per 31 december 2015	Bedragen x € 1.000		
	Bedrag 31-12-2014	Bedrag 31-12-2015	Mutatie in 2015
Kapitaalmarkt			
Obligaties	0	0	0
Garantieproducten	116.322	60.043	
Totaal kapitaalmarkt	116.322	60.043	-56.279
Geldmarkt			
Rekening-courant	0	0	0
Saldo bij de schatkist	240.877	417.180	
Totaal geldmarkt	240.877	417.180	176.303
Totaal kapitaal- en geldmarkt	357.199	477.223	120.024

3.3.2 Marktontwikkelingen, rendementen en treasuryresultaat

Marktontwikkelingen

De situatie op de financiële markten vraagt nog steeds volop de aandacht. De rentes op de markten van de degelijke Euro-landen zijn nog steeds extreem laag ten gevolge van de matig draaiende economie en actief beleid op dit punt van de Europese Centrale Bank. Maar de verwachtingen voor 2016 zijn iets gunstiger. De economie trekt iets aan en de rentes zijn inmiddels voor het eerst in jaren iets gestegen. Voor onze ramingen houden we hier rekening mee en stellen de verwachte rentepercentages niet meer negatief bij ten opzichte van de bergroting en de kadernota 2015. Ondanks de lage rentes stellen banken en andere privaatkapitaalverstrekende partijen zich nog steeds erg terughoudend op bij financieringsvraagstukken en wordt er steeds vaker een weg gezocht richting de overheid zoals de Provincie Utrecht.

De Wet Financiering Decentrale Overheden (wet FIDO) verplicht de Provincie Utrecht overtollige middelen primair aan te houden in de schatkist bij het MinFin of bij andere overheden.

Risico analyse met betrekking tot de resterende portefeuille

In de lagere en resterende, nog niet bij de schatkist ondergebrachte, portefeuille zijn enkel nog producten waarbij het risico zeer gering en acceptabel is. Wij hanteren daarom hetzelfde lage risicopercentage als bij de vorige begroting.

Rendementen en treasuryresultaat

Het reasuryresultaat wordt begroot onder de algemene middelen. In de navolgende tabel is het verwachte resultaat voor het begrotingsjaar 2016 uitgewerkt. Hierin is het resultaat van de voormalige BRU ook in opgenomen en is uitgegaan van de rentetarieven die verwacht kunnen worden op basis van verplicht schatkistbankieren van het ministerie en de verwachte rentegroei bij de Nederlandse bank in juni 2015. Voor 2016 gaan we uit van een rentepercentage schatkistbankieren rekening-courant van 0,5%.

Bedragen berekend per 31 december 2015	Bedragen x € 1.000
Renteopbrengsten	
Obligaties	0
Garantieproducten	100
Schatkistbankieren	2.086
Saldo intern verrekende rente	3.798
Totale renteopbrengsten	5.984

3.3.3. Treasurybeleid

De provincie Utrecht is een bestedingshuishouding. Hoofddoel is niet het aanhouden van middelen om daar rendementen uit te halen. Echter voor de te verwachten (beleids)verplichtingen en voorzieningen zullen altijd middelen aangehouden moeten worden. Zolang deze middelen niet zijn aangewend (er rusten uiteraard wel claims op), zullen deze uit hoofde van treasury worden belegd. Het treasurybeleid bepaalt hoe we dit doen.

Het treasurybeleid wordt vormgegeven en uitgevoerd *binnen de wettelijke en de door de staten uitgezette kaders*. Het is namelijk de rol van PS met de provinciebegroting en de beleidssector het budgettaire kader en doelstellingen voor de uitoefening van de publieke taak te bepalen (beleidsverplichtingen) en daarmee ook de hoogte van de aan te houden middelen.

Eind 2015 zal het treasurystatuut voor 2016 worden herzien. Aanleiding hiervoor is het oplopende saldo aan liquide middelen met lage renteopbrengsten dan begroot, maar ook een verwacht groter beslag op de liquide middelen door de toekomstige investeringen van de BRU en het groter beroep op publieke middelen met 'slimmere' financieringsconstructies. Dit brengt grotere risico's met zich mee. Daar komt bij dat het statuut nog stamt uit de periode van voor het schatkistbankieren. Door een actiever financieringsbeleid en het op orde brengen van het beheer van de overtollige middelen is het mogelijk deze uitdagingen in samenhang te beheersen.

Kasgeldlimiet

De vlottende middelen overtreffen de vlottende schulden ruimschoots. De provincie blijft daarmee royaal binnen de gestelde norm ten aanzien van de kasgeldlimiet.

Renterisiconorm

Aangezien er geen sprake is van ingeleend geld, wordt er zonder meer aan de renterisiconorm voldaan.

Rentebaten en -lasten

Wij hebben geen rentelasten naar aanleiding van geleend geld. De tijdelijke liquiditeitsoverschotten leiden tot € 5,9 mln. treasury-inkomsten. Gezien onze liquiditeitspositie verwachten wij voor 2016 geen externe financieringsbehoefte.

Kredietrisico

De oude portefeuilles aan uitzettingen zullen in 2016 verder worden afgebouwd. Nieuwe uitzettingen vallen binnen de nieuwe wet FIDO. Gezien de veiligere portefeuille lopen wij hierbij geen bijzonder kredietrisico.

3.4 Bedrijfsvoering

3.4.1 Visie op Bedrijfsvoering

De provincie Utrecht is een organisatie die haar bedrijfsvoering zo inricht dat de toegevoegde waarde voor het primair proces maximaal is en de omvang van de overhead minimaal. We werken toe naar een compacte, efficiënte en dienstverlenende organisatie waarin het realiseren van onze inhoudelijke doelen centraal staat. Onze focus als organisatie ligt op 'buiten het verschil maken'. Om dat goed te kunnen doen moeten we onze personele capaciteit zoveel mogelijk voor ons primair proces inzetten en het 'binnen' op orde hebben. Als organisatie kiezen we daarom voor de verkleining van de ondersteuning en de overhead. Omdat het primaire proces een kwalitatief goede ondersteuning nodig heeft die de uitvoering versterkt werken we tegelijkertijd aan een kwaliteitsimpuls voor de bedrijfsvoering.

3.4.2 Coalitieakkoord

Op basis van de ambities coalitieakkoord zijn de financiën en formatie toegekend. In het coalitieakkoord staan een paar notities met betrekking tot de Bedrijfsvoering: Duurzame Bedrijfsvoering, Circulair inkopen, Open data en nieuwe (mede-) financieringsmogelijkheden, Dit laatste (bv. revolving fund) betekent een bijstelling van bestaande financiële en juridische kaders, deze worden aan de Staten voorgelegd.

In 2014 is een nulmeting (CO2 footprint) uitgevoerd. Deze meting wordt in 2016 (1-meting) weer uitgevoerd en eveneens een benchmark vergelijking met gegevens van referentie organisaties in het openbaar bestuur en ZBO, zoals gemeente Amersfoort, Rotterdam en het UWV.

In 2016 wordt ook verder gewerkt aan het verduurzamen van het gebouw, de wijze waarop hangt mede af of we gebruik kunnen maken van het WKO van a.s.r. Meetresultaten m.b.t. de capaciteit van die WKO zijn in het laatste kwartaal van 2015 beschikbaar.

Op initiatief van de Economic Board Utrecht (EBU) zijn in maart 2014 de gemeenten Utrecht, Amersfoort en Woerden en de provincie Utrecht middels het initiatief Circulair Inkopen Utrecht (CIU) een additionele verbintenis aangegaan. De provincie en drie gemeenten willen hiermee door middel van hun inkoopinstrument de ontwikkeling van een circulaire economie in de regio stimuleren.

Voor de provincie brengt dit onder meer met zich mee dat uiterlijk in 2020 10% van zijn publieke inkoopbudget circulair aanbesteed dient te worden, om de economische, sociale en ecologische kansen die de circulaire economie de regio kan bieden te verzilveren. In de aanloop hiernaartoe dient onder meer, op basis van verplichtingen in het kader van de Green Deal Circulair inkopen, uiterlijk in 2016 het circulair inkopen in de provinciale inkoopprocessen,- beleid en –strategie te zijn geïntegreerd.

Communicatie gaat de interactie en de dialoog tussen de provincie en haar omgeving verder helpen vorm te geven en te vergroten. In het coalitieakkoord staat de ambitie om in een vroeg stadium te luisteren naar ideeën, kennis en expertise van inwoners, ondernemers, gemeenten en andere stakeholders. In samenwerking met partners gaat structureel gezocht worden naar mogelijkheden om Utrecht nadrukkelijk te profileren als topregio.

De Laan van de Leefomgeving (zie Ruimtelijke Ontwikkeling) biedt naar de toekomst toe mogelijkheden om heel veel informatie te publiceren. Daarmee heeft de Laan de potentie om een landelijk platform voor Open Data te worden

3.4.3 Overig

In 2016 gaan wij nader onderzoeken of de verhouding tussen het primair proces en de Bedrijfsvoering nog evenwichtig is en nog voldoet aan bovenstaande visie.

Nu de personele krimp is afgerond kunnen we starten met het doorontwikkelen van de organisatie. Dit met als doel een adaptieve netwerkorganisatie te worden die in verbinding staat met de samenleving. Omdat mensen ons belangrijkste kapitaal zijn, blijven we hierin investeren. Dit doen we onder meer door met het instrument van strategische personeelsplanning te kijken naar trends en ontwikkelingen en wat deze betekenen voor toekomstig benodigde kennis en vaardigheden. Uiteraard met als doel medewerkers hierop te ontwikkelen. Ook willen we onze organisatie flexibeler maken door bijvoorbeeld goed na te denken over de inrichting van onze flexibele schil aan personeel, de werklast inzichtelijk te maken en deze te verdelen over de organisatie.

Waar mogelijk wordt samengewerkt met regiopartners, gemeente Utrecht, Rechtbank, enz. Voorbeelden hiervan zijn het juridisch netwerk dat in- en extern wordt uitgebouwd.

Binnen de P4 (Noord-Holland, Zuid-Holland, Flevoland en Utrecht) zijn we op verzoek van de 4 cvdK's aan het onderzoeken hoe we de samenwerking kunnen optimaliseren.

In 2016 richt de ontwikkeling van de informatievoorziening zich op het verder verhogen van de kwaliteit van te gebruiken informatie en het bijdragen aan maatschappelijke waarde.

Het project Presto vraagt de nodige aandacht, niet alleen bij de inrichting van de applicatie zélf, maar zeker ook bij vraagstukken die daarmee annex zijn, zoals geveenseigendom en kwaliteit van de informatie.

De ervaringen met een *mystery guest* hebben de noodzaak, om het onderwerp informatiebeveiliging ook in 2016 hoog op de agenda te zetten, onderschreven.

Op basis van de gemaakte inventarisatie van de economische activiteiten van de Provincie zal de wet VPB (Vennootschapsbelasting) voor overheidsbedrijven in 2016 worden geïmplementeerd. Dit gaat in overleg met de Belastingdienst in het kader van het horizontaal toezicht.

Begin 2016 zullen er een aantal kaderstellende documenten op het gebied van financiën worden geactualiseerd en ter besluitvorming worden voorgelegd, oa. financiële verordening en de kaders van het risicomanagement.

Daarnaast zal het optimaliseren van de kwaliteit van de informatie, het aantal documenten en de omvang van de verschillende P&C-documenten extra aandacht krijgen en zullen de mogelijkheden van digitalisering verder worden onderzocht. Tevens zullen de gehanteerde indicatoren tegen het licht worden gehouden.

3.5 Paragraaf verbonden partijen

3.5.1 Inleiding

De provincie Utrecht heeft bestuurlijke en financiële belangen in gemeenschappelijke regelingen en stichtingen. Daarnaast wordt deelgenomen in diverse vennootschappen. Deze worden in deze paragraaf toegelicht.

Verbonden partijen zijn samenwerkingsverbanden van de provincie Utrecht en externe partijen waarin de provincie Utrecht zowel een bestuurlijk als een financieel belang heeft en die de status van publiek- of privaatrechtelijk rechtspersoon hebben. Er is sprake van een bestuurlijk belang indien namens de provincie Utrecht iemand zitting heeft in het bestuur, dan wel de provincie Utrecht stemrecht heeft. Van een financieel belang is sprake zodra de provincie Utrecht middelen ter beschikking stelt, waarover risico wordt gelopen in geval van financiële problemen bij de verbonden partij. Het aangaan van banden met (verbonden) derde partijen komt voort uit het publieke belang.

Uit intern onderzoek is gebleken dat de financiële risico's in veel gevallen gelijk zijn aan de omvang van het directe financiële belang. In bepaalde gevallen is er sprake van een potentieel financieel risico dat die omvang aanzienlijk kan overstijgen. In dat verband is met name te noemen het Fonds nazorg gesloten stortplaatsen provincie Utrecht. Hoewel technische maatregelen zijn genomen om die risico's zoveel mogelijk te beperken, kunnen calamiteiten niet volledig worden uitgesloten.

Verbonden partijen voeren beleid dat de provincie Utrecht (gedeeltelijk) ook zelf had kunnen uitvoeren. De provincie Utrecht draagt de verantwoordelijkheid voor het bereiken van de doelstellingen die worden beoogd door het aangaan van de samenwerking met de verbonden partijen. Hieronder volgt een overzicht van alle met de provincie Utrecht verbonden partijen:

Publiekrechtelijk	Privaatrechtelijk
1. Fonds nazorg gesloten stortplaatsen	9. Vitens N.V.
2. Randstedelijke Rekenkamer	10. NV Bank Nederlandse gemeenten
3. Recreatie Midden Nederland (voorheen FDUR)	11. Nederlandse Waterschapsbank NV
4. Recreatieschap Utrechtse Heuvelrug	12. NV Remu Houdstermaatschappij
5. Recreatieschap Stichtse Groenlanden	13. Vereniging Interprovinciaal overleg
6. Recreatieschap Vinkeveenseplassen	14. Vereniging Huis der Nederlandse provincies
7. Plassenschap Loosdrecht e.o.	15. Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht
8. Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht (RUD)	

Naast deze partijen heeft de provincie Utrecht in de afvalverwijdering Utrecht (AVU) en de Vereniging Deltametropool enkel een bestuurlijk belang, zodat deze niet onder de definitie van verbonden partijen vallen. Dit geldt ook voor de stichting Vrede van Utrecht, waarin de provincie enkel een financieel belang kent. Het totaal van vijftien verbonden partijen is beperkt in vergelijking met ander provincies, zo kende de provincie Zuid Holland 41 verbonden partijen in 2012 (bron: begroting 2013).

3.5.2 Beleidskaders verbonden partijen

In 2009 is de beleidsnota Verbonden Partijen provincie Utrecht vastgesteld (PS2009BEM12). Hierin wordt het thema verbonden partijen in een meer integraal afwegingskader beschouwd. Het oprichten van een verbonden partij is bij het uitvoeren van provinciaal beleid immers slechts één van de opties. De nota concludeert dat de huidige praktijk ten aanzien van verbonden partijen binnen de provincie geen aanpassing behoeft. Als nieuw element is opgenomen dat alle verbonden partijen binnen een collegeperiode worden geëvalueerd. Bij een eerstvolgende evaluatie zal hierbij speciaal gekeken worden naar de toegevoegde waarde van de deelnemingen voor de provincie Utrecht.

In 2016 wordt gewerkt aan de aanbevelingen uit ons eigen Auditrapport en het onderzoek van de Randstedelijke Rekenkamer. Verbetermaatregelen worden verbonden met ambities uit het coalitieakkoord. Wij staan open voor verandering en voor andere manieren om maatschappelijke doelen te bereiken. Daarbij doen wij een beroep op de innovatiekracht en creativiteit van ondernemers, maatschappelijke partners en inwoners. In dat licht gaan we onder meer onze deelneming aan -, effectiviteit van - en grip op onze verbonden partijen opnieuw beoordelen en kennis binnen de ambtelijke organisatie bundelen. In dit kader zal ook aandacht worden besteed aan de standpunten van de leden van gedeputeerde staten die in het bestuur van verbonden partijen zijn vertegenwoordigd. Provinciale Staten worden in het verbeterproces betrokken.

3.5.3 Overzicht verbonden partijen

Voor een overzicht van de bestuursdeelname van de provincie Utrecht en overige deelnemers in de verschillende verbonden partijen is navolgend een overzicht opgenomen.

Verbonden partij	Bestuursdeelname	Overige deelnemers
Publiekrechtelijk		
1. Fonds nazorg gesloten stortplaatsen	GS is het bestuur	Er worden bedragen geïnd t.g.v. het fonds. PU beheert het fonds.
2. Randstedelijke Rekenkamer	PS (ab) GS (ab, db),	3 provincies (ZH, FI & NH)
3. Recreatie Midden Nederland	PS (bv) GS (ab, db), amb	Zie deelnemers bij de recreatieschappen en het plassenschap.
4. Recreatieschap Utrechtse Heuvelrug	GS	11 gemeenten uit de provincie Utrecht
5. Recreatieschap Stichtse Groenlanden	PS (bv) GS (ab, db), amb	8 gemeenten uit de provincie Utrecht
6. Recreatieschap Vinkeveenseplassen	PS (bv) GS (ab, db), amb	Gemeenten De Ronde Venen en Amsterdam
7. Plassenschap Loosdrecht e.o.	PS (bv) GS (ab, db), amb	Gemeenten Breukelen, Loenen, Utrecht en prov. Noord-Holland
8. Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht (RUD)	GS (ab, db)	11 gemeenten uit de provincie Utrecht
Privaatrechtelijk		
9. Vitens NV	Ava	Provincies en gemeenten
10. NV Bank Nederlandse gemeenten	Ava	Provincies en gemeenten
11. Nederlandse Waterschapsbank NV	Ava	Provincies en gemeenten
12. NV Remu Houdstermaatschappij	Ava	Provincies en gemeenten
13. Vereniging Interprovinciaal overleg	PS (alv) GS (db)	Alle provincies
14. Vereniging Huis der Nederlandse provincies	Alv	Alle provincies en het IPO
15. NV Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht	Ava	n.v.t.

Verklaring afkortingen:

Alv: algemene ledenvergadering
Ab: algemeen bestuur
Amb: ambtenaren bestuurlijk verbonden
Ava: algemene vergaderingen van aandeelhouders
Db: dagelijks bestuur

Hierna volgt een beschrijving van elk van de verbonden partijen, welk openbaar belang (visie) middels deze verbonden partij wordt gediend en de aard van de relatie met de provincie. Tevens wordt de financiële participatie toegelicht. Voor inzicht in financiële gegevens wordt waar mogelijk gebruik gemaakt van gegevens over 2011. Indien deze nog niet bekend waren op het moment van opstellen van deze paragraaf, wordt gebruik gemaakt van de meest recent gepubliceerde gegevens.

PUBLIEKRECHTELIJK

1 Fonds nazorg gesloten stortplaatsen		
	1 januari 2014	31 december 2014
Eigen vermogen	697.016 mln.	699.661 mln.
Vreemd vermogen		
Begroot resultaat 2016	0 mln.	
Vestigingsplaats	Utrecht	
Doel	Beheren van de middelen voor de nazorg van stortplaats Smink om de eeuwigdurende nazorg van deze stortplaats na sluiting te kunnen bekostigen	
Kerntaken	Het bekostigen van de nazorgkosten en een zodanig beheer van de fondsmiddelen dat voldoende rendement wordt gegenereerd voor de eeuwigdurende nazorg.	
Overig		
Openbaar belang	Het treffen van zodanige maatregelen dat wordt gewaarborgd dat de stortplaats geen nadelige gevolgen voor het milieu met zich meebrengt, dan wel, voor zover dat redelijkerwijs niet kan worden gevergd, de grootst mogelijke bescherming wordt geboden tegen die nadelige gevolgen	
Wijziging belang gedurende 2016	Het belang zal naar verwachting gedurende 2016 niet veranderen.	
Risico's provincie	Volgens de huidige regels neemt de provincie de nazorg van de stortplaats Smink over in 2032. Om een eventueel financieel risico, dat het doelvermogen niet toereikend is, te voorkomen wordt elke drie jaar onderzocht of het nazorgplan moet worden aangepast. Op basis van dit plan wordt het doelvermogen opnieuw vastgesteld en kan de provincie een aangepaste heffing opleggen. Hierdoor wordt een eventueel financieel risico voor de provincie verkleind.	
2 Randstedelijke Rekenkamer		
	1 januari 2014	31 december 2014
Eigen vermogen	€ 0,233 mln.	€ 0,342
Vreemd vermogen	€ 0,350 mln.	€ 0,403
Begroot resultaat 2016	Niet bekend	
Vestigingsplaats	Amsterdam	
Doel	Het doel van de Randstedelijke Rekenkamer is om de rechtmatigheid, de doelmatigheid en de doeltreffendheid van de provincies te verbeteren. Zij verricht hiervoor onafhankelijk onderzoek naar de provincies en de daarmee verbonden organen. De rekenkamer informeert primair Provinciale Staten over haar onderzoeksbevindingen, oordelen en aanbevelingen.	
Kerntaken	De taken en bevoegdheden van de Randstedelijke Rekenkamer zijn in de Provinciewet vastgelegd. De onafhankelijke positie wordt gewaarborgd door onder meer de vrijheid van onderzoek, de toegang tot personen en gegevens en openbaarheid van rapportage. De Rekenkamer doet onderzoek op basis van een eigen onderzoeksprogramma, dat wordt vastgesteld na overleg met de programmaraad. Deze programmaraad bestaat uit leden van de Provinciale Staten van de vier provincies.	
Overig	De Randstedelijke Rekenkamer is een zogenaamde gemeenschappelijke regeling tussen de provincies Noord-Holland, Zuid-Holland, Utrecht en Flevoland.	
Openbaar belang	De Randstedelijke Rekenkamer heeft, ter voldoening aan de Provinciewet, een Reglement van Orde opgesteld. Het Reglement van Orde bevat regels over de organisatie en werkwijze van de Rekenkamer.	
Wijziging belang gedurende 2016	Het belang zal gedurende 2016, naar verwachting, niet veranderen.	
Risico's provincie	Als gevolg van activiteiten die meer kosten dan begroot is er een risico dat uiteindelijk een bedrag aan contributie moet worden nabetaald. Dit risico wordt op dit moment verwaarloosbaar geacht, gezien de ervaring in de afgelopen jaren. De provinciale bijdrage aan de begroting van de Randstedelijke Rekenkamer wordt als volgt berekend: ∞ voor de helft van de begroting dragen de provincies evenveel bij; ∞ voor de andere helft van de begroting is de omvang van de bijdrage naar rato van de som van de belastingcapaciteit en de uitkering uit het provinciefonds.	

3 Recreatie Midden Nederland		
	1 januari 2014	31 december 2014
Eigen vermogen	€ 0,00 mln.	€ 0,00 mln.
Vreemd vermogen	€ 0,57 mln.	€ 1,92 mln.
Begroot resultaat 2016	€ 0,00 mln.	
Vestigingsplaats	Utrecht	
Doel	Zo goed mogelijk faciliteren van de deelnemende recreatieschappen op het gebied van beleid, onderhoud, financiën en personeelszaken.	
Kerntaken	Recreatie Midden Nederland is een samenwerkingsverband van de deelnemende recreatieschappen. Recreatie Midden Nederland is het gemeenschappelijk facilitair bedrijf van de recreatieschappen en ondersteunt de deelnemende schappen.	
Overig	Gemeenschappelijke regeling tussen de recreatieschappen Utrechtse Heuvelrug, Vallei en Kromme Rijngebied, Stichtse Groenlanden, Vinkeveense Plassen, Plassenschap Loosdrecht en Omstreken.	
Openbaar belang	De provincie is vertegenwoordigd in het dagelijks bestuur en het algemeen bestuur en draagt indirect bij via de bijdragen aan de deelnemende recreatieschappen..	
Wijziging belang gedurende 2016	Er loopt een proces om nader te verkennen welke vormen er zijn om de huidige gemeenschappelijke regeling op een effectievere en efficiëntere wijze te organiseren. In 2016 wordt er een wijziging van de GR voorgesteld om over te gaan tot een bedrijfsvoeringsorganisatie. Daarnaast is de organisatie in transitie. In 2016 zal er uitvoering gegeven worden aan een transitieplan.	
Risico's provincie	De provincie Utrecht is als deelnemende partij indirect - via de recreatieschappen en het plassenschap Loosdrecht e.o. - aanspreekbaar voor tekorten. De financiële reserves zijn de afgelopen jaren flink geslonken. Zie hiervoor ook de toelichting in de paragraaf Weerstandsvermogen.	
4 Recreatieschap Utrechtse Heuvelrug		
	1 januari 2014	31 december 2014
Eigen vermogen	€ 1,10 mln.	€ 0,99 mln.
Vreemd vermogen	€ 1,22 mln.	€ 1,18 mln.
Begroot resultaat 2016	€ 0,08 mln.	
Vestigingsplaats	Utrecht	
Doel	Dit recreatieschap ontwikkelt, beheert en onderhoudt terreinen voor dagrecreatie en routenetwerken voor wandelen/varen/fietsen in opdracht van provincie en gemeenten.	
Kerntaken	De kwalitatieve en kwantitatieve ontwikkeling van recreatieruimte en recreatievoorzieningen voor de deelnemende gemeenten en de provincie.	
Overig	Gemeenschappelijke regeling tussen de provincie Utrecht en de gemeenten De Bilt, Utrechtse Heuvelrug, Bunnik, Zeist, Wijk bij Duurstede, Rhenen, Veenendaal, Leusden, Woudenberg, Amersfoort en Renswoude.	
Openbaar belang	De provincie is vertegenwoordigd in het dagelijks en algemeen bestuur en draagt voor 2016 41% van de deelnemersbijdragen bij, oftewel € 489.679	
Wijziging belang gedurende 2016	In 2014 is besloten om dit recreatieschap op te heffen en voor de inboedel is afgesproken dat er vier jaar wordt gereserveerd om goede maatwerkoplossingen met elkaar te organiseren. Gedurende 2016 en 2017 zal hiertoe een implementatieprogramma worden uitgevoerd. De provincie is bestuurlijk vertegenwoordigd in het dagelijks en algemeen bestuur.	
Risico's provincie	n.v.t.	
5 Recreatieschap Stichtse Groenlanden		
	1 januari 2014	31 december 2014
Eigen vermogen	€ 5,98 mln.	€ 5,99 mln.
Vreemd vermogen	€ 4,31 mln.	€ 4,29 mln.
Begroot resultaat 2016	€ 0,01 mln.	
Vestigingsplaats	Utrecht	
Doel	Dit recreatieschap ontwikkelt, beheert en onderhoudt terreinen voor dagrecreatie en routenetwerken voor wandelen/varen/fietsen in opdracht van provincie en gemeenten.	
Kerntaken	De kwalitatieve en kwantitatieve ontwikkeling van recreatieruimte en recreatievoorzieningen voor de deelnemende gemeenten en de provincie.	
Overig	Gemeenschappelijke regeling tussen de provincie Utrecht en de gemeenten Utrecht, Nieuwegein, Houten, IJsselstein, Lopik, Woerden, Maarssen en De Bilt.	
Openbaar belang	De provincie is vertegenwoordigd in het dagelijks en algemeen bestuur en draagt voor 2016 32,21% van de deelnemersbijdragen bij, oftewel € 764.400	
Wijziging belang gedurende 2016	Dit recreatieschap zal blijven bestaan, waarbij de provincie de voorwaarde heeft gesteld dat er binnen de geldende gemeenschappelijke regeling een betere sturing op doelen	

	mogelijk wordt. In 2016 zal verder uitvoering worden gegeven aan het ontwikkelplan. Daarnaast wordt er een professionaliseringssalg uitgevoerd waaronder een mandaatregeling.	
Risico's provincie	zie de toelichting bij Recreatie Midden Nederland.	
6 Recreatieschap Vinkeveense Plassen		
	1 januari 2014	31 december 2014
Eigen vermogen	€ 2,23 mln.	€ 1,96 mln.
Vreemd vermogen	€ 0,62 mln.	€ 0,78 mln.
Begroot resultaat 2016	€ 0,00 mln.	
Vestigingsplaats	Utrecht	
Doel	Dit recreatieschap ontwikkelt, beheert en onderhoudt terreinen voor dagrecreatie en routenetwerken voor wandelen/varen/fietsen in opdracht van provincie en gemeenten.	
Kerntaken	De kwalitatieve en kwantitatieve ontwikkeling van recreatieruimte en recreatievoorzieningen voor de deelnemende gemeenten en de provincie.	
Overig	Gemeenschappelijke regeling tussen de gemeenten De Ronde Venen en Amsterdam.	
Openbaar belang	De provincie is vertegenwoordigd in het dagelijks bestuur en draagt voor 2016 36% en 50% van de deelnemersbijdragen voor respectievelijk programma A en B, oftewel € 471.000.	
Wijziging belang gedurende 2016	De provincie is geen deelnemer maar subsidiënt in dit schap. Het recreatieschap wordt momenteel geliquideerd. In 2015 is er een Toekomstplan Vinkeveense Plassen opgesteld. Dit plan wordt in 2016 en 2017 uitgevoerd. Het plan behelst de uitvoering van het achterstallig onderhoud aan de legakkers en zandeilanden, een bezuinigingsopgave en een opgave om meer verdienvermogen te creëren.	
Risico's provincie	zie de toelichting bij Recreatie Midden Nederland.	
7 Plassenschap Loosdrecht e.o.		
	1 januari 2014	31 december 2014
Eigen vermogen	€ 1,53 mln.	€ 1,56 mln.
Vreemd vermogen	€ 2,66 mln.	€ 2,40 mln.
Begroot resultaat 2016	€ 0,03 mln.	
Vestigingsplaats	Utrecht	
Doel	Dit recreatieschap ontwikkelt, beheert en onderhoudt terreinen voor dagrecreatie en routenetwerken voor wandelen/varen/fietsen in opdracht van provincie en gemeenten.	
Kerntaken	De kwalitatieve en kwantitatieve ontwikkeling van recreatieruimte en recreatievoorzieningen voor de deelnemende gemeenten en de provincies.	
Overig	Gemeenschappelijke regeling tussen de gemeenten Wijdmeren, Stichtse Vecht, provincies Utrecht en Noord Holland.	
Openbaar belang	De provincie is vertegenwoordigd in het dagelijks en algemeen bestuur en draagt voor 2016 15% van de deelnemersbijdragen bij, oftewel € 168.200.	
Wijziging belang gedurende 2016	In 2016 wordt door het schap meer ingezet op het Masterplan Oostelijke Vechtplassen en op de pilot Quick win Veenslib. Via het schap draagt de provincie hier aan bij.	
Risico's provincie	zie de toelichting bij Recreatie Midden Nederland.	
8 Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht (RUD)		
	1 januari 2014	31 december 2014
Eigen vermogen	n.v.t.	€ 0,718 mln.
Vreemd vermogen	n.v.t.	€ 2,469 mln.
Begroot resultaat 2016	€ 0 mln.	
Vestigingsplaats	Utrecht	
Doel	De Regionale Uitvoeringsdienst behartigt de belangen van de deelnemers tezamen en van iedere deelnemer afzonderlijk op het gebied van fysieke leefomgeving, voor zover de bevoegdheid daartoe de deelnemer toekomt en voor zover deze aan de Regionale Uitvoeringsdienst is gemandateerd.	
Kerntaken	Namens de provincie en gemeenten vergunningverlenende, handhavende en toezichthoudende taken uitvoeren op het milieu- en omgevingsdomein. Elke deelnemer bepaalt het voor hem uit te voeren beleid zelf.	
Overig	De Regionale Uitvoeringsdienst 2.0 is een tussenstap naar een Regionale Uitvoeringsdienst Utrecht 2.1 met daarin de provincie Utrecht en alle Utrechtse gemeenten.	
Openbaar belang	Het waarborgen en ontwikkelen van een gezonde, veilige en duurzame leefomgeving.	
Wijziging belang gedurende 2016	Het belang zal naar verwachting gedurende 2016 niet veranderen.	
Risico's provincie	De risico's richten zich op het leveren van uniforme kwaliteit passend bij de eisen en mogelijk veranderde regelgeving. Dit kan extra kosten met zich meebrengen. Sturing op de bijdrages en budget via het DB is noodzakelijk.	

PRIVAATRECHTELIJK

De privaatrechtelijke organisaties zijn te verdelen in deelnemingen en overige publiekrechtelijke organisaties. Het saldo van de deelnemingen per 31 december 2012 is als volgt te specificeren (bedragen x € 1.000):

	Deelnemingen	Aandelen	Nominaal	Volgestort	Belang (%)
9	Vitens N.V.	285.869 à €1	286	286	5,7
10	N.V. Bank Nederlandse Gemeenten	87.750 à € 2,50	219	219	0,158
11	N.V. Nederlandse Waterschapsbank	A 50.478 à €115	5.805	5.805	0,178
		B 8.511 à €460	3.915	3.915	
12	N.V. REMU Houdstermaatschappij	95 à € 500	0	0	47,5
15	N.V. Ontwikkelmaatschappij Utrecht	150.000 à € 100	15.000	11.250	100

9 Vitens NV		
	31 december 2015	31 december 2016
Eigen vermogen	€ 464,2 mln.	€ 488,3 mln.
Vreemd vermogen	€ 1.263,3 mln.	€ 1.258,5 mln.
Begroot resultaat 2016	€ 31,5 miljoen	
Vestigingsplaats	Utrecht	
Doel	Het publiek op een duurzame wijze voorzien van schoon drinkwater.	
Kerntaken		
Overig	Op 30 augustus 2006 hebben de aandeelhouders ingestemd met een fusie van drie waterbedrijven om te komen tot één waterbedrijf.	
Openbaar belang	Het belang van de provincie Utrecht bedraagt 5,692%. Jaarlijks wordt dividend uitgekeerd. In 2015 bedroeg dit € 832.000. Het verwachte dividend per aandeel over boekjaar 2016 bedraagt € 2,18.	
Wijziging belang gedurende 2015	Het belang zal gedurende 2016, naar verwachting, niet veranderen.	
Risico's provincie	n.v.t.	
10 N.V. Bank Nederlandse Gemeenten		
	1 januari 2014	31 december 2014
Eigen vermogen	€ 3.430 mln.	€ 3.582 mln.
Vreemd vermogen	€ 127.721 mln.	€ 149.891 mln.
Begroot resultaat 2016	Niet bekend (Nettowinst 2014 na belastingen € 283 mln.)	
Vestigingsplaats	Den Haag	
Doel	Het bankieren ten dienste van overheden - waaronder provincies - en met overheden verbonden instellingen en bedrijven op het terrein van volkshuisvesting, openbaar nut, onderwijs en gezondheidszorg.	
Kerntaken	De NV Bank Nederlandse Gemeenten (BNG) is de bank voor de overheid en voor het maatschappelijk belang.	
Overig		
Openbaar belang	De provincie heeft een belang van 0,16% in de BNG. Het is niet zonder meer mogelijk een marktwaarde voor deze aandelen te bepalen, omdat deze niet vrij verhandelbaar zijn.	
Wijziging belang gedurende 2016	n.v.t.	
Risico's provincie	n.v.t.	
11 N.V. Nederlandse Waterschapsbank		
	1 januari 2014	31 december 2014
Eigen vermogen	€ 1.303 mln.	€ 1.256 mln.
Vreemd vermogen	€ 86.949 mln.	€ 71.750 mln.
Begroot resultaat	Niet bekend (Nettowinst 2014 na belastingen € 49 mln.)	
Vestigingsplaats	's-Gravenhage	
Doel	Voor gemeenten, provincies, gezondheidszorg, onderwijs en activiteiten op het gebied van water en milieu, arrangeert de bank korte en langlopende kredieten.	
Kerntaken	De Nederlandse Waterschapsbank (NWB) is een financiële dienstverlener voor de overheidssector.	
Overig	n.v.t.	
Openbaar belang	De provincie heeft een belang van minder dan 1% in de NWB. Ook de aandelen van de Nederlandse Waterschapsbank (NWB) kennen geen marktwaarde.	
Wijziging belang gedurende 2016	n.v.t.	
Risico's provincie	n.v.t.	

12 N.V. REMU Houdstermaatschappij		
	1 januari 2015	31 december 2015
Eigen vermogen	Niet bekend	Niet bekend
Vreemd vermogen	Niet bekend	Niet bekend
Begroot resultaat	Niet bekend	
Vestigingsplaats	Utrecht	
Doel	Niet bekend.	
Kerntaken	Niet bekend	
Overig	Niet van toepassing.	
Openbaar belang	De provincie is voor 47,5% aandeelhouder in de houdstermaatschappij. De vennootschap heeft een eigen vermogen van € 1,5 mln. en wordt in stand gehouden in verband met een eventueel nog te ontvangen vergoeding van ENECO. Deze vergoeding bedraagt 4,66% van de totale waarde bij verkoop voor 31 december 2010 van meer dan 50% van ENECO (privatiseringsvergoeding). Zoals oorspronkelijk overeengekomen, vervalt het recht op deze vergoeding na 31 december 2010, echter vanwege het verzet dat ENECO heeft gepleegd tegen de Wet Onafhankelijk Netbeheerder (zgn. splitsingswetgeving), komt ENECO, naar het standpunt van de voormalige aandeelhouders, geen beroep meer toe op de vervaldatum van de privatiseringsvergoeding.	
Wijziging belang gedurende 2016	n.v.t.	
Risico's provincie	n.b.	
13 Vereniging Interprovinciaal Overleg		
	31 december 2013	31 december 2014
Eigen vermogen	€ 0,26 mln.	€ 4,48 mln.
Vreemd vermogen	€ 7,69 mln.	€ 14,97 mln.
	Per 1 januari 2014 is in de "juridische schil" van het IPO de nieuwe interprovinciale uitvoeringsorganisatie (BIJ12) opgenomen. De cijfers per 31 december 2014 zijn een samenvoeging van IPO en BIJ12.	
Begroot resultaat	Niet bekend.	
Vestigingsplaats	's-Gravenhage	
Doel	Het optimaliseren van de condities waaronder provincies werken en provinciale vernieuwingsprocessen stimuleren. Verder zijn er geen budgetten voor de (extra kosten van) extern ingehuurde deskundigen. Deze kosten worden veelal (na-calculatorisch) doorbelast aan de deelnemende provincies. Dit kan tot nu toe op incidentele basis door de inhoudelijke beleidsvelden worden opgevangen, maar zou in de toekomst mogelijk problemen op kunnen leveren.	
Kerntaken	Het IPO is actief op dezelfde terreinen als de provincies, zoals milieu, landelijk gebied, sociaal beleid, ruimtelijke ordening, wonen, economie en mobiliteit. De kernfuncties van het IPO zijn belangenbehartiging en platform. De belangenbehartiging geeft het IPO vorm door regelmatig te overleggen met onder andere de verschillende overheden en maatschappelijke organisaties. De platformfunctie wordt ingevuld door gelegenheden te creëren om kennis en ervaringen uit te wisselen, gezamenlijke standpunten te bepalen en initiatieven te ontplooiën. Daarnaast ondersteunt het IPO de provincies bij het uitvoeren van taken, onder andere via de uitvoeringsorganisatie BIJ12 (natuur, informatiesystemen).	
Overig	De vereniging Interprovinciaal Overleg (IPO) heeft twaalf leden: de Nederlandse provincies. De kosten van de vereniging worden door de provincies gedragen volgens een maatstaf, waarbij de ene helft van de kosten gelijkelijk over de provincies wordt verdeeld, en de andere helft over de provincies wordt verdeeld naar rato van de som van de totale uitkeringen uit het provinciefonds en de belastingcapaciteit	
Openbaar belang	Het IPO is een vereniging, waarvan alle Nederlandse provincies lid zijn. Deze zijn vertegenwoordigd in het verenigingsbestuur en de algemene vergadering. Het bestuur bestaat uit dertien leden, uit elke provincie één gedeputeerde. Elk heeft een eigen portefeuille waarvan hij of zij ook woordvoerder is. Een commissaris van de Koning is voorzitter. De algemene vergadering bestaat uit 24 Statenleden; uit elke provincie twee.	
Wijziging belang gedurende 2016	Het belang zal gedurende 2016, naar verwachting, niet veranderen.	

Risico's provincie	Als gevolg van activiteiten die meer kosten dan begroot, is er een risico dat uiteindelijk een bedrag aan contributie moet worden nabetaald. Daarnaast ligt er een risico bij het werken met projectmedewerkers, die een tijdelijke arbeidsovereenkomst hebben waarbij bij beëindiging van de arbeidsovereenkomst WW-rechten ontstaan die door het IPO als eigen risicodragers volledig worden gedragen. De risico's worden beperkt door waar mogelijk te werken met uitzendconstructies, detachingsovereenkomsten en het begeleiden van medewerkers in het zoeken naar een volgende baan.	
14 Vereniging Huis der Nederlandse provincies		
	31 december 2013	31 december 2014
Eigen vermogen	€ 0,19 mln.	€ 0,20 mln.
Vreemd vermogen	€ 0,24 mln.	€ 0,27 mln.
Begroot resultaat 2016	Niet bekend	
Vestigingsplaats	Brussel	
Doel	De algemene doelstelling van de Vereniging Huis van de Nederlandse Provincies (HNP) is het verkrijgen van een effectieve positionering en vertegenwoordiging van de provincies in Brussel.	
Kerntaken	Het HNP behartigt de provinciale belangen op het Brusselse speelveld en is daarmee de lobbyorganisatie van de provincies. Het HNP richt zich op de kennis- en netwerkanalyse van een beperkt aantal dossiers. Het HNP treedt proactief op als verbindende schakel tussen Brussel en de achterban (provincies en IPO) en coördineert de strategie en het netwerk voor de Europese lobbydossiers. Het HNP draagt bij aan de gehele Europese beleidscyclus door vanuit de provinciale belangenbehartiging te 'brengen' en te 'halen'. 'Brengen' door het delen van kennis, bijdragen aan de ontwikkeling en uitvoering van Europees beleid dat de provincies raakt en aangaat, en het tonen van goede provinciale voorbeelden die passen binnen de Europese doelstellingen. 'Halén' is het gebruiken van Europese programma's en structuurfondsen en het samenwerken in Europese netwerken.	
Overig	De provincie Utrecht is lid van het HNP en betaalt daarvoor een bijdrage voor huisvestings- en apparaatskosten. Het HNP is een vereniging volgens Belgisch recht (Internationale non-profit organisatie).	
Openbaar belang	Vertegenwoordigers van de twaalf provincies en het IPO werken in opdracht van het HNP-bestuur vanuit het Huis als liaison tussen de provincies en Europese instellingen en netwerken. De EU-lobbyprioriteiten van het IPO gelden hierbij als basis, naast landsdelige en provinciale agenda's. Namens de provincie Utrecht is gedeputeerde Pennarts lid van het Bestuur van het HNP.	
Wijziging belang gedurende 2016	Het belang zal gedurende 2016, naar verwachting, niet veranderen.	
Risico's provincie	Indien het HNP in financiële problemen komt, loopt de provincie het risico dat er een claim wordt gelegd.	
15 Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht		
	1 januari 2014	31 december 2014
Eigen vermogen	€ 6,72 mln.	€ 13,8 mln.
Vreemd vermogen	€ 0,11 mln.	€ 0,09 mln.
Begroot resultaat 2015	-€ 0,03 mln.	
Vestigingsplaats	Utrecht	
Doel	Doel van de N.V. is het investeren in de private delen (lege delen van terreinen, verouderde bedrijfsbebouwingen) ten einde deze met andere participanten (zoals gemeenten en/of private ontwikkelaars) te herontwikkelen en opnieuw in de markt te zetten.	
Kerntaken	Het gaat om projecten die zonder ingrijpen van de overheid niet of ernstig vertraagd van de grond zouden komen en die een bijdrage leveren aan het vestigingsklimaat op bedrijventerreinen.	
Overig	N.V. in 2011 opgericht voor het investeren in private kavels op verouderde bedrijventerreinen in de provincie Utrecht.	
Openbaar belang	De provincie Utrecht is voor 100% aandeelhouder van de N.V. oftewel per 31 december 2014 hebben we in bezit 75.000 aandelen van nominaal € 100,00.	
Wijziging belang gedurende 2016	Geen.	
Risico's provincie	Als aandeelhouder loopt de provincie geen financiële risico's ten gevolge van het handelen van de N.V. Voorwaarde is wel dat de provincie zich niet bezig houdt met het bestuur van de N.V.. De N.V. is als overheidsbedrijf gebonden aan de Europese regels voor staatssteun en de wet Markt en Overheid en de daarvoor geldende regels moeten worden gevolgd.	

3.6 Grondbeleid

3.6.1 Visie

Grondbeleid is geen doel op zichzelf, maar een instrument om het eigen provinciale beleid - zoals neergelegd in diverse beleidsdocumenten - in goed overleg met gemeenten en (al dan niet publiekrechtelijke) instellingen en organisaties mede vorm en inhoud te geven. Voor het verwezenlijken van provinciale beleidsdoelstellingen in het fysieke domein zetten we het grondbeleid faciliterend en actief in.

3.6.2 Kaders

De basis voor het provinciaal (actief) grondbeleid vormt de in 2002 vastgestelde "Nota grondbeleid Provincie Utrecht", het in 2008 vastgestelde [Strategisch grondplan voor taakgebonden aankopen Agenda Vitaal Platteland \(AVP\)](#), de in 2013 vastgestelde Bestuursovereenkomst Grond en de in 2014 vastgestelde [Nota Uitvoering Grondstrategie Realisatie Akkoord van Utrecht](#).

3.6.3 Faciliterend grondbeleid

Bij faciliterend grondbeleid wordt de verwezenlijking van onze beleidsdoelstellingen zoveel mogelijk overgelaten aan andere partijen, zoals gemeenten en marktpartijen. Bij faciliterend grondbeleid is dus geen sprake van het voeren van eigen grondexploitaties, al dan niet samen met gemeenten. Bij faciliterend grondbeleid hoeft er minder te worden geïnvesteerd en is er dus minder risico.

3.6.4 Actief grondbeleid

Als wij als private partij, alleen of in samenwerkingsverband met één of meerdere gemeenten, zelf grond aankopen om op die grond de gewenste bestemming te realiseren, is er sprake van actief grondbeleid. Bij het actieve grondbeleid zijn er verschillende categorieën, zoals taakgebonden verwervingen, anticiperende strategische en exploiterende aankopen te onderscheiden. De categorieën staan in oplopende volgorde qua activiteit en risico. Hierna gaan we nader in op het actieve grondbeleid binnen de provincie Utrecht, op de in 2016 verwachte ontwikkelingen en op de mogelijke risico's en genomen beheersingsmaatregelen.

Bij taakgebonden verwervingen vindt grondaankoop plaats als de noodzaak zich voordoet, bijvoorbeeld in het kader van de aanleg of verbetering van wegen of bij de realisatie van kunstwerken zoals bijvoorbeeld ecoducten en bruggen. Ook is er sprake van taakgebonden (anticiperende) grondaankopen als de provincie gronden aankoopt met een oorspronkelijk agrarische bestemming die na aankoop een nieuwe functie, bijvoorbeeld natuur, krijgen. Hierbij zijn de risico's beperkt tot die risico's die gepaard gaan met de normale bedrijfsvoering. De aankopen zijn functioneel voor de aanleg van een weggedeelte of ecoduct of de realisatie van nieuwe natuurgebieden. Eventuele restpercelen worden weer verkocht.

Strategische grondaankopen betreffen de aankoop van zogenaamde ruilgronden. Ruilgronden zijn gronden met een strategische ligging, die in de toekomst mogelijk kunnen worden geruild met gronden die nodig zijn voor het realiseren van provinciaal beleid. Bij strategische grondaankoop is het risico groter dan bij taakgebonden aankoop. Het risico bestaat hierbij dat ruil niet of veel later dan gedacht plaats kan vinden en de waarde van de grond tussentijds daalt. Ook is er in dat geval langer sprake van een vermogensbeslag.

Er is sprake van exploiterende aankopen, of grondexploitatie, als de provincie alleen of samen met gemeenten of andere partijen gronden aankoopt, zorg draagt voor het bouw- en woonrijp maken en vervolgens de grond uitgeeft aan bijvoorbeeld een aannemingsbedrijf. Zoals uit de crisis op de woningmarkt is gebleken, zijn de risico's op verlies hierbij veel groter, aangezien ook de investeringen veel groter zijn en deze verminderd kunnen worden terugverdiend of zelfs geheel verloren kunnen gaan, als de woningmarkt stagneert.

3.6.5 Relatie met de programma's

3.6.5.1 Taakgebonden en strategische grondaankopen

Programma 2. Landelijk gebied: Agenda Vitaal Platteland

Vooruitlopend op de discussies met het Rijk is in 2011 met de gebiedspartners overeenstemming bereikt over het Akkoord van Utrecht. In dit akkoord hebben partijen afspraken gemaakt over een afgeslankte ecologische hoofdstructuur (EHS). Er is afgesproken dat nog 1.506 hectare nieuwe natuur verworven zal worden en 3.000 hectare ingericht. In december 2011 zijn er tussen het Rijk en de provincies nieuwe afspraken gemaakt over realisatie van de EHS en decentralisatie van deze taak naar de provincies. Het Rijk draagt alleen nog bij aan de realisatie van de EHS als daarmee internationale verplichtingen worden gediend, te weten Kader Richtlijn Water (KRW), Natura 2000 en Programmatische Aanpak Stikstof (PAS).

In tabel 1 is opgenomen hoeveel hectares grond binnen de EHS is verworven, dan wel waar functieverandering heeft plaatsgevonden. Ook zijn de hectares opgenomen die zijn ingericht en is het totale grondbezit opgenomen binnen het landelijk gebied.

Tabel 1 Indicator: aantal ha. grond in bezit

Doelrealisatie	Streefwaarde	Werkelijk cumulatief 31-12-2014	Begroot cumulatief 31-12-2015	Begroot cumulatief 31-12-2016
Verwerving/functieverandering nieuwe natuur cumulatief in ha.	1.506	297	325	400
Inrichting nieuwe natuur cumulatief in ha.	4.506	374	820	1.000
Aantal ha. grond in bezit	0	1.567	1.301	1.100

Ten opzichte van de begroting 2015 zijn de hectares voor verwerving/functieverandering nieuwe natuur en inrichting aangepast aan de nieuwe Voortgangsrapportage EHS. De realisatiecijfers vanaf 2011 zijn aangepast omdat er bij de Voortgangsrapportage met andere definities is gewerkt dan de gebruikte definities bij de Natuurmeting op kaart die tot 2015 werd gebruikt. Dat betekent dat er tot en met 2014 297 ha in plaats van 230 ha is verworven/van functie is veranderd en 374 ha in plaats van 320 ha is ingericht.

Financieel instrumentarium: Agenda Vitaal Platteland

Voor de financiering van de provinciale doelen heeft u in december 2011 een bedrag van € 20 mln. beschikbaar gesteld. Deze middelen worden gebruikt voor verwerving/functieverandering en inrichting van de zogenaamde provinciale EHS.

De financiering van de internationale doelen vindt plaats via het zogenaamde grond-voor-grond-principe. Dat houdt in dat in bezit zijnde gronden die niet in de EHS liggen kunnen worden verkocht waardoor budget wordt vrijgemaakt voor nieuwe aankopen. In 2013 is een deel van deze gronden gekocht van het Rijk en voorgefinancierd uit het Revolverend Fonds. Dat is een fonds van maximaal € 45 mln. in 2016, bedoeld om de aan- en verkoop of ruiling van gronden op gang te brengen om zodoende onze provinciale en internationale doelen te realiseren.

Het Revolverend Fonds (RF) wordt ingezet tot een maximum van € 45 mln. in 2016. Begin 2014 is de overname tot stand gekomen van gronden van het Rijk, de verplichting hiervoor bedraagt per saldo € 21,9 mln. (€ 29,6 mln. - € 7,7 mln. al verkochte gronden door Bureau Beheer Landbouwgronden). De insteek is om prioriteit te geven aan het verkopen van gronden ten behoeve van het RF, vandaar dat de taakstelling vooralsnog hierop is geprognostiseerd.

Tabel 2 Verloop Revolverend fonds

Bedragen x € 1.000				
	Werkelijk 2014	Begroot 2015	Begroot 2016	Verschil Begroting 2015 en begroting 2016
Stand 1-1	31.347	49.837	46.337	
Verkopen RF	2.102	3.500	3.500	0
Aankopen RF	19.015	0	0	0
Stand 31-12	48.350	46.337	42.837	

In werkelijkheid verkopen we ook gronden die niet revolveren maar waarvan de opbrengst ingezet wordt voor bijvoorbeeld de inrichting. Omdat deze verkopen ook bijdragen aan de verkooptaakstelling van minimaal € 7 mln. is aanvullend onderstaande tabel opgenomen met het totaal aan verkopen.

Tabel 3 Totaal grondverkoppen

Bedragen x € 1.000				
	Werkelijk 2014	Begroot 2015	Begroot 2016	Vershil Begroot 2015 begroot 2016
Revolverend fonds + overige	13.500	7.000	7.000	0

Om de beheersing van de aan- en verkopen van gronden te versterken is besloten om:

- ∞ Het plafond van het Revolverend Fonds stapsgewijs terug te laten lopen naar nul euro eind 2027 omdat dan de doelstellingen moeten zijn bereikt:
  - tot € 45 mln. met ingang van 2016
  - tot € 40 mln. met ingang van 2018
  - tot € 35 mln. met ingang van 2020
  - tot € 30 mln. met ingang van 2022
  - tot € 20 mln. met ingang van 2024
  - tot € 10 mln. met ingang van 2026
  - tot € 0 met ingang van 2028
- ∞ En de inzet van het Revolverend Fonds, aanvankelijk ingesteld voor aankopen ter realisatie van alle doelen binnen het programma AVP, te beperken tot aankopen die direct of indirect bijdragen aan de realisatie EHS (Akkoord van Utrecht). In de Grondstrategie zijn hiervoor nog nadere randvoorwaarden meegegeven.

Financiële risico's: Agenda Vitaal Platteland

Het risico bij grondverwerving voor de inrichting van het landelijk gebied is over het algemeen beperkt, omdat grond relatief waardeverast is. Zo uitte het effect van de financiële crisis zich de afgelopen jaren bijvoorbeeld vooral in een daling van de huizenprijzen en veel minder van de grondprijzen. De gronden zijn niet gekocht met het doel winst te behalen door ontwikkeling van rode functies (zoals woningbouw, kantoren). Bij EHS kopen we grond tegen de agrarische waarde (ca. € 55.000/ha) en gaan we die grond omzetten naar natuur, waarna de waarde nog maar ca. 15% van de agrarische waarde is. Hier is sprake van kosten, niet van risico.

Met het Revolverend Fonds zijn ook aankopen gedaan waarbij gekeken is naar ontwikkelmogelijkheden. Hier wordt dus ook meer risico gelopen dan bij een aankoop ten behoeve van de EHS. Vandaar dat bij de instelling van dit fonds een reserve dekking financiële risico's grondbeleid is ingesteld. Hiervoor is maximaal € 5 mln. beschikbaar. Bij iedere aankoop wordt een inschatting van het risico op verlies gemaakt. Hierbij wordt het maximaal te leiden verlies vermenigvuldigd met de kans op dit verlies. Het totaal van deze risico-inschattingen mag niet boven de € 5 mln. uitkomen. De risico-inschattingen worden jaarlijks herzien. Naar verwachting wordt met de jaarrekening geld onttrokken uit het weerstandsvermogen, omdat er bij de verkoop van gronden uit het Revolverend fonds dit jaar naar verwachting daadwerkelijk verlies wordt geleden. De inschatting is dat er ca. €1 mln. onttrokken moet worden. De stand van het totale ingeschatte risico bedroeg per 1 januari 2015 circa € 3,4 mln.

Bovengenoemd risico is exclusief het risico op de onlangs van het Rijk gekochte gronden ten laste van het Revolverend Fonds. Wij verwachten dat de opbrengsten van deze gronden minstens gelijk zullen zijn aan de aanschaf. Daarbij moet wel aangetekend worden dat we met de grond in een aantal gevallen ook opstallen (onderhoudskostenrisico) en eventuele (bodem)verontreinigingen (kostenrisico) overnemen. Gezien het feit dat we alleen voor de gronden betalen en niet voor de opstallen is er uiteindelijk geen financieel risico te verwachten. Het zijn voornamelijk taakgebonden grondaankopen waarvan de beheersing een onderdeel is van de normale bedrijfsvoering. Uiteindelijk is het grootste risico dat de doelen niet worden gerealiseerd.

Programma 5. Bereikbaarheid: Aanleg en verbetering van infrastructuur

De aankopen zijn functioneel voor de aanleg en reconstructie van de provinciale wegen, met bijkomende werken. Alleen eventuele restpercelen worden weer verkocht. Projectgebonden grondaankopen vinden plaats op basis van volledige schadeloosstelling. In die gevallen waar het niet lukt om met de grondeigenaren overeenstemming te krijgen in het minnelijk traject, maken wij gebruik van de mogelijkheid om het instrument van onteigening in te zetten.

Eén en ander verloopt via de bestemmingsreserve Grote Wegenwerken bestemd voor de uitvoering van het Strategisch Mobiliteitsplan Provincie Utrecht 2004-2020 (SMPU), een nadere toelichting en de actuele aankopen staan in het Uitvoeringsprogramma Mobiliteitsplan 2014-2017. Beiden staan op de provinciale website.

Financiële risico's Aanleg en verbetering van infrastructuur:

Risico's hierbij zijn beperkt. De beheersing daarvan is onderdeel van de normale bedrijfsvoering, waaronder planschade en nadeelcompensatie verkeer en vervoervoorzieningen.

3.6.5.2 Exploiterende aankopen

Programma 1. Hart van de Heuvelrug

Het programma Hart van de Heuvelrug is een grootschalig gebiedsontwikkelingsprogramma voor het gebied in de driehoek Soest-Zeist-Amersfoort. Doel van het programma is het verbeteren van de ruimtelijke kwaliteit.

Twee belangrijke uitgangspunten voor de uitvoering van het programma zijn:

- financiële verevening tussen de rode projecten (ontwikkelen woon- en werklocaties) en groene projecten (ontwikkeling natuur en recreatie) en
- de rood-groenbalans (de oppervlakte van nieuwe rode bestemmingen moet ten minste in evenwicht zijn met de oppervlakte nieuwe groene bestemmingen).

Op 5 juni 2015 hebben de gemeenten Soest, Zeist en de provincie Utrecht de nieuwe samenwerkingsovereenkomst ondertekend. Inzet is om het programma op basis van deze afspraken in de komende 10 jaar tot een goed einde te brengen. Binnen Hart van de Heuvelrug zorgt de projecttrekker (de gemeente Soest, Zeist of de provincie Utrecht) voor de voorfinanciering.

Financiële risico's Hart van de Heuvelrug

De mastergrondexploitatie Hart van de Heuvelrug geeft een totaalbeeld van de financiële stand van zaken van het programma Deze mastergrondexploitatie is per 1-1- 2015 herzien en hieruit blijkt een geraamd tekort van € 12,2 mln. nominaal:

	t/m 2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.	Totaal
Lasten	51,8	32,5	8,4	4,8	7,4	4,5	28,4	137,8
Baten	6,9	11,1	13,3	14,8	15,9	17,2	46,4	125,6
Saldo	-44,9	-21,4	4,9	10,0	8,5	12,7	17,9	- 12,2

Tabel 4 Totale cash flow hart van de Heuvelrug excl. berekende rente (in € mln. p.p. 2015)

Daarnaast wordt jaarlijks een risicoanalyse uitgevoerd voor een zestal deexploitaties. Daaruit blijkt dat het risico is toegenomen van € 2,06 mln. eind 2013 naar € 3,81 mln. eind 2014. Het risicoprofiel is als volgt opgebouwd:

Project	Risicoprofiel/buffer 1 januari 2014	Risicoprofiel/buffer 1 januari 2015	Toe-/afname
Oostelijke corridor	0,35 mln.	0,37 mln.	0,02 mln.
Westelijke corridor	0,24 mln.	0,27 mln.	0,03 mln.
Huis ter Heide West	0,21 mln.	0,13 mln.	- 0,08 mln.
Richelleweg	0,34 mln.	0,70 mln.	0,36 mln.
Apollo Noord	0,91 mln.	1,19 mln.	0,28 mln.
Dorrestein	--	1,15 mln.	1,15 mln.
TOTAAL	2,06 mln.	3,81 mln.	1,76 mln.

Dit risico van € 3,81mln. is niet een risico voor de provincie alleen, maar in beginsel voor het gehele programma. Dit risico is opgenomen in onze paragraaf Weerstandsvermogen. In de samenwerkingsovereenkomst is opgenomen dat er vanuit het project Vliegbasis Soesterberg 10 miljoen wordt bijgedragen in het tekort van het programma Hart van de Heuvelrug. Een eventueel resterend programmatekort (€ 12,2 mln. - € 10,0 mln. = € 2,2 mln.) komt voor rekening van de provincie. Hiervoor is een voorziening getroffen. Naast dit tekort is in overleg met de accountant besloten het risico voor Dorrestein over te hevelen vanuit de paragraaf Weerstandsvermogen naar de voorziening. De voorziening hart van de Heuvelrug bedraagt nu € 7,9 mln.

In de nieuwe samenwerking zijn per project beheermaatregelen benoemd. De projecttrekker heeft de opdracht deze maatregelen te managen.

Bij de Jaarrekening 2013 is besloten dat er geen rente meer in rekening wordt gebracht op de provinciale voorfinanciering van projecten voor Hart van de Heuvel en Vliegbasis Soesterberg. De derving van de destijds al geraamde rente-inkomsten Hart van de Heuvelrug en vliegbasis Soesterberg wordt gedekt uit het Integraal Gebiedsontwikkelingsprogramma (IGP).

De mastergrondexploitatie wordt jaarlijks, per 1 januari, geactualiseerd. Het verschil tussen het saldo 2015 ten opzichte van 2014 is te verklaren door het doorvoeren van een aantal beheermaatregelen uit het "Afsprakenkader verdere samenwerking" dat in 2014 is vastgesteld, onder andere het hanteren van 0 % rente op de provinciale voorfinanciering en een gewijzigde woningbouwprogrammering en de rentekosten in 2014 over de projecten van de gemeenten.

Provinciale projecten Hart van de Heuvelrug

De provincie is binnen het programma Hart van de Heuvelrug trekker van de volgende projecten:

- ∞ **Herinrichting oostelijke corridor:** aanleg van het ecoduct Boele Staal over de N237, het inrichten van het gebied Oude Kamp tussen de ecoducten over de A28 en de N237 als aantrekkelijke verbinding voor bos- en heidesoorten. Het ecoduct Boele Staal wordt momenteel gerealiseerd.
- ∞ **Richelleweg:** realiseren bedrijventerrein (gezamenlijk trekkerschap met gemeente Soest). Inmiddels zijn 3 kavels uitgegeven en er zijn veel contacten met potentiële kopers.
- ∞ **Ericaterrein (Westelijke Corridor):** verwerving en herinrichting terrein als toeloop voor één van de twee ecoducten. In de afgelopen jaren is hier meer dan 90% (51 hectare) verworven. Er moeten nog circa 20 percelen (6 hectare) worden verworven, waarvan 2 hectare geen prioriteit heeft voor het functioneren van het sleutelgebied. Voor de overige percelen (4 hectare) is een onteigeningstitel verkregen.
- ∞ **Harlanterrein:** groene herinrichting van een voormalig proefdierstation van TNO. De werkzaamheden zijn gereed. Dit project wordt afgesloten en kan worden verrekend met het Beheerfonds.
- ∞ **Dorrestein:** dit project is aangekocht met het oog op ontwikkeling in het kader van het programma Hart van de Heuvelrug. Over dit perceel wordt de ontsluitingsweg voor de woonwijk die op de Vliegbasis zal worden gerealiseerd aangelegd. In het kader van de nieuwe samenwerking is afgesproken dat de ontwikkelingsmogelijkheden van deze locatie op korte termijn in beeld worden gebracht zodat er een besluit kan worden genomen over de verdere ontwikkeling.

Beheerfonds

Afgeronde projecten worden verrekend met het beheerfonds. Inmiddels zijn de volgende projecten verrekend:

- ∞ **Kodakterrein:** sloop van het bedrijventerrein en herinrichting als natuurgebied met recreatief medegebruik afgerond in 2008.
- ∞ **Jessurunkamp:** sloop van het militaire kampement en herinrichting als natuurgebied.
- ∞ **Soesterveen:** herinrichting als natuur en wateropvanglocatie.

Daarnaast is door de provincie het **Ecoduct Beukbergen** gefinancierd: aanleg van een ecoduct over de N237. Het ecoduct is in 2009 gerealiseerd.

De voorfinanciering van alleen de provinciale projecten is als volgt gefaseerd:

	Tm 2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.	Totaal
Lasten	42,6	16,0	0,7	0,1	2,8	0,6	16,7	79,5
Baten	5,8	8,7	3,6	2,2	3,4	4,5	24,9	53,1
Saldo	-36,8	-7,2	2,9	2,1	0,6	3,9	8,2	-26,4

Tabel 5 Voorfinanciering provinciale projecten, inclusief. beheerfonds, in € mln.

Programma 1. Vliegbasis Soesterberg

Midden in het gebied van het programma Hart van de Heuvelrug ligt de voormalige vliegbasis Soesterberg. De herinrichting van dit gebied draagt in belangrijke mate bij aan de programmadoelen van Hart van de Heuvelrug, maar het is een losstaand project waarover een aparte samenwerkingsovereenkomst is ondertekend op 5 juni 2015. Hierin is afgesproken dat de gemeenten Zeist, Soest en de Provincie ieder voor een derde aansprakelijk zijn voor het risico dat een bedrag van 28 mln. niet wordt terugverdiend. Alle risico's en kansen boven deze 28 mln. zijn voor de provincie. De provincie is projecttrekker en zorgt daarmee tevens voor de voorfinanciering van dit project.

Het groene deel van de vliegbasis (Park Vliegbasis Soesterberg) is eind 2014, gelijktijdig met de opening van het Nationaal Militair Museum, opengesteld. Het park wordt beheerd door het Utrechts Landschap, daartoe is een beheerovereenkomst afgesloten. Onderzocht wordt hoe het natuurdeel van de vliegbasis op een transparante en marktconforme wijze kan worden verkocht aan een toekomstige beheerder.

Cash flow grondexploitatie Vliegbasis, netto contant (in mln. €)

	t/m 2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020 e.v.	Totaal
Lasten	18,5	26,4	0,6	1,0	1,1	1,1	6,5	55,2
Baten	-	3,2	4,8	4,9	5,0	5,1	32,4	55,4
Saldo	-18,5	-23,2	4,2	3,9	3,9	4,0	25,9	0,2

Tabel 6 Voorfinanciering vliegbasis Soesterberg in € mln.

Financiële risico's vliegbasis Soesterberg

Voor de op de vliegbasis te realiseren woonwijk is medio 2014 een stedenbouwkundig plan (schetsontwerp) gepresenteerd aan raden, staten en belangstellenden. Hierop kwamen veel enthousiaste reacties van

marktpartijen en particulieren. Dit plan heeft een flexibele opzet en gaat uit van de realisatie van circa 335 woningen. Nu de nieuwe samenwerking een feit is, zal de verdere uitwerking voortvarend worden opgepakt. . De toegevoegde haalbaarheidsberekening laat zien dat het mogelijk is om de voor de herinrichting van de vliegbasis gemaakte kosten, inclusief de afdracht van € 10,0 mln. aan het programma Hart van de Heuvelrug, terug te verdienen. Mochten de opbrengsten deze kostenposten niet geheel dekken, dan worden de gemeenten Soest en Zeist en de provincie gehouden aan wat er in de samenwerkingsovereenkomst Vliegbasis Soesterberg hierover is afgesproken.

3.7 Provinciale belastingen en heffingen

3.7.1 Inleiding

Een deel van onze inkomsten bestaat uit provinciale belastingen en lokale heffingen. Daarvan is de belangrijkste inkomstenbron de opcenten op de Motorrijtuigenbelasting: in 2016 is deze geraamd op € 115,9 mln.

De provinciale heffingen die wij in de loop der jaren hebben ingesteld moeten in principe kostendekkend zijn.

Wij kennen de volgende heffingen:

- ∞ precariobelasting en leges: circa € 0,259 mln. per jaar;
- ∞ ontgrondingenheffing: circa € 0,020 mln. per jaar;
- ∞ grondwaterheffing: circa € 1,160 mln. per jaar.

3.7.2 Opcenten motorrijtuigenbelasting

De Verordening op de heffing van opcenten op de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting provincie Utrecht, zoals door uw Staten vastgesteld op 27 juni 2011, vormt de grondslag voor het heffen van opcenten op de hoofdsom van de motorrijtuigenbelasting. Deze verordening wordt indien nodig periodiek aangepast aan de hand van actuele ontwikkelingen.

Hierna volgt een vergelijking van de oude en de nieuwe begrotingsstand en wat dat betekent voor de provincie Utrecht.

Bedragen x € 1.000

Opbrengst Motorrijtuigenbelasting	2015	2016	2017	2018	2019
Stand (primitieve) Begroting 2015	112.600	113.163	113.729	114.297	114.868
Stand Kadernota 2015	114.200	114.771	115.345	115.921	116.501
Stand Najaarsrapportage 2015	114.200	114.771	115.345	115.921	116.501
Vershil	0	0	0	0	0

Tot en met 2015 werd de raming van de opbrengst in de begroting gebaseerd op de meest recente gegevens van de Belastingdienst ten aanzien van de aantallen en gewichtsklassen van motorrijtuigen in de provincie Utrecht. Beide factoren zijn bepalend voor de hoogte van de provinciale inkomsten uit opcenten MRB.

Op basis van het overzicht van de opcenten tot en met mei 2015 van de Belastingdienst blijkt dat de opbrengst van de opcenten vergelijkbaar is met de opbrengst in dezelfde maanden van het voorgaande jaar. Hierop zijn de ramingen in de Kadernota en de Najaarsrapportage 2015 gebaseerd.

Het tarief voor de provinciale opcenten motorrijtuigenbelasting 2016 bedraagt net als voorgaande jaren 72,6. De provincie Utrecht heft vergeleken met de andere provincies lagere opcenten waardoor de absolute lasten van de Utrechtse autobezitter ook lager uitkomen.

Voor de raming van de verwachte opbrengst uit de opcenten MRB in de begroting zal vanaf 2016 worden uitgegaan van de raming die door het ministerie van Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties wordt geformuleerd in de meicirculaire Provinciefonds van het jaar voorafgaand aan het begrotingsjaar. Deze raming wordt jaarlijks opgesteld om te komen tot de berekening van de provinciefondsuitkering.

Voor het jaar 2016 en navolgende jaren wordt de opbrengst uit de opcenten MRB daarom als volgt geraamd:

Bedragen x € 1.000

	2015	2016	2017	2018	2019
Motorrijtuigenbelasting	114.200	115.948	117.107	118.279	119.461

Bij de jaren volgend op 2016 is een jaarlijkse groei in de opbrengst voorzien van 1%. Deze verwachte stijging van de opbrengst is gebaseerd op de landelijke mutatie van de opbrengst per opcent in het jaar 2015 ten opzichte van 2014.

3.7.3 Precariobelasting en leges

De precariobelasting en leges vinden hun grondslag in de Precariobelasting- en legesverordening provincie Utrecht 2012.

De artikelen 1 en 2 van deze verordening zeggen over de precariobelasting:

- ∞ Precariobelasting wordt geheven voor het hebben van voorwerpen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde grond van de provincie.

- ∞ Precariobelasting wordt geheven van degene van wie, dan wel ten behoeve van wie voorwerpen onder, op of boven voor de openbare dienst bestemde grond van de provincie worden aangetroffen.

In genoemde artikelen wordt het volgende gezegd over de leges:

- ∞ Onder de naam 'leges' worden rechten geheven voor het genot van door of vanwege het provinciebestuur verstrekte diensten als bedoeld in deze verordening en de bijbehorende tarieventabel.
- ∞ Leges worden geheven van de aanvrager of verzoeker van de dienst, dan wel degene voor wie de dienst wordt verstrekt.

Het uitgangspunt van de tarieven is dat deze ten hoogste kostendekkend mogen zijn. De toe te passen tarieven staan in de tarieventabel bij de verordening. Deze tarieven worden doorgaans jaarlijks voor de loon- en prijsstijgingen aangepast aan de actualiteit. Echter, voor het jaar 2016 zullen wij wederom aan uw Staten voorstellen om de tarieven niet te verhogen.

De verordening zelf wordt periodiek aangepast aan de actuele ontwikkelingen. De precariobelasting en leges zijn in de Begroting 2016 geraamd voor een totaalbedrag van € 0,259 mln.

3.7.4 Ontgrondingenheffing

De ontgrondingenheffing is een directe belasting waaruit ten hoogste de helft van de provinciale kosten gedekt worden. Het betreft kosten van werkzaamheden voor onderzoek en planning in verband met ontgrondingen en van werkzaamheden, voortvloeiende uit de toepassing van artikel 7b van de Ontgrondingenwet (artikel 2 van de heffingsverordening).

De heffing vindt haar grondslag in de Heffingsverordening ontgrondingen provincie Utrecht 2002, die met ingang van 1 mei 2002 in werking is getreden. Het tarief bedraagt altijd 50% van de kosten. De verordening wordt periodiek aangepast aan de hand van actuele ontwikkelingen.

De opbrengst is jaarlijks sterk wisselend, afhankelijk van de omvang van de ontgrondingen in het betreffende jaar. In de begroting wordt daarom de gemiddelde opbrengst in de laatste 5 afgesloten kalenderjaren voorafgaand aan deze begroting aangehouden. Deze gemiddelde opbrengst bedraagt € 0,020 mln.

3.7.5 Grondwaterheffing

Onder de naam grondwaterheffing is een heffing voor het onttrekken van grondwater ingesteld als bedoeld in artikel 7.7 van de Waterwet. De heffing vindt haar grondslag in de Grondwaterheffingsverordening provincie Utrecht 2012. Deze verordening wordt periodiek aangepast aan de hand van actuele ontwikkelingen.

De opbrengst van de grondwaterheffing is in 2016 geraamd op € 1,160 mln.

3.7.6 Kwijtscheldingsbeleid

Ten aanzien van de provinciale heffingen is geen kwijtscheldingsbeleid ontwikkeld.

Bedragen x € 1.000

Belastingen en heffingen	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Motorrijtuigenbelasting	114.185	114.200	115.948	117.107	118.279	119.461
Precario en leges	134	259	259	259	259	259
Ontgrondingenheffing	5	20	20	20	20	20
Grondwaterheffing	1.102	1.160	1.160	1.160	1.160	1.160
TOTAAL	115.426	115.639	117.387	118.546	119.718	120.900

Bijlagen

STAAT VAN VASTE ACTIVA 2014										
Omschrijving	Aansch. waarde 1-1-2014	Investerings 2014	Desinvesteringen 2014	Geheel afgeschreven 2014	Aansch.waarde 31-12-2014 (1+2-3-4)	Afgeschreven tot en met 2013	Extra Afschrijving 2014	Boekwaarde 1-1-2014 (1-6-8)	Afschrijving 2014	Boekwaarde 31-12-2014 (5-6-8-10+4)
	1	2	3	4	5	6	8	9	10	11
A. Immateriële Vaste Activa										
Kst. sluiten geldleningen, agio en disagio (Dis)agio obligaties	-678			-584	-94	-649		-29	0	0
TOTAAL IMMATERIELE ACTIVA	-678	0	0	-584	-94	-649	0	-29	0	0
B. Materiële Vaste Activa										
Investerings met economisch nut										
a. bedrijfsgebouwen										
Huisvesting Archimedeslaan	113.270	592			113.862	7.896		105.375	4.541	101.426
Renovatie Paushuizen	2.690				2.690	264		2.426	90	2.336
Steunpunt Huis ter Heide (30 j. t/m 2042)	3.292				3.292	861		2.431	113	2.318
Bedrijfsgebouw Veenweide (30 j. t/m 2034)	3.089				3.089	930		2.159	103	2.056
Benzineverkooppunt	221			0	221	29		192	7	184
Subtotaal	122.562	592	0	0	123.154	9.980	0	112.582	4.854	108.321
b. Overige materiële vaste activa										
Automatisering algemeen	1.995			495	1.500	736		1.259	636	623
Wagenpark	0	97			97			0		97
Subtotaal	1.995	97	0	495	1.597	736	0	1.259	636	720
Subtotaal Invest. met economisch nut	124.556	689	0	495	124.750	10.717	0	113.841	5.490	109.041
Investerings met maatschappelijk nut										
c. Grond-, weg- en waterbouwkundige werken										
Hart vd Heuvelrug (HVH)	23.882	2.557	687		25.752	0		23.882	0	25.752
Hart vd Heuvelrug (HVH) Richelleweg	4.902				4.902	0		4.902	0	4.902
Hart vd Heuvelrug (HVH) Dorresteijn	98	40			138	0		98	0	138
Subtotaal invest. Met maatschappelijk nut	28.882	2.598	687	0	30.792	0	0	28.882	0	30.792
TOTAAL MATERIELE ACTIVA	153.438	3.286	687	495	155.543	10.717	0	142.723	5.490	139.833
B. Financiële Vaste Activa										
Overige uitzettingen looptijd > 1 jaar.										
Obligaties	22.000		22.000		0	0		22.000	0	0
Garantieproducten	149.758	1.703	35.139		116.322	0		149.758	0	116.322
Subtotaal	171.758	1.703	57.139	0	116.322	0	0	171.758	0	116.322
Overige langlopende leningen										
Lening u/g Statenjacht	333				333	0		333	0	333
Lening GNG net	100				100	0		100	0	100
Lening OrangeGas Ned. BV	70				70	0		70	0	70
Lening Aardgaswulpunt Harmelen/CNG Net	100				100	0		100	0	100
Lening Orange Gas Utrecht / Lage Weide	100				100	0		100	0	100
Lening Orange Gas Amersfoort Stuwadam	100				100	0		100	0	100
Aardgas vulp. autober. De Rooij	100				100	0		100	0	100
Net BV GNG station Maarssen	100				100	0		100	0	100
GNG Net Veenendaal	100				100	0		100	0	100
Lening OrangeGas Utrecht	0	100			0	0		0	0	100
Lening OrangeGas Bunschoten	0	100			0	0		0	0	100
Coöperatieven Kredietunie Midden-Ned.	0	50			0	0		0	0	50
Lening Interne Technologies BV	0	287			0	0		0	0	287
Lening Somantix BV	0	167			0	0		0	0	167
Startersfonds	5.000		1651		3.349	0		5.000	0	3.349
Leningen Fietsplan	43	34	26		50	0		43	0	50
Subtotaal	6.145	737	1.677	0	5.206	0	0	6.145	0	5.206
Kapitaalverstrekking aan deelnemingen										
Aandelen Hydron (WIN)	48				48	0		48	0	48
Aandelen NWB	7				7	0		7	0	7
Aandelen BNG	28				28	3		25	0	25
Subtotaal	84	0	0	0	84	3	0	80	0	80
Bijdrage aan activa van derden										
Verzwaaring Rijn- en Lekdijken (t/m 2011)	0				0	0		0	0	0
Verbeter. waterhuish.Lopikerwaard (t/m 2013)	0				0	0		0	0	0
Subtotaal	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
TOTAAL FINANCIËLE ACTIVA	177.987	2.440	58.816	0	121.611	3	0	177.984	0	121.608
TOTAAL VASTE ACTIVA	330.747	5.726	59.502	-89	277.060	10.071	0	320.678	5.490	261.441

STAAT VAN VASTE ACTIVA 2015										
Omschrijving	Aansch.waarde	Investerings	Desinves- teringen	Geheel afgeschreven	Aansch.waarde	Afgeschreven tot en met	Extra Afschrijving	Boekwaarde	Afschrijving	Boekwaarde
	1-1-2015	2015	2015	2015	31-12-2015	2014	2015	1-1-2015	2015	31-12-2015
	1	2	3	4	(1+2-3-4)	5	6	(1-6-8)	10	(5-6-8-10+7)
A. Immateriële Vaste Activa										
Kst. sluiten geldeningen, agio en disagio (Dis)agio obligaties	-94				-94	-65		-29	0	-29
TOTAAL IMMATERIELE ACTIVA	-94	0	0	0	-94	-65	0	-29	0	-29
B. Materiële Vaste Activa										
Investerings met economisch nut										
a. bedrijfsgebouwen										
Huisvesting Archimedeslaan	113.862	994		174	114.682	12.436		101.426	4.571	97.675
Renovatie Paushuizen	2.690				2.690	354		2.336	90	2.246
Steunpunt Huis ter Heide (30 j. t/m 2042)	3.403				3.403	974		2.429	113	2.316
Bedrijfsgebouw Veenweide (30 j. t/m 2034)	3.089				3.089	1.033		2.056	103	1.953
Remise gebouw (oud)	10.485				10.485	10.485		0	0	0
Tram remise gebouw (nieuw)	2.400	7.680			10.080	0		2.400	0	10.080
Renovatie tram remise	242			0	242	0		242	0	242
Benzineverkooppunt	221			0	221	37		184	8	176
Subtotaal	136.392	8.674	0	174	144.892	25.319	0	111.073	4885	114.688
b. Overige materiële vaste activa										
Automatisering algemeen	1.500	649		1.038	1.111	877		623	438	834
Datanetwerken	238	952			1.200	0		238	0	1.200
Utrechts Regionaal Tramsysteem	1.634	674			2.308	0		1.634	0	2.308
Haltes	2.258	602			2.860	1.718		540	50	1.092
Tijdelijke eind halte	969				969	0		969	310	659
Wagenpark	97				97	0		97	0	97
Tram (Weense)	2.401		2.401		0	2.401	-2.401	0	0	0
Tram (Sunij)	6.220	1.386			7.606	6.220		0	0	1.386
Tram (Uithooflijn)		17.000			17.000	0		0	0	17.000
LVO fase 1 t/m 3 (levens verlengend onderhoud)	7.525	3.228			10.753	824		6.701	657	9.272
Rail	0				0	0		0	0	0
Onderstations	246	6.289			6.535	0		246	0	6.535
GV1 en 2 (vervangend infra structuur)	38.669	2.341			41.010	755		37.914	720	39.535
Overweg beveiliging	40	4.014			4.054	0		40	0	4.054
Overweg bevoering	475	891			1.366	0		475	60	1.306
Subtotaal	62.272	38.036	2.401	1.038	96.869	12.794	-2.401	49.478	2235	85.279
d. Grond en Terreinen										
Remise terrein	1.028				1.028			1.028	0	1.028
Subtotaal Invest. met economisch nut	199.692	46.710	2.401	1.212	242.789	38.113	-2.401	161.579	7.120	200.995
Investerings met maatschappelijk nut										
a. Grond-, weg- en waterbouwkundige werken										
Hart vd Heuvelrug (HVH)	25.752				25.752	0		25.752	0	25.752
Hart vd Heuvelrug (HVH) Richelleweg	4.902				4.902	0		4.902	0	4.902
Hart vd Heuvelrug (HVH) Dorrestein	138				138	0		138	0	138
Subtotaal invest. Met maatschappelijk nut	30.792	0	0	0	30.792	0	0	30.792	0	30.792
TOTAAL MATERIELE ACTIVA	230.485	46.710	2.401	1.212	273.582	38.113	-2.401	192.371	7.120	231.788
B. Financiële Vaste Activa										
Overige uitzettingen looptijd > 1 jaar.										
Obligaties	0				0	0		0	0	0
Garantieproducten	116.322	882	56.279		60.925	0		116.322	0	60.925
BOR Provincie Utrecht	1.665				1.665	0		1.665	0	1.665
Dep. BNG 0,518% (30-04-2014)	5.493				5.493	0		5.493	0	5.493
Subtotaal	123.480	882	56.279	0	68.083	0	0	123.480	0	68.083
Overige langlopende leningen										
Leningen u/g waterschappen	0				0	0		0	0	0
Lening u/g Stalenjacht	333				333	0		333	0	333
Lening GNG net	100		25		75	0		100	0	75
Lening OrangeGas Ned. BV	70				70	0		70	0	70
Lening Aardgasvulpunt Harmelen/CNG Net	100		25		75	0		100	0	75
Lening Orange Gas Utrecht / Lage Weide	100				100	0		100	0	100
Lening Orange Gas Amersfoort Stuwadam	100				100	0		100	0	100
Aardgasvulp. autober.De Rooij	100				100	0		100	0	100
Net BV GNG station Maarssen	100				100	0		100	0	100
GNG Net Veenendaal	100				100	0		100	0	100
Lening OrangeGas Utrecht	100				100	0		100	0	100
Lening OrangeGas Bunschoten	100				100	0		100	0	100
Coöperatieve Kredietunie Midden-Ned.	50				50	0		50	0	50
Lening Interne Technologies BV	287				287	0		287	0	287
Lening Somanix BV	167				167	0		167	0	167
Startersfonds	3.349				3.349	0		3.349	0	3.349
Leningen Fietsplan	50	35	35		50	0		50	0	50
Subtotaal	5.206	35	85	0	5.156	0	0	5.206	0	5.156
Kapitaalverstrekking aan deelnemingen										
Aandelen Hydron (WMN)	48				48	0		48	0	48
Aandelen NWB	7				7	0		7	0	7
Aandelen BNG	28				28	3		25	0	25
Subtotaal	84	0	0	0	84	3	0	80	0	80
TOTAAL FINANCIËLE ACTIVA	128.769	917	56.364	0	73.322	3	0	128.766	0	73.319
TOTAAL VASTE ACTIVA	359.160	47.627	58.765	1.212	346.810	38.052	-2.401	321.107	7.120	305.077

STAAT VAN VASTE ACTIVA 2016										
Omschrijving	Aansch.waarde 1-1-2016	Investerings 2016	Desinves- teringen 2016	Geheel afgeschreven 2016	Aansch.waarde 31-12-2016 (1+2-3-4)	Afgeschreven tot en met 2015	Extra Afschrijving 2016	Boekwaarde 1-1-2016 (1-6-8)	Afschrijving 2016	Boekwaarde 31-12-2016 (5-6-8-10+7)
	1	2	3	4	5	6	8	9	10	11
A. Immateriele Vaste Activa										
Kst. sluiten geldleningen, agio en disagio (Dis)agio obligaties	-94				-94	-65		-29	0	-29
TOTAAL IMMATERIELE ACTIVA	-94	0	0	0	-94	-65	0	-29	0	-29
B. Materiële Vaste Activa										
Investerings met economisch nut										
a. bedrijfsgebouwen										
Huisvesting Archimedeslaan	114.682	2.176		1.647	115.211	16.833		97.849	4.536	93.842
Renovatie Paushuizen	2.690				2.690	444		2.246	90	2.156
Steunpunt Huis ter Heide (30 j. t/m 2042)	3.403				3.403	1.087		2.316	113	2.203
Bedrijfsgebouw Veenweide (30 j. t/m 2034)	3.089				3.089	1.136		1.953	103	1.850
Remise gebouw (oud)	10.485				10.485	10.485		0	0	0
Tram remise gebouw (nieuw)	10.080	20.456			30.536	0		10.080		30.536
Renovatie tram remise	242				242	0		242		242
Benzineverkooppunt	221				221	53		168	8	160
Subtotaal	144.892	22.632	0	1.647	165.877	30.038	0	114.854	4850	130.989
b. Overige materiële vaste activa										
Automatisering algemeen	1.111	1.852			2.963	277		2.686	279	2.407
Datanetwerken	1.200				1.200	0		1.200	100	1.100
Utrechts Regionaal Tramsysteem	2.308				2.308	0		2.308	41	2.267
Halles	2.860	719			3.579	1.768		1.092	120	1.691
Tijdelijke eind halte	969				969	310		659	323	336
Wagenpark	97				97	0		97	0	97
Tram (Weense)	0				0	0		0	0	0
Tram (Sunij)	7.606				7.606	6.220		1.386	115	1.271
Tram (Uithooflijn)	17.000	17.000			34.000	0		17.000		34.000
LVO fase 1 t/m 3 (levens verlengend onderhoud)	10.753				10.753	1.481		9.272	963	8.309
Rail	0				0	0		0	0	0
Onderstations	6.535				6.535	0		6.535	117	6.418
GV 1 en 2 (vervangend infra structuur)	41.010	29			41.039	1.475		39.535	780	38.794
Overweg beveiliging	4.054	8.027			12.081	0		4.054	134	11.947
Overweg bevoering	1.366	2.705			4.071	60		1.306	90	3.921
Subtotaal	96.869	30.332	0	0	127.201	11.590	0	87.131	3062	112.549
d. Grond en Terreinen										
Remise terrein	1.028				1.028	0		1.028		1.028
Subtotaal Invest. met economisch nut	242.789	52.964	0	1.647	294.106	41.628	0	203.013	7.912	244.566
Investerings met maatschappelijk nut										
c. Grond-, weg- en waterbouwkundige werken										
Hart vd Heuvelrug (HVH)	25.752				25.752	0		25.752		25.752
Hart vd Heuvelrug (HVH) Richelleweg	4.902				4.902	0		4.902		4.902
Hart vd Heuvelrug (HVH) Dorrestein	138				138	0		138		138
Subtotaal invest. Met maatschappelijk nut	30.792	0	0	0	30.792	0	0	30.792	78	30.714
TOTAAL MATERIELE ACTIVA	273.582	52.964	0	1.647	324.899	41.628	0	233.805	7.990	275.281
B. Financiële Vaste Activa										
Overige uitzettingen looptijd > 1 jaar.										
Obligaties	0		0		0	0		0		0
Garantieproducten	60.925		35.900		25.025	0		60.925		25.025
BOR Provincie Utrecht	1.665				1.665	0		1.665		1.665
Dep. BNG 0,518% (30-04-2014)	5.493				5.493	0		5.493		5.493
Subtotaal	68.083	0	35.900	0	32.183	0	0	68.083	0	32.183
Overige langlopende leningen										
Leningen uig waterschappen	0				0	0		0		0
Lening uig Statenjacht	333				333	0		333		333
Lening GNG net	75		25		50	0		75		50
Lening OrangeGas Ned. BV	70		18		52	0		70		52
Lening Aardgasvulpunt Harmelen/CNG Net	75		25		50	0		75		50
Lening Orange Gas Utrecht / Lage Weide	100		25		75	0		100		75
Lening Orange Gas Amersfoort Stuwdam	100				100	0		100		100
Aardgasvulp. autobes. De Rooij	100				100	0		100		100
Net BV GNG station Maarssen	100				100	0		100		100
GNG Net Veenendaal	100				100	0		100		100
Lening OrangeGas Utrecht	100				100	0		100		100
Lening OrangeGas Bunschoten	100				100	0		100		100
Coöperatieve Kredietunie Midden-Ned.	50				50	0		50		50
Lening Interne Technologies BV	287				287	0		287		287
Lening Somanix BV	167				167	0		167		167
Startersfonds	3.349				3.349	0		3.349		3.349
Leningen Fietsplan	50	35	35		50	0		50		50
Subtotaal	5.156	35	128	0	5.063	0	0	5.156	0	5.063
Kapitaalverstrekking aan deelnemingen										
Aandelen Hydron (WMN)	48				48	0		48		48
Aandelen NWB	7				7	0		7		7
Aandelen BNG	28				28	3		25		25
Subtotaal	84	0	0	0	84	3	0	80	0	80
TOTAAL FINANCIËLE ACTIVA	73.322	35	36.028	0	37.329	3	0	73.319	0	37.326
TOTAAL VASTE ACTIVA	346.810	52.999	36.028	1.647	362.134	41.567	0	307.094	7.990	312.577

STAAT VAN VASTE ACTIVA 2017										
Omschrijving	Aansch.waarde	Investeringen	Desinves- teringen	Geheel afgeschreven	Aansch.waarde	Afgeschreven tot en met	Extra Afschrijving	Boekwaarde	Afschrijving	Boekwaarde
	1-1-2017	2017	2017	2017	31-12-2017	2016	2017	1-1-2017	2017	31-12-2017
	1	2	3	4	(1+2-3-4)	5	6	(1-6-8)	10	(5-6-8-10+7)
A. Immateriële Vaste Activa										
Kst. sluiten geldeningen, agio en disagio (Dis)agio obligaties	-94				-94	-65		-29	0	-29
TOTAAL IMMATERIELE ACTIVA	-94	0	0	0	-94	-65	0	-29	0	-29
B. Materiële Vaste Activa										
Investerings met economisch nut										
a. bedrijfsgebouwen										
Huisvesting Archimedeslaan	115.211	435		1.026	114.620	19.723		95.488	4.207	90.690
Renovatie Paushuizen	2.690				2.690	533		2.157	90	2.067
Steunpunt Huis ter Heide (30 j. t/m 2042)	3.403				3.403	1.201		2.201	113	2.089
Bedrijfsgebouw Veenweide (30 j. t/m 2034)	3.089				3.089	1.239		1.850	103	1.747
Remise gebouw (oud)	10.485				10.485	10.485		0		0
Tram remise gebouw (nieuw)	30.536	18.245			48.781	0		30.536	400	48.381
Renovatie tram remise	242			0	242	0		242	8	242
Benzineverkoopspunt	221			0	221	69		152	8	144
Subtotaal	165.877	18.680	0	1.026	183.531	33.250	0	132.627	4921	145.360
b. Overige materiële vaste activa										
Automatisering algemeen	2.963	1.828		462	4.329	556		2.407	841	3.394
Datanetwerken	1.200				1.200	100		1.100	104	996
Ulrecht Regionaal Tramsysteem	2.308				2.308	41		2.267	43	2.224
Haltes	3.579				3.579	1.888		1.691	185	1.506
Tijdelijke eind halte	969				969	633		336	336	0
Wagenpark	97				97	0		97	97	0
Tram (Sunij)	7.606				7.606	6.335		1.271	120	1.151
Tram (Uithoflijn)	34.000	28.750			62.750	0		34.000		62.750
LVO fase 1 t/m 3 (levens verlengend onderhoud)	10.753	550			11.303	2.444		8.309	1001	7.858
Rail	0	855			855	0		0		855
Onderstations	6.535				6.535	117		6.418	121	6.297
GV 1 en 2 (vervangings infra structuur)	41.039				41.039	2.255		38.784	812	37.972
Overweg beveiliging	12.081	142			12.223	134		11.947	404	11.685
Overweg bevoering	4.071				4.071	150		3.921	181	3.740
Subtotaal	127.201	32.125	0	462	158.864	14.652	0	112.549	4148	140.526
d. Grond en Terreinen										
Remise terrein	1.028				1.028			1,028		1,028
Subtotaal Invest. met economisch nut	294.106	50.805	0	1.488	343.423	47.902	0	246.204	9.069	286.914
Investerings met maatschappelijk nut										
c. Grond-, weg- en waterbouwkundige werken										
Hart vd Heuvelrug (HVH)	25.752				25.752	0		25.752		25.752
Hart vd Heuvelrug (HVH) Richelleweg	4.902				4.902	0		4.902		4.902
Hart vd Heuvelrug (HVH) Dorrestein	138				138	0		138		138
Subtotaal invest. Met maatschappelijk nut	30.792	0	0	0	30.792	156	0	30.636	78	30.558
TOTAAL MATERIELE ACTIVA	324.899	50.805	0	1.488	374.216	48.058	0	276.840	9.147	317.473
B. Financiële Vaste Activa										
Overige uitzettingen looptijd > 1 jaar.										
Obligaties	0		0		0	0		0		0
Garantieproducten	25.025				25.025	0		25.025		25.025
BOR Provincie Utrecht	1.665				1.665	0		1.665		1.665
Dep. BNG 0,518% (30-04-2014)	5.493				5.493	0		5.493		5.493
Subtotaal	32.183	0	0	0	32.183	0	0	32.183	0	32.183
Overige langlopende leningen										
Leningen u/g waterschappen	0				0	0		0		0
Lening u/g Statenjacht	333				333	0		333		333
Lening GNG net	50		25		25	0		50		25
Lening OrangeGas Ned. BV	52		18		34	0		52		34
Lening Aardgasvulpunt Harmelen/CNG Net	50		25		25	0		50		25
Lening Orange Gas Utrecht / Lage Weide	75		25		50	0		75		50
Lening Orange Gas Amersfoort-Stuwadam	100		25		75	0		100		75
Aardgasvulp. autober.De Rooij	100				100	0		100		100
Net BV GNG station Maarssen	100				100	0		100		100
GNG Net Veenendaal	100				100	0		100		100
Lening OrangeGas Utrecht	100				100	0		100		100
Lening OrangeGas Bunschoten	100				100	0		100		100
Coöperatieven Kredietunie Midden-Ned.	50				50	0		50		50
Lening Interne Technologies BV	287				287	0		287		287
Lening Somanix BV	167				167	0		167		167
Startersfonds	3.349				3.349	0		3.349		3.349
Leningen Fietsplan	50				50	0		50		50
Subtotaal	5.063	0	118	0	4.945	0	0	5.063	0	4.945
Kapitaalverstrekking aan deelnemingen										
Aandelen Hydron (WMN)	48				48	0		48		48
Aandelen NWB	7				7	0		7		7
Aandelen BNG	28				28	3		25		25
Subtotaal	84	0	0	0	84	3	0	80	0	80
TOTAAL FINANCIËLE ACTIVA	37.329	0	118	0	37.211	3	0	37.326	0	37.208
TOTAAL VASTE ACTIVA	362.134	50.805	118	1.488	411.333	47.997	0	314.136	9.147	354.651

STAAT VAN VASTE ACTIVA 2018										
Omschrijving	Aansch.waarde	Investerings	Desinves- teringen	Geheel afgeschreven	Aansch.waarde	Afgeschreven tot en met	Extra	Boekwaarde	Afschrijving	Boekwaarde
	1-1-2018	2018	2018	2018	31-12-2018	2017	Afschrijving	1-1-2018	2018	31-12-2018
	1	2	3	4	(1+2-3-4)	5	6	(1-6-8)	10	(5-6-8-10+7)
A. Immateriële Vaste Activa										
Kst. sluiten geldeningen, agio en disagio (Dis)agio obligaties	-94				-94	-65		-29		-29
TOTAAL IMMATERIELE ACTIVA	-94	0	0	0	-94	-65	0	-29	0	-29
B. Materiële Vaste Activa										
Investerings met economisch nut										
a. bedrijfsgebouwen										
Huisvesting Archimedeslaan	114.620	162		288	114.494	22.904		91.716	4.002	87.588
Renovatie Paushuizen	2.690				2.690	623		2.067	90	1.977
Steunpunt Huis ter Heide (30 j. t/m 2042)	3.403				3.403	1.314		2.089	113	1.976
Bedrijfsgebouw Veenweide (30 j. t/m 2034)	3.089				3.089	1.342		1.747	103	1.644
Remise gebouw (oud)	10.485				10.485	10.485		0		0
Tram remise gebouw (nieuw)	48.781				48.781	400		48.381	537	47.844
Renovatie tram remise	242				242	0		242	8	242
Benzineverkoopspunt	221				221	77		144	8	136
Subtotaal	183.531	162	0	288	183.405	37.145	0	146.386	4853	141.407
b. Overige materiële vaste activa										
Automatisering algemeen	4.329	752		429	4.652	935		3.394	1114	2.603
Datanetwerken	1.200				1.200	204		996	108	888
Utrechts Regionaal Tramsysteem	2.308				2.308	84		2.224	45	2.179
Haltes	3.579	5.729			9.308	2.073		1.506	191	7.044
Tijdelijke eind halte	969				969	969		0		0
Wagenpark	97				97	0		97	97	97
Tram (Sunij)	7.606				7.606	6.455		1.151	125	1.026
Tram (Uithoflijn)	62.750	20.099			82.849	0		62.750	1771	81.078
LVO fase 1 t/m 3 (levens verlengend onderhoud)	11.303				11.303	3.445		7.858	1143	6.715
Rail	855				855	0		855	29	826
Onderstations	6.535				6.535	238		6.297	126	6.171
GV1 en 2 (vervangings infra structuur)	41.039	9.880			50.919	3.067		37.972	843	47.009
Overweg beveiliging	12.223				12.223	538		11.685	404	11.281
Overweg bevoering	4.071	1.390			4.071	331		3.740	181	3.559
Subtotaal	158.864	37.850	0	429	194.895	18.338	0	140.526	6080	170.477
d. Grond en Terreinen										
Remise terrein	1.028				1.028			1.028		1.028
Subtotaal invest. met economisch nut	343.423	38.012	0	717	379.328	55.483	0	287.940	10.933	312.913
Investerings met maatschappelijk nut										
c. Grond-, weg- en waterbouwkundige werken										
Hart vd Heuvelrug (HVH)	25.752				25.752	0		25.752		25.752
Hart vd Heuvelrug (HVH) Richelleweg	4.902				4.902	0		4.902		4.902
Hart vd Heuvelrug (HVH) Dorrestein	138				138	0		138		138
Subtotaal invest. Met maatschappelijk nut	30.792	0	0	0	30.792	312	0	30.480	0	30.480
TOTAAL MATERIELE ACTIVA	374.216	38.012	0	717	410.121	55.795	0	318.419	10.933	343.393
B. Financiële Vaste Activa										
Overige uitzettingen looptijd > 1 jaar.										
Obligaties	0		0		0	0		0		0
Garantieproducten	25.025				25.025	0		25.025		25.025
BOR Provincie Utrecht	1.665				1.665	0		1.665		1.665
Dep. BNG 0,518% (30-04-2014)	5.493				5.493	0		5.493		5.493
Subtotaal	32.183	0	0	0	32.183	0	0	32.183	0	32.183
Overige langlopende leningen										
Leningen u/g waterschappen	0				0	0		0		0
Lening u/g Stalenjacht	333				333	0		333		333
Lening GNG net	25		25		0	0		25		0
Lening OrangeGas Ned. BV	34		18		16	0		34		16
Lening Shell Serva	0				0	0		0		0
Lening Aardgasvulpunt Harmelen/CNG Net	25		25		0	0		25		0
Lening Orange Gas Utrecht / Lage Weide	50		25		25	0		50		25
Lening Orange Gas Amersfoort Stuwdam	75		25		50	0		75		50
Aardgasvulp. autober.De Rooij	100		25		75	0		100		75
Net BV GNG station Maarssen	100		25		75	0		100		75
GNG Net Veenendaal	100				100	0		100		100
Lening OrangeGas Utrecht	100				100	0		100		100
Lening OrangeGas Bunschoten	100				100	0		100		100
Coöperatieve Kredietunie Midden-Ned.	50				50	0		50		50
Lening Interne Technologies BV	287				287	0		287		287
Lening Somanix BV	167				167	0		167		167
Startersfonds	3.349				3.349	0		3.349		3.349
Leningen Fietsplan	50				50	0		50		50
Subtotaal	4.945	0	168	0	4.777	0	0	4.945	0	4.777
Kapitaalverstrekking aan deelnemingen										
Aandelen Hydron (WMN)	48				48	0		48		48
Aandelen NWB	7				7	0		7		7
Aandelen BNG	28				28	3		25		25
Subtotaal	84	0	0	0	84	3	0	80	0	80
TOTAAL FINANCIËLE ACTIVA	37.211	0	168	0	37.043	3	0	37.208	0	37.040
TOTAAL VASTE ACTIVA	411.333	38.012	168	717	447.070	55.734	0	355.598	10.933	380.404

STAAT VAN VASTE ACTIVA 2019										
Omschrijving	Aansch.waarde	Investerings	Desinvesteringen	Gehel afgeschreven	Aansch.waarde	Afgeschreven	Extra	Boekwaarde	Afschrijving	Boekwaarde
	1-1-2019	2019	2019	2019	31-12-2019	tot en met	Afschrijving	1-1-2019	2019	31-12-2019
	1	2	3	4	(1+2-3-4)	2018	8	(1-6-8)	10	(5-6-8-10+7)
A. Immateriële Vaste Activa										
Kst. sluiten geldeningen, agio en disagio										
(Dis)agio obligaties	-94				-94	-65		-29		-29
TOTAAL IMMATERIELE ACTIVA	-94	0	0	0	-94	-65	0	-29	0	-29
B. Materiële Vaste Activa										
Investerings met economisch nut										
a. bedrijfsgebouwen										
Huisvesting Archimedeslaan	114.494			425	114.069	26.617		87.877	3.948	83.504
Renovatie Paushuizen	2.690				2.690	713		1.977	90	1.887
Steunpunt Huis ter Heide (30 j. t/m 2042)	3.403				3.403	1.428		1.975	113	1.862
Bedrijfsgebouw Veenweide (30 j. t/m 2034)	3.089				3.089	1.445		1.644	103	1.541
Remise gebouw (oud)	10.485				10.485	10.485		0		0
Tram remise gebouw (nieuw)	48.781				48.781	937		47.844	1025	46.819
Renovatie tram remise	242				242	0		242		242
Benzineverkooppunt	221				221	85		136		136
Subtotaal	183.405	0	0	425	182.980	41.709	0	141.695	5279	135.991
b. Overige materiële vaste activa										
Automatisering algemeen	4.652			1.432	3.220	1.620		3.032	1178	422
Datanetwerken	1.200				1.200	312		888	112	776
Utrechts Regionaal Tramsysteem	2.308				2.308	129		2.179	46	2.133
Haltes	9.308	32.408			41.716	2.264		7.044	608	38.844
Tijdelijke eind halte	969				969	969		0		0
Wagenpark	97				97	0		97		97
Tram (Sunij)	7.606	75.000	6.220		76.386	6.580	-6.220	7.246	130	75.896
Tram (Uithoflijn)	82.849				82.849	1.771		81.078	1771	79.307
LVO fase 1 t/m 3 (levens verlengend onderhoud)	11.303		11.051		252	4.588	-4.488	11.203	36	116
Rail	855				855	29		826	30	796
Onderstations	6.535				6.535	364		6.171	131	6.040
GV1 en 2 (vervangings infra structuur)	50.919	24.333			75.252	3.910		47.009	877	70.465
Overweg beveiliging	12.223				12.223	942		11.281	404	10.877
Overweg bevoering	4.071				4.071	512		3.559	181	3.378
Subtotaal	194.895	131.741	17.271	1.432	307.933	23.989	-10.708	181.614	5504	289.148
d. Grond en Terreinen										
Remise terrein	1.028				1.028			1,028		1,028
Subtotaal Invest. met economisch nut	379.328	131.741	17.271	1.857	491.941	65.698	-10.708	324.338	10.783	426.168
Investerings met maatschappelijk nut										
c. Grond-, weg- en waterbouwkundige werken										
Hart vd Heuvelrug (HVH)	25.752				25.752	0		25.752		25.752
Hart vd Heuvelrug (HVH) Richelleweg	4.902				4.902	0		4.902		4.902
Hart vd Heuvelrug (HVH) Dorrestein	138				138	0		138		138
Subtotaal invest. Met maatschappelijk nut	30.792	0	0	0	30.792	312	0	30.480	0	30.480
TOTAAL MATERIELE ACTIVA	410.121	131.741	17.271	1.857	522.734	66.011	-10.708	354.817	10.783	456.648
B. Financiële Vaste Activa										
Overige uitzettingen looptijd > 1 jaar.										
Obligaties	0		0		0	0		0		0
Garantieproducten	25.025				25.025	0		25.025		25.025
BOR Provincie Utrecht	1.665				1.665	0		1.665		1.665
Dep. BNG 0,518% (30-04-2014)	5.493				5.493	0		5.493		5.493
Subtotaal	32.183	0	0	0	32.183	0	0	32.183	0	32.183
Overige langlopende leningen										
Leningen u/g waterschappen	0				0	0		0		0
Lening u/g Stalenjacht	333				333	0		333		333
Lening GNG net	0				0	0		0		0
Lening OrangeGas Ned. BV	16			16	0	0		16		0
Lening Shell Serva	0				0	0		0		0
Lening Aardgasvulpunt Harmelen/CNG Net	0				0	0		0		0
Lening Orange Gas Utrecht / Lage Weide	25		25		0	0		25		0
Lening Orange Gas Amersfoort Stuwadam	50		25		25	0		50		25
Aardgasvulp. autober.De Rooij	75		25		50	0		75		50
Net BV GNG station Maarssen	75		25		50	0		75		50
GNG Net Veenendaal	100		25		75	0		100		75
Lening OrangeGas Utrecht	100				100	0		100		100
Lening OrangeGas Bunschoten	100				100	0		100		100
Cooperatieve Kredietunie Midden-Ned.	50				50	0		50		50
Lening Interne Technologies BV	287				287	0		287		287
Lening Somanix BV	167				167	0		167		167
Startersfonds	3.349				3.349	0		3.349		3.349
Leningen Fietsplan	50				50	0		50		50
Subtotaal	4.777	0	125	16	4.636	0	0	4.777	0	4.636
Kapitaalverstrekking aan deelnemingen										
Aandelen Hydron (WMN)	48				48	0		48		48
Aandelen NWB	7				7	0		7		7
Aandelen BNG	28				28	3		25		25
Subtotaal	84	0	0	0	84	3	0	80	0	80
TOTAAL FINANCIËLE ACTIVA	37.043	0	125	16	36.902	3	0	37.040	0	36.899
TOTAAL VASTE ACTIVA	447.070	131.741	17.396	1.873	559.542	65.950	-10.708	391.828	10.783	493.518

STAAT VAN VERSTREKTE LANGLOPENDE GELDLENINGEN							
Geldnemer	Leningen u/g restantbedrag 1-1-2014	Opname in 2014	Reguliere aflossing 2014	Leningen u/g restantbedrag 31-12-2014	Jaar van laatste aflossing	Rente- percentage	
	0	0		0			(bedragen x € 1.000)
Totaal	0	0	0	0			

- In 2011 zijn de laatste langlopende geldleningen afgelost.

STAAT VAN OPGENOMEN LANGLOPENDE GELDLENINGEN							
Lening- nummer	Geldgever	Leningen o/g Restantbedrag 1-1-2014	Reguliere aflossing 2014	Vervroegd afgelost 2014	Leningen o/g Restantbedrag 31-12-2014	Jaar van laatste aflossing	Rente- percentage
		0	0	0	0		(bedragen x € 1.000)
Totaal		0	0	0	0		

- In 2012 is de laatste geldlening afgelost.

Staat van gewaarborgde gelden					
Bedragen in euro's					
Geldnemer	Oorspronke- lijk bedrag van de lening(en)	Restant lening(en) per 31-12-2015	Restant lening(en) per 31-12-2016	Waarvan gewaarborgd door Utrecht	Einde waar- borging
ZORGSECTOR					
St. De Opbouw (vh. André Stichting)	4.267	297	238	238	2020
Stichting AVEANT	16.376	1.225	998	998	2026
Subtotaal	20.643	1.522	1.236	1.236	
OVERIGE SECTOREN					
Nationaal Groenfonds	-	80.204	80.204	6.497	Doorlopend
Provincie-ambtenaren (hypotheke)	-	2.256	2.256	2.256	Aflopend
Hooghveen BV	1.295	1.295	1.295	647	2016
Bouwbedrijf Zegers Ede BV	565	565	565	565	2016
V.O.F. De Paladijn	804	804	804	804	2016
Latei Projectontwikkeling BV	780	780	780	780	2016
Vereniging Ecowijk Houten	1.400	1.400	1.400	1.400	2017
Berg & Boschool Houten	369	369	369	369	2025
S.S.P.O.M.N. (RTV-Utrecht)	5.335	3.572	3.461	3.461	2034
Garantiefonds Energie	2.264	1.412	1.229	1.229	2024
Nationaal Hockeycentrum / SV Kampong	600	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.	2024
Subtotaal	13.412	92.657	92.363	18.008	
TOTAAL	34.055	94.179	93.599	19.244	

Garantstelling Nationaal Hockey Centrum

Ten behoeve van de bouw van het Nationaal Hockeycentrum is op grond van een aangenomen motie in de statenvergadering van 2 juli 2012 een garantstelling toegezegd aan SV Kampong voor een bedrag van maximaal € 600.000 voor een periode van 10 jaar. Bij de totstandkoming van deze begroting is SV Kampong nog in overleg met haar geldverstrekker en nog niet bekend voor welk bedrag de provincie zich daadwerkelijk garant zal stellen.

STAAT VAN RESERVES

Bedragen x € 1.000

Nr	Omschrijving	31-12-2014		31-12-2015		31-12-2016		31-12-2017		31-12-2018		31-12-2019					
		Saldo	Bij	Af	Saldo	Bij	Af	Saldo	Bij	Af	Saldo	Bij	Af	Saldo			
ALGEMENE RESERVES																	
1	Saldfeserve	13.669	10.633	3.736	20.566	555	2.602	18.519	0	2.657	15.862	0	3.373	12.489	0	3.431	9.059
2	Reserve bedrijfsvoering	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
3	Reserve Weerstandsvermogen	31.916	0	0	31.916	0	0	31.916	0	0	31.916	0	0	31.916	0	0	31.916
	Totaal algemene reserves	45.585	10.633	3.736	52.482	555	2.602	50.435	0	2.657	47.778	0	3.373	44.405	0	3.431	40.974
BESTEMMINGRESERVES																	
4	Reserve Rente en afschrijvingen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
5	Reserve Fictiekosten Veranderingen	4.106	750	2.486	2.370	750	1.385	1.735	750	1.294	1.191	750	750	1.191	750	1.191	1.527
6	Reserve Stimuleringsfonds	1.527	0	40	1.527	0	0	1.527	0	0	1.527	0	0	1.527	0	0	1.527
7	Reserve desimigratie RUD	-51	52	0	1	0	0	1	400	0	401	0	0	801	400	0	1.201
8	Reserve Ecoducten	11.470	0	0	11.470	0	0	11.470	0	0	11.470	0	0	11.470	0	0	11.470
9	Reserve Expl.verschillen grondweth	1.688	1.160	1.160	1.668	1.160	1.160	1.668	1.160	1.160	1.668	1.160	1.160	1.668	1.160	1.160	1.668
10	Reserve Programma landelijk gebied	105.895	10.158	35.278	80.775	16.033	19.215	77.593	17.072	19.215	75.450	12.372	14.515	73.307	12.372	14.515	71.164
11	Reserve projecten	26.609	7.474	20.599	13.484	0	13.481	3	0	0	3	0	0	3	0	0	3
12	Res. Coll. Particulier Opdrachtgevers.	80	0	80	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
13	Behoor startersleningen	0	0	0	2.280	0	0	2.280	0	0	2.280	0	0	2.280	0	0	2.280
14	Egalisatieerise Bodemsanering	1.690	600	0	2.290	0	0	2.290	0	0	2.290	0	0	2.290	0	0	2.290
15	Res. WontBinnensted. Ontw.	12.595	0	10.595	2.000	0	2.000	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
16	N.T.V.A. provincie Utrecht	399	0	399	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
17	Reserve Huusvesting	26.516	0	4.349	4.936	4.402	4.507	25.824	4.408	4.179	26.053	4.408	4.179	26.282	4.408	4.179	26.511
18	Reserve egal. (S)/Bod sanering	2.923	0	850	2.073	0	0	2.073	0	2.073	2.073	0	0	2.073	0	0	2.073
19	Reserve PUEV	910	312	466	756	312	466	602	312	466	448	312	466	294	0	0	294
20	Reserve GIP/RAP	6.993	2.555	4.270	5.298	2.779	1.030	7.037	2.779	500	9.316	2.779	0	12.095	2.779	0	14.874
21	Reserve Coöfinancieringsfonds	16.130	2.499	2.599	16.069	2.266	844	17.491	2.266	644	19.113	2.266	644	20.735	2.266	644	22.537
22	Investeringfonds Provinciaal Erfgoed	4.812	0	1.300	3.512	0	0	3.512	0	0	3.512	0	0	3.512	0	0	3.512
23	Aanvulling ISV Vrouwen	394	269	395	268	0	0	268	0	0	268	0	0	268	0	0	268
24	Reserve Uruvoprogr. Woonscheppenbeleid	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
25	Behoor Kruislanenpot Woningbouwsteun	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
26	Reserve dek lin.risico's grondgebied	5.000	0	0	5.000	0	0	5.000	0	0	5.000	0	0	5.000	0	0	5.000
27	Reserve concessieoverlating EEVv	440	0	220	220	0	220	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
28	Reserve Grote wegenwerken	46.169	17.990	19.460	44.699	15.790	24.265	36.224	15.790	17.366	34.658	15.790	2.135	48.313	15.790	1.552	62.551
29	Reserve Mastenplan Soesterberg	12.474	0	4.000	8.474	0	8.474	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
30	Reserve VERDER	62.166	8.672	4.000	66.838	8.674	7.000	68.532	8.680	8.000	69.212	8.720	26.026	51.906	8.500	8.000	52.406
31	Reserve gebiedsbestiding	422	800	800	422	800	800	422	800	800	422	800	800	422	800	800	422
32	Reserve Toeristische ontwikkeling	791	900	546	1.145	0	0	1.145	0	0	1.145	0	0	1.145	0	0	1.145
33	Reserve CHS	312	0	250	62	0	0	62	0	0	62	0	0	62	0	0	62
34	Reserve ICT	3.851	1.166	2.137	2.900	1.186	1.283	2.823	1.186	1.368	2.641	1.186	1.669	2.158	1.186	0	3.344
35	Reserve DigIDv	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
36	BRU Best.-reserve BDU (rente)	0	0	0	6.144	0	0	6.144	0	0	6.144	0	0	6.144	0	0	6.144
	Totaal bestemmingsreserves	356.329	59.735	116.816	305.392	54.152	86.110	273.434	55.603	54.982	274.055	50.943	52.344	272.654	50.411	31.600	291.465
	Totaal Reserves	401.914	70.368	120.552	357.874	54.707	88.712	323.869	55.603	57.639	321.833	50.943	55.717	317.059	50.411	35.031	332.439

STORTINGEN EN ONTTREKKINGEN AAN RESERVES PER PROGRAMMA

OMSCHRIJVING	2014		2015		2016		2017		2018		2019			
	Storting	Onttrekkingen	Saldo	Storting	Onttrekkingen	Saldo	Storting	Onttrekkingen	Saldo	Storting	Onttrekkingen	Saldo		
1P-RES0001	6.236	10.306	-4.072	2.834	15.997	-13.159	2.779	3.030	-251	2.779	500	2.279	2.779	2.779
Res. Westelijke Corridor	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Woruldinnersied, Ontw.	847	1.132	-285	0	10.955	-10.595	0	2.000	-2.000	0	0	0	0	0
Baher Knapputpud woningb. slag.	0	847	-847	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Baher starterwoningen	0	182	-182	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Collectief Particulier Opdr.	0	3	-3	0	80	-80	0	0	0	0	0	0	0	0
Res. aanv. staats-cdrpse-emmening	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve aanw.ing SVV	1.348	4.980	-3.632	269	395	-126	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Projecten Pr-1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Structuursubs Pr-1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Coalliekoord Pr-1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ratcoresne Pr-1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve N.T.V.A. Pr-1	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve GP	4.240	2.000	2.240	2.565	4.279	-1.709	2.779	1.030	1.749	2.779	500	2.279	2.779	2.779
Reserve Projecten Pr-3	0	1.184	-1.184	0	67	-67	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Stimuleringsubs Pr-3	0	0	0	0	46	-46	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Stimuleringsubs Pr-3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Structuursubs Pr-3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Structuursubs Pr-3	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1P-RES0002	20.708	34.091	-13.383	10.437	35.667	-25.230	16.033	19.404	-3.461	17.072	19.215	-2.143	12.372	14.515
Reserve IJS	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Res. IJvroort Woonwonenbeleid	0	422	-422	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Knapputpud Land Gebied	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve aanpak natuurherstel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Programma handellijk gebied	20.211	32.359	-12.148	10.158	35.278	-25.120	16.033	19.215	-3.182	17.072	19.215	-2.143	12.372	14.515
Res. Fort Buiterslag	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Res. Aank. Natuurherstel	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Res. Reconstruevel.	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Projecten Pr-2	0	400	-400	279	0	279	-279	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Structuursubs Pr-2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Stimuleringsubs Pr-2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Coalliekoord Pr-2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ratcoresne Pr-2	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve N.T.V.A. Pr-2	389	910	-521	0	389	-389	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve dak fr. rielcos grondbeleid	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve ICP Pr-2	103	0	103	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1P-RES0003	5.237	5.501	-264	2.124	6.510	-4.386	1.472	1.930	-458	1.872	1.828	246	1.872	1.626
Res. coorps siverenng OV	0	220	-220	0	220	-220	0	220	0	0	0	0	0	0
Res. exploitatieversch. grondwetbeho	1.102	2.059	-957	1.160	1.160	0	1.160	1.160	0	1.160	1.160	0	1.160	0
Reserve Kosten deinstrijke RUD	567	619	-51	52	619	52	0	0	400	0	400	0	400	400
Reserve Projecten Pr-4	150	357	-207	0	3.814	-3.814	0	84	-84	0	0	0	0	0
Reserve Stimuleringsubs Pr-4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Coalliekoord Pr-4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve N.T.V.A. Pr-4	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Exploitatieversch. Bodemsanering	1.397	1.479	-82	600	0	600	0	0	0	0	0	0	0	0
Exploitatieversch. SVV Bodemsanering	1.009	1.115	-106	850	0	850	0	0	0	0	0	0	0	0
Exploitatieversch. PUEV	961	641	320	312	469	-154	312	469	-154	312	469	-154	312	469
Reserve Projecten Pr-5	0	11	-11	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Coalliekoord Pr-5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ratcoresne Pr-5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve N.T.V.A. Pr-5	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
1P-RES0004	2.984	2.479	485	3.398	4.079	481	2.266	1.244	1.022	2.266	644	1.622	2.266	644
Centraalrangefonds	2.984	1.709	789	2.498	2.599	-61	2.266	644	1.422	2.266	644	1.622	2.266	644
Reserve Subs. Reg. Ontwikkeling	89	35	54	300	546	354	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Subs. Reg. Ontwikkeling	60	0	60	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Subs. Reg. Ontwikkeling	400	735	-335	0	974	-974	0	400	-400	0	0	0	0	0
Reserve Stimuleringsubs Pr-6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Coalliekoord Pr-6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve N.T.V.A. Pr-6	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

STORTINGEN EN ONTTREKKINGEN AAN RESERVES PER PROGRAMMA

OMSCHRIJVING	2014		2015		2016		2017		2018		2019							
	Storting	Onttrekking	Storting	Onttrekking	Storting	Onttrekking	Storting	Onttrekking	Storting	Onttrekking	Storting	Onttrekking						
PRRES0005	29.108	42.400	-13.291	33.882	33.930	-68	25.264	52.460	-27.196	25.270	26.159	-889	25.310	28.964	-3.654	25.090	10.352	14.738
Res. Ecoducten	0	36	-36	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve VERDER	8.720	10.408	-1.688	8.672	4.000	4.672	8.674	7.000	1.674	8.690	8.000	680	8.720	26.026	-17.306	8.500	8.000	500
Beheer ras Mastenplan Soesterberg	0	700	-700	0	0	-4.000	0	8.474	-8.474	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve stimulering OV	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve GWV	19.588	23.469	-3.881	17.990	13.049	4.941	15.790	20.468	-4.698	15.790	13.911	1.879	15.790	1.785	14.005	15.790	1.252	14.538
Reserve GWV	0	3.514	-3.514	0	3.306	-3.306	0	3.214	-563	0	2.545	-800	0	350	-350	0	300	-300
Reserve GWV	800	502	298	800	800	-3.105	800	800	0	800	800	0	800	800	0	800	800	0
Reserve glashandsbestriding	0	0	0	0	0	0	0	3	-3	0	3	-3	0	0	0	0	0	0
Reserve Reente en afschrijving Pr-7	0	1.216	-1.216	0	6.400	730	0	11.918	-11.918	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Structuurfonds Pr-7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Structuurfonds Pr-7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Certificatiekond Pr-7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Pr-7	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
PRRES0006	1.478	904	575	4.000	2.885	1.145	0	300	-300	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve CHS	0	40	-40	0	230	-230	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Ketelb. Amroegen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Ketelb. Amroegen	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Bijzondere voorziening	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Bijzondere Voorziening	1.000	170	830	4.000	1.300	-1.300	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Projecten Pr-8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Projecten Pr-8	478	694	-215	0	1.305	-1.305	0	300	-300	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Structuurfonds Pr-8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Structuurfonds Pr-8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Stimulering Pr-8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Ruictorense Pr-8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve N.T.V.A. Pr-8	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
PRRES0007	1.000	2.701	-1.701	0	2.177	-2.177	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Projecten Pr-9	1.000	2.701	-1.701	0	2.177	-2.177	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Stimulering Pr-9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Certificatiekond Pr-9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve N.T.V.A. Pr-9	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
PRRES0008	7.008	9.081	-2.055	7.080	15.601	-8.521	6.338	7.655	-1.317	6.344	6.841	-487	6.344	6.598	-254	6.344	4.929	1.415
Res. Inkelesten Verandingspauze	750	2.617	-1.867	750	2.486	-1.736	750	1.353	-635	750	1.924	-1.174	750	750	0	750	750	0
Reserve CJT	1.184	730	454	1.186	2.137	-951	1.186	0	-77	1.186	1.368	-182	1.186	1.669	-483	1.186	0	1.186
Reserve DigiDiv	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve DigiDiv	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Reente en afschrijving Pr-10	750	951	-201	795	6.042	-5.247	0	500	-500	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Projecten Pr-10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Structuurfonds Pr-10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Bestuifvoering Pr-10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Certificatiekond Pr-10	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve N.T.V.A. Pr-10	0	40	-40	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Reserve Huivering	4.322	4.724	-402	4.349	4.936	-587	4.402	4.507	-105	4.408	4.179	229	4.408	4.179	229	4.408	4.179	229

STAAT VAN VOORZIENINGEN

Omschrijving	Prog	Mutaties 2014		Mutaties 2015		Mutaties 2016		Mutaties 2017		Mutaties 2018		Mutaties 2019		
		Saldo 31-dec-13	Bil. Rente	Saldo 31-dec-14	Bil. Rente	Saldo 31-dec-15	Bil. Rente	Saldo 30-dec-16	Bil. Rente	Saldo 30-dec-17	Bil. Rente	Saldo 30-dec-18	Bil. Rente	Saldo 30-dec-19
bedragen x € 1.000														
Omschrijving	Prog	Saldo 31-dec-13	Bil. Rente	Saldo 31-dec-14	Bil. Rente	Saldo 31-dec-15	Bil. Rente	Saldo 30-dec-16	Bil. Rente	Saldo 30-dec-17	Bil. Rente	Saldo 30-dec-18	Bil. Rente	Saldo 30-dec-19
Cham ontsluiting Valkorst	1	1.177	0	1.038	0	1.038	0	1.038	0	1.038	0	1.038	0	1.038
Hart van de Heuvelrug	2	5.300	0	7.900	0	7.900	0	7.900	0	7.900	0	7.900	0	7.900
Nedrig Stortplaatsen	3	1.096	0	1.094	43	1.127	45	1.172	47	1.219	49	1.268	51	1.289
Nedrig Stortplaats Maatsbergen	3	642	0	642	26	668	27	695	28	723	29	752	30	782
Oranjerodt vaarwegen	5	18.114	0	16.593	0	17.265	0	18.048	0	18.751	0	19.453	0	19.453
Graafdebuisterdijf	5	124	0	124	0	124	0	124	0	124	0	124	0	124
Betree en oerendrodt vaarwegen	6	4.334	0	9.693	0	7.824	0	7.522	0	6.892	0	6.092	0	6.092
Peddelsteiger vaarwiel Alkmaar	6	4.334	0	9.693	0	7.824	0	7.522	0	6.892	0	6.092	0	6.092
Peddelsteiger CS	8	8.876	0	7.646	0	7.438	0	7.221	0	7.004	0	6.787	0	6.595
Groot oerendrodt Franciscus en Paulushuis	8	923	0	183	0	359	0	252	0	183	0	135	0	175
Groot oerendrodt kerens	8	181	0	116	0	119	0	62	0	7	0	17	0	34
Totaal Voorzieningen		41.422	0	43.990	69	44.184	72	44.003	75	43.874	78	43.605	0	43.438

SPECIEFIEKE UITKERINGEN

Omschrijving	Prog	Mutaties 2014		Mutaties 2015		Mutaties 2016		Mutaties 2017		Mutaties 2018		Mutaties 2019		
		Saldo 31-dec-13	Bil. Rente	Saldo 31-dec-14	Bil. Rente	Saldo 31-dec-15	Bil. Rente	Saldo 30-dec-16	Bil. Rente	Saldo 30-dec-17	Bil. Rente	Saldo 30-dec-18	Bil. Rente	Saldo 30-dec-19
bedragen x € 1.000														
Omschrijving	Prog	Saldo 31-dec-13	Bil. Rente	Saldo 31-dec-14	Bil. Rente	Saldo 31-dec-15	Bil. Rente	Saldo 30-dec-16 <td>Bil. Rente</td> <td>Saldo 30-dec-17 <td>Bil. Rente</td> <td>Saldo 30-dec-18</td> <td>Bil. Rente</td> <td>Saldo 30-dec-19</td> </td>	Bil. Rente	Saldo 30-dec-17 <td>Bil. Rente</td> <td>Saldo 30-dec-18</td> <td>Bil. Rente</td> <td>Saldo 30-dec-19</td>	Bil. Rente	Saldo 30-dec-18	Bil. Rente	Saldo 30-dec-19
Localisatieproton subsidies (BLS)	1	80	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Rijkslandbouw natuur, Joes en landschap	2	90	0	90	0	90	0	90	0	90	0	90	0	90
Stedelijke verrijking bodemsanering	3	2.347	0	2.347	0	2.347	0	2.347	0	2.347	0	2.347	0	2.347
Wat op de bodemsanering	3	2.081	0	1.175	0	1.175	0	1.175	0	1.175	0	1.175	0	1.175
LVOO (rnieu)	3	2	0	2	0	2	0	2	0	2	0	2	0	2
Nat. Samenwerkend Luchtkwaliteit	3	388	0	388	0	388	0	388	0	388	0	388	0	388
BOOR	5	6.452	0	4.536	0	3.042	0	-1.525	0	-1.525	0	-1.525	0	-1.525
Brede doeluitkering verkeer en vervoer	5	110.081	0	7.288	0	46.869	0	38.958	0	37.610	0	37.745	0	37.863
Vooruitkijken Quick wins 1 en 2 B	5	1.036	0	103	0	103	0	103	0	103	0	103	0	103
Programma cultuurparticipatie	6	357	0	93	0	13	0	252	0	252	0	252	0	252
Jeugdhulpverlening	7	1.705	0	1.273	0	1.273	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal Specifieke Uitkeringen		124.619	0	116.004	0	95.034	0	80.967	0	78.503	0	78.385	0	78.385

STAAT VAN INKOMENSOVERDRACHTEN 2016

bedragen x€ 1000,-		
Progr.	Omschrijving	Bedrag
1 Ruimtelijke Ontwikkeling		
	- EO Wijers Stichting	8
	subtotaal	8
2 Landelijk gebied		
	- Het Utrechts Landschap (HUL)	666
	- Landschap Erfgoed Utrecht (LEU)	429
	- Stichting Liniebreed Ondernemen (SLO)	100
	- Stichting Waterliniemuseum (Fort bij Vechten)	140
	- IVN inzake natuur- en milieu-educatie	188
	- Vogelopvang Utrecht	10
	subtotaal	1.533
3 Bodem, water en milieu		
	- Stichting Natuur en Milieufederatie Utrecht inzake natuur- en milieu-educatie	297
	subtotaal	297
4 Economische zaken en recreatie		
	- CP Economisch beleidsplan	400
	- Investeringsimpuls energieagenda	1.000
	- Cofinanciering	844
	- Recreatieschappen	1.960
	- Economic Board Utrecht(EBU)	300
	subtotaal	4.504
5 Mobiliteit		
	- BDU/BRU Exploitatie OV Concessie Qbuzz	37.569
	- BDU/BRU Bijdragen aan gemeenten inzake VERDER projecten	6.290
	- BDU/BRU Bijdragen aan gemeenten inzake fietsprojecten	2.000
	- BDU/BRU Bijdragen aan gemeenten inzake infraprojecten OV	22.800
	- BDU/BRU Bijdragen aan gemeenten inzake auto- en overige infraprojecten	4.105
	- BDU Exploitatie OV Concessie Connexion	27.430
	- BDU Bijdragen aan gemeenten inzake BB projecten	17.200
	- BDU Bijdragen aan gemeenten inzake infraprojecten	883
	- Stationsgebied Driebergen-Zeist, NS subsidie P&R	6.400
	- BDU Bijdrage gemeenten ivm.CVV exploitatie	1.883
	- BDU Connexion marketingplan eenmalige acties	1.040
	subtotaal	127.600

STAAT VAN INKOMENSOVERDRACHTEN 2016

bedragen x € 1000,-		
Progr.	Omschrijving	Bedrag
6 Cultuur en samenleving		
	- Kunst Centraal	1.423
	- Landschap Erfgoed Utrecht	860
	- Subsidie verordening provinciale archiefinspectie	31
	- Subsidies monumentenzorg	3.027
	- Stichting Pyramide van Austerlitz	35
	- Stichting Slot Zuylen	112
	- Steunpunt Archeologie en monumenten	151
	- Monumentenwacht Utrecht	616
	- De Utrechtse Molens	280
	- Het Utrechts Landschap	118
	- Stichting Kasteel Amerongen	102
	- Landschap Erfgoed Educatie erfgoededucatie	150
	- Subsidies Utrecht verhaalt, vliegbasis en ondernemerschap	375
	- Bevrijdingsfestival	34
	- Innovatieve projecten bibliotheken	160
	- Bibliotheek Service Centrum	1.992
	- Festivals en educatie	865
	subtotaal	10.331
8 Bestuur en middelen		
	- Bijdrage fractievergoedingen	425
	subtotaal	425
	Totaal	144.698

INCIDENTELE LASTEN EN BATEN MEERJAARIG

PROGRAMMA'S	Rekening 2014			Begroting 2015			Begroting 2016			Begroting 2017			Begroting 2018			Begroting 2019			
	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	
PROGRAMMA'S																			
01 RIJNWIJTELIJKE ONTWIKKELING																			
Rekening 2014																			
Uitvoeringsprojecten Hart van de Heuveling	6.079	6.079	0	30.398	30.398	0	7.532	7.532	0	7.021	7.021	0	8.233	8.233	0	10.108	10.108	0	
Ruimtelijk Actieprogramma 2012-2015-Kanalenmarkt	53	0	53																
Rentebedrag voorfinanciering Hart van de Heuveling	2.000	0	2.000	1.500	0	1.500	1.000	0	1.000	500	0	500							
ICP-projecten			0	770	0		30	0	30										
RAIP 2012-2015			0	74	0	74			0			0							
INSP/IRE			0			0			0			0							
Uitgave ISV	4.960	1.348	3.612	395		395			0			0							
Startersleningen	200	19	181			0			0			0							
CP Uitvoerings Fonds stedelijk bouwen en wonen			0			0			0			0							
CP Woningbouwproductie	186	2	184	432		432			0			0							
Kredietruimte woningbouwsgenatie	0	25	-25			0			0			0							
Collectief particulier opdrachtgeverschap	91	88	3	80		80			0			0							
Zorgeloos wonen (stimuleringsfonds)			0			0			0			0							
Nieuw wonen Veenendaal	1.000	0	1.000																
Kadernota wonen en binnenstedelijke ontwikkeling	1.138	6	1.132	10.595		10.595	2.000		2.000			0							
Voordelige balansafwikkelingsverschillen		16	-91																
Najaarsrapportage 2015																			
Herijking PRS/Opstellen omgevingsvisie				30	0	30	470	0											
Subtotaal	15.632	7.583	8.049	44.274	30.398	13.876	11.032	7.532	3.500	7.521	7.021	500	8.233	8.233	0	10.108	10.108	0	
Mutaties reserve	6.235	10.306	-4.072	2.834	15.987	-13.163	2.779	3.030	-251	2.779	500	2.279	2.779	0	2.779	2.779	0	2.779	
Totaal programma 1	21.867	17.889	3.977	47.108	46.385	713	13.811	10.562	3.249	10.300	7.521	2.779	11.012	8.233	2.779	12.887	10.108	2.779	

INCIDENTELE LASTEN EN BATEN MEERJARIG

PROGRAMMA'S	Rekening 2014			Begroting 2015			Begroting 2016			Begroting 2017			Begroting 2018			Begroting 2019			
	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	
02 LANDELIJK GEBIED																			
Rekening 2014																			
Natura 2000	361		361			0			0			0			0			0	
Greendal zonnepanelen asbestdaken	214		214			0			0			0			0			0	
Programma AWP (Incl. rijksmiddelen)	33.541	26.310	8.231			0			0			0			0			0	
Groene Hart	1.275	1.275	0			0			0			0			0			0	
Ganzesakkoord	98		98			0			0			0			0			0	
Uitvoeringsprogramma woonschepenbeleid	422		422			0			0			0			0			0	
Sikstof	1.253	168	1.085			0			0			0			0			0	
Voorjaarsnota 2015																			
Groene Hart				1.144	1,144														
Sikstof				45	45														
Uitvoering groene regelgeving handhaving/ bestuurlijke strafbeschikkingmilieu				60	60														
Najaarsrapportage 2015																			
Natura 2000				49															
Greendal zonnepanelen asbestdaken				200			189												
Programma AWP (Incl. rijksmiddelen)				38.572	11.750														
Ganzesakkoord				82			145			55									
Uitvoeringsprogramma woonschepenbeleid				450	450														
Begroting 2016																			
Programma AWP (Incl. rijksmiddelen)							3.650	18.773		3.650	19.812		3.765	15.112		3.765	18.200		
Subtotaal	36.569	26.753	9.816	40.502	13.449	0	4.044	18.833	0	3.705	19.812	0	3.765	15.112	0	3.765	18.200	0	
Mutaties reserve	20.703	34.091	-13.388	10.437	36.667	-25.230	16.033	19.494	-3.461	17.072	19.215	-2.143	12.372	14.515	-2.143	12.372	14.515	-2.143	
Totaal programma 2	57.292	60.844	-3.552	51.039	49.116	-25.230	20.077	38.327	-3.461	20.777	39.027	-2.143	16.137	29.627	-2.143	16.137	32.715	-2.143	

INCIDENTELE LASTEN EN BATEN MEERJARIG																		
PROGRAMMA'S	Rekening 2014			Begroting 2015			Begroting 2016			Begroting 2017			Begroting 2018			Begroting 2019		
	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo
03 BODEM, WATER EN MILIEU																		
Rekening 2014																		
Fiden op aardgas			0	36		36	9		9		9							
Nationaal samenwerkingsprogramma lucht	388		388			0		2.706	2.706	0		0						
Concessie OV	220		220	220		220	220		220	0		0						
Programma Livoering Externe Veiligheid	641	961	-320	466	312	154	466	312	154	466	312	154	466	312	154	466	312	154
ISV bodemsanering	204	1.102	-898	890		890	0		0		0		0		0		0	
Bodemsanering (V/bb)	2.680	2.130	550	1.239	2.269	-1.020	1.721	2.141	-420	1.721	2.141	-420	1.721	2.141	-420	1.721	2.141	-420
Bodemsanering stelpost overheid			0	-182		-182	-182		-182	-182		-182		-182		-182		-182
Grondw aterbeheer	2.059	1.102	957	792		792	839		839	1.160		1.160		1.160		1.160		1.160
Regionale uitvoeringsdiensten (RUD)	213		213			0			0			0		0		0		0
CP Fonds verplaatsing hinderlijke bedrijven	73		73	3.806		3.806	0		0		0		0		0		0	
Regelgeving Burgerluchthavens en Militaire		41	-41	42	42	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Duurzaamheidseconomie en energie		49	-131	136	37	98	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Voordele balansaïkkelingsverschillen	-82		49	-272	9	-281	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Vrijwz Constatie	32	49	-17		100	-100	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
BDA coördinatie	76	42	33			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
WABO	34	3	31			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Bevoegdheidserschrijving	3	642	-639			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Omgevingsdienst NZKG	276	168	108			0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Begroting 2016																		
Duurzaamheid algemeen			0	75		75	75		75	0		0		0		0		0
Apparaatkosten bodemsanering			0	54		54	420		420	420		420		420		420		420
Apparaatkosten grondw aterbeheer			0	314		314	321		321			0		0		0		0
	6.816	6.279	536	7.374	2.759	4.616	3.889	2.453	1.436	6.290	5.168	1.132	3.886	2.453	1.132	3.119	2.141	978
Subtotaal																		
Mutatie reserves	5.237	5.501	-264	2.124	6.510	-4.386	1.472	1.930	-458	1.872	1.626	246	1.872	1.626	246	1.660	1.160	400
Totaal programma 3	12.052	11.780	272	9.498	9.269	229	5.361	4.383	978	8.162	6.784	1.378	5.457	4.079	1.378	4.679	3.301	1.378

INCIDENTELE LASTEN EN BATEN MEERJAARIG

PROGRAMMA'S	Rekening 2014			Begroting 2015			Begroting 2016			Begroting 2017			Begroting 2018			Begroting 2019			
	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	
04 ECONOMISCHE ONTWIKKELING																			
Rekening 2014																			
Balansafwikkelingen Economische zaken	-471		-471			0			0			0			0			0	
Colfrancheringsfond	1.517		1.517	1.386		1.386	200		200		0		0		0		0		0
Deelkering KIC - Pioneer in Practice	2		2			0			0		0		0		0		0		0
Beidagenprojecten toeristische ontwikkeling	24		24	40		40	400		400		0		0		0		0		0
Economisch beleidsplan	616		616	180		180					0		0		0		0		0
Internationale school	169		169	59		59					0		0		0		0		0
KIC	83		83			0			0		0		0		0		0		0
Toekomst/recreatieschappen	180		180	454		454					0		0		0		0		0
Toeristische promotie	110		110			0			0		0		0		0		0		0
Begroting 2015																			
Arbeidsplaatsenregister	10	10																	
Green Deal collectieve energie profi		400	-400	400		400			400		0		0		0		0		0
Herstructurering bedrijventerreinen			0	510		510			510		0		0		0		0		0
Promotie en acquisitie	75	75		100		100					0		0		0		0		0
Recreatieve rouweterken	120		120	59		59			59		0		0		0		0		0
Begroting 2016																			
Kantoren aanpak inpassingsplannen				160		160													
Transitiebudget recreatieschappen							300				200				200				200
TOP's, rouweterken en open data							1000				1000				1000				1000
Investeringsimpuls energie agenda	2.404	568	1.836	3.808	0	3.808	2.360	0	2.360	1.450	0	1.450	1.450	0	1.450	1.300	0	1.300	
Subtotaal																			
Mutaties reserves	2.964	2.479	485	3.368	4.079	-681	2.266	1.244	1.022	2.266	644	1.622	2.266	644	1.622	2.266	644	1.622	
Totaal programma 4	5.368	3.047	2.321	7.206	4.079	3.127	4.616	1.244	3.372	3.716	644	3.072	3.716	644	3.072	3.566	644	2.922	

INCIDENTELE LASTEN EN BATEN MEERJARIG

PROGRAMMAS	Rekening 2014			Begroting 2015			Begroting 2016			Begroting 2017			Begroting 2018			Begroting 2019								
	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo						
05 BEREIKBAARHEID																								
Rekening 2014				Begroting 2015				Begroting 2016				Begroting 2017				Begroting 2018				Begroting 2019				
Baarsakkeelingen	-133		-133			0				0					0									
Basregistratie Grootschalige Topografie	178		178		128	128			128	0				0										
BOB Projecten	4.444	2.847	1.597		2.882	4.323		5.760	4.323	5.760	0			0										
Brede doelkeuring	73.576	73.576	0		56.254	56.254		75.839	75.839	0				56.888	56.888									
Cp Bereikbaarheid binnensteden en vanstera			0			0			0	0				0										
Cp Bereikbaarheid			0			0			0	0				0										
Gedraagsbeïnvloeding	376	17	359			0			0	0				0										
Grote Wegemerken	46.894	18.965	27.929		30.632	15.495		15.137	37.384	18.879				17.882	526									
Herinrichting Stationsgebied Driebergen-Zeist	7.840	6.868	972		3.500	6.930		-3.430	0	0				0										
Inerreg Project CCP21	75	102	-27		120	120		0	2.702	2.702				0										
Mobiliteitsmanagement RVM	6.144	6.144	0		3.773	3.773		2.702	2.702	0				2.434	2.434									
Cp de Fiezs	60	43	17		292	252		0	0	0				0										
Programmbureau Livoveringsfase Verder	3	3	0		10	10		0	0	0				0										
RDV exploitatie	-169	169	-368			0			0	0				0										
Stationsgebied Driebergen-Zeist	338	338	0		82	82		6.918	6.918	0				0										
Aanleg ecoducten	36		36			0			0	0				0										
Livoveringsprogramma pakketstudies	4.083	4.083	0		2.300	2.300		0	0	0				0										
VERDER pakketstudies	10.408		10.408		4.000	4.000		7.000	7.000	0				8.000	8.000									
Verdiepte ligging N237 Soesterberg	700		700		4.000	4.000		8.474	8.474	0				0										
Verstevigde aanpak knoepunten Hoewelaken	0		0		2.320	2.320		5.000	5.000	0				0										
Pakketstudies					-1	-1																		
Najaarsrapportage 2014																								
Gladheidsbestrijding	528	26	502		858	858		858	858	0				858	858									
Incident management	40		40																					
Begroting 2015																								
FingLivecht			0		224.320	224.320				0														
BRU	156.419	113.917	42.228		339.783	312.165		360.785	298.223	62.642				137.387	137.387									
Subtotaal																								
Mutatie reserves	29.108	42.400	-13.291		33.862	33.930		25.264	52.480	-27.196				26.159	-889									
Totaal programma 5	184.527	155.591	28.937		373.615	346.096		376.029	360.693	25.346				248.699	223.374									

INCIDENTELE LASTEN EN BATEN MEERJARIG

PROGRAMMA'S	Rekening 2014			Begroting 2015			Begroting 2016			Begroting 2017			Begroting 2018			Begroting 2019			
	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	
PROGRAMMA'S																			
06 CULTUUR EN ERFGOED																			
Rekening 2014																			
Alleair	184		184			0													0
Balansafwikkelingen	-237	39	-396			-52													0
Cultureel ondernemerschap	412			718		718													0
Erfgoedparasilmonumentenverzorg	2.197	1.527	670	2.000		2.000													0
Festivals	160			160		160													0
Huis van de amateurkunst	13	1	12			0													0
Intensivering cultuur	270		270	635		635													0
Kleinschalige festivals	100		100	100		100													0
Kunst centraal	78	12	66	73	12	61	73	13	60	250	0	0	0	0	0	0	0	0	
Nationale Lines project	654	654	0	525	525	0	125	125	125	125	125	125	125	125	125	125	125	125	0
Programma Cultuurparticipatie	81	81	0	260	100	-100	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Publiekberiek	115		115	260		260													0
Innovatieve projecten bibliotheken				170		170													0
Vrede van Utrechtstichting]	-160		-245			0													0
Begroting 2015																			
Bevrijdingsfestival			0			0													0
Europees Jeugd Olympisch Festival		8	-8			0													0
Begroting 2016																			
Utrecht verhaalt, vliegbasis en onderbarnerschap							375												375
Nieuw Hollandse Valerlinie samenwerking																			
Subtotaal	3.807	2.477	1.330	4.569	637	3.932	823	13	810	500	0	500	500	0	500	500	0	500	
Mutatie reserves	1.479	904	575	4.000	2.855	1.145	0	300	-300	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0
Totaal programma 6	5.286	3.381	1.905	8.569	3.492	5.077	823	313	510	500	0	500	500	0	500	500	0	500	

INCIDENTELE LASTEN EN BATEN MEERJARIG																			
PROGRAMMA'S 07 JEUGDZORG	Rekening 2014			Begroting 2015			Begroting 2016			Begroting 2017			Begroting 2018			Begroting 2019			
	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	
Rekening 2014																			
Extra cap. Bestrijden wachttijsten Jeugdzorg			0			0			0			0			0			0	
Jeugdzorg, overlopende passiva			0			0			0			0			0			0	
Jeugdzorg, rijksmiddelen			0			0			0			0			0			0	
Jeugdzorg, uitgaven			0	530		530			0			0			0			0	
Stijging Advies en Meldpunt Kinder mishandeling			0			0			0			0			0			0	
Transitie Jeugdzorg			0	1000		1000			0			0			0			0	
			0	1530		1530			0			0			0			0	
Subtotaal		0	0		0	1530			0		0		0		0		0	0	
Mutatie reserves		1000	2701		0	2177			-2177			0			0			0	
Totaal programma 7	1000	2701	-1701	1530	2177	-847	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0

INCIDENTELE LASTEN EN BATEN MEERJARIG

PROGRAMMA'S	Rekening 2014			Begroting 2015			Begroting 2016			Begroting 2017			Begroting 2018			Begroting 2019			
	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	lasten	baten	saldo	
08 BESTUUR EN MIDDELEN																			
Rekening 2014																			
A2010: Hart van de Heuveling	489		489	4.701		4.701													
Aansprakelijkstellingen asbest	55		55	100		100													
Bedrijfsstress	70		70	0		0													
CP strategische communicatie en huisstijl	41		41	6		6													
CP Urechtr 2040 (woonh. Profiel van Urechtr)	340		340	109		109													
Extra dividend Virens				277		277													
Communicatie	277		277	277		277													
Gepensioneerde dag elke 2 Jaar	17		17	17		17													
Huis aan Huis bladen	195		195	195		195													
Interne projectkosten Eureka (huysvesting)	496		496	162		162													
Medewerkers tevredenheidsonderzoek elke 2 jr				0		0													
tegenboeking MTD en Samen voor Urechtr (2 Jaar)				53		53													
Noordvluchtprovincie (P3)	100		100	0		0													
P4 Brussel	554		554	661		661													
Priesto	319		319	1.226		1.226													
Samen voor Urechtr	0		0	90		90													
Veranderingopgave en VwV kosten	2.611		2.611	2.778		2.778													
Vakantiegeld 2014				1.811		1.811													
Dekking personeel Wbb				420		420													
Balansafkkelingen	-240		-240	-240		-240													
Verkiezingen provinciale staten	82		82	150		150													
Extra parkeerplaatsen Provinciehuis	70		70	0		0													
Vorming RUD				319		319													
ICT investeringen	730		730	2.137		2.137													
bezw aaschriften AwB-Cie (stikstof)	310		310	0		0													
Invalidechtdedictisvoering BRU	7		7	300		300													
Coalitieakkoord Vernieuwingsimpuls dualisering				50		50													
Huysvesting investeringen				451		451													
Coalitieakkoord Urechtr promotie etc.				0		0													
Poortwoningen				150		150													
				0		0													
Subtotaal	6.523	1.554	4.969	15.148	1.142	14.006	3.420	0	3.420	3.055	0	3.055	3.010	0	3.010	250	250	0	143
Mutate reserves																			
	7.006		3.061	-2.055		7.080	16.601	-8.621		6.338	7.655	-1.317	6.344	6.941	-497	6.344	6.398	-254	6.344
Totaal programma 8	13.529	10.615	2.914	22.228	16.743	5.485	3.758	7.655	2.103	3.398	6.941	2.558	3.354	6.398	2.756	7.487	4.329	2.558	
Subtotaal programma's	227.189	158.405	68.784	457.058	360.551	69.354	376.323	327.054	64.058	245.950	229.206	32.851	212.962	189.198	35.111	183.770	183.874	14.331	18.311
Mutate reserves programma's	73.731	107.443	-33.711	63.735	116.816	-53.081	54.152	86.113	-31.961	55.603	54.985	618	50.943	52.347	-1.404	50.411	31.600	18.311	18.311
Endtotaal	300.920	265.848	35.073	520.793	477.367	16.273	430.475	413.167	32.097	301.553	284.191	33.469	263.905	241.545	33.707	234.181	215.474	33.142	33.142

BEREKENING EMU-SALDO		2.015	2.016	2.017
Omschrijving		x € 1000,-	x € 1000,-	x € 1000,-
		Volgens begroting	Volgens	Volgens meerjarenraming in begroting 2016
1	Exploitatiesaldo vóór toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-55.920	-33.961	-2.036
2	Afschrijvingen ten laste van de exploitatie	7.120	7.990	9.147
3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten laste van de exploitatie	11.926	11.585	11.589
4	Investerings in (im)materiële vaste activa die op de balans worden geactiveerd	46.710	52.964	50.805
5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in mindering zijn gebracht bij post 4			
6	Desinvesteringen in (im)materiële vaste activa: Baten uit desinvesteringen in (im)materiële vaste activa (tegen verkoopprijs), voor zover niet op exploitatie verantwoord	2.401	0	0
7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d. (alleen transacties met derden die niet op de exploitatie staan)	0	0	0
8	Baten bouwgrondexploitatie: Baten voorzover transacties niet op exploitatie verantwoord	3.500	3.500	3.500
9	Lasten op balanspost Voorzieningen voorzover met derden betreffen	11.722	11.766	11.718
10	Lasten ivm transacties met derden, die niet via de onder post 1 genoemde exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves (inclusief fondsen en dergelijke) worden gebracht en die nog niet vallen onder één van bovenstaande posten			
		☐ ja ☒ nee	☐ ja ☐ nee	☐ ja ☐ nee
11	Verkoop van effecten: Gaaf u effecten verkopen? (ja/nee) Zo ja wat is bij verkoop de verwachte boekwinst			
Berekend EMU-saldo		-89.405	-75.616	-40.323

In de Wet Houdbare Overheidsfinanciën (Wet HOF) is opgenomen dat de decentrale overheden ten opzichte van Rijk gelijkwaardige inspanningsplicht leveren ten aanzien van het bereiken van het begrotingsevenwicht. In bovenstaande EMU-saldo berekening voor decentrale overheden wordt inzicht gegeven in het vorig begrotingsjaar, het huidige begrotingsjaar en het volgend begrotingsjaar.

Afkortingenlijst

Afkortingenlijst

ARK	Adviseur Ruimtelijke Kwaliteit
AVP	Agenda Vitaaal Platteland
AVU	Afvalverwijdering Utrecht
AWB	Algemene Wet Bestuursrecht
BBL	Bureau Beheer Landbouwgronden
BBV	Besluit begroting en verantwoording provincies en gemeenten
BDU	Brede Doeluitkering
BRIK	Bijzondere Realisaties Intelligente koppelingen
BISC	Bibliotheek Servicecentrum
BJU	Bureau Jeugdzorg Utrecht
BMW	Bodem-, Water- en Milieubeleid
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BKWO	Programma Hoogfrequent Spoorvervoer
BOA	Buitengewone opsporingsambtenaren
BOR	Bereikbaarheidsoffensief Randstad
BRTN	Beleidsvisie Recreatietoervaart Nederland
BRU	Bestuur Regio Utrecht
BZK	Ministerie van Binnenlandse Zaken
CAO	Collectieve Arbeidsovereenkomst
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
CEMT	Conferentie van Europese Ministers van Transport
CEP	Centraal Economisch Plan
CPB	Centraal Planbureau
CROW	St. Centrum voor regelgeving en onderzoek in de grond-, water- en wegenbouw
CVB	Commissie Vaarwegbeheerders
CvdK	Commissaris van de Koning
DLG	Dienst Landelijk Gebied
EBU	Economic Board Utrecht
EFRO	Europees Fonds voor Regionale Ontwikkeling
EHS	Ecologische hoofdstructuur
EMU	Europese Monetaire Unie
ERRIN	European Regions Research and Innovation Network
EU	Europese Unie
FIDO	Financiering decentrale overheden
FINC	Financieel netwerk Innovatieve Constructies
GWV	Grote Wegenwerken
HNP	Huis Nederlandse Provincies
HRM	Human resource management
IBT	Interbestuurlijk toezicht
IFLO	Inspectie Financiën Lokale Overheden
IGP	Integraal gebiedsprogramma
ILG	Investeringsprogramma landelijk gebied
IPO	Interprovinciaal overleg
ISV	Investeringsbudget Stedelijke Vernieuwing
J&O	Jeugd en Opvoedhulp
KC	Kunst Centraal
KCC	Klant Contact Centrum
KRW	Kaderrichtlijn water
KWA	kleinschalige wateraanvoer
LEU	Landschap Erfgoed Utrecht
LTOP	lange termijn onderhoudsplanning
MIRT	Meerjarenprogramma Infrastructuur Ruimte en Transport
MKB	Midden- en kleinbedrijf
MRB	Motorrijtuigenbelasting
NARIS	Risicomanagement Informatie Systeem
NEN	NEderlandse Norm
NHW	Nieuwe Hollandse Waterlinie
NWB	Nederlandse Waterschapsbank
NSL	Nationaal Samenwerkingsprogramma Lucht
ODRU	Omgevingsdienst Regio Utrecht
OLM	Openbaar Lichaam Muskusrattenbestrijding
OMU	Ontwikkelingsmaatschappij Utrecht
OV	Openbaar vervoer
PAS	Programmatische aanpak Stikstof

PHS	Programma Hoogfrequent Spoorvervoer
PMP	Provinciaal Milieubeleidsplan
POP(-subsidie)	Plattelandsontwikkelingsprogramma
PPL	Provinciaal Programma Luchtkwaliteit
PROMEV	proactief meten verkeersveiligheid
PRS	Provinciale Ruimtelijke Structuurvisie
PRV	Provinciale Ruimtelijke Verordening
PUEV	Provinciaal uitvoeringsprogramma externe veiligheid
PURPLE	Peri Urban Regions Platform Europe
RAG	Ruimtelijke Agenda Gemeenten
RAP	Ruimtelijk actieprogramma
RF	Revolverend Fonds
RO	Ruimtelijke Ontwikkeling
RodS	Recreatie om de Stad
ROK	Realisatieovereenkomst
ROV	Regionaal Orgaan Verkeersveiligheid
RSL(U)	Regionaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit (Utrecht)
RUD	Regionale Uitvoeringsdiensten
RVM	Regionale Verkeersmanagement
RVMC	Regionale Verkeersmanagementcentrale
SISA	Single information single audit
SMO	Stimuleringsregeling Maatschappelijke Ontwikkeling
SMPU	Strategisch Mobiliteitsplan Utrecht
SOK	samenwerkingsovereenkomst
STAR	Smart Traffic Accident Reporting
SWOV	Stichting Wetenschappelijk Onderzoek Verkeersveiligheid
SWUNG	Samen Werken in de Uitvoering van Nieuw Geluidbeleid
TOP	Toeristische opstappunten
UJC	Utrechtse Jeugd Centraal
UNESCO	United Nations Educational, Scientific and Cultural Organization
UMP	Uitvoeringsprogramma Mobiliteitsplan
USP	Utrecht Science Park
UTR	Utrecht Toerisme en Recreatie
UVL	Utrechts verkeersveiligheidslabel
UvW	Unie van Waterschappen
VJN	Voorjaarsnota
VMC	verkeersmanagementcentrale
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
VRI	Verkeersregelinstallatie
VRU	Veiligheidsregio Utrecht
VTH	Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
VWS	Volksgesondheid, Welzijn en Sport
V&J	Veiligheid en Justitie
WBO	Wonen en Binnenstedelijke Ontwikkeling
WGR	Wet gemeenschappelijke regelingen
WKO	Warmte-koude-opslag
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WRO	Wet op de Ruimtelijke Ordening

Colofon

De Programmabegroting 2016 is een uitgave van

Provincie Utrecht
Archimedeslaan 6
3584 BA UTRECHT
Postbus 80300
3508 TH UTRECHT
Telefoon: 030-2589111
www.provincie-utrecht.nl

Samenstelling en eindredactie

Afdeling Managementondersteuning
Teksten hoofdstukken 1 en 2: Michiel Linskens

Ontwerp en opmaak

Afdeling Managementondersteuning in samenwerking met het Multi Media Centrum provincie Utrecht.
Hoofdstukken 1 en 2: Aangenaam Ontwerp, Utrecht

Afbeelding voorpagina

Utrecht Science Park (USP) in vogelvlucht

Oplage

150 exemplaren

Druk

Multi Media Centrum provincie Utrecht

De omslag en het binnenwerk van deze begroting zijn gedrukt op houtvrij-chloorvrij-TCF, duurzaam papier.